

**YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)**

8 päivänä heinäkuuta 2004 *

Yhdistetyissä asioissa T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00,

JFE Engineering Corp., aiemmin NKK Corp., kotipaikka Tokio (Japani), edustajinaan aluksi solicitor M. Smith ja solicitor C. Maguire ja sittemmin asianajaja A. Vandencastele, asianajaja V. Dehin ja solicitor A.-L. Marmagioli, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana asiassa T-67/00,

Nippon Steel Corp., kotipaikka Tokio, edustajinaan asianajaja J.-F. Bellis ja asianajaja K. Van Hove, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana asiassa T-68/00,

JFE Steel Corp., aiemmin Kawasaki Steel Corp., kotipaikka Tokio, edustajanaan asianajaja A. Vandencastele, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana asiassa T-71/00,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

ja **Sumitomo Metal Industries Ltd**, kotipaikka Tokio, edustajinaan C. Vajda, QC, solicitor G. Sproul ja solicitor F. Weitzman, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana asiassa T-78/00,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M. Erhart ja A. Whelan, avustajanaan barrister N. Khan, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jota tukee

EFTAn valvontaviranomainen, asiamiehinään D. Sif Tynes ja P. Bjørgan,

väliintulijana asioissa T-68/00, T-71/00 ja T-78/00,

joissa kantajat vaativat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta (asia IV/E-1/35.860-B — saumattomat teräsputket) 8 päivänä joulukuuta 1999 tehdyn komission päätöksen 2003/382/EY (EUVL 2003, L 140, s. 1) tai toissijaisesti alentamaan kantajille määrättyjen sakkojen määrää,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja N. J. Forwood sekä tuomarit
J. Pirrung ja A. W. H. Meij,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Plingers,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 19.–21.3.2004, pidetyssä suullisessa
käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat ja oikeudenkäyntimenettely

- 1 Käsiteltävänä oleva asia koskee EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltami-
sesta (asia IV/E-1/35.860-B — saumattomat teräsputket) 8 päivänä joulukuuta 1999
tehtyä komission päätöstä 2003/382/EY (EUVL 2003, L 140, s. 1; jäljempänä
riidanalainen päätös).
- 2 Komissio osoitti riidanalaisen päätöksen kahdeksalle yritykselle, jotka valmistavat
saumattomia hiiliteräsputkia (jäljempänä riidanalaisen päätöksen kohteena olevat
yritykset). Näiden yritysten joukossa on neljä eurooppalaista yritystä (jäljempänä

eurooppalaiset tuottajat tai yhteisön tuottajat): Mannesmannröhren-Werke AG (jäljempänä Mannesmann), Vallourec SA, Corus UK Ltd (aiemmin British Steel plc, tämän jälkeen British Steel Ltd; jäljempänä Corus) ja Dalmine SpA. Neljä muuta riidanalaisen päätöksen kohteena olevaa yritystä ovat japanilaiset yritykset (jäljempänä japanilaiset tuottajat tai japanilaiset kantajat) NKK Corp., Nippon Steel Corp. (jäljempänä Nippon), Kawasaki Steel Corp. ja Sumitomo Metal Industries Ltd (jäljempänä Sumitomo).

A *Hallinnollinen menettely*

- 3 Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) valvontaviranomainen teki Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen, joka on hyväksytty Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan, Islannin tasavallan, Liechtensteinin ruhtinaskunnan, Norjan kuningaskunnan, Ruotsin kuningaskunnan ja Sveitsin valaliiton välisen Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen tekemisestä 13 päivänä joulukuuta 1993 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 94/1/EHTY, EY (EYVL 1994, L 1, s. 1; jäljempänä ETA-sopimus), pöytäkirjassa 23 olevan 8 artiklan 3 kohdan nojalla 17.11.1994 päätöksen, jossa se valtuutti kilpailuasioista vastaavan jäsenensä pyytämään komissiota toteuttamaan yhteisön alueella tutkimuksen, joka koskee mahdollisia kilpailunvastaisia menettelytapoja Norjan öljyteollisuuden poraus- ja siirtotoimintaan käyttämien hiiliteräsputkien osalta.
- 4 Komissio päätti aloittaa tutkimuksen 25.11.1994 tekemällään päätöksellä (asia IV/35.304; jäljempänä 25.11.1994 tehty päätös), jota ei julkaistu, joka toistetaan komission hallinnollisen asiakirjavihon sivulla 3 ja jonka oikeudellisena perustana ovat 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, EYVL 1962, 13, s. 204) 14 artiklan 3 kohta ja EFTAn valvontaviranomaisen 17.11.1994 tekemä päätös. Tämän tutkimuksen oli määrä koskea EFTAn valvontaviranomaisen 17.11.1994 tekemässä päätöksessä mainittuja menettelytapoja,

koska ne olivat omiaan rikkomaan ETA-sopimuksen 53 artiklan (jäljempänä ETA 53 artikla) lisäksi myös EY 81 artiklaa. Komissio osoitti 25.11.1994 tekemänsä päätöksen kahdeksalle yritykselle, joiden joukossa olivat Mannesmann, Corus, Vallourec ja Sumitomo Deutschland GmbH, joka kuuluu Sumitomo-yritysryhmään. Kyseisen päätöksen nojalla komission virkamiehet ja kyseessä olevien jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten edustajat tekivät 1. ja 2.12.1994 tarkastuksia näissä yrityksissä.

- 5 EFTAn valvontaviranomainen totesi 6.12.1995 tekemässään päätöksessä, että koska sen tutkittavana oleva asia vaikuttaa merkittävästi yhteisön jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, asia kuuluu ETA-sopimuksen 56 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla komission toimivaltaan. EFTAn valvontaviranomainen päätti näin ollen siirtää asian komissiolle ETA-sopimuksen pöytäkirjassa 23 olevan 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tällöin komissio antoi asialle uuden asianumeron (IV/E-1/35.860).
- 6 Vuoden 1996 syyskuun ja vuoden 1997 joulukuun välisenä aikana komissio teki asetuksen N:o 17 14 artiklan 2 kohdan nojalla täydentäviä tarkastuksia Vallourecissa, Dalminessa ja Mannesmannissa. Se toteutti 17.9.1996 Vallourecissa tarkastuksen, jonka aikana Vallourec Oil & Gasin toimitusjohtaja Verluca antoi komission asiakirjavihon sivulla 6356 toistetun lausunnon (jäljempänä Verlucan 17.9.1996 antama lausunto), jota komissio käyttää riidanalaisen päätöksen perusteena. Tämän jälkeen komissio esitti kaikille riidanalaisen päätöksen kohteena oleville yrityksille sekä joillekin muille yrityksille asetuksen N:o 17 11 artiklassa tarkoitetut tietopyynnöt.
- 7 Koska Dalmine sekä argentiinalaiset yritykset Siderca SAIC (jäljempänä Siderca) ja Techint Group eivät toimittaneet tiettyjä pyydettyjä tietoja, komissio osoitti niille asetuksen N:o 17 11 artiklan 5 kohdan nojalla 6.10.1997 tehdyn päätöksen (C(1997) 3036, IV/35.860, teräsputket, ei julkaistu). Siderca ja Dalmine nostivat tästä päätöksestä kumoamiskanteet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Dalmi-

nen nostama osittainen kumoamiskanne jätettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-596/97, Dalmine vastaan komissio, 24.6.1998 antamalla määräyksellä (Kok. 1998, s. II-2383) tutkimatta, koska tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuivat, kun taas Sidercan nostama kumoamiskanne poistettiin Sidercan pyynnöstä rekisteristä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-8/98, Siderca vastaan komissio, 7.6.1998 antamalla määräyksellä (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

- 8 Myös Mannesmann kieltäytyi toimittamasta eräitä komission pyytämiä tietoja. Vaikka komissio teki 15.5.1998 sen osalta päätöksen (C(1998) 1204 IV/35.860, teräsputket, ei julkaistu) asetuksen N:o 17 11 artiklan 5 kohdan nojalla, Mannesmann kieltäytyi edelleen. Myös Mannesmann nosti kanteen tästä päätöksestä. Asiassa T-112/98, Mannesmannröhren-Werke vastaan komissio, 20.2.2001 antamallaan tuomiolla (Kok. 2001, s. II-729) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi päätöksen osittain ja hylkäsi kanteen muilta osin.
- 9 Komissio teki vuoden 1999 tammikuussa kaksi väitetiedoksiantoja, joista yksi koski hitsattuja hiiliteräsputkia ja toinen saumattomia hiiliteräsputkia. Komissio jakoi näin asian kahteen osaan, joista asia IV/E-1/35.860-A koski hitsattuja hiiliteräsputkia ja asia IV/E-1/35.860-B saumattomia hiiliteräsputkia.
- 10 Saumattomia hiiliteräsputkia koskevassa asiassa komissio osoitti väitetiedoksi-antonsa kahdeksalle riidanalaisen päätöksen kohteena olevalle yritykselle sekä Sidercalle ja meksikolaiselle Tubos de Acero de México SA -nimiselle yritykselle. Näille yrityksille annettiin mahdollisuus tutustua 11.2. ja 22.4.1999 välisenä aikana asiakirjoihin, joita komission hallussa oli tämän asian osalta. Komissio lähetti lisäksi 11.5.1999 päivätyillä kirjeillä jäljennökset marraskuussa 1994 tehdyistä tarkastuspäätöksistä yrityksille, jotka eivät olleet päätösten kohteena ja jotka eivät tämän vuoksi olleet tutustuneet niihin.

- 11 Sen jälkeen, kun väitetiedoksiantojen kohteena olevat yritykset olivat esittäneet kirjalliset huomautuksensa, komissio kuuli niitä 9.6.1999 hitsattuja hiiliteräsputkia koskevassa asiassa ja 10.6.1999 saumattomia hiiliteräsputkia koskevassa asiassa. Vuoden 1999 heinäkuussa komissio ilmoitti hitsattuja hiiliteräsputkia koskevassa asiassa IV/E-1/35.860-A väitetiedoksiannon kohteena olleille yrityksille lopettaneensa kyseisiä tuotteita koskevan asian käsittelyn. Komissio jatkoi sen sijaan asian IV/E-1/35.860-B käsittelyä.
- 12 Näissä olosuhteissa komissio teki 8.12.1999 riidanalaisen päätöksen.

B *Relevantit tuotemarkkinat*

- 13 Asiassa IV/E-1/35.860-B relevantit tuotteet ovat öljy- ja kaasuteollisuuden käyttämät saumattomat hiiliteräsputket, joihin sisältyy kaksi suurta tuoteryhmää.
- 14 Ensimmäinen tuoteryhmä käsittää porausputket, joista käytetään yleisnimitystä "Oil Country Tubular Goods -putket" tai "OCTG-putket". Nämä putket voidaan myydä ilman kierteitä (sileäpäiset putket) tai kierteitettyinä. Kierteityksen tarkoituksena on mahdollistaa OCTG-putkien liittäminen toisiinsa. Kierteitys voidaan toteuttaa American Petroleum Institutien (API) asettamien standardien mukaisesti (tällä menetelmällä kierteitettyjä putkia kutsutaan jäljempänä OCTG-standardiputkiksi) tai erikoismenetelmin, jotka on yleensä suojattu patenteilla. Jälkimmäisessä tapauksessa puhutaan "erikoiskierteityksestä" tai tilanteen mukaan "erikoisliitokista" (tällä menetelmällä kierteitettyjä putkia kutsutaan jäljempänä OCTG-erikoisputkiksi).

- 15 Toinen tuoteryhmä käsittää saumattomasta hiiliteräksestä valmistetut öljyn ja kaasun siirtoputket ("line pipe"), joiden osalta erotellaan standardien mukaan valmistetut putket ja tiettyjen hankkeiden toteuttamista varten mittatilaustyönä valmistetut putket (jäljempänä "hankekohtaiset siirtoputket").

C Komission riidanalaisessa päätöksessä toteamat kilpailusääntöjen rikkomiset

- 16 Riidanalaisessa päätöksessä komissio katsoo ensinnäkin, että kyseisen päätöksen kohteena olevat kahdeksan yritystä olivat tehneet sopimuksen, jonka tavoitteena oli muun muassa yritysten kotimarkkinoiden molemminpuolinen kunnioittaminen (riidanalaisen päätöksen 62—67 perustelukappale). Tämän sopimuksen mukaan kukin yritys kieltäytyi myymästä OCTG-standardiputkia ja hankekohtaisia siirtoputkia sopimuksen muun osapuolen kotimarkkinoilla. Komission mukaan sopimus oli tehty yhteisön tuottajien ja japanilaisten tuottajien välisissä kokouksissa, joita kutsuttiin nimellä "Eurooppa—Japani-klubi". Kotimarkkinoiden kunnioittamisen periaatteesta käytettiin nimitystä "perussäännöt" ("Fundamentals"). Toissijaisesti komissio totesi, että perussääntöjä oli tosiasiallisesti noudatettu ja että näin ollen sopimuksella oli ollut kilpailuvastaisia vaikutuksia yhteismarkkinoilla (riidanalaisen päätöksen 68 perustelukappale).
- 17 Komissio katsoi, että tämä sopimus kuului EY 81 artiklan 1 kohdassa asetetun kiellon soveltamisalaan (riidanalaisen päätöksen 109 perustelukappale). Tämän vuoksi komissio totesi riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa, että tätä määräystä oli rikottu, ja määräsi sakkoja kahdeksalle riidanalaisen päätöksen kohteena olevalle yritykselle.
- 18 Kilpailusääntöjen rikkomisen keston osalta komissio totesi, että vaikka Eurooppa—Japani-klubi oli kokoontunut vuodesta 1977 lähtien (riidanalaisen päätöksen 55 perustelukappale), sakkojen määräämistä varten rikkomisen alkamisajankohtana

on pidettävä vuotta 1990, kun otetaan huomioon Euroopan yhteisön ja Japanin välillä vuosina 1977—1990 tehdyt sopimukset viennin rajoittamisesta (riidanalaisen päätöksen 108 perustelukappale). Komission mukaan kilpailusääntöjen rikkominen päättyi vuonna 1995 (riidanalaisen päätöksen 96 ja 97 perustelukappale).

- 19 Kahdeksalle riidanalaisen päätöksen kohteena olevalle yritykselle määrättyjen sakkojen määrää vahvistaessaan komissio piti kilpailusääntöjen rikkomista erittäin vakavana sillä perusteella, että kyseisen sopimuksen tavoitteena oli kotimarkkinoiden kunnioittaminen ja että se näin ollen häittäisi sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa (riidanalaisen päätöksen 161 ja 162 perustelukappale). Sen sijaan komissio totesi, että kyseisten yritysten kyseessä olevissa neljässä jäsenvaltiossa toteuttama saumattomien hiiliteräsputkien myynti oli vain noin 73 miljoonaa euroa vuodessa. Tämän vuoksi komissio vahvisti rikkomisen vakavuuteen perustuvan sakon määräksi 10 miljoonaa euroa kullekin kahdeksalle riidanalaisen päätöksen kohteena olevalle yritykselle. Koska kaikki nämä yritykset ovat suurikokoisia, komissio katsoi, ettei ollut syytä määrätä niille tältä osin erisuuruisia sakkoja (riidanalaisen päätöksen 162, 163 ja 165 perustelukappale).

- 20 Komissio katsoi, että rikkominen oli kestänyt keskipitkän ajan, ja korotti sakkoa kultakin vuodelta, jonka aikana rikkomiseen oli osallistuttu, 10 prosentilla rikkomisen vakavuuden perusteella vahvistetusta määrästä vahvistaakseen kullekin kyseessä olevalle yritykselle määrättävän sakon perusmäärän (riidanalaisen päätöksen 166 perustelukappale). Kun otetaan huomioon se, että teräsputkiala oli erittäin pitkään kriisitilanteessa, ja se, että alan tilanne heikkeni vuodesta 1991 alkaen, komissio alensi näitä perusmääriä 10 prosentilla lieventävien seikkojen nojalla (riidanalaisen päätöksen 168 ja 169 perustelukappale). Lopuksi komissio alensi Vallourecille määrätyn sakon määrää 40 prosentilla ja Dalminelle määrätyn sakon määrää 20 prosentilla sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun tiedonannon 96/C 207/04 (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä yhteistyötiedonanto) D.2 kohdan nojalla ottaakseen huomioon sen, että nämä yritykset toimivat yhteistyössä komission kanssa hallinnollisen menettelyn aikana (riidanalaisen päätöksen 170—173 perustelukappale).

- 21 Kullekin kyseessä olevalle yritykselle määrätyn sakon määrä, joka on saatu kahdessa edeltävässä kohdassa esitetyn laskutoimituksen avulla, ilmoitetaan riidanalaisen päätöksen 4 artiklassa (ks. jäljempänä 33 kohta).
- 22 Toiseksi komissio totesi riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa, että yhteisön tuottajien väliset sopimukset, jotka koskivat sileäpäisten putkien myyntiä Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla, olivat kilpailusääntöjen vastaisia (riidanalaisen päätöksen 116 perustelukappale). Komissio ei kuitenkaan määrännyt lisäsakkoa tämän rikkomisen vuoksi, koska kyseiset sopimukset olivat lopulta vain keino Eurooppa—Japani-klubissa päätetyn kotimarkkinoiden kunnioittamista koskevan periaatteen toimeenpanemiseksi (riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappale).

D Komission riidanalaisessa päätöksessä toteamat olennaiset tosiseikat

- 23 Eurooppa—Japani-klubi kokoontui vuodesta 1977 vuoteen 1994 saakka noin kaksi kertaa vuodessa (riidanalaisen päätöksen 60 perustelukappale). Komissio totesi erityisesti, että Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon mukaan kokouksia pidettiin muun muassa 14.4.1992 Firenzessä, 23.10.1992 Tokiossa, 19.5.1993 Pariisissa, 5.11.1993 Tokiossa ja 16.3.1994 Cannesissa. Lisäksi komissio totesi, että Vallourecin 4.11.1991 päivätyssä muistiossa, jonka otsikko oli ”Tietoja Eurooppa—Japani-klubista” (jäljempänä Eurooppa—Japani-klubiä koskeva muistio) ja joka on toistettu komission asiakirjavihon sivulla 4350, ja 24.7.1990 päivätyssä muistiossa, joka on toistettu asiakirjavihon sivulla 15586 ja jonka otsikko on ”British Steelin kanssa 24.7.1990 pidetty kokous” (jäljempänä 24.7.1990 pidettyä kokousta koskeva muistio), todetaan, että Eurooppa—Japani-klubin kokouksia pidettiin myös vuosina 1989 ja 1991.
- 24 Eurooppa—Japani-klubin puitteissa tehty sopimus perustui kolmeen osaan, joista ensimmäinen sisältää (edellä 16 kohdassa mainitut) kotimarkkinoiden kunnioitta-

mista koskevat perussäännöt, jotka muodostavat riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen; toinen sisältää hintojen vahvistamisen tarjouspyyntöjä varten ja vähimmäishinnat ”erityismarkkinoita” (”special markets”) varten ja kolmas sisältää muiden maailmanmarkkinoiden kuin Kanadan ja Amerikan yhdysvaltojen markkinoiden jakamisen jakoperusteita (”sharing keys”) käyttäen (riidanalaisen päätöksen 61 perustelukappale). Komissio perustaa toteamuksensa perussääntöjen olemassaolosta riidanalaisen päätöksen 62–67 perustelukappaleessa mainittuihin asiakirjatoisteisiin ja kyseisen päätöksen 68 perustelukappaleessa esitettyyn taulukkoon. Tästä taulukosta ilmenee komission mukaan, että kansallisen tuottajan osuus riidanalaisen päätöksen kohteena olevien yritysten toteuttamista OCTG-putkien ja siirtoputkien toimituksista Japanissa ja kunkin neljän yhteisön tuottajan kotimarkkinoilla oli erittäin suuri. Komissio päätteli tästä, että kokonaisuutena tarkasteltuna sopimuksen osapuolet kunnioittivat tosiasiallisesti kansallisia markkinoita. Kyseisen sopimuksen kahden muun osan osalta komissio esittää todistusaineistoa riidanalaisen päätöksen 70–77 perustelukappaleessa.

25 Kun Corus vuonna 1990 suunnitteli lopettavansa sileäpäisten putkien valmistuksen, yhteisön tuottajat pohtivat komission mukaan edellä mainittuihin perussääntöihin sisältyvän kotimarkkinoiden kunnioittamisen periaatteen pysyvyyttä Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden osalta. Näissä olosuhteissa Vallourec ja Corus ehdottivat komission mukaan ”parannettuja perussääntöjä” (”fundamentals improved”), joiden tavoitteena oli pitää voimassa japanilaisten tuottajien pääsyä Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille koskevat rajoitukset Corusin alalta poistumisesta huolimatta. Vuoden 1990 heinäkuussa VAM-kierteistekniikkaa koskevan lisenssisopimuksen voimassaolon jatkamisen yhteydessä Vallourec ja Corus sopivat komission mukaan siitä, että ainoastaan Vallourec, Mannesmann ja Dalmine toimittavat Corusille sileäpäisiä putkia (riidanalaisen päätöksen 78 perustelukappale).

26 Vuoden 1991 huhtikuussa Corus lopetti toiminnan Clydesdalen (Yhdistynyt kuningaskunta) tehtaalla, joka vastasi noin 90 prosentista sen sileäpäisten putkien tuotantoa. Corus teki tämän jälkeen sileäpäisiä putkia koskevat toimitussopimukset, joiden kesto oli aluksi viisi vuotta ja joita voitiin jatkaa hiljaisesti, ellei sopimusta irtisanottu 12 kuukautta ennen sen voimassaolon päättymistä, Vallourecin kanssa (24.7.1991), Dalminen kanssa (4.12.1991) ja Mannesmannin kanssa (9.8.1993)

(jäljempänä toimitussopimukset). Näissä kolmessa sopimuksessa, jotka toistetaan komission asiakirjavihon sivuilla 12867, 12910 ja 12948, myönnetään kullekin yritykselle toimituskiintiö, joka oli 40 prosenttia, 30 prosenttia ja 30 prosenttia Corusin tarpeista (riidanalaisen päätöksen 79—82 perustelukappale) muiden kuin halkaisijaltaan pienten putkien osalta.

- 27 Vuonna 1993 Eurooppa—Japani-klubin toimintaperiaatteita tarkasteltiin uudestaan kolmesta syystä. Syistä ensimmäinen oli Euroopan terästeollisuuden rakenneuudistus. Yhdistyneessä kuningaskunnassa Corus aikoi todellakin lopettaa saumattomien kierteitettyjen putkien jäljellä olevan tuotantonsa. Belgiassa New Tubemeuse-niminen yritys (jäljempänä NTM), joka harjoitti pääasiassa vientiä Lähi-itään ja Kauko-itään, asetettiin konkurssiin 31.12.1993. Toinen syy oli Latinalaisen Amerikan tuottajien pääsy yhteisön markkinoille, joka uhkasi vaarantaa Eurooppa—Japani-klubissa sovitun markkinoiden jaon. Kolmas syy oli se, että öljyn- ja kaasun poraus- ja hyödyntämistoiminnassa käytettävien putkien maailmanmarkkinoilla hitsattujen putkien kysyntä oli kasvanut merkittävästi, vaikka aluekohtaiset erot olivat yhä suuret (riidanalaisen päätöksen 83 ja 84 perustelukappale).

- 28 Näissä olosuhteissa Eurooppa—Japani-klubin jäsenet kokoontuivat 5.11.1993 Tokiossa yrittääkseen päästä uuteen sopimukseen markkinoiden jakamisesta Latinalaisen Amerikan tuottajien kanssa. Tuolloin tehdyn sopimuksen sisältöä kuvaillaan menettelyn ulkopuolisen tiedonantajan komissiolle 12.11.1997 toimittamassa asiakirjassa, joka on toistettu komission asiakirjavihon sivulla 7320 ja joka sisältää muun muassa ”jakoperusteet” (”Sharing key”) (jäljempänä ”jakoperusteita koskeva asiakirja”). Kyseisen tiedonantajan mukaan kyseinen asiakirja on peräisin erään kokoukseen osallistuneen tahon kauppaedustajalta. Euroopan teollisuuden rakenneuudistuksen seurausten osalta kyseinen tiedonantaja toteaa, että NTM:n lakkauttamisen ansiosta yhteisön tuottajat saivat myönnytyksiä japanilaisilta ja latinalaisamerikkalaisilta tuottajilta, jotka hyötyivät eniten NTM:n poistumisesta vientimarkkinoilta (riidanalaisen päätöksen 85—89 perustelukappale).

- 29 Corus puolestaan teki lopullisen päätöksen lopettaa saumattomien putkien jäljellä oleva tuotantonsa. Vallourec hankki 22.2.1994 määräysvallan Corusin putkien kierteitys- ja tuotantolaitoksesta ja perusti tätä varten Tubular Industries Scotland Ltd -nimisen yhtiön (jäljempänä TISL). TISL jatkoi 31.3.1994 sileäpäisten putkien toimitussopimuksia, jotka Corus oli tehnyt Dalminen ja Mannesmannin kanssa. Mannesmannin kanssa tehty sopimus oli vielä voimassa 24.4.1997. Dalmine irtisanoi TISL:n kanssa tehdyn toimitussopimuksen 30.3.1999 (riidanalaisen päätöksen 90—92 perustelukappale).
- 30 Komissio katsoi, että näillä sopimuksilla yhteisön tuottajat saivat sileäpäisten putkien toimituskiintiöt Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille, joilla tapahtuu yli puolet yhteisön OCTG-putkien kulutuksesta. Komissio katsoi näin ollen, että kyse oli EY 81 artiklan 1 kohdassa kielletystä kartelistä (ks. edellä 22 kohta).

E Riidanalaisen päätöksen päätösosa

- 31 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan päätöksen kohteena olevat kahdeksan yritystä ”ovat rikkoneet EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan määräyksiä osallistumalla — — sopimukseen, jolla pyrittiin muun muassa yritysten kotimarkkinoiden kunnioittamiseen saumattomien OCTG-[standardiputkien] — — ja [hankekohtaisten siirtoputkien] osalta”.
- 32 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohdassa todetaan, että rikkominen on kestänyt vuodesta 1990 vuoteen 1995 Mannesmannin, Vallourecin, Dalminen, Sumitomon, Nipponin, Kawasaki Steel Corp:n ja NKK Corp:n osalta. Corusin osalta todetaan, että rikkominen on kestänyt vuodesta 1990 vuoden 1994 helmikuuhun.

33 Riidanalaisen päätöksen muut merkitykselliset määräykset ovat seuraavat:

"2 artikla

1. [Mannesmann], Vallourec — —, [Corus] ja Dalmine — — ovat rikkoneet EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan määräyksiä tekemällä 1 artiklassa tarkoitetun rikkomisen yhteydessä sopimuksia, joiden perusteella sileäpäisten OCTG-tuotteiden toimitukset [Corusille] (Vallourecille — — vuodesta 1994 alkaen) on jaettu.

2. [Corusin] osalta rikkominen on kestänyt 24 päivästä heinäkuuta 1991 helmikuuhun 1994. Vallourecin — — osalta rikkominen on kestänyt 24 päivästä heinäkuuta 1991 aina 30 päivään maaliskuuta 1999. Dalminen — — osalta rikkominen on kestänyt 4 päivästä joulukuuta 1991 aina 30 päivään maaliskuuta 1999. [Mannesmannin] osalta rikkominen on kestänyt 9 päivästä elokuuta 1993 aina 24 päivään huhtikuuta 1997.

— —

4 artikla

Edellä 1 artiklassa mainituille yrityksille määrätään kyseisessä artiklassa todetun rikkomisen vuoksi seuraavat sakot:

1) [Mannesmann]

13 500 000 euroa

2) Vallourec — —	8 100 000 euroa
3) [Corus]	12 600 000 euroa
4) Dalmine — —	10 800 000 euroa
5) Sumitomo — —	13 500 000 euroa
6) Nippon — —	13 500 000 euroa
7) Kawasaki Steel Corp. — —	13 500 000 euroa
8) NKK Corp. — —	13 500 000 euroa
— —”	

F Oikeudenkäyntimenettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

³⁴ Mannesmann, Corus, Dalmine, NKK Corp., Nippon, Kawasaki ja Sumitomo nostivat kanteen riidanalaisesta päätöksestä seitsemällä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 28.2. ja 3.4.2000 välisenä aikana toimitetulla kannekirjelmällä.

³⁵ EFTAn valvontaviranomainen hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 116 artiklan 6 kohdan mukaisesti asioissa T-68/00, T-71/00 ja T-78/00 23.4.2002 annetulla kolmella määräyksellä.

- 36 Kun asianosaisia oli kuultu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 18.6.2002 antamalla määräyksellä seitsemän asiaa yhdistettiin suullista käsittelyä varten ja neljä asiaa, joiden kantajat ovat japanilaisia yhtiöitä (asiat T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00), yhdistettiin tuomion antamista varten työjärjestyksen 50 artiklan mukaisesti.
- 37 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (toinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Asianosaisten sekä asioissa T-68/00, T-71/00 ja T-78/00 väliintulijana esiintyneen EFTAn valvontaviranomaisen lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 19., 20. ja 21.3.2003 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

- 38 Asiassa T-67/00 NKK Corp. vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- kumoaa riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin se koskee sitä

- kumoaa sille määrätyn sakon

- toissijaisesti, jos riidanalainen päätös pysytetään voimassa kokonaan tai osittain, alentaa sille määrätyn sakon määrää

— velvoittaa komission korvaamaan sille tästä oikeudenkäyntimenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut

— määrää muista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanemiseksi tarpeellisista toimenpiteistä.

39 Asiassa T-68/00 Nippon vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin se koskee sitä

— kumoaa sille määrätyn sakon tai ainakin alentaa sen määrää

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

40 Asiassa T-71/00 Kawasaki Steel Corp. vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— toissijaisesti alentaa sille määrätyn sakon määrää

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

41 Asiassa T-78/00 Sumitomo vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen 1—5 artiklan siltä osin kuin ne koskevat sitä

— toissijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen 4 artiklan siltä osin kuin siinä määrätään sille 13,5 miljoonan euron sakko ja vahvistaa sakon määräksi huomattavasti pienemmän määrän

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

42 Kussakin neljästä asiasta komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Kawasaki Steel Corp:n ja NKK Corp:n välisen keskittymän merkitys

- 43 NKK Corp. ja Kawasaki Steel Corp. ilmoittivat 9.5.2003 päivätyillä erillisillä kirjeillä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, että niiden yritysryhmien, joihin ne kuuluivat, välisen yrityskeskittymän yhteydessä ne vaihtoivat nimeä, joka nyttemmin on JFE Steel Corp. Niiden kirjeisiin liitettyjen asiakirjojen valossa, joilla ne osoittivat nimenmuutoksen tapahtuneen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pyysi näitä kahta asianosaista ja komissiota selventämään kyseisestä keskittymästä johtuvaa tilannetta. Kumpikin kantajista vastasi kirjeitse 11.9.2003 ja komissio 22.9.2003.
- 44 Näistä asiakirjoista ja vastauksista ilmenee, että Kawasaki Steel Corp. on vaihtanut nimeä ja siitä on tullut JFE Steel Corp. Sen sijaan on todettava, että NKK Corp. on vaihtanut nimekseen JFE Engineering Corp. Näiden kantajien 11.9.2003 päivätyissä kirjeissä ne kuitenkin väittivät, että NKK Corp. -nimisen teräsyhtiön oikeudet ja velvoitteet siirrettiin JFE Steel Corp:lle.
- 45 Aluksi on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimet voivat todeta oikeudenkäyntimenettelyn osapuolen nimenmuutoksen.
- 46 Lisäksi oikeuskäytännössä hyväksytään se, että toimen adressaatin yleisseuraaja voi jatkaa toimen adressaatin nostamaa kumoamiskannetta erityisesti tilanteessa, jossa luonnollinen henkilö on kuollut tai jossa oikeushenkilö lakkaa olemasta, kun sen oikeudet ja velvoitteet on siirretty uudelle oikeuksien haltijalle (ks. vastaavasti asia 92/82, Gutmann v. komissio, tuomio 20.10.1983, Kok. 1983, s. 3127, 2 kohta ja asia 294/83, Les Verts v. parlamentti, tuomio 23.4.1986, Kok. 1986, s. 1339, Kok. Ep. VIII,

s. 551, 13—18 kohta). On todettava, että tällaisessa tilanteessa yleisseuraaja korvaa edeltäjänsä täysin riidanalaisen toimen adressaattina.

47 Sen sijaan yhteisöjen tuomioistuimilla ei ole EY 230 artiklan nojalla nostetun kumoamiskanteen yhteydessä eikä silloin, kun se käyttää EY 229 artiklan mukaista täyttä harkintavaltaansa seuraamusten osalta, toimivaltaa muuttaa yhteisöjen toimielimen tekemää päätöstä korvaamalla sen adressaatin toisella luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, kun kyseinen adressaatti on yhä olemassa. Tällainen toimivalta on lähtökohtaisesti yksinomaan kyseisen päätöksen tehneellä toimielimellä. Sen jälkeen, kun toimivaltainen toimielin on tehnyt päätöksen ja näin ollen määrittänyt sen henkilön henkilöllisyyden, jolle päätös osoitetaan, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi korvata viimeksi mainittua henkilöä muulla henkilöllä.

48 Tämän jälkeen on todettava, että kannetta, jonka toimen adressaatin asemassa oleva henkilö on nostanut vedotakseen oikeuksiinsa EY 230 artiklan mukaisen kumoamisvaatimuksen ja/tai EY 229 artiklan mukaisen muutosvaatimuksen yhteydessä, ei voida siirtää kolmannelle henkilölle, joka ei ole toimen adressaatti. Nimittäin jos tällainen siirtäminen olisi hyväksyttävä, se henkilön asema, jonka nojalla kanne on nostettu, olisi eri kuin se henkilön asema, jonka nojalla kannetta väitteen mukaan jatkettaisiin. Lisäksi tällainen siirtäminen aiheuttaisi sen, että toimen adressaatin henkilöllisyys olisi eri kuin sen henkilön henkilöllisyys, joka toimii oikeudenkäynnissä adressaatin asemassa.

49 Tältä osin on todettava, että riidanalaisen päätöksen kaltaista päätöstä, vaikka se onkin yhden ainoan päätöksen muotoon laadittu ja sellaisena julkaistu, on tarkasteltava nippuna yksittäistapauksissa tehtyjä päätöksiä, joissa todetaan, millä tavalla kunkin yrityksen, jolle päätös on osoitettu, on katsottu rikkoneen kilpailusääntöjä, ja määrätään mahdollisesti sakko. Tämä sääntö ilmenee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-227/95, AssiDomän Kraft Products ym. vastaan komissio, 10.7.1997 antamasta tuomiosta (Kok. 1997, s. II-1185, 56 kohta) ja yhteisöjen tuomioistuimen valituksen johdosta asiassa C-310/97 P, komissio vastaan AssiDomän Kraft Products ym., 14.9.1999 antamasta tuomiosta (Kok. 1999,

s. I-5363, 49 kohta). Käsiteltävänä olevassa asiassa NKK Corp. oli ja on edelleen ainoa sille osoitetun päätöksen adressaatti, ja Kawasaki Steel Corp. on samaan toimeen sisältyvän oikeudellisesti erillisen päätöksen adressaatti.

50 On totta, että henkilö, jonka vastuulle yrityksen toiminnan harjoittaminen on sittemmin annettu, voi komission hallinnollisen menettelyn aikana ottaa vastuulleen tosiseikat, joista vastuussa tosiasiallisesti olevaa henkilöä moititaan, tätä koskevalla ilmoituksella, vaikka lähtökohtaisesti luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön, joka johti kyseessä olevaa yritystä silloin, kun kilpailusääntöjä rikottiin, on vastattava kilpailusääntöjen rikkomisesta (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-45/98 ja T-47/98, Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni v. komissio, tuomio 13.12.2001, Kok. 2001, s. II-3757, 57 ja 62 kohta). Edellä 46—49 kohdassa mainituista seikoista kuitenkin seuraa, että tällaisella ilmoituksella ei voida muuttaa komission päätöksen adressaatin henkilöllisyyttä päätöksen tekemisen jälkeen eikä tällaisesta päätöksestä kumoamiskanteen nostaneen henkilön henkilöllisyyttä kanteen nostamisen jälkeen.

51 Näissä olosuhteissa on todettava, että Kawasaki Steel Corp:n nimi on muutettu JFE Steel Corp:ksi ja että NKK Corp:n nimi on nykyään JFE Engineering Corp. Asiassa T-67/00 JFE Engineering Corp:ia ei ole kuitenkaan korvattava JFE Steel Corp:illa, olivatpa näiden kahden yhtiön välisen sulautumasopimuksen vaikutukset Japanin oikeuden mukaan mitkään tahansa. Näin ollen JFE Steel Corp. (jäljempänä JFE-Kawasaki) on edelleen kantaja asiassa T-71/00, ja JFE Engineering Corp. (jäljempänä JFE-NKK) on edelleen kantaja asiassa T-67/00.

Oikeudellinen arviointi

A Riidanalaisen päätöksen ja erityisesti sen 1 artiklan kumoamisvaatimukset

52 Japanilaiset kantajat esittävät kolmetoista erillistä kumoamisperustetta, joista osa on keskenään samanlaisia.

1. Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan komissio ei näyttänyt riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainittua kilpailusääntöjen rikkomista toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla

53 Neljä japanilaista kantajaa esittivät tämän kanneperusteen.

a) Asianosaisten lausumat

54 Aluksi japanilaiset kantajat tekevät huomautuksia EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen toteennäyttämistä. Kanneperuste jakautuu aineellisesti kolmeen osaan.

55 Ensiksi japanilaiset kantajat väittävät yhtäältä sen, että japanilaiset eivät harjoita tuontia Euroopan "manneralueen" markkinoille (jäljempänä onshore-markkinat), selittyvän objektiivisilla kaupallisilla seikoilla ja toisaalta, että väitetyn sopimuksen olemassaolo ei sovi yhteen kyseessä olevien tuotteiden sellaisten merkittävien toimitusten kanssa, joita ne ovat toteuttaneet Yhdistyneen kuningaskunnan hyödyntämän Pohjanmeren mannerjalustan alueen markkinoille (jäljempänä Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinat), joten kilpailusääntöjen rikkomisen, josta japanilaisia kantajia moitittiin, ei ole missään tapauksessa voinut aiheuttaa kilpailunvastaisia vaikutuksia. Toiseksi japanilaisten kantajien mukaan komission kokoamat todisteet eivät osoita väitetyn sopimuksen olemassaoloa eivätkä, vaikka se olisi osoitettukin, japanilaisten kantajien osallistumista siihen. Kolmanneksi komission arvio, joka koski eurooppalaisten tuottajien tekemien sileäpäisten putkien niiden toimitussopimusten tavoitteita, jotka muodostavat riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen, ei japanilaisten kantajien mukaan ole johdonmukainen.

Alustavat huomautukset

- 56 Sumitomo ja JFE-NKK väittävät ensinnäkin, että komission on esitettävä näyttö kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavista seikoista (julkisasiamies Sir Gordon Slynnin yhdistetyissä asioissa 100/80—103/80, *Musique diffusion française* ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok. 1983, s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, antama ratkaisuehdotus, Kok. 1983, s. 1914; asia C-185/95 P, *Baustahlgewebe* v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok. 1998, s. I-8417, 58 kohta ja asia C-49/92 P, komissio v. *Anic Participazioni*, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. I-4125, 86 kohta). Tämän vuoksi epäilyksen olemassaolo hyödyttäisi yrityksiä, joiden on väitetty osallistuneen rikkomiseen (yhdistetyt asiat 40/73—48/73, 50/73, 54/73—56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73, *Suiker Unie* ym. v. komissio, tuomio 16.12.1975, Kok. 1975, s. 1663, 203, 304, 359 ja 363 kohta; asia 27/76, *United Brands* v. komissio, tuomio 14.2.1978, Kok. 1978, s. 207, Kok. Ep. IV, s. 9, 265 kohta ja julkisasiamiehenä toimineen tuomari *Vesterdorfin* asiassa T-1/89, *Rhône-Poulenc* v. komissio, tuomio 24.10.1991, Kok. 1991, s. II-867, II-869, antama ratkaisuehdotus, Kok. 1991, s. II-954). Tämän seurauksena komission on näytettävä toteen mainitsemansa olosuhteet siten, ettei niistä jää perusteltua epäilystä (julkisasiamies *Darmonin* yhdistetyissä asioissa C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85—C-129/85, *Ahlström Osakeyhtiö* ym. v. komissio, ns. sellu-tapaus II, tuomio 31.3.1993, Kok. 1993, s. I-1307, Kok. Ep. XIV, s. I-123, esittämän ratkaisuehdotuksen 195 kohta, Kok. 1993, s. I-1445). Päinvastoin sellaisen päätöksen kumoamiseksi, jossa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen, kantajan on riittävää osoittaa epävarmuus kyseisen päätöksen pätevydestä (julkisasiamies Sir Gordon Slynnin edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Musique diffusion française* ym. v. komissio antama ratkaisuehdotus, Kok. 1983, s. 1931).
- 57 Toiseksi japanilaisten kantajien mukaan rikkomisen olemassaolon osoittamiseksi komission on hankittava täsmällistä ja yhtäpitävää näyttöä, jonka perusteella voidaan vakuuttua siitä, että rikkominen on tapahtunut (yhdistetyt asiat 29/83 ja 30/83, *CRAM* ja *Rheinzink* v. komissio, tuomio 28.3.1984, Kok. 1984, s. 1679, 20 kohta; edellä 56 kohdassa mainittu sellu-tapaus II, tuomion 127 kohta; yhdistetyt asiat T-68/89, T-77/89 ja T-78/89, *SIV* ym. v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-1403, Kok. Ep. XII, s. II-287, erityisesti 193—195, 198—202, 205—210, 220—232, 249, 250 ja 322—328 kohta ja asia T-62/98, *Volkswagen* v. komissio, tuomio 6.7.2000, Kok. 2000, s. II-2707, 43 ja 72 kohta). Tämän näytön perusteella on voitava osoittaa, että väitetyt rikkomiset ovat EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tuntevia kilpailunrajoituksia. Tämä edellytys ei täyty varsinkaan silloin, jos niille

voidaan antaa jokin järkevä selitys, josta ilmenee, ettei yhteisön kilpailusääntöjä ole voitu rikkoa (em. yhdistetyt asiat CRAM ja Rheinzink v. komissio, tuomion 16 kohta ja sitä seuraavat kohdat ja yhdistetyt asiat T-185/96, T-189/96 ja T-190/96, Riviera Auto Service ym. v. komissio, tuomio 21.1.1999, Kok. 1999, s. II-93, 47 kohta ja em. asia Volkswagen v. komissio).

- 58 Lisäksi näytön on japanilaisten kantajien mukaan täytettävä edellä mainitut täsmällisyyden ja yhtäpitävyyden edellytykset kunkin rikkomiseen liittyvän seikan osalta, erityisesti osapuolten henkilöllisyyden ja rikkomiseen osallistumisen osalta (edellä 56 kohdassa mainittu ns. sellu-tapaus II, tuomion 69 kohta; edellä 56 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Partecipazioni, tuomion 87 kohta ja asia T-295/94, Buchmann v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-813, 121 kohta), kyseessä olevien tuotteiden ja palvelujen osalta (edellä 56 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Suiker Unie ym. v. komissio, tuomion 301–304 kohta ja edellä 57 kohdassa mainittu asia SIV ym. v. komissio, tuomion 175–194 ja 324 kohta), osapuolten sopimien rajoitusten osalta (asia T-337/94, Enso-Gutzeit v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1571, 102–150 kohta) ja rikkomisen keston osalta (asia T-43/92, Dunlop Slazenger v. komissio, tuomio 7.7.1994, Kok. 1994, s. II-441, 79 kohta ja edellä 57 kohdassa mainittu asia Volkswagen v. komissio, tuomion 188 kohta). Erityisesti rikkomisen keston osalta on esitettävä joko välitöntä näyttöä tai riittävän uutta näyttöä eli tuoretta näyttöä.
- 59 JFE-NKK väittää erityisesti, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa T-348/94, Enso España vastaan komissio, 14.5.1998 antaman tuomion (Kok. 1998, s. II-1875, 160–171 kohta) mukaisesti komission on tukeuduttava konkreettiseen näyttöön eikä ainoastaan pelkkiin toteamuksiin niiden kokousten sisällöstä ja tarkoituksesta, joihin väitetyn sopimuksen osapuolet ovat osallistuneet.
- 60 Komissio väittää aluksi, ettei riidanalaista päätöstä voi kumota sen perusteella, että japanilaiset kantajat esittävät väitteitä, joissa komission toteennäyttämät tosiseikat saatetaan erilaiseen valoon. JFE-NKK:n tältä osin esittämiä perusteluita, jotka perustuvat edellä 57 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa CRAM ja Rheinzink vastaan komissio annettuun tuomioon ja edellä 56 kohdassa mainitussa ns. sellu-

tapaus II:ssa annettuun tuomioon (126 ja 127 kohta), voidaan soveltaa ainoastaan, kun komission päätös perustuu yksinomaan olettamukseen siitä, että toteennäytettyjä seikkoja ei voida selittää muuten kuin yritysten harjoittamalla yhteistoiminnalla. Käsiteltävänä olevassa asiassa tilanne ei kuitenkaan ole tällainen.

- 61 Väite, jonka mukaan komission on osoitettava toteamansa kilpailusääntöjen rikkominen siten, ettei siitä jää perusteltua epäilystä, ei komission mukaan ole perusteltu. Komission mukaan on huomattava erityisesti, että edellä 56 kohdassa mainitussa ns. sellu-tapaus II:ssa annetussa tuomiassa yhteisöjen tuomioistuin ei ole vahvistanut julkisasiamies Darmonin kyseisessä asiassa esittämässään ratkaisuehdotuksessa ehdottamaa tällaista tulkintaa, joka koskee riittävän täsmällistä ja yhtäpitävää näyttöä. Komission mukaan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin yhdistetyissä asioissa T-305/94—T-307/94, T-313/94—T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. vastaan komissio, nk. toinen PVC-tapaus, 20.4.1999 antamassaan tuomiassa (Kok. 1999, s. II-931) mieluummin määritti kokonaisvaltaisesti, oliko kyseisessä asiassa esitetty näyttö riittävää kyseessä olleen rikkomisen olemassaolon osoittamiseksi. Erityisesti rikkomisen keston osalta näytön täsmällisyyttä ja yhtäpitävyyttä ei komission mukaan edellytetä rikkomisen olemassaolon toteennäyttämiseksi, vaan niiden perusteella voidaan ainoastaan määrittää, missä määrin sakon määrää on mukautettava vastaamaan rikkomisen kestoja. Komission mukaan rikkomisen täsmällisellä aloituspäivällä ei missään tapauksessa ole käsiteltävänä olevassa asiassa merkitystä siltä osin kuin se on ollut ennen vuotta 1990, koska komissio on ottanut rikkomisen huomioon vasta tuosta hetkestä lähtien sakon määrää vahvistaessaan.

Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan väitetyn sopimuksen olemassaolon sekä Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla ja muilla Euroopan markkinoilla vallitsevan tilanteen välillä on ristiriita

- 62 Japanilaiset kantajat väittävät, että kaupan esteiden olemassaolo muodostaa uskottavan vaihtoehdoisen selityksen sille, etteivät japanilaiset yritykset ole myyneet riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuja tuotteita Euroopan markkinoille. Koska komission päättely perustuu olettamukseen siitä, ettei tätä voida selittää

muuten kuin moititun sopimuksen osapuolten välisellä yhteistoiminnalla, japanilaisten kantajien mukaan riidanalaisen päätöksen 1 artikla on kumottava edellä 57 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa CRAM ja Rheinzink vastaan komissio annetussa tuomiossa (16 kohta), edellä 56 kohdassa mainitussa ns. sellu-tapaus II:ssa annetussa tuomiossa (126 ja 127 kohta) ja edellä 61 kohdassa mainitussa nk. toisessa PVC-tapauksessa annetussa tuomiossa (725 kohta) esitetyn lähestymistavan mukaisesti.

- 63 Kantajien mukaan väite, jonka mukaan japanilaiset tuottajat osallistuivat sopimukseen, jossa ne sitoutuivat olemaan toimittamatta tavaraa Euroopan markkinoille, ja niiden tosiasiallinen toiminta markkinoilla ovat olennaisesti ristiriidassa keskenään. Toisin kuin komissio väittää, Japanin ja Euroopan välisten kauppavirtojen tarkastelusta ilmenee kantajien mukaan, että japanilaiset tuottajat kilpailivat vahvasti eurooppalaisten tuottajien kanssa offshore-markkinoilla, erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan ja Norjan offshore-markkinoilla, jotka yhdessä muodostavat ainoat markkinat, joilla on japanilaisten tuottajien kannalta merkitystä, mikä johtuu objektiivisista kaupallisista syistä. Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden kysyntä kohdistuu ennen kaikkea OCTG-erikoisputkiin eikä OCTG-standardiputkiin, joita riidanalainen päätös koskee. Kantajien mukaan komissio on ainakin arvioinut ja luonnehtinut tosiseikkoja virheellisesti, kun se totesi riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa kilpailusääntöjä rikutun sekä eurooppalaisilla offshore-markkinoilla että eurooppalaisilla onshore-markkinoilla.

- 64 Tältä osin Nippon pohtii, onko ymmärrettävissä, että japanilaiset tuottajat olisivat liittyneet sopimukseen eurooppalaisten tuottajien kanssa, jotka kielsivät niitä tuomasta tuotteistaan Euroopan markkinoille, kun otetaan huomioon edeltävässä kohdassa kuvatut olosuhteet. JFE-Kawasaki ja Sumitomo toteavat, että riidanalaisen päätöksen 68 perustelukappaleessa esitetyn taulukon mukaan kunkin kansallisen tuottajan markkinaosuus OCTG-putkien ja siirtoputkien kansallisilla markkinoilla ei missään tapauksessa ollut 100 prosenttia. Erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla näiden tuotteiden tuonnin osuus oli 16—22 prosenttia. Vastauksena komission väitteeseen, jonka mukaan tämä seikka selittyy Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden erityisellä asemalla eli sillä, että niitä pidetään perussäännöissä osittain suojattuina markkinoina (jotka hyötyvät rajoitetusta suojasta), JFE-NKK vastaa, että Ranskan markkinat, joilla ei ollut tällaista asemaa, hyötyivät heikommasta suojasta vuonna 1991 ja vastaavasta suojasta vuonna 1994, kuten edellä mainitusta taulukosta ilmenee. Koska japanilaiset tuottajat eivät olleet

myyneet riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja tuotteita lainkaan tietyille eurooppalaisille markkinoille tiettyinä komission toteamaan rikkomisajanjaksoon kuuluvina vuosina, JFE-NKK katsoo, että tämä seikka voi selittyä erityisesti näiden tuotteiden myynnin vaihtelusta, sillä niiden kysyntä riippuu voimakkaasti öljy- ja kaasualan toiminnasta.

- 65 Sumitomo myöntää nimenomaisesti, että sen esittämällä, kyseisen sopimuksen vaikutuksia koskevilla väitteillä on merkitystä käsiteltävänä olevan kanteen yhteydessä ainoastaan, jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio ei ole näyttänyt rikkomisen olemassaoloa toteen oikeudellisesti riittäväällä tavalla riidanalaisessa päätöksessä mainittujen asiakirjojen avulla. Se toteaa tältä osin, että komissio on vedonnut pääasiassa sopimuksen tarkoitukseen ja ainoastaan toissijaisesti sen vaikutuksiin.
- 66 Sen komission väitteen osalta, joka perustuu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-25/95, T-26/95, T-30/95—T-32/95, T-34/95—T-39/95, T-42/95—T-46/95, T-48/95, T-50/95—T-65/95, T-68/95—T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, Cimenteries CBR ym. vastaan komissio, nk. sementtitapaus, 15.3.2000 antaman tuomion (Kok. 2000, s. II-491) 1088 kohtaan ja jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkominen on erityisen vakavaa, jos sen muodostaa sopimus, jonka tarkoituksena on poistaa kilpailu markkinoilta, joilla kilpailu on jo hyvin rajoitettua, JFE-Kawasaki väittää, että käsiteltävänä olevan asian olosuhteet ovat hyvin erilaiset kuin kyseisen asian olosuhteet. Käsiteltävänä olevassa asiassa Euroopassa esiintyi voimakasta kilpailua ainakin rakenteellisella tasolla neljän suuren yhteisön tuottajan vuoksi, mikä merkitsi sitä, että japanilaisten tuottajien potentiaalinen kilpailu oli vähäistä. Sen sijaan edellä mainitussa nk. sementti-tapauksessa esiintyi useita suljettuja tietyllä maantieteellisellä alueella toimivia monopoleja.
- 67 JFE-Kawasaki väittää, että itse riidanalaisen päätöksen 61—77 perustelukappaleen mukaan perussäännöt eivät koskeneet Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoita, saati muita yhteisön offshore-markkinoita. Erityisesti riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappaleesta seuraa, että perussäännöt sääntelivät kotimarkkinoilla vallitsevaa tilannetta, ja Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinat katsottiin ”puoliksi suojatuiksi” tai ”rajoitetusti suojatuiksi”. Riidanalaisen päätöksen

102 perustelukappaleessa esitetty toteamus, jonka mukaan sopimuksen osapuolten on pidättäydyttävä toimittamasta kyseisiä putkia kansallisille markkinoille, on JFE-Kawasakin mukaan ristiriidassa Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoille 62 perustelukappaleessa myönnetyn sekamuotoisen aseman kanssa.

- 68 Saumattomien hiiliteräsputkien toimitukset Japanista Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoille kestivät pitkään ja olivat merkittäviä. Tältä osin Nippon tukeutuu erityisesti riidanalaisen päätöksen 68 perustelukappaleessa esitettyyn taulukkoon, josta ilmenee, että japanilaiset kantajat ovat toimittaneet merkittäviä määriä saumattomia hiiliteräsputkia Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoille. Se, että nämä luvut koskevat kaikkia teräsputkia eikä ainoastaan riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja teräsputkia, ei Nipponin mukaan vaikuta niiden merkityksellisyyteen ja johtuu siitä, että nämä tuottajat toimittivat Yhdistyneen kuningaskunnan mannerjalustalle useanlaisia putkia eli OCTG-standardiputkia, siirtoputkia ja OCTG-erikoisputkia. Nippon vetoaa myös Japanin tulliviranomaisten vientiä koskeviin lukuihin vuosilta 1988—1996 ja Japanin terästeollisuuden vientiyhdistyksen tilastoihin vuosilta 1977—1987, jotka vahvistavat tällaisen kilpailun olemassaolon. Sumitomo väittää myös, että sen toteuttama putkien myynti Euroopan yhteisön markkinoille ja erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan mannerjalustan markkinoille oli merkittävää, ja esittää tämän väitteen tueksi näyttöä. Se kiistää erityisesti komission esittämän 230 000 tonnin määrän, joka koskee Eurooppa–Japani-klubin jäsenten toteuttamaa siirtoputkien keskimääräistä vuosimyyntiä kyseisille yhteisön markkinoille. Tämän klubin kaikki jäsenet myivät vuosittain 71 000 tonnia siirtoputkia. JFE-NKK puolestaan viittaa yksityiskohtaisiin lukuihin, jotka se toimitti komissiolle vastauksena sen tietojensaanti-pyyntöön ja joista ilmenee, ettei se ole lainkaan pidättäytynyt myymästä putkia Euroopan markkinoille rikkomisajanjaksoksi katsottuna aikana. JFE-Kawasaki väittää, että vaikka sen myynti kaikille Euroopan markkinoille on jäänyt vähäiseksi, se yritti kuitenkin voimakkaasti myydä erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoille.

69 Lisäksi komission eurooppalaisten tuottajien keskuudessa tekemien tutkimusten aikana saamat asiakirjatodisteet osoittavat japanilaisten kantajien mukaan nimenomaisesti, että japanilaiset tuottajat kilpailivat vahvasti erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla. Erityisesti asiakirja, joka toistetaan komission asiakirjavihon sivulla 4902 ja jonka otsikko on ”Muistio toimitusjohtajille” (”Paper for Presidents”), osoittaa ”[japanilaisten] nykyisen aggressiivisuuden OCTG-putkien osalta” ja viisi Vallourecin muistiota — eli komission asiakirjavihon sivulla 15622 toistettu, 23.3.1990 päivätty muistio, jonka otsikko on ”Pohdintoja VAM-sopimuksen jatkamisesta” (jäljempänä pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävä muistio), asiakirjavihon sivulla 15610 toistettu, 2.5.1990 päivätty muistio, jonka otsikko on ”Strategisia pohdintoja VLR-suhteista” (jäljempänä strategisia pohdintoja koskeva muistio), asiakirjavihon sivulla 15591 toistettu, 1.6.1990 päivätty muistio, jonka otsikko on ”VAM-BSC-sopimuksen jatkaminen”, 24.7.1990 pidettyä kokousta koskeva muistio ja asiakirjavihon sivulla 15596 toistettu, päiväämätön muistio, jonka otsikko on ”BSC-kokous” — vahvistavat, että Vallourec katsoi, että japanilaisten tuottajien myynti Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla oli erittäin huolestuttavaa. Samoin asiakirjavihon sivulla 2493 toistettu, Mannesmannin 16.8.1993 päivätty telekopio osoittaa japanilaisten hintakilpailun, jonka vuoksi Mannesmannin ei ollut kiinnostavaa osallistua tiettyihin tarjouskilpailuihin.

70 Japanilaisten kantajien mukaan lisäksi yhtäältä komission asiakirjavihon sivulla 5243 toistetusta, 6.6.1994 päivätystä kirjeestä, jonka Euroopan yhteisöjen teräsputketeollisuuden yhteyskomitea osoitti komissiolle (jäljempänä yhteyskomitean 6.6.1994 päivätty kirje), ja toisaalta komission asiakirjavihon sivulla 5103 toistetusta, kyseisen yhteyskomitean kokouksen 24.8.1994 päivätystä pöytäkirjasta ilmenee, että eurooppalaiset tuottajat katsoivat japanilaisten tuottajien olevan aggressiivisia kilpailijoita ja että niiden toteuttaman myynnin laajuus uhkasi niiden asemaa yhteisön jäsenvaltioiden offshore-markkinoilla. Yhteyskomitean 24.8.1994 pidetyn kokouksen pöytäkirja osoittaa myös, että japanilaisten tuottajien markkinaosuudet olivat nousseet 25 prosenttiin kaikenlaisesta teräksestä valmistettujen OCTG-putkien yhteisön ja Fär-saarten offshore-markkinoilla ja 34 prosenttiin hiiliteräsputkien yhteisön ja Norjan offshore-markkinoilla. Sumitomo vetoaa vielä Japanista peräisin olevan tuonnin laajuutta koskevan väitteensä tueksi asiakirjavihon sivulla 4723 toistettuun, Euroopan teräsputkiliiton (aiemmin Euroopan yhteisöjen teräsputketeollisuuden yhteyskomitea) 5.10.1994 lähettämään telekopioon sekä komission asiakirjavihon sivulla 4725 toistettuun, komission virkamiehelle Largelle osoitettuun päiväämättömään kirjeluonnokseen. Sumitomon mukaan tätä väitettä tukevat myös eurooppalaisten tuottajien lausunnot, erityisesti komission asiakirjavihon sivulla 15162

toistetut, Dalminen 29.5.1997 antamat vastaukset komission asetuksen N:o 17/11 artiklan nojalla esittämiin kysymyksiin (jäljempänä Dalminen 29.5.1997 antamat vastaukset) ja komission asiakirjavihon sivulla 11916 toistetut Corusin 13.8.1997 antamat vastaukset (jäljempänä Corusin vastaukset). Corusin vastaukset osoittavat Sumitomon mukaan erityisesti sen, että japanilaiset tuottajat pyrkivät Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoille. Nippon korostaa, että komission asiakirjavihon sivulla 4909 toistetun, eurooppalaisen yrityksen laatiman "japanilaisen g)-asiakirjan" mukaan "erityisesti Nippon — — [tuli] yhä aggressiivisemmäksi Yhdistyneen kuningaskunnan mannerjalustalla".

- 71 Japanilaisten tuottajien mukaan se, että ne ovat myyneet Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla merkittäviä määriä teräsputkia, erityisesti OCTG-erikoisputkia ja "hankekohtaisia siirtoputkia", mutteivät ole kuitenkaan myyneet merkittäviä määriä näitä tuotteita yhteisön jäsenvaltioiden onshore-markkinoilla, oli täysin loogista ja yhteensopivaa sen kanssa, ettei väitettyä sopimusta ollut olemassa, toisin kuin komissio väittää. Nämä tuotteet offshore-käyttöön tarkoitettuina ovat japanilaisten tuottajien mukaan korkealaatuisia ja erittäin kalliita. Lisäksi ulkomaisten tuottajien on yleensä helpompaa kilpailla paikallisten tuottajien kanssa OCTG-erikoisputkien kaltaisten erikoistuotteiden kuin standardikierteitettyjen OCTG-putkien kaltaisten standardituotteiden osalta.

- 72 Lisäksi Pohjanmeren mannerjalusta ja erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinat muodostavat japanilaisten tuottajien mukaan suurimman osan Euroopan teräsputkimarkkinoista, kuten "japanilaisesta g)-asiakirjasta" ilmenee. Tästä seuraa, että näiden tuotteiden yhteisön onshore-markkinat ovat melko rajoitetut. Japanilaisten tuottajien mukaan ne eivät tämän vuoksi vaikuta kovin tuottavilta. Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden kilpailuolosuhteet ovat hyvin erilaiset kuin yhteisön onshore-markkinoiden kilpailuolosuhteet. Japanilaisten tuottajien myyntiä viimeksi mainituilla markkinoilla haittaa tiettyjen sellaisten kaappaesteiden yhteisvaikutus, joista suurinta osaa ei esiinny Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla. Japanilaisten tuottajien mukaan komissio ei ottanut tätä huomioon, kun se ei riidanalaisessa päätöksessä erotellut offshore- ja

onshore-markkinoita toisistaan. Nippon väittää kuitenkin, että onshore-markkinat olivat japanilaisilta tuottajilta lähes suljetut näiden esteiden vuoksi ainakin, kun niitä tarkastellaan kokonaisuutena. Tämän seikan vahvistaa Sumitomom mukaan OCTG-standardiputkien osalta tämäntyyppisiä tuotteita ostavan yrityksen kirje, jossa todetaan, että japanilaiset tuottajat tarjosivat sille näitä tuotteita mutta että tarjottu hinta ei ollut kiinnostava ja että toimitusajat olivat pidemmät kuin eurooppalaisten tuottajien toimitusajat. Sumitomom mukaan kyseisen yrityksen internet-sivuilla oleva viittaus japanilaisiin tavarantoimittajiin, johon komissio vetoaa, koski OCTG-erikoisputkia eikä OCTG-standardiputkia.

73 Japanilaisten putkien tuonnille Euroopan yhteisöön asetettujen esteiden osalta japanilaiset toteavat ensiksi, että yhteisön perinteinen kauppapolitiikka, jolla pyrittiin suojaamaan eurooppalaisia markkinoita yhteisön ja Japanin hallituksen välisillä vienninrajoittamissopimuksilla, muodostaa tällaisen esteen. Tämän politiikan olennaisena tavoitteena oli japanilaisten kantajien mukaan pysyttää kauppavirrat ennallaan. Tältä osin japanilaiset kantajat väittävät, etteivät ne vieneet saumattomia putkia yhteisön onshore-markkinoille kyseisten sopimusten voimassaoloaikana tai että vienti oli hyvin vähäistä ja että näin ollen kyseisen politiikan vuoksi ne eivät olleet innokkaita viemään tuotteitaan kyseisille markkinoille.

74 Käytännössä ensimmäinen teräsputkia koskeva vienninrajoittamissopimus tehtiin vuoden 1978 maaliskuussa. Viimeinen sopimus, jolla jatkettiin rajoittamisvelvoitteita, tehtiin vuoden 1989 joulukuussa ja se oli voimassa vuoden 1990 loppuun saakka. Komissio itse totesi riidanalaisen päätöksen 134 perustelukappaleessa, että kyseisten sopimusten vuoksi japanilaiset tuottajat eivät olleet innokkaita viemään teräsputkia Eurooppaan ennen vuotta 1990. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-141/94, Thyssen Stahl vastaan komissio, 11.3.1999 antamassa tuomiossa (Kok. 1999, s. II-347, 262 kohta) ja edellä 66 kohdassa mainitussa nk. sementtitapauksessa (917 kohta) tarkoitetun yhteisen tahdon mahdollisuuskin on poissuljettu japanilaisten tuottajien osalta ajanjaksolla, jolloin vienninrajoittamissopimukset olivat voimassa. JFE-NKK lisää, että komissio itse kannusti japanilaisia tuottajia noudattamaan kauppapolitiikkaa, josta niitä nyt

moititaan, eikä se ole todistanut, minä päivänä vienninrajoittamissopimusten voimassaolo päättyi. Laajemmin japanilaiset kantajat vetoavat vienninrajoittamissopimusten jatkamiseen sakkojen alentamisvaatimuksensa tueksi (ks. jäljempänä 136 kohta ja sitä seuraavat kohdat ja 511–513 kohta).

75 Toiseksi japanilaiset teräsputkien tuottajat eivät olleet innokkaita viemään tuotteitaan saumattomien hiiliteräsputkien yhteisön onshore-markkinoille, sillä niiltä kannettiin yhteisen tullitariffin nojalla huomattavia tullimaksuja. Vuosien 1977 ja 1994 välisenä aikana saumattomien teräsputkien viennille yhteisön onshore-markkinoille asetetut tullimaksut eivät kertaakaan olleet alle yhdeksän prosenttia. Riidanalaisen päätöksen 138 perustelukappaleessa esitetty toteamus, jonka mukaan komissio otti huomioon tämän tekijän, ei japanilaisten tuottajien mukaan voi millään tavalla selittää, miksi tätä seikkaa ei komission voitu pitää japanilaisten yritysten toteuttaman myynnin esteenä. Sumitomo väittää tältä osin, että Latinalaisen Amerikan tuottajilta kannettiin pienempiä tullimaksuja yleisen tullietuusjärjestelmän mukaisesti. Sen ajanjakson aikana, jolloin komissio katsoi rikkomisen tapahtuneen, useilla Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa tehdyillä vapaakauppasopimuksilla poistettiin tullimaksut näiden maiden terästeollisuustuotannolta. Tästä seuraa japanilaisten tuottajien mukaan, että kaikista näistä maista peräisin olevaa tuontia suosittiin japanilaiseen tuontiin nähden.

76 Kolmanneksi kuljetuskustannukset ja onshore-käyttöön tarkoitettujen putkien osalta lastin purku- ja lastauskustannukset yhteisön tulosatamassa sekä meri- tai maakuljetukset lopulliseen kohteeseen lisäsivät japanilaisten kantajien mukaan japanilaisten teräsputkituottajien kilpailuhaittaa yhteisön onshore-markkinoilla eurooppalaisiin tuottajiin nähden. Lisäksi koska Euroopan onshore-markkinoille tilatut putkien määrät ovat vähäisiä, toimitettua tonnia kohti lasketut kuljetuskustannukset ovat sitäkin suurempia. Kuljetuskustannukset prosenttiosuutena lasketusta hinnasta ovat erityisen suuret OCTG-standardiputkien osalta, joita riidanalainen päätös koskee, niiden verrattain vähäisen arvon vuoksi. Japanilaiset tuottajat esittävät tältä osin eri lukuja, jotka on väitteen mukaan määritetty sellaisten todellisten hintojen perusteella, joita ne ovat saaneet Eurooppaan toimitetuista saumattomista teräsputkista. Niiden mukaan komission toteamukset, joiden

mukaan lasteja voidaan yhdistellä kuljetuskustannusten alentamiseksi, eivät kumoa tätä väitettä, sillä on myönnettävä, että kustannukset eivät tästä mahdollisuudesta huolimatta innosta vientiin. Japanilaisten tuottajien kuljetuskustannusten suuruus vahvistettiin niiden mukaan myös yhteyskomitean 6.6.1994 päivätyssä kirjeessä huolimatta siitä, että kyseisen asiakirjan tavoitteena oli kiinnittää komission huomio japanilaisten toteuttaman putkien tuonnin aiheuttaman uhkan merkittävyyteen. Tämä seikka osoitetaan epäsuorasti myös komission päätöskäytännössä, erityisesti komission 12.11.1992 tekemässä päätöksessä 93/247/ETY, jossa keskittymä todetaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi (asia IV/M.222 — Mannesmann/Hoesch) (EYVL 1993, L 114, s. 34, 102 perustelukappale). Myös komission 26.2.1998 tekemästä päätöksestä, jossa keskittymä todetaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi (asia IV/M.1014 — British Steel / Europipe) (EYVL C 181, s. 3), seuraa, että etäisyys muodostaa yhteisön ulkopuolisille tuottajille merkittävän haitan sellaisen myynnin osalta, joka käsittää pieniä määriä erikoistumattomia tuotteita.

77 Tältä osin JFE-Kawasaki lisää, että japanilaiset tuottajat eivät olleet epäsuotuisassa asemassa ainoastaan eurooppalaisiin tuottajiin nähden vaan myös muihin kolmansien maiden tuottajiin nähden. Rahti Japanista Italiaan tai Yhdistyneeseen kuningaskuntaan maksoi 40—50 prosenttia enemmän kuin rahti Argentiinasta. Komission sen väitteen osalta, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen liitteestä 5 ilmenee, että Italian markkinoita suojattiin japanilaiselta tuonnilta muttei muista kolmansista maista peräisin olevalta tuonnilta, Sumitomo toteaa, että kyseinen liite koskee kaikkia OCTG-putkia ja siirtoputkia, joten sillä ei ole merkitystä arvioitaessa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettujen tuotteiden eritystilannetta.

78 JFE-Kawasaki ja JFE-NKK hylkäävät komission riidanalaisen päätöksen 137 perustelukappaleessa esittämän arvion, jonka mukaan kaikki myynti, joka tapahtuu muuttuvia kustannuksia korkeampaan hintaan, on tarjonnan näkökulmasta perusteltua, koska teräsputkien markkinoilla on rakenteellista ylikapasiteettia ja koska ne voivat kattaa kiinteitä kustannuksiaan tällaisen myynnin avulla. Yhtäältä teräsputkien kuljetuskustannukset ovat muihin terästuotteisiin verrattuna erityisen suuret,

koska ne ovat tilavuudeltaan suuria. Toisaalta komission arvioinnissa ei oteta huomioon sitä, että japanilaisilla tuottajilla on rajoitettu teräksen tuotantokapasiteetti ja että niillä on tämän vuoksi intressi maksimoida tuottonsa myymällä mahdollisimman paljon sellaisia terästuotteita, joiden kate on suurin. Niiden mukaan se, että tietyn tuotteen myynnillä on mahdollista kattaa muuttuvat kustannukset, ei riitä osoittamaan sitä, että japanilaisilla tuottajilla olisi kaupallinen intressi toteuttaa tällaista myyntiä.

79 Komission arviosta, jonka mukaan terästuotteiden tuotantokapasiteetti on erikoistunutta, jolloin sitä ei ole mahdollista osoittaa sellaisen tuotteen tuotantoon, jonka kate on suurin, Kawasaki toteaa, että tuotantoprosessin ensimmäinen vaihe on kaikilla terästuotteilla sama. Sen tuotantokapasiteetti on kuitenkin rajoitettu juuri tämän vaiheen osalta. Sumitomo väittää lisäksi, että tuotannon ylikapasiteetti vaikuttaa eurooppalaisiin tuottajiin yhtä paljon kuin japanilaisiin tuottajiin. Tämän vuoksi tämä olosuhde on neutraali ja muista mainituista seikoista johtuva haitta pysyy ennallaan, vaikka oletettaisiin, että japanilaisilla tuottajilla olisi intressi myydä hinnoilla, jotka ovat vähän alhaisemmat kuin niiden muuttuvat kustannukset.

80 Neljänneksi japanilaiset tuottajat ovat eurooppalaisiin kilpailijoihinsa nähden epäedullisemmassa asemassa toimitusaikojen osalta. Japanissa valmistettujen teräsputkien saaminen Eurooppaan kestää neljästä kuuteen viikkoon. Vaikka komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 137 perustelukappaleessa, että kyseessä olevat yritykset eivät ole katsoneet toimitusaikojen muodostavan estettä erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan mannerjalustalla tietyissä hankkeissa käytettävien japanilaisten OCTG-erikoisputkien tuonnille, tämä toteamus ei japanilaisten tuottajien mukaan päde OCTG-standardiputkiin. OCTG-erikoisputkien käyttäjille on nimittäin kallista vaihtaa erikoisliitintä sen jälkeen, kun ne ovat valinneet jonkin eri tuottajien tarjoamista tämäntyyppisistä liittimistä, joten toimitusaikojen vaikutus on näillä markkinoilla vähäisempi. OCTG-standardiputkien markkinoilla sen sijaan kyky toimittaa putket lyhyemmässä ajassa on merkittävä etu. Hankekohtaisten siirtoputkien erikoiskohtelu pakottaa toimittajan toimimaan erittäin lyhyessä ajassa, joten niiden osalta toimitusajoilla on vieläkin suurempi merkitys. Koska OCTG-

putkia ja hankekohtaisia siirtoputkia myydään suoraan käyttäjille, tätä rajoitusta on mahdoton kiertää toteuttamalla myynti epäsuorasti tukkukauppiaiden avulla.

81 Viidenneksi japanilaisten kantajien mukaan kaikkia niitä neljän yhteisön jäsenvaltion kotimarkkinoita, joilla voidaan harjoittaa merkittävintä onshore-kauppaa — eli Saksan, Ranskan, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita — hallitsi kansallinen tuottaja. Tämä ei ollut välttämättä seurausta markkinoiden jakamista koskevasta sopimuksesta, koska tietyt objektiiviset, erityisesti taloudelliset seikat suosivat kansallisia tuottajia. Näiden kansallisten tuottajien tilannetta vahvisti nimittäin niiden näiden markkinoiden pääasiallisten asiakkaiden eli kansallisten kaasun siirto- ja jakeluyritysten, jotka olivat usein julkisia yrityksiä, harjoittama ostopolitiikka. Komissio myönsi tällaisen tilanteen olemassaolon päätöksessään 93/247.

82 Esimerkiksi Corusilla (aiemmin British Steel) oli kyseessä olevien tosiseikkojen tapahtuma-ajankohtana erityissuhteet yhtiöihin British Gas ja BP (aiemmin British Petroleum), minkä viimeksi mainitun osalta todistaa asiakirja, jonka otsikkona on ”BP engineeringin ja British Steelin teknisen yhteyskomitean kokouksen pöytäkirja” (”Minutes of technical liaison meeting by BP engineering/British Steel”) ja joka on toistettu komission asiakirjavihon sivulla 681. Komission asiakirjavihon sivulla 8220 b 4 toistetut Dalminen henkilöstön jäsenten lausumat osoittavat japanilaisten kantajien mukaan yhtäältä, että he tarjosivat lahjuksia Italian suurimman öljy- ja kaasuyhtiön Agipin henkilöstöön kuuluville henkilöille varmistaakseen, ettei tämän yrityksen saumattomia teräsputkia koskevia tilauksia tehdä muilta valmistajilta, ja toisaalta, että Agip pyrki yleisesti suosimaan italialaisia valmistajia. Samoin komission asiakirjavihon sivulla 2298 toistettu asiakirja, jonka otsikko on ”Tapaaminen Distrigazin kanssa”, vahvistaa japanilaisten kantajien mukaan Distrigazin tahdon olla tilaamatta yhteisön ulkopuolisilta tavarantoimittajilta. Yleisemmin vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen alan ja televiestintäalan hankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyistä 17 päivänä syyskuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/531/ETY (EYVL L 297, s. 1) 11 ja 12 perustelukappaleessa vahvistetaan, että kaasun ja öljyn poraus-, siirto- ja jakelualan julkiset hankinnat

olivat suljetut ennen direktiivin voimaantuloa. Direktiivin 29 artiklassa, joka sääntelee kolmansien maiden tuottajien tilannetta tulevaisuudessa, niille ei myönnetty tasavertaista pääsyä Euroopan julkisten hankintojen markkinoille, toisin kuin riidanalaisessa päätöksessä vaikutetaan todettavan. JFE-NKK:n mukaan japanilaiset tuottajat eivät hyötynneet täysimääräisesti direktiivin 90/531/ETY säännöksistä, koska julkisia hankintoja koskevaa sopimusta (joka on vuosien 1973—1979 kauppaneuvotteluista johtuvien monenvälisen sopimusten tekemisestä 10 päivänä joulukuuta 1979 tehdyn neuvoston päätöksen 80/271/ETY, EYVL 1980, L 71, s. 1, liitteenä) ei sovelleta öljyn ja/tai kaasun etsintä-, poraus- tai siirtoalaan.

- 83 Kuudenneksi japanilaiset kantajat väittävät, että eurooppalaiset yritykset tekivät komissiolle kanteluja polkumyynnistä sulkeakseen yhteisön ulkopuoliset tuottajat yhteisön markkinoilta. Vuosien 1977 ja 1998 välisenä aikana yhteisön ulkopuolisia saumattomien teräsputkien tuottajia vastaan on aloitettu seitsemän menettelyä, joista ainoastaan yksi päätettiin ilman, että annettiin sitoumus tai määrättiin maksu. Vaikka yksikään kyseisistä polkumyynnimenettelyistä ei koskenut Japanista peräisin olevaa tuontia, tämä ei ole mitenkään epänormaalia Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden osalta, sillä jäsenvaltioiden mannerjalustat sijaitsevat tosi-seikkojen tapahtuessa sovelletun yhteisön polkumyynnissäännösten alueellisen soveltamisalan ulkopuolella. Sen sijaan tällaisen menettelyn aloittamisen mahdollisuus vähensi merkittävästi japanilaisten viejien innokkuutta onshore-markkinoiden osalta, toisin kuin komissio väittää riidanalaisen päätöksen 137 perustelukappaleessa. Pelkkä polkumyynnimenettelyn aloittaminen olisi merkinnyt japanilaisille tuottajille huomattavaa työmäärää komission tutkintatoimenpiteiden vuoksi. Tämän väitteen pätevyuden vahvistaa japanilaisten kantajien mukaan se, että muistiosta toimitusjohtajille ilmenee, että eurooppalaiset yritykset aikoivat uhata japanilaisia yrityksiä polkumyynnintkanteluiden tekemisellä. Eurooppalaiset tuottajat painostivat myös komissiota saadakseen yhteisön tullialueen ulottumaan jäsenvaltioiden offshore-markkinoihin, minkä osoittaa erityisesti yhteyskomitean 6.6.1994 päivätty kirje.

84

Seitsemänneksi japanilaiset kantajat väittävät, että yhteisön jäsenvaltioiden eri kansallisten normien ja lisenssien myöntämisedellytysten, jotka olivat hyvin erilaisia, jatkuvaan noudattamiseen liittyvät kustannukset muodostivat vaihdannan toisen merkittävän esteen. API-standardi oli ainoastaan perusnormi, ja tämän vuoksi oli tarpeen noudattaa myös kansallisia normeja, puhumattakaan tiettyjen asiakkaiden asettamista lisänormeista. Nipponin mukaan esimerkiksi Saksassa tarvittiin todistus tuotantotekniikan, tuotevalvonnan ja työntekijöiden ammattitaidon laadun takaamiseksi. Näiden todistusten myöntämismenettely edellytti laajojen asiakirjavihkojen toimittamista saksan kielellä ja jopa 45 000 Saksan markan suuruisten maksujen maksamista joka toinen tai joka kolmas vuosi. Japanilaisten kantajien mukaan komissio totesi päätöksessään 93/247/EY, että tällaiset kansalliset normit muodostavat teräsputkien yhteisön sisäisen kaupan merkittävän esteen. Tämä toteamus pätee erityisesti Japanista peräisin olevaan tuontiin. Tätä päätöksessä 93/247/EY esitettyä objektiivista arviointia ei voida käsiteltävänä olevassa asiassa jättää huomiotta sillä komission esittämällä perusteella, että se ei tiennyt rikkomisen olemassaolosta tätä päätöstä tehdessään. Tiettyjen öljy-yhtiöiden omien vaatimusten osalta JFE-Kawasaki toteaa, että ranskalainen yhtiö Total ja italialainen yhtiö Agip vaativat kaikkien niille toimitettavien teräsputkien ”off-line”-tarkastusta. Tämän tarkastusvelvoitteen noudattaminen aiheuttaa yli 100 Yhdysvaltojen dollarin kustannukset tuhatta tonnia kohti.

85

Kahdeksanneksi JFE-NKK, Nippon ja JFE-Kawasaki väittävät vastauskirjelmässään, että Corus hyötyi Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen politiikasta edistää britannialaisten tavarantoimittajien myyntiä kyseisen valtion mannerjalustalla. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus pani tätä politiikkaa täytäntöön perustamalla offshore-markkinoiden hankintaviraston (Offshore Supplies Office, jäljempänä OSO). Painostamalla Yhdistyneen kuningaskunnan mannerjalustalla toimivia talouden toimijoita OSO sai britannialaisten tavarantoimittajien markkinaosuuden nousemaan 25 prosentista 30 prosenttiin vuonna 1972 (DTI:ksi kutsutun Yhdistyneen kuningaskunnan kauppa- ja teollisuusministeriön vuonna 1997 julkaiseman kertomuksen mukaan, joka on asiassa T-67/00 toimitetun vastauskirjelmän liitteenä 4; jäljempänä DTI:n kertomus), 75 prosenttiin vuonna 1984 ja 87 prosenttiin vuonna 1987 (*Euroopan yhteisöjen tiedotteen — Lisäosa nro 6/1988*, 115 kohdan mukaan). Näissä olosuhteissa Corusin olisi ollut hyödytöntä tehdä japanilaisten tuottajien kanssa sopimusta, joka takaisi sille suojaa offshore-markkinoilla, koska se sai jo vahvaa suojaa OSO:n toimenpiteiden ansiosta. Itse perussääntöjen ja erityisesti parannettujen perussääntöjen käsite koskee Corusin

etuoikeutettua asemaa Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla tämän kansallisen suosintapolitiikan ansiosta, ja tämä asema hyödytti myös muita eurooppalaisia tuottajia, koska ne toimittivat Corusille sileäpäisiä putkia sen Clydesdalen tehtaan sulkemisen vuoksi. Joka tapauksessa riidanalaisessa päätöksessä on tältä osin ilmeinen virhe, koska komissio ei ottanut huomioon OSO:n merkitystä Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla. Tätä brittiläistä suosintajärjestelmää sovellettiin vuoden 1993 heinäkuuhun asti, jolloin se korvattiin direktiivissä 90/531/ETY säädetyllä yhteisön suosintajärjestelmällä. JFE-NKK väittää, että se on saanut tietää näistä olosuhteista ja se on saanut niistä todistavat, vastauskirjelmäänsä liitetyt asiakirjat vasta sen jälkeen, kun se nosti kanteen asiassa T-67/00.

86 Nämä kolme kantajaa katsovat myös, että tietyt komission esittämät todisteet viittaavat OSO:n toimeenpanemaan politiikkaan, mikä vahvistaa niiden väitteet tältä osin. Ne toteavat yhtäältä, että VAM-BSC-sopimuksen jatkamisesta tehty muistio sisältää toteamuksen, jonka mukaan "[japanilaisille] ei pidä avata ovea suosimalla niitä brittimarkkinoilla", ja että 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevan muistion laatija toteaa seuraavaa: "Ei ole mahdotonta, että vuonna [19]93 OSO myöntää eurooppalaisille tuottajille 3 suosintaprosenttia, jotka se tällä hetkellä myöntää brittituottajille." Viittaukset, jotka 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevassa muistiossa tehdään Euroopan yhteisön vahvistumiseen ja 3 prosentin suosinnan mahdolliseen laajentamiseen eurooppalaisiin tuottajiin, liittyvät näiden kantajien mukaan sen direktiivin 90/531/ETY voimaantumiseen, jossa säädetään yhteisön suosinnasta siltä osin kuin yhteisön tuottajien hinnat eivät ylitä kolmansien maiden tuottajien hintoja yli 3 prosentilla.

87 Se, että käytännössä yksikään eurooppalaisista tuottajista ei ole toimittanut saumattomia teräsputkia Japaniin, minkä osoittaa riidanalaisen päätöksen 68 perustelukappaleessa esitetty taulukko, selittyy näiden kantajien mukaan myös kauppapoliittisilla syillä. Tämän vuoksi mikään näiden markkinoiden jakamista koskeva sopimus ei ollut kaupallisesti perusteltu.

88

Toisaalta yhteyskomitean 6.6.1994 päiväystä kirjeestä ilmenee, että Japanin teräsputkialan julkiset hankinnat olivat eurooppalaisilta tuottajilta täysin suljetut, Japanin putkimarkkinoita hallitsivat putkentuottajiin tiukasti sidotut suuret konsortiot, kuljetuskustannukset ja Japaniin suuntautuvan myynnin kustannukset olivat eurooppalaisille tuottajille erittäin suuret sekä öljyn ja kaasun etsintä- ja tuotantotoiminta sekä tämän vuoksi OCTG-putkiala oli joka tapauksessa erittäin rajoitettua. Lisäksi Euroopan teräsputkiyhdistyksen komissiolle 16.11.1994 lähettämän telekopion mukaan teräsputkien sellaisten ulkomaisten tuottajien, jotka halusivat myydä tuotettaan Japaniin, piti täyttää erittäin yksityiskohtainen lomake täyttääkseen japanilaiset normit.

89

Komissio katsoo ensiksi, että riidanalainen päätös perustuu ensisijaisesti sopimuksen kilpailua rajoittavaan tarkoitukseen. Näin ollen sen ei tarvinnut osoittaa konkreettisia vaikutuksia yhteisön markkinoilla voidakseen todeta riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainitun rikkomisen olemassaolon. Vaikka oletettaisiin, että japanilaisten kantajien luettelemat kaupan esteet voisivat selittää sen, miksi ne eivät myyneet riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja tuotteita yhteisön markkinoilla, tämä ei komission mukaan kumoa sitä, että se on osoittanut sellaisen sopimuksen olemassaolon, jonka tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen. Joka tapauksessa siltä osin kuin kantajien mainitsemat olosuhteet pitävät paikkansa, niiden seurauksena sopimuksen vakavuus komission mukaan lisääntyy eikä vähene, kuten kantajat väittävät. Komissio vetoaa tältä osin edellä 66 kohdassa mainittuun nk. sementtitapaukseen, jossa todettiin, että taloudellisella analyysillä, jolla pyritään osoittamaan objektiivisten kaupan esteiden olemassaolo, ei voida sivuuttaa kiistattomia asiakirjatodisteita. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien totesi lisäksi, että vaikka kantajien esittämä taloudellinen analyysi osoittautuisi oikeaksi, tämä toteamus korostaisi lopulta kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta, koska yritykset ovat kyseisen sopimuksen tekemisellä yrittäneet estää sitä vähäistä kilpailua, joka relevanteilla markkinoilla oli vielä jäljellä (tuomion 1087 ja 1088 kohta).

- 90 JFE-Kawasakin sen väitteen osalta, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen sanamuoto sulkee Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinat markkinoiden jakosopimuksen ulkopuolelle, komissio toteaa, että riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappaleessa todetaan hyvin selvästi, että sopimus koski kyseisiä markkinoita siltä osin kuin ne olivat "puoliksi suojatut".
- 91 Toiseksi komissio katsoo joka tapauksessa osoittaneensa oikeudellisesti riittävällä tavalla, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainitulla sopimuksella oli konkreettisia vaikutuksia yhteisön markkinoilla. Sen mukaan erityisesti kyseisen päätöksen 68 perustelukappaleessa esitetty taulukko vahvistaa, että sopimusta sovellettiin tosiasiallisesti suurelta osin Euroopan markkinoilla. Sen, että japanilaiset tuottajat tuovat jonkin verran kilpailua Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoille, ei pitäisi johtaa riidanalaisessa päätöksessä vahvistetun, kilpailusääntöjen rikkomista koskevan väitteen kumoamiseen, koska nämä markkinat ovat ainoastaan puoliksi suojatut.
- 92 Sen väitteen osalta, jonka mukaan tietyistä komission käyttämistä asiakirjoista, erityisesti muistiosta toimitusjohtajille ja BSC-kokousta koskevasta muistiosta ilmenee, että eurooppalaiset tuottajat pelkäsivät japanilaisten yritysten kilpailua Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla, komissio katsoo, että tämä pelko johtui siitä, että näiden markkinoiden puoliksi suojattu asema teki niistä sopimuksen yhteydessä erityisen jännitteen aiheen. Tämän vuoksi tämä väite ei kyseenalaista sopimuksen olemassaoloa.
- 93 Komissio katsoo myös, että väite, joka koskee britannialaisen suosintajärjestelmän olemassaoloa Yhdistyneen kuningaskunnan mannerjalustan markkinoilla öljyteollisuudessa käytettävien tuotteiden osalta ja jonka JFE-NKK, Nippon ja JFE-Kawasaki esittivät ensimmäistä kertaa vastauskirjelmässään, on uusi kanneperuste. Komission mukaan se on työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla jätettävä tutkimatta. Toissijaisesti komissio katsoo, että tämä väite perustuu vastauskirjelmään liitettyyn todistusaineistoon, mikä ei työjärjestyksen 48 artiklan 1 kohdan nojalla ole sallittua, koska Nippon ja JFE-Kawasaki eivät ole koettaneet perustella viivettä tämän todistusaineiston esittämisessä. JFE-NKK:n osalta, joka ainoastaan toteaa, ettei se

tiennyt tästä todistusaineistosta kannetta nostaessaan, komissio toteaa, ettei tämä väite ole uskottava.

- 94 JFE-NKK:n osalta komissio väittää lisäksi, että tämä uusi kanneperuste on jätettävä tutkimatta työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla.
- 95 Komission mukaan edellä mainitut uudet väitteet eivät missään tapauksessa ole perusteltuja.
- 96 Komissio katsoo, että japanilaisten kantajien mainitsemat kaupan esteet eivät koskaan ole estäneet kokonaan japanilaisten putkien tuontia yhteisöön. Tältä osin komissio toteaa, ettei mikään japanilaisten kantajien mainitsemista väitetyistä kaupan esteistä ole estänyt muita kolmansien maiden, erityisesti Latinalaisen Amerikan tuottajia viemästä riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja tuotteita yhteisön onshore-markkinoille.
- 97 Komission mukaan se, etteivät yhteisöt tuottajat ole väitteen mukaan toimittaneet saumattomia teräsputkia Japaniin, ei ole riidanalaisen päätöksen keskeinen osa, koska tämä ei koske välittömästi Japaniin suuntautuvan kaupan rajoituksia. Komissio toteaa, että yhteyskomitean 6.6.1994 päivätty kirje ja Euroopan teräsputkiyhdistyksen komissiolle 16.11.1994 lähettämä telekopio, joihin japanilaiset kantajat vetoavat osoittaakseen Japanin markkinoiden suljetun luonteen, koskevat ajanjaksoa, jonka aikana komissio ei tiennyt lainvastaisen sopimuksen olemassaolosta. Komissio päättelee tämän perusteella, että eurooppalaisten tuottajien näissä asiakirjoissa esittämien selitysten tarkoituksena on lähinnä peittää riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen olemassaolo. Komission mukaan niillä syillä, joiden vuoksi osapuolet ovat tehneet sopimuksen, ei ole missään tapauksessa merkitystä sopimuksen olemassaolon toteamiseksi.

Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan todistusaineistolla ei ole todistusvoimaa

98 Japanilaisten kantajien mukaan komission mainitsemat asiakirjat eivät osoita sellaisen yhteisen tahdon olemassaoloa, joka voisi muodostaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa moititun lainvastaisen sopimuksen, eivätkä missään tapauksessa osoita japanilaisten tuottajien osallistuneen tähän kilpailusääntöjen rikkomiseen. Tältä osin japanilaiset kantajat toteavat, ettei niitä käytännössä missään näistä asiakirjoista, joten komissio ei voi vedota näihin asiakirjoihin niitä vastaan. Riidanalaisen päätöksen 1 artikla olisi näin ollen kumottava sillä perusteella, että se perustuu arviointiin, jota ei ole perusteltu oikeudellisesti riittävällä tavalla ja joka tämän vuoksi rikkoo EY 81 artiklan 1 kohtaa. JFE-NKK ja Nippon vetoavat tältä osin ilmeiseen arviointivirheeseen.

99 Japanilaisten kantajien mukaan niiden eurooppalaiset kilpailijat ovat komission mainitsemissa asiakirjoissa ainoastaan viittanneet tilanteeseen, joka aiheutui siitä, että kaupan esteet estivät japanilaisia tuottajia viemästä tuotteitaan eurooppalaisille markkinoille. Japanilaiset kantajat toteavat myös, että hankekohtaisia siirtoputkia koskevat todisteet ovat erityisen rajallisia ja että riidanalainen päätös on kumottava ainakin näiden tuotteiden osalta. JFE-NKK toteaa lisäksi, että väitettyä Eurooppa—Japani-klubin uudelleenjärjestelyä, joka on väitteen mukaan toteutettu parannetuilla perussäännöillä Tokiossa 5.11.1993 pidetyn kokouksen seurauksena (riidanalaisen päätöksen 83—94 perustelukappale), ei ole mainittu komission mainitsemissa eri asiakirjoissa. JFE-NKK viittaa erityisesti muistioon toimitusjohtajille, ”japanilaiseen g)-asiakirjaan” ja jakoperusteita koskevaan asiakirjaan.

100 JFE-NKK väittää, että joka tapauksessa komissio arvioi virheellisesti erityisesti Dalminelta peräisin olevia asiakirjoja, joissa viitataan perussääntöihin ja parannettuihin perussääntöihin. Komission asiakirjavihkoon sisältyvä todistusaineisto voi antaa ymmärtää, että nämä säännöt liittyvät yhteisön teollisuuden välttämättömään järjeistämiseen eikä mihinkään lainvastaiseen sopimukseen. Tältä osin JFE-NKK vetoaa erityisesti Dalminen vuoden 1993 touko—elokuussa laadittuun komission

asiakirjavihon sivulla 2051 toistettuun asiakirjaan, jonka otsikkona on ”Saumattomien teräsputkien eurooppalainen järjestelmä ja markkinakehitys” (”Seamless Steel tube System in Europe and Market Evolution”; jäljempänä teräsputkijärjestelmää koskeva asiakirja) ja jossa todetaan seuraavaa: ”Hyödyllinen ratkaisu kaikille [Corusin] ongelmaan voidaan löytää ainoastaan Euroopan tasolla, mikä merkitsee yrityskauppoja ja tehtaiden sulkemisia järjeistämisuunnitelman mukaisesti. Tämän prosessin on mielestämme edistyttävä perustavanlaatuisten vaiheiden mukaisesti — —.” Toisin kuin komission väitteistä ilmenee, 6.10.1992 pidetyssä kokouksessa käsiteltiin JFE-NKK:n mukaan Keski- ja Itä-Euroopan markkinoiden lisäksi myös yhteisön teollisuuden järjeistämistä, kuten komission asiakirjavihon sivulla 15178 toistetusta kokouspöytäkirjasta ilmenee. Komissio tuki tätä järjeistämispoliittikkaa. JFE-NKK väittää näin ollen, ettei ole järkeenkäypää, että komissio moitti nyt tästä menettelystä yrityksiä, jotka menettelivät näin komission ohjeiden noudattamiseksi. Lisäksi JFE-NKK väittää, ettei yksikään komission mainitsemista asiakirjoista osoita minkäänlaista yhteyttä erityisesti riidanalaisen päätöksen 88 ja 89 perustelukappaleessa mainitun NTM-nimisen belgialaisen yhtiön sulkemisen ja japanilaisten tuottajien tilanteen välillä.

101 Lisäksi JFE-NKK väittää, etteivät komission mainitsemat todisteet vahvista markkinamäärittelyä, jota käytettiin todettaessa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettua kilpailusääntöjen rikkomista. Koska markkinoiden asianmukainen määrittely on välttämätön edellytys tietyn sopimuksen kilpailuvastaisten vaikutusten arvioinnissa (ks. erityisesti edellä 57 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat SIV ym. v. komissio), tämä todisteiden puuttuminen on riittävä peruste riidanalaisen päätöksen kumoamiselle.

102 Japanilaisten kantajien mukaan Verlucan 17.9.1996 antama lausunto on erittäin epätasmallinen eikä osoita mitenkään komission toteaman sopimuksen olemassaoloa. Tässä erittäin suppeassa lausunnossa todetaan niiden mukaan lähinnä, että kotimarkkinoita suojataan, mutta siinä ei täsmennetä suojan luonnetta ja laajuutta. Toisin kuin komissio väittää riidanalaisessa päätöksessä, Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa ei vahvisteta, että ilmaisu ”perussäännöt” tarkoittaisi kansallisten markkinoiden kunnioittamista siten, ettei yksikään tuottajista saa myydä teräsputkia sopimuksen osapuolina olleiden kilpailijoidensa kotimarkkinoilla.

JFE-Kawasaki väittää tältä osin, että Verluca ilmaisi tässä lausunnossa näkemyksensä ainoastaan yhdestä asiakirjasta eli tässä tapauksessa Eurooppa—Japani-klubia koskevasta muistiosta, jossa ei selvitetä sopimuksen toimintaa.

103 Japanilaisten kantajien mukaan Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa ei vahvisteta, että Yhdistynyt kuningaskunta olisi yksi sellaisista kansallisista markkinoista, joilla tarjonta olisi rajoitettua sen vuoksi, että muut sopimuksen osapuolena ovat tuottajat eivät toimita putkia näille markkinoille. Kyseisessä lausunnossa Yhdistyneen kuningaskunnan markkinat luokiteltiin puoliksi suojatuiksi, mikä merkitsi sitä, että kilpailijan piti ottaa yhteyttä paikalliseen putkituottajaan ennen tarjouksen tekemistä, ja siinä todettiin, että tätä sääntöä on osapuulleen noudatettu. Nippon kiistää nimenomaisesti ottaneensa yhteyttä Corusiin ennen tarjouksen tekemistä kyseisillä markkinoilla ja väittää, ettei komissio ole esittänyt seikkoja, jotka osoittaisivat päinvastaista. Japanilaiset kantajat väittävät joka tapauksessa, että komission sen väitteen perusteella, jonka mukaan Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden puoliksi suojattu asema on yhteensopiva sen kanssa, että japanilaiset harjoittavat myyntiä näillä markkinoilla, ei ole mahdollista ymmärtää riittävän tarkasti, mitä sitoumuksia japanilaiset tuottajat olivat sen mukaan tehneet näiden markkinoiden osalta.

104 Komission sen arvion osalta, jonka mukaan Verlucan 17.9.1996 antama lausunto on erityisen todistusvoimainen ja saattaisi tarvittaessa riittää yksinään rikkomisen olemassaolon toteamiseksi, Sumitomo ja JFE-NKK toteavat, että edellä 66 kohdassa mainitussa nk. sementtitapauksessa annetun tuomion 1838 kohta liittyy yksinomaan tuoreeseen todistusaineistoon. Lisäksi edellä 58 kohdassa mainitussa asiassa Enso-Gutzeit vastaan komissio annetusta tuomiosta ilmenee ensinnäkin, että yrityksen ilmoitusta ei voida pitää todisteena, jota voitaisiin käyttää toista yritystä vastaan, ainakaan jos muut todisteet eivät tue sitä (91 kohta), ja toiseksi, että tilanteessa, jossa tällainen ilmoitus perustuu lausunnon antajan uskomukseen, kyseisen henkilön on ilmoitettava, mihin tämä uskomus perustuu, sillä muutoin komissio ei voi käyttää lausuntoa kolmatta vastaan (131 kohta). Komission väite, jonka mukaan jokaista todistetta ei ole tarpeen tutkia erikseen, on Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan ristiriidassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellä 58 kohdassa maini-

tussa asiassa Enso-Gutzeit vastaan komissio antaman tuomion 102 ja 151–153 kohdassa esitetyn lähestymistavan kanssa.

- 105 Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan muut riidanalaisessa päätöksessä mainitut todisteet eivät myöskään tue Verlucan 17.9.1996 antamaa lausuntoa erityisesti kyseisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun tuotevalikoiman, perussääntöjen merkityksen ja soveltamisalan sekä rikkomisen keston osalta.
- 106 Riidanalaisessa päätöksessä ja Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa tarkoitettut tuotteet, eli yksinomaan OCTG-standardiputket ja hankekohtaiset siirtoputket, eivät ole samat kuin tuotteet, joita tarkoitetaan muissa komission tämän lausunnon tueksi esittämissä asiakirjoissa, erityisesti niissä, jotka ovat peräisin Vallourec-nimiseltä yritykseltä, jossa Verluca työskenteli tosiseikkojen tapahtuma-ajankohtana. Näissä olosuhteissa muilla asiakirjoilla ei Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan ole todistusvoimaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun rikkomisen suhteen.
- 107 Erityisesti pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävä muistio, strategisia pohdintoja sisältävä muistio, 24.7.1990 pidettyä kokousta koskeva muistio ja BSC-kokousta koskeva muistio koskevat Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan niin kutsutun VAM-erikoisliitoksen avulla kierteitettyjä putkia eivätkä OCTG-standardiputkia.
- 108 Japanilaisten kantajien mukaan niiden väitteen vahvistaa se, että strategisia pohdintoja koskevassa muistiossa viitataan ”P-markkinoihin” eli OCTG-erikoisputkien (premium) markkinoihin, ja se, että Verluca toteaa siinä nimenomaisesti, ettei hänen arvionsa koske kierteitystä Buttress-standardiliitoksiin (komission asiakirjavihon sivu 15619). Samoin BSC-kokousta koskevassa muistiossa tehdyt viittaukset Hunting-nimiseen yritykseen ja muihin liitoksiin liittyvät OCTG-erikoisputkiin eikä OCTG-standardiputkiin, kuten komissio väittää. Tämän muistion laatija tuo esiin tarpeen ”neutraloida Fox”, joka on JFE-Kawasakin patentoima erikoisliitos.

Pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävässä muistiossa viitataan Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan sileäpäisiin putkiin ja paikallisesti kierteitettyihin OCTG-erikoisputkiin eli putkiin, joissa on Fox-liitos. Myös 24.7.1990 pidettyä kokousta koskeva muistio koski ruostumattomasta teräksestä valmistettuja tuotteita, jotka on riidanalaisen päätöksen 28 perustelukappaleen mukaan jätetty nimenomaisesti kyseisen päätöksen soveltamisalan ulkopuolelle niiden kierteityksestä riippumatta.

109 Yksikään näistä muistioista ei varmasti koskenut siirtoputkia. Joka tapauksessa nämä muistiot sisältävät Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan pelkkiä Vallourecin työntekijöiden henkilökohtaisia mietteitä ja pohdintoja, ja niissä viitataan perussääntöihin niitä kuitenkaan selittämättä. Nämä seikat eivät näin ollen mitenkään osoita riidanalaisen päätöksen adressaattien yhteisen näkemyksen olemassaoloa eivätkä myöskään ole yhteneviä Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon kanssa.

110 Komissio vetoaa myös komission asiakirjavihon sivulla 4822 toistettuun Vallourecin sisäiseen 27.1.1994 tehtyyn muistioon, jonka otsikkona on "Pöytäkirja JF:n kanssa pidetystä kokouksesta Brysselissä 25.1." (jäljempänä pöytäkirja JF:n kanssa pidetystä kokouksesta). Tällä asiakirjalla ei Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan ole merkitystä, sillä se koskee yksinomaan "puolisuunnikkierteityksiä ja VLR-putkia + NTM-kierteitystä" eikä riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja tuotteita.

111 Lisäksi komissio käytti muistiota toimitusjohtajille ja "japanilaista g)-asiakirjaa", vaikka niissä tarkoitettua tuotevalikoimaa on Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan mahdotonta määrittää tarkasti. Nämä todisteet sisältävät sekä viittauksia muihin kuin riidanalaisessa päätöksessä ja Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa tarkoitettuihin tuotteisiin, kuten ruostumattomiin OCTG-putkiin ja hitsattuihin putkiin, että viittauksia tuotevalikoimaan, jonka tuotteista osa on riidanalaisessa päätöksessä ja kyseisessä lausunnossa tarkoitettuja tuotteita ja osa ei. Näistä asiakirjoista ilmenee Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan selvästi, että niiden sisältämä arviointi koskee lähinnä OCTG-erikoisputkien eikä riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettujen tuotteiden markkinoita. Komission väite, jonka se esitti asiassa T-68/00 toimittamansa vastineen 10 kohdassa ja jonka mukaan muistio

toimitusjohtajille perustuu oletamaan siitä, että sen laatimishetkellä olemassa olleet sopimukset koskivat ainoastaan OCTG-standardiputkia eikä OCTG-erikoisputkia, vahvistaa Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan sen, että tämän asiakirjan mainitsema japanilaisten aggressiivisuus koski väistämättä OCTG-standardiputkia.

- 112 Jakoperusteita koskeva asiakirja koskee tuotevalikoimaa, joka on huomattavasti suppeampi kuin Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa tarkoitettu tuotevalikoima. Tässä asiakirjassa mainitaan nimittäin ”saumattomia API-putkia koskeva avoin tarjouskilpailu” (”SMLS API OPEN TENDER”). Siinä on näin ollen kyse yksinomaan OCTG-standardiputkista, joista on järjestetty avoin tarjouskilpailu. Japanilaiset kantajat toteavat tältä osin, että Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon mukaan Euroopassa ei järjestetä lausunnossa tarkoitettuja tuotteita koskevia merkittäviä tarjouskilpailuja (”pas de gros Tenders”). Jakoperusteita koskevassa asiakirjassa tarkoitettuja markkinoita ei näin ollen ole. Japanilaiset kantajat vahvistavat, että tämä toteamus vastaa Euroopan markkinoilla tuolloin vallinneita olosuhteita, ja päättelevät sen perusteella, ettei ehdotetuilla jakoperusteilla ollut mitään mieltä Euroopan osalta, sillä ne koskevat olemattomia markkinoita. Sumitomo arvioi, että jakoperusteita koskevan asiakirjan laatijan on täytynyt erehtyä, koska tätä asiakirjaa ei voida selittää millään yhdenmukaisella ja järkevällä tavalla. Riidanalaisessa päätöksessä mainitun rikkomisajanjakson aikana yhtään OCTG-putkia koskevaa avointa tarjouskilpailua ei järjestetty myöskään Japanissa.

- 113 Toisin kuin komissio väittää, japanilaisten kantajien mukaan on selvää, ettei jakoperusteita koskeva asiakirja koske millään tavalla siirtoputkia. Japanilaisten kantajien mukaan komissio totesi riidanalaisen päätöksen 27 perustelukappaleessa, että lyhenne API liittyy OCTG-standardiputkiin, eikä komissio voi muuttaa tulkintaansa tämän käsitteen merkityksesti oikeudenkäyntimenettelyn aikana. Tämän väitteen vahvistavat jakoperusteita koskevassa asiakirjassa esiintyvät tunnukset C/S ja T/B. Todellisuudessa API-normit koskevat kaikkia OCTG-putkia ja siirtoputkia, joten komission väitteestä pitäisi päätellä, että kyseinen asiakirja koskee myös tuotteita, joita riidanalaisessa päätöksessä ei mainita.

- 114 Asiakirjatodisteiden todistusvoimasta rikkomisen olemassaoloon nähden japanilaiset kantajat toteavat aluksi, että strategisia pohdintoja koskevassa muistiossa Verluca suositteli ratkaisua, joka koski etusijan antamista VAM-ryhmälle ja jonka mukaan japanilaiset tuottajat jatkaisivat vapaata kilpailua VAM-putkia vastaan Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla. Lisäksi tämä muistio laadittiin aikana, jolloin vienninrajoittamissopimukset olivat voimassa ja markkinoidenjakojärjestelmä ei ollut lainvastainen. Sumitomon mukaan tästä seurasi, että jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyisi japanilaisten kantajien väitteet vienninrajoittamissopimusten kestosta (ks. jäljempänä 139 kohta ja sitä seuraavat kohdat), tämä seikka heikentäisi kaikkien vuodelta 1990 peräisin olevien asiakirjojen, erityisesti Vallourecin eri muistioden todistusvoimaa. Näitä asiakirjoja voitaisiin pitää enää ainoastaan sopimusta valmistelevalle asiakirjona, eikä todisteina niitä laadittaessa voimassa olleista sopimuksista. BSC-kokousta koskevan muistion viittauksella ”nykyjärjestelmään” tarkoitettiin nimenomaan Kauko-Itää, Etelä-Amerikkaa ja Lähi-Itää, ja saman asiakirjan viittaus kiinteiden hintojen politiikkaan ”Pohjanmeren liikesuhteissa” (”aff North Sea”), jota japanilaiset tuottajat olivat tuolloin myöntyneet tapauskohtaisesti noudattamaan, oli ristiriidassa Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa kuvatun sen periaatteen kanssa, jonka mukaan japanilaisia kiellettiin myymästä kyseessä olevia tuotteitaan. JFE-NKK toteaa tältä osin, että Verluca on laatinut BSC-kokousta koskevan muistion.
- 115 Japanilaisten kantajien mukaan pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävässä muistiossa mainitaan mahdollisuus saada ”japanilaisilta sitoumus, etteivät ne osallistu Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille ja että ongelma ratkaistaan eurooppalaisten kesken”, jolloin vuoden 1990 maaliskuussa ei selvästikään ollut olemassa Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita koskevaa sopimusta. Senkin vuoksi, että 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevassa muistiossa käytettiin konditionaalialia puhuttaessa mahdollisuudesta sopia parannetuista perussäännöistä, joissa ”kielletäisiin japanilaisten pääsy Yhdistyneeseen kuningaskuntaan”, on pääteltävä, ettei sopimusta ollut vielä vuoden 1990 heinäkuussa.
- 116 Japanilaiset kantajat katsovat, että ”japanilainen g)-asiakirja” ja muistio toimitusjohtajille ovat yksinomaan valmistelevalle asiakirjoja, jotka on todennäköisesti laatinut Corusin työntekijä eurooppalaisten tuottajien sellaista kokousta varten, joka pidettiin ennen Eurooppa—Japani-klubin Tokiossa 5.11.1993 pidettyä kokousta. Näillä asiakirjoilla ei näin ollen ole minkäänlaista todistusvoimaa japanilaisten

tuottajien asenteiden osalta ja vielä vähemmän sen väitteen osalta, jonka mukaan ne ovat osallistuneet komission riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa toteamaan sopimukseen. Päinvastoin näistä asiakirjoista ilmenee japanilaisten kantajien mukaan, että japanilaiset tuottajat kilpailivat aggressiivisesti Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla ja että yhteisön tuottajat yrittivät korkeintaan päästä japanilaisten tuottajien kanssa sopimukseen, jonka sisältöä ei ole esitetty selvästi. Nippon korostaa, että ”japanilaisessa g)-asiakirjassa” viitataan nimenomaisesti Nipponin aggressiivisuuteen Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla.

117 Lisäksi muistiossa toimitusjohtajille ja ”japanilaisessa g)-asiakirjassa” väitteen mukaan asetettu japanilaisten tuottajien myynnin rajoittamisjärjestelmä on japanilaisten kantajien mukaan ristiriidassa Verlucan 7.9.1996 antamassa lausunnossa esitetyn perussääntöjen sellaisen tulkinnan kanssa, jonka mukaan japanilaisten tuottajien piti ottaa yhteyttä Corusiin ennen kuin ne toivat tuotteitaan Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille. JFE-NKK väittää, että riidanalaisessa päätöksessä esitetty perussääntöjen kuvaus ei vastaa komission esittämiä todisteita eikä sen asiassa T-67/00 toimittamassaan vastineessa esittämää perussääntöjen tulkintaa. Tällaisen ristiriidan vuoksi riidanalainen päätös on JFE-NKK:n mukaan väistämättä kumottava oikeuskäytännön mukaisesti (ks. erityisesti edellä 57 kohdassa mainittu asia SIV ym. v. komissio).

118 Lisäksi muistiossa toimitusjohtajille mainitaan japanilaisille tuottajille asetettu velvoite rajoittaa ”tiettyä osaa toimituksistaan” (”some of their deliveries”) Yhdistyneen kuningaskunnan mannerjalustalla, kun taas riidanalaisen päätöksen 101 ja 102 kohdassa mainitaan markkinoiden jakaminen ilman lievennystä. Myös tältä osin tämä ristiriita on JFE-NKK:n mukaan sellaisenaan riittävä, jotta riidanalainen päätös on kumottava. JFE-NKK:n mukaan ”japanilaisesta g)-asiakirjasta” ilmenee, että japanilaiset tuottajat katsoivat joka tapauksessa, että mikään sopimus ei koskenut sopimusperusteista myyntiä, mikä heikentää sellaisen jakoperusteita koskevan asiakirjan todistusvoimaa, joka liittyy Euroopan markkinoiden osalta yksinomaan sopimusperusteiseen sektoriin. Lisäksi komission väite, jonka mukaan nämä asiakirjat lähtevät siitä olettamuksesta, että olemassa oli jo sopimus, joka velvoitti japanilaiset tuottajat olemaan myymättä riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja tuotteita yhteisön markkinoilla, ei JFE-NKK:n mukaan voi osoittaa tällaisen sopimuksen olemassaoloa ainakaan oikeuskäytännössä vaaditulla täsmällisellä ja varmalla tavalla.

- 119 Komission asiakirjavihon sivulla 15809 toistettu, 20.6.1994 laadittu muistio, jonka otsikko on "VAM-lisenssi Sidercalle" ja josta ilmenee, että Mannesmannin piti yleisesti kunnioittaa Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita, ei japanilaisten kantajien mukaan lainkaan vahvista sitä, että ne olisivat suostuneet olemaan myymättä putkia Euroopan markkinoilla.
- 120 Jakoperusteita koskevan asiakirjan osalta JFE-Kawasaki väittää, ettei sitä voida hyväksyä todisteeksi, koska sitä ei ole päivätty eikä komissio ole paljastanut sen laatijan eikä sen toimittajan henkilöllisyyttä, minkä seurauksena kantajien on mahdotonta tietää sen asiayhteyttä ja niitä syitä, joiden vuoksi se on toimitettu komissiolle. Tämä on ensimmäinen kerta, kun komissio on todennut yritysten syyllistyneen kilpailusääntöjen rikkomiseen yksilöimättömän asiakirjan perusteella. Komission riidanalaisen päätöksen 121 ja 122 perustelukappaleessa esittämä väite, jonka mukaan jakoperusteita koskeva asiakirja on hyväksyttävä ja luotettava seikka, koska muut todisteet tukevat sitä, ei JFE-Kawasakin mukaan ole perusteltu, koska muut asiakirjavihkoon sisältyvät todisteet ovat todellisuudessa ristiriidassa tämän asiakirjan kanssa erityisesti olennaisten tosiseikkojen osalta, kuten komissio itse toteaa riidanalaisen päätöksen 86 perustelukappaleessa Latinalaisen Amerikan tuottajien aseman osalta. JFE-Kawasaki vetoaa tältä osin edellä 57 kohdassa mainitussa asiassa Volkswagen vastaan komissio annettuun tuomioon (72 kohta), jonka mukaan komission on näytettävä sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan olemassaolo toteen riittävän täsmällisesti ja yhtäpitävästi.
- 121 Joka tapauksessa JFE-Kawasaki yhtyy muihin japanilaisiin kantajiin väittäessään, että vaikka jakoperusteita koskeva asiakirja voitaisiin hyväksyä, se ei ole luotettava todiste, koska sitä ei ole yksilöity asianmukaisesti. Komissio ei voi sen vuoksi, ettei tämä asiakirja ole ainoa aihetodiste, johon komissio tukeutuu todetakseen rikkomisen olemassaolon, jättää osoittamatta tämän todisteen uskottavuutta. Lisäksi jakoperusteita koskeva asiakirja on ristiriidassa asiakirjaan, jonka otsikko on "Tarkastus Vallourecissa" (komission asiakirjavihon sivulla 7317 toistettu, 18.12.1997 päivätyn asiakirjan 1.3 kohta), sisältyvän Verlucan sen toteamuksen kanssa, joka koskee sitä, ovatko Latinalaisen Amerikan tuottajat vastanneet myöntävästi eurooppalaisten tuottajien esityksiin vuoden 1993 lopulla, mikä kyseenalaistaisi näiden kahden todisteen luotettavuuden. Lisäksi Mannesmannin johtaja Becherin kysymykseen, joka on esitetty paikan päällä suoritetun tarkastuksen aikana 21.4.1997 ja joka koskee perussääntöjen luonnetta, 22.4.1997 antaman ja

komission asiakirjavihon sivulla 10989A toistetun vastauksen (jäljempänä Becherin vastaus) mukaan jakoperusteiden käsite koskee ainoastaan kolmansien maiden markkinoita. Tämä seikka vahvistettiin riidanalaisen päätöksen 101—103 perustelukappaleessa.

- 122 Jakoperusteet eivät myöskään heijastele sitovan sopimuksen olemassaoloa, koska Vallourec totesi tarkastusta Vallourecissa koskevassa asiakirjassa, että kyse oli pelkästä yrityksestä muuttaa jakoperusteita ja että itse asiakirjassa puhuttiin uudesta eurooppalaisten tuottajien välisestä kokouksesta siinä ehdotettujen jakoperusteiden yksityiskohtaisten soveltamissääntöjen tarkastelemiseksi.
- 123 Jakoperusteita koskevasta asiakirjasta ilmenee JFE-Kawasakin mukaan lisäksi, että japanilaiset tuottajat olivat esittäneet varauksen tähän ehdotukseen nähden ja katsoivat, että jakoperusteiden soveltamisala olisi laajennettava OCTG-ERW-putkiin, jotka ovat hitsattuja teräsputkia. Jakoperusteita koskevan asiakirjan valossa komission olisi pitänyt kohdella japanilaisia tuottajia samalla tavoin kuin Latinalaisen Amerikan tuottajia, joiden osalta se peruutti väitteensä sillä perusteella, että ne olivat myös esittäneet varauksen ehdotettuihin jakoperusteisiin nähden siltä osin kuin ne koskivat Euroopan markkinoita ja että ne olivat myyneet teräsputkia Eurooppaan. JFE-Kawasakin mukaan komissio ei voi väittää, että japanilaisten tuottajien ja Latinalaisen Amerikan tuottajien kohtelun erilaisuus selittyisi viimeksi mainittujen Euroopan markkinoilla toteuttaman myynnin määrällä, koska se ei ole tämän väitteensä tueksi esittänyt lukuja, joiden perusteella kyseisiä myyntimääriä voitaisiin vertailla pätevästi. Kyseessä on näin ollen perusteeton epäyhdenvertainen kohtelu, koska väitteiden peruuttaminen Latinalaisen Amerikan tuottajien osalta heikentää komission väitettä riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainitun rikkomisen olemassaolosta japanilaisten kantajien osalta.
- 124 Sen, että japanilaiset kantajat ovat myyneet putkia tietyille eurooppalaisille markkinoille, pitäisi sitä suuremmalla syyllä riittää osoittamaan, että jakoperusteita

koskeva asiakirja ei heijastele niitä sitovan sopimuksen olemassaoloa. Tämän asiakirjan nojalla niiden ei pidä myydä putkia Euroopan markkinoille ilman, että tämän kiellon soveltamisalaa olisi rajoitettu millään varauksella. Lisäksi Latinalaisen Amerikan tuottajien esittämä varaus poisti ehdotetuilta jakoperusteilta sen taloudellisen merkityksen eurooppalaisten tuottajien näkökulmasta, ja sen hyväksyminen myöhemmin olisi näin ollen ollut järjetöntä ja tämän vuoksi epätodennäköistä.

125 Japanilaiset kantajat väittävät, että komission asiakirjavihon sivulla 6354 toistettu Verlucan 14.10.1996 antama lausunto ei osoita niiden osallistuneen komission mainitsemaan sopimukseen. Tämän lausunnon merkityksellisessä osassa vahvistetaan yksinkertaisesti, että japanilaiset kantajat osallistuvat säännöllisesti Eurooppa—Japani-klubin puitteissa järjestettäviin kokouksiin, jotka Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon mukaan koskivat muita kuin eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien kotimarkkinoita. Japanilaiset kantajat huomauttavat, että niiden mukaan Eurooppa—Japani-klubin kokoukset koskivat ainoastaan myyntiä kolmansiin maihin, kuten Kiinaan ja Venäjälle. Siitä, että nämä kokoukset olisivat päätyneet komission mainitseman lainvastaisen sopimuksen tekemiseen, ei ole mitään todisteita. Sumitomo väittää vastauskirjelmässään, että tarkastusta Vallourecissa koskevassa asiakirjassa, joka sisältää Verlucan 18.12.1997 antaman lausunnon, sekä Dalminen työntekijän Jachian Bergamon viralliselle syyttäjälle 5.6.1995 antamassa, komission asiakirjavihon sivulla 8220 b 6 toistetussa lausunnossa (jäljempänä Jachian lausunto) hankekohtaiset siirtoputket jätetään sopimuksen ulkopuolelle, sillä niissä viitataan standardituotteisiin. Japanilaisten kantajien mukaan Verlucan 17.9.1996 antama lausunto ja hänen tarkastusta Vallourecissa koskevaan asiakirjaan sisältyvät, perussäännöissä tarkoitettuihin tuotteisiin liittyvät väitteensä ovat ristiriidassa keskenään.

126 Lisäksi JFE-Kawasaki väittää, että tarkastusta Vallourecissa koskevassa asiakirjassa Verluca totesi, että ”yleisesti ottaen muita kuin Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoita ei pidetty kotimarkkinoina”. Näin ollen rikkomisen olemassaoloa näiden offshore-markkinoiden osalta ei ole osoitettu.

127

Dalminen aiemman työntekijän Biasizzon julkiselle syyttäjälle 1.6.1995 antama, komission asiakirjavihon sivulla 8220 b 10 toistettu lausunto (jäljempänä Biasizzon lausunto) ei myöskään merkitse sitä, että japanilaiset kantajat olisivat tehneet komission riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoittaman sopimuksen. Vaikka Biasizzo mainitsi tässä lausunnossa sopimuksen, joka ei ole sitova (gentleman's agreement) ja jonka mukaan ulkomaisten tuottajien piti tarjouksissaan esittää 8–10 prosenttia korkeampia hintoja kuin kansallisten tuottajien, hän esitteli JFE-Kawasakin mukaan komission asiakirjavihon sivulla 8220 b 14 toistetussa myöhemmässä todistajanlausunnossaan, jonka otsikko on "Commento alle mie deposizioni" (jäljempänä asiakirja "Kommentteja todistajanlausunnoistani"), kaikki objektiiviset taloudelliset edut, joista paikallinen teräspuutkentuottaja hyötyi kotimarkkinoillaan verrattuna ulkomaisiin tuottajiin, eikä enää viitannut kansainväliseen sopimukseen (väitetiedoksiannon liite 15, s. 8220 b 16). Lisäksi tämä viittaus tarjouspyyntöihin oli ristiriidassa Verlucan 17.9.1996 antamaan lausuntoon sisältyvän toteamuksen kanssa, jonka mukaan Euroopan markkinoilla ei ollut merkittäviä tarjouskilpailuja.

128

JFE-Kawasakin mukaan Biasizzon lausunnon ja asiakirjan "Kommentteja todistajanlausunnoistani" välillä on merkittävä ristiriita. Näissä asiakirjoissa ei missään tapauksessa todeta, mitkä ovat niissä mainitussa sopimuksessa tarkoitetut tuotteet tai mikä on kyseisen sopimuksen kesto. On sitäkin epätodennäköisempää, että Biasizzon lausunto ja asiakirja "Kommentteja todistajanlausunnoistani" liittyisivät riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuihin tuotteisiin, koska Italian teräspuutkimarkkinat koskivat toiseikkojen tapahtuessa muita tuotteita eli OCTG- erikoisputkia ja standardisiirtoputkia (trade). Biasizzon huomautukset historiallisten markkina-osuuksien kunnioittamisesta koskivat kolmansien maiden markkinoita, joita riidanalainen päätös ei koske. JFE-Kawasakin mukaan Biasizzon lausunto ja kommentit eivät missään tapauksessa ole uskottavia. Ne on tehty pakon sanelemina tilanteessa, jossa niiden laatijalla oli intressi selvittää, millä muilla perusteilla kuin sitä vastaan aloitetun tutkimuksen kohteina olevilla epärehellisillä käytännöillä Dalmine voitti kaikki Agipin avoimet tarjouskilpailut. Toisin kuin komissio väittää, Biasizzo oli vastuussa yksinomaan OCTG-putkien myynnistä eikä siirtoputkien myynnistä vuoden 1992 alusta vuoden 1993 ensimmäisen puoliskon loppuun saakka.

- 129 Joka tapauksessa Nippon ja JFE-Kawasaki katsovat, että riidanalaisen päätöksen 61 ja 101 perustelukappaleessa esitetty perussääntöjen määritelmä, jonka mukaan sopimuksen osapuolten oli muodollisesti kiellettyä myydä tuotteitaan kilpailijoidensa markkinoille, on ristiriidassa Biasizzon lausunnossa esitetyn määritelmän kanssa, jonka mukaan osapuolet saattoivat tarjota tuotteitaan korkeammilla hinnoilla kuin kansalliset tuottajat.
- 130 Dalminen komission virkamiesten paikan päällä suoritetun tarkastuksen aikana esittämään kysymykseen 4.4.1997 antamasta vastauksesta, joka toistetaan komission asiakirjavihon sivulla 15099 (jäljempänä Dalminen 4.4.1997 antama vastaus), Nippon ja JFE-Kawasaki toteavat, että vaikka siinä mainitaan läheiset suhteet japanilaiseen teollisuuteen, nämä suhteet koskivat Venäjän kaltaisia Euroopan yhteisön ulkopuolisia markkinoita. Tässä asiakirjassa todetaan lisäksi, että perussääntöjen käsite voi heijastella yhteisön saumattomien teräsputkien alan asemaa vuosista 1986—1987 lähtien, ja siinä mainitaan samaan aikaan muilta maantieteellisiltä alueilta peräisin oleva valvoton putkien tuonti. Joka tapauksessa tästä asiakirjasta ilmenee Nipponin ja JFE-Kawasakin mukaan, että Dalminea tämän lausunnon antamisa-jankohtana johtaneet henkilöt eivät tienneet vuoden 1996 helmikuuta edeltäneistä tapahtumista eikä tämä yhtiö esittänyt mitään sen asiakirjoista ilmenevää seikkaa, joka osoittaisi japanilaisten ja eurooppalaisten tuottajien välisten kokousten olemassaolosta. Dalmine vahvisti nämä olosuhteet komission sille asetuksen N:o 17 11 artiklan nojalla osoittamaan kirjeeseen 29.5.1997 antamassaan vastauksessa, joka on toistettu komission asiakirjavihon sivulla 15162 (jäljempänä Dalminen 29.5.1997 antama vastaus). Dalminen 29.5.1997 antama vastaus oli lisäksi ristiriidassa Biasizzon lausunnon ja asiakirjan ”Kommentteja todistajanlausunnois-tani” kanssa, koska viimeksi mainituista ilmenee yhtäältä, että Eurooppa—Japani-klubissa keskusteltiin ainoastaan yhteisön ulkopuolisista markkinoista, ja toisaalta, että putkien vienti Euroopan yhteisöön oli rajoitettua muttei kiellettyä. Sumitomo toteaa tältä osin, että Dalminen 29.5.1997 antama vastaus perustuu R:n muistikuviiin, joiden tarkaksi lähteeksi hän ilmoittaa kyseisiin kokouksiin osallistuneen Biasizzon kanssa käymänsä keskustelut.
- 131 Japanilaiset kantajat väittävät, että teräsputkijärjestelmää koskevan asiakirjan, joka sisältyy komission asiakirjavihkoon mutta jota ei mainita riidanalaisessa päätöksessä,

mukaan perussäännöillä säänneltiin eurooppalaisten tuottajien välisiä suhteita. Toisin kuin komissio väittää, japanilaisten kantajien mukaan tässä asiakirjassa ei tutkita ainoastaan sitä, mitä vaikutuksia Corusin vetäytymisellä saumattomien teräsputkien markkinoilta oli.

132 Becherin vastauksen osalta japanilaiset kantajat toteavat, ettei Becher oman ilmoituksensa mukaan tuntenut henkilökohtaisesti olosuhteita, joita hän kommentoi, mitä komissio ei virheellisesti maininnut viitatessaan tähän lausuntoon riidanalaisen päätöksen 63 perustelukappaleessa. Hänen todistuksellaan ei näin ollen ole suurta todistusvoimaa ja JFE-NKK:n mukaan sitä ei ole edes otettava huomioon (edellä 56 kohdassa mainittu asia Rhône-Poulenc v. komissio ja kyseisessä asiassa julkisasiamiehenä toimineen tuomari Vesterdorfin antaman ratkaisuehdotuksen s. 955—957). Komissio ei myöskään japanilaisten kantajien mukaan voi pitää tätä vastausta luotettavana todisteena siltä osin kuin siinä vahvistetaan eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välisen sopimuksen olemassaolo, kun komissio ei luota siihen siltä osin kuin siinä kielletään sellaisen sopimuksen olemassaolo, jonka mukaan kunkin eurooppalaisen tuottajan olisi kunnioitettava muiden eurooppalaisten tuottajien kotimarkkinoita. Siltä osin kuin Becherin vastauksessa kielletään eurooppalaisten tuottajien välisen markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassaolo, se on ristiriidassa teräsputkijärjestelmää koskevan asiakirjan kanssa, jota Becher piti virheellisenä. Kyseinen vastaus on tältä osin ristiriidassa myös Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon ja Dalminen 29.5.1997 antaman vastauksen kanssa.

133 Corusin komission tietojensaantipyynnöön 31.10.1997 antaman, komission asiakirjavihon sivulla 11932 toistetun vastauksen (jäljempänä Corusin vastaus) osalta, jonka mukaan kotimarkkinat oli varattu paikallisille tuottajille, japanilaiset kantajat väittävät, että Corus on 30.3.1999 päivätyssä komissiolle lähettämässään kirjeessä (asiassa T-68/00 nostetun kanteen liite C.5; jäljempänä 30.3.1999 päivätty kirje) ilmoittanut selkeästi, ettei mitään sen lausunnoista pidä tulkita siten, että siitä ilmenisi eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välisen sopimuksen olemassaolo. Vastauksena komission väitteeseen, jonka mukaan 30.3.1999 päivätyssä kirjeessä on kyse hitsattuja putkia koskevasta menettelystä, japanilaiset kantajat väittävät, että Corus laati kirjeessä selitetyn lausunnon käyttäen samaa sanamuotoa kuin saumattomia teräsputkia koskevan menettelyn yhteydessä. Komission sen väitteen osalta, jonka mukaan Corusin asema on paradoksaalinen, Nippon toteaa, että päinvastoin komissio pyrkii tukeutumaan sellaiseen Corusin lausumien tulkintaan,

jonka se itse on torjunut. JFE-Kawasaki ja Sumitomo toteavat, että joka tapauksessa Corusin väitetty tunnustus on epätasällinen ja moniselitteinen. Sumitomo korostaa lisäksi, että Corusin vastauksessa mainittiin ainoastaan OCTG-putket. Sumitomo väittää JFE-NKK:n tapaan, että tämä vastaus koski ainoastaan kolmansien maiden markkinoita.

134 Japanilaisten kantajien mukaan eurooppalaisilla tuottajilla oli ilmeinen intressi "rajoittaa vahinkoja" erityisesti myöntämällä japanilaisten tuottajien kanssa tehdyn sopimuksen olemassaolo, jotta komission huomio kiinnittyisi pois niiden perussääntöjen todellisesta merkityksestä, jotka koskivat eurooppalaisten markkinoiden jakamista eurooppalaisten tuottajien kesken eli riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainittua rikkomista huomattavasti vakavampaa kilpailusääntöjen rikkomista, jonka paljastuminen olisi aiheuttanut näille eurooppalaisille tuottajille raskaammat sakot. Tämän väitteen vahvistaa japanilaisten kantajien mukaan se, että Vallourecin käyttämä strategia ilmoittaa komissiolle japanilaisten tuottajien kanssa tehdyn sopimuksen olemassaolosta mahdollisesti sen, että sen sakon määrää alennettiin 40 prosentilla siitä määrästä, joka sille olisi asetettu ilman tätä yhteistyötä, eikä komissio asettanut sille lisäsakkoa riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa tarkoitetun sileäpäisiä putkia koskevan rikkomisen osalta. Myös Dalmine hyötyi japanilaisten kantajien mukaan sakkonsa alentamisesta 20 prosentilla. Komission riidanalaisessa päätöksessä mainitsemia todisteita, erityisesti Verlucan lausuntoja, on japanilaisten kantajien mukaan arvioitava tämän asiayhteyden valossa. Huomioon on otettava myös se, ettei Vallourec nostanut kannetta riidanalaisesta päätöksestä eikä Dalmine ole kiistänyt tosiseikkoja, joihin riidanalainen päätös perustuu. Sumitomo toteaa, että kaikki mainitut lausunnot, erityisesti Verlucan, Becherin ja Biasizzon lausunnot, on annettu tosiseikkojen tapahtumisen jälkeen ja että ristiriitatilanteessa etusija on kyseisiin lausuntoihin sisältyviin todisteisiin nähden annettava todisteille, jotka sisältyvät rikkomisajanjaksolta peräisin oleviin asiakirjoihin, kuten jakoperusteita koskevaan asiakirjaan.

135 Nippon väittää, että toisin kuin riidanalaisen päätöksen 131 perustelukappaleessa todetaan, se vastasi sekä kirjallisessa vastauksessaan väitetiedoksiintoon että komission kuulemistilaisuudessa nimenomaisesti väitteeseen, jonka mukaan riidan-

alaisen päätöksen 62—67 ja 100 perustelukappaleessa mainitut asiakirjat paljastavat riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun sopimuksen olemassaolon ja sisällön, ja kyseenalaisti kunkin asiakirjan todistusvoiman. Lisäksi Nippon riitauttaa riidanalaisen päätöksen 131 perustelukappaleessa esitetyn väitteen, jonka mukaan japanilaiset yritykset ovat ilmoittaneet, että ne eivät voi toimittaa lisätietoja Eurooppa—Japani-klubin kokouksista, koska se on todennut vastauksessaan kuulemistilaisuudessa esitettyyn kysymykseen, että eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välillä oli pidetty kokouksia mutta että niiden tarkoituksena oli ollut koordinoida myyntiä Venäjän ja Kiinan markkinoilla.

136 Rikkomisen keston osalta Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa mainitsemat päivämäärät ovat japanilaisten kantajien mukaan epävarmoja. Komissio ei näin ollen ole osoittanut rikkomisen kestoja oikeudellisesti riittävällä tavalla.

137 Vuoden 1997 osalta, josta lähtien toiminta Verlucan mukaan alkoi, japanilaiset kantajat esittävät kaksi pääasiallista väitettä.

138 Ensinnäkin ne katsovat, että ranskankielinen termi "échanges" on erittäin epätasällinen ja että se on käännetty riidanalaisen päätöksen alaviitteessä 10 englanniksi käyttäen termiä "trade", mikä on ristiriidassa komission tämän päätöksen 108 perustelukappaleessa esittämän arvioinnin kanssa, jonka mukaan kyse oli lainvastaisen sopimuksen osapuolten välisistä kokouksista.

139 Toiseksi japanilaiset kantajat väittävät, että vuotta 1990 edeltävän ajanjakson osalta komissio myöntää, että vienninrajoittamissopimukset estivät japanilaisia tuottajia myymästä tuotteitaan Euroopan yhteisön markkinoille. Verlucan 17.9.1996 antamasta lausunnosta ei ilmennyt mitenkään, että japanilaisten ja eurooppalaisten tuottajien välinen sopimus olisi korvannut vuonna 1990 tai vuonna 1991 tehdyt hallitustenväliset vienninrajoittamissopimukset. Japanilaiset kantajat päättelevät tämän perusteella, että Verlucan 17.9.1996 antama lausunto ei vahvista komission

väitettä rikkomisen alkamispäivästä. Tämän vuoksi komissio ei japanilaisten kantajien mukaan täyttänyt velvoitettaan esittää tarpeeksi täsmällisiä ja yhtäpitäviä todisteita rikkomisen kestosta (edellä 57 kohdassa mainittu asia CRAM ja Rheinzink v. komissio, tuomion 20 kohta).

- 140 Vaikka oletettaisiin, että kilpailusääntöjen rikkomista väitteen mukaan merkitsevän tuottajien välisen vaihdon olemassaolo olisi osoitettu oikeudellisesti riittävällä tavalla, komissio on japanilaisten kantajien mukaan tehnyt virheen laskiessaan rikkomisen kestoja, koska EU:n ja Japanin välisten vienninrajoittamissopimusten voimassaolo päättyi 31.12.1990 eikä 31.12.1989. Tästä ovat osoituksena japanilaisten kantajien kanteisiin liitetyt todisteet, erityisesti ote Japanin teollisuus- ja ulkomaankauppaministeriön (jäljempänä MITI) 25.6.1991 julkaisemasta kansainvälistä kauppaa koskevasta valkoisesta kirjasta, josta niiden mukaan ilmenee, että vienninrajoittamissopimukset olivat voimassa vielä vuoden 1990 aikana. Japanilaisten kantajien mukaan Japanin lainsäädännössä MITI:lle myönnettiin toimivalta velvoittaa japanilaiset teräspuutkien tuottajat noudattamaan vienninrajoittamissopimusten määräyksiä. Tätä toimivaltaa käyttäessään MITI vaati kuutta japanilaista yritystä, joihin japanilaiset kantajat kuuluivat, tekemään vienninrajoittamissopimuksia, jotka MITI tämän jälkeen laillisti. Japanilaiset kantajat toimittivat kantansa tueksi japanilaisten laatimia asiakirjoja, jotka liittyvät tämän sopimuksen jatkamiseen kattamaan vuoden 1990, eli MITI:n 28.12.1989 vahvistaman sopimuksen jatkamisesta ja MITI:lle osoitetun ilmoituskirjeen, jossa selvitetään, miksi sopimusta piti jatkaa. Lisäksi Nippon toimitti hallintokomiteansa laatiman päätösehdotuksen ja toimen, jolla kyseinen hallintokomitea hyväksyi japanilaisten tuottajien välisen sopimuksen jatkamisen 31.12.1990 saakka.

- 141 Nippon ja JFE-Kawasaki ihmettelevät vastauskirjelmässään sitä, ettei komissio ole ilmoittanut vastineessaan selvästi päivämäärää, jolloin vienninrajoittamissopimukset lakkasivat olemasta voimassa, vaikka se itse oli sen perustana olevan hallitustenvälisen sopimuksen osapuoli. Näissä olosuhteissa ei Nipponin ja JFE-Kawasakin mukaan ole uskottavaa, että komissio ei olisi tiennyt japanilaisten tuottajien välisestä sopimuksesta. Nippon pyytää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien pyytäisi komissiota täsmentämään vienninrajoittamissopimusten voimassaolon lopullisen päättymispäivän. Molemmat edellä mainitut kantajat sekä JFE-NKK väittävät, että

komissio olisi maininnut Japanin kanssa tehtyjen vienninrajoittamissopimusten voimassaolon päättymisen kaltaisen muutoksen Euroopan yhteisöjen toimintaa koskevassa 24. yleiskertomuksessa vuodelta 1990, jos se olisi todella tapahtunut kyseisenä vuonna. Yleiskertomuksessa todetaan päinvastoin, että terästeollisuuden tuotteiden tuontijärjestelmä ei muuttunut vuoteen 1989 verrattuna (yleiskertomuksen 840 kohta).

142 Näissä olosuhteissa on japanilaisten kantajien mukaan ilmeistä, ettei komissio olisi katsonut kilpailusääntöjä rikotun vuonna 1990, jos se ei olisi tehnyt kantajien mainitsemaa tosiseikkoja koskevaa virhettä.

143 Rikkomisen loppumispäivän osalta japanilaiset kantajat katsovat, että komission tekemä viittaus vuoteen 1995 perustuu yksinomaan Verlucan 17.9.1996 antamaan lausuntoon sisältyvään epätäsmälliseen toteamukseen, jonka mukaan ”toiminta oli päättynyt vähän yli [vuotta aiemmin]”. Tältä osin japanilaiset kantajat katsovat, että jakoperusteita koskeva asiakirja koski ajanjaksoa, joka päättyi vuoden 1994 maaliskuussa, eikä Eurooppa—Japani-klubin kokouksista ole todisteita tämän jälkeen. Näin ollen on katsottava, ettei rikkominen ole missään tapauksessa kestänyt vuoden 1994 ensimmäistä puoliskoa pidemmälle. Sumitomo ja Nippon väittävät tältä osin, että jakoperusteita koskeva asiakirja voi näyttää toteen ainoastaan vuoden, eli vuodesta 1993 vuoden 1994 maaliskuuhun, kestäneen rikkomisen. Becherin lausuntoon, johon komissio vetosi riidanalaisen päätöksen 97 perustelukappaleessa osoittaakseen rikkomisen keston, sisältyvällä viittauksella siihen, että sopimus oli olemassa ennen 1.4.1995, ei Sumitomon ja Nipponin mukaan ole tältä osin merkitystä, sillä kyseinen päivämäärä on yksinkertaisesti päivämäärä, jolloin kyseisestä lausunnon antajasta tuli Mannesmannin pääjohtaja. Riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa esitetty toteamus, jonka mukaan siinä todettu rikkominen jatkui vuonna 1995, on Sumitomon ja Nipponin mukaan ristiriidassa esitettyjen todisteiden kanssa. Näin ollen riidanalainen päätös olisi niiden mukaan kumottava ainakin siltä osin kuin siinä todetaan rikkominen sellaisten ajanjaksojen osalta, joista esitetyt todisteet ovat riittämättömiä.

- 144 Komissio väittää aluksi, että japanilaisten kantajien taktiikka erottaa kukin todiste asiayhteydestään ja saattaa se monimutkaisen oikeudellisen arvioinnin kohteeksi ei ole pätevä tutkittaessa kaikkia tosiseikkoja, jotka niiden todellisessa asiayhteydessä arvioituina osoittavat rikkomisen olemassaolon (ks. mm. asia T-334/94, Sarrió v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1439, 103 kohta). Komissio huomauttaa, että edellä 66 kohdassa mainitussa sementtitapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien totesi, että asiakirjan todistusarvoa arvioitaessa on yhtäältä tarkistettava, että siihen sisältyvät tiedot pitävät todennäköisesti paikkansa, ottaen huomioon erityisesti asiakirjan alkuperä, laatimisolosuhteet ja vastaanottaja sekä toisaalta pohdittava, vaikuttaako se sisällöltään järkevältä ja luotettavalta (tuomion 1838 kohta).
- 145 Käsiteltävänä olevassa asiassa väite, jonka mukaan perussäännöt, joihin eri todisteissa viitataan, kuvaavat pikemminkin olosuhteita kuin markkinoiden jakamista koskevaa sopimusta, on komission mukaan epätodennäköinen. Nämä asiakirjat eivät myöskään vahvista väitettä, jonka mukaan perussäännöt määrittävät ainoastaan eurooppalaisten tuottajien välisiä suhteita. Komissio toteaa lisäksi, ettei se ole riidanalaisessa päätöksessä jättänyt huomiotta sopimuksen yhteisönsisäistä puolta eikä riidanalaisen päätöksen perustelukappaleissa ja sen 1 artiklassa esitetty rikkomisen kuvaus merkitse pelkästään sitä, ettei japanilaisilla tuottajilla ollut oikeutta myydä tuotteitaan Eurooppaan, vaan myös sitä, ettei yhdelläkään eurooppalaisella tuottajalla ollut oikeutta myydä tuotteitaan muiden eurooppalaisten tuottajien kotimarkkinoille.
- 146 Komissio riitauttaa erityisesti JFE-NKK:n väitteen, jonka mukaan perussääntöjen ja parannettujen perussääntöjen käsitteet liittyivät yhteisön teollisuuden välttämättömään järjeistämiseen eivätkä mihinkään lainvastaiseen sopimukseen. Teräsputkijärjestelmää koskeva asiakirja ja erityisesti siinä mainittu 6.10.1992 pidetty kokous koskivat komission EY 87 artiklan nojalla hyväksymillä valtiontuilla rahoitettua järjeistämisen prosessia.

- 147 Verlucan 17.9.1996 antamaa lausuntoa komissio pitää erityisen tärkeänä, koska sen laatija oli Vallourec Oil & Gas -nimisen yhtiön toimitusjohtaja, joka tunsu välittömästi Eurooppa—Japani-klubin toiminnan. Hän oli osallistunut useisiin kyseisen klubin puolivuositaisiin kokouksiin, mikä ilmenee hänen lausunnoistaan (ks. edellä 23 kohta). Komissio vetoaa periaatteeseen, jonka mukaan todistus-harkinnassa lausuntoja, jotka ovat lausunnon antajan intressien vastaisia, on pidettävä todistusvoimaisina. Komissio väittää, että käsiteltävänä olevassa asiassa Verlucan 17.9.1996 antama lausunto oli Vallourecin, jota hän edusti, intressien vastainen, koska komissio oli aloittanut tutkimukset Vallourecia vastaan.
- 148 Väitteestä, jonka mukaan mikään todiste ei tue Verlucan 17.9.1996 antamaa lausuntoa kaikkien rikkomisen erityispiirteiden osalta ja erityisesti perussääntöjen määritelmän suhteen, komissio toteaa, että edellä 66 kohdassa mainitun sementti-tapauksen mukaan (1838 kohta) minkään yhteisön oikeuden periaatteen vastaista ei ole se, että komissio tukeutuu yhteen ainoaan todisteeseen todetakseen EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen.
- 149 Komission mukaan Verlucan 17.9.1996 antamaa lausuntoa tukevat joka tapauksessa muut asiakirjavihossa esiintyvät todisteet, erityisesti riidanalaisessa päätöksessä mainitut asiakirjat (ks. jäljempänä 161 kohta ja sitä seuraavat kohdat). Vaikka suurimmassa osassa näitä asiakirjatodisteita perussääntöjä sellaisinaan ei määritellä eikä niiden soveltamisalaa täsmennetä, tämä johtuu komission mukaan siitä, että sekä näiden asiakirjojen laatijat että niiden adressaatit tiesivät selvästi näiden sääntöjen merkityksen.
- 150 Komissio riitauttaa erityisesti väitteen, jonka mukaan Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa esiintyvä termi ”toiminta” ei viittaa kokouksiin, ja väittää, että riidanalaisen päätöksen englanninkielisen version alaviitteessä 10 esiintyvä kyseisen termin käänös on virheellinen.

- 151 Jakoperusteita koskevan asiakirjan hyväksyttävyydestä todisteena komissio väittää, että oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeudessa todisteita voidaan jättää hyväksymättä ainoastaan erittäin rajoitetusti. Kuten tuomari Vesterdorf totesi edellä 56 kohdassa mainitussa asiassa Rhône-Poulenc vastaan komissio antamassaan ratkaisuehdotuksessa, on noudatettava todisteiden vapaan arvioinnin periaatetta.
- 152 Jakoperusteita koskevan asiakirjan soveltamisalan osalta on komission mukaan muistettava, että maininta API voi liittyä yhtä hyvin OCTG-standardiputkiin kuin siirtoputkiinkin, koska API-standardeja on olemassa näille molemmille tuotteille (ks. asiassa T-78/00 toimitetun vastineen liite). Vastauksena väitteeseen, joka koskee sitä, että Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon mukaan jakoperusteita koskevassa asiakirjassa tarkoitettuja markkinoita ei ole olemassa, komissio väittää, että jos näin olisi, Eurooppaa ei olisi mitään syytä sisällyttää ehdotettuihin jakoperusteisiin, mikä on kuitenkin tehty.
- 153 Muistiosta toimitusjohtajille komissio toteaa erityisesti, että sen on laatinut Corus, mutta että Mannesmannin oli määrä esitellä se toimitusjohtajille, mistä on osoituksena sen ensimmäiselle sivulle käsin kirjoitettu merkintä, jonka mukaan se toistetaan HN:n (Mannesmannin Hans Nolte) esityksessä, ja että Vallourec on hyväksynyt sen sisällön, joten tämä asiakirja ilmentää näiden kolmen eurooppalaisen tuottajan yhteistä näkemystä.
- 154 Vastauksena väitteeseen Latinalaisen Amerikan tuottajia suosivasta kohtelusta komissio toteaa, että japanilaisten tuottajien osallistumisesta rikkomiseen on välittömiä todisteita, joihin jakoperusteita koskeva asiakirja ei kuulu ja jotka ilmenevät erityisesti Verlucan 17.9.1996 ja 14.10.1996 antamista lausunnoista, mikä ei ole tilanne Latinalaisen Amerikan tuottajien osalta.

- 155 Biasizzon lausunnon osalta komissio kiistää japanilaisten kantajien väitteen, jonka mukaan hän on toistanut väitteensä kansainvälisestä markkinoiden jakosopimuksesta asiakirjassaan ”Kommentteja todistajanlausunnoistani”, ja viittaa erityisesti viimeksi mainitun asiakirjan kohtiin, joissa Biasizzo mainitsi tarpeen toimia läheisessä yhteydessä kaikkiin muihin tuottajiin ja löytää uusia sääntöjä ja menettelytapoja.
- 156 Komissio katsoo, että Dalminen 4.4.1997 antama vastaus sisältää tiettyjä paljastuksia kyseessä olevasta sopimuksesta mutta että lisäksi kyseessä on yritys rajoittaa sen vaikutuksia ja että kyseinen vastaus ei tämän vuoksi voi kyseenalaistaa Dalminen entisten työntekijöiden selkeitä ja nimenomaisia toteamuksia. Teräsputkijärjestelmää koskevan asiakirjan osalta se, että siinä viitataan, toisin kuin muissa todisteissa ja erityisesti Verlucan ja Biasizzon lausunnoissa, yksinomaan eurooppalaisiin markkinoihin, selittyy sillä, että kuten sen otsikosta ilmenee, siinä on tarkoitus kuvata ainoastaan eurooppalaisten tuottajien tilannetta.
- 157 Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon sisältämien, sopimuksen kestoa koskevien mainintojen osalta komissio toteaa, että sopimuksen täsmällisellä kestolla on merkitystä ainoastaan siltä osin kuin se vaikuttaa sakon määrään. Komissio huomauttaa, ettei se ole sakkoa vahvistaessaan ottanut huomioon vuodesta 1977 vuoden 1990 alkuun ulottuvaa ajanjaksoa mutta että Verlucan 17.9.1996 antamasta lausunnosta ilmenee selvästi, että sopimusta on sovellettu koko tämän ajan.
- 158 Riidanalaisessa päätöksessä todetusta rikkomisen alkamisajankohdasta komissio toteaa, ettei se ole katsonut, ettei vuosien 1977 ja 1989 välisenä aikana olisi tapahtunut kilpailusääntöjen rikkomista, sillä perusteella, että vienninrajoittamisso-pimukset olivat voimassa. Se totesi pelkästään, ettei vuoden 1977 ja vuoden 1989 lopun välisenä aikana tapahtunutta rikkomista oteta huomioon.

- 159 Vastauksena väitteeseen, joka koskee tilannetta, jossa Euroopan yhteisöjen toimintaa vuonna 1990 koskevan 24. yleiskertomuksen mukaan terästuotteiden tuontijärjestelmä oli pysynyt muuttumattomana vuoteen 1989 verrattuna, komissio toteaa erityisesti, että vaikka vuotta 1991 koskevan 25. yleiskertomuksen sanamuoto on tältä osin samanlainen, kantajat eivät ole väittäneet, että vienninrajoittamissopimukset olisivat pysyneet voimassa vuoden 1991 ajan.
- 160 Lisäksi kanteissa ja niihin liitetyissä asiakirjoissa ilmoitetaan ainoastaan, että kantajat olivat tehneet japanilaisten viranomaisten kanssa viennin rajoittamista koskevan sopimuksen vuoden 1990 loppuun saakka. Japanilaiset kantajat eivät komission mukaan ole millään tavalla todistaneet, että tämä sopimus heijastelisi Euroopan komission ja Japanin hallituksen kansainvälisellä tasolla tekemien vienninrajoittamissopimusten jatkamista. Komissio puolestaan oli tutkinut arkistojaan, muttei ollut löytänyt jälkeäkään vienninrajoittamissopimusten väitetystä jatkamisesta ennen vuotta 1990.
- 161 Komission mukaan japanilaisten kantajien rikkomisen alkamispäivää koskevat väitteet perustuvat joka tapauksessa oletamaan, jonka mukaan vienninrajoittamissopimuksissa niitä kiellettiin viemästä putkiaan yhteisöön. Komissio kiistää tämän oletaman oikeellisuuden, koska tässä sopimuksessa määrättiin useista kiintiöistä japanilaisten tuottajien hyväksi.
- 162 Sen ajankohdan osalta, jolloin rikkominen loppui, komissio huomauttaa, että Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon mukaan sopimus päättyi noin vuotta aikaisemmin. Komissio toteaa, että Becherin lausuntoon sisältyvä toteamus, jonka mukaan sopimus oli voimassa ennen 1.4.1995, vastaa Verlucan lausumia. Koska sopimuksen keston liittyvä sakon osa on laskettu sen toteamuksen perusteella, että sopimus oli voimassa vuoden 1990 alusta vuoden 1994 loppuun, Verlucan esittämä maininta oli täysin riittävä osoittamaan todetun rikkomisen keston. Se, että jakoperusteita koskevan asiakirjan perusteella voidaan Eurooppa—Japani-klubin kokousten pitäminen osoittaa ainoastaan vuoden 1994 maaliskuuhun asti, ei osoita millään tavalla, että sopimus olisi tosiasiallisesti päättynyt tuolloin.

Ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen laajuutta on arvioitu virheellisesti

163 Japanilaisten kantajien mukaan komission riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa esittämä väite, jonka mukaan 2 artiklassa todetun rikkomisen tarkoituksena katsotaan olevan perussäännöillä Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille myönnetyn suojatun aseman säilyttäminen parannettujen perussääntöjen avulla, on luontaisesti epätodennäköinen. Ne väittävät, ettei Corus aikonut poistua kierteitettyjen OCTG-standardiputkien ja hankekohtaisten siirto-putkien Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilta sen vuoksi, että se lopetti sileäpäisten putkien tuotantonsa Clydesdalessa. Corus jatkoi näin ollen toimintaansa näillä markkinoilla, joilla se myi edelleen tuotteitaan, vaikka se ei ollut tehnyt sileäpäisten putkien hankintasopimuksia Vallourecin, Dalminen ja Mannesmannin kanssa. Joka tapauksessa japanilaiset kantajat viittaavat väitteisiinsä, joiden mukaan Corusin läsnäolo OCTG-putkien ja siirto-putkien Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla ei ole milloinkaan estänyt sitä, että ne kilpailevat voimakkaasti näiden markkinoiden offshore-osalla. JFE-NKK väittää tältä osin, että komission mukaan Corusin korvaamiseksi Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla olisi pitänyt löytää brittiläinen tuottaja, joka valmistaa itse sileäpäisiä putkia ja kierteittää ne tämän jälkeen itse, mikä ei ollut tilanne. Näin ollen riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu rikkominen ei voinut jatkua vuoden 1990 jälkeen, koska Corus oli lopettanut sileäpäisten putkien tuotantonsa tuon vuoden aikana.

164 Sumitomo väittää lisäksi, että on lainvastaista katsoa, että riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todettu toinen rikkominen olisi pelkkä kyseisen päätöksen 1 artiklassa todetun sellaisen rikkomisen täytäntöönpanokeino, johon japanilaisten tuottajien väitetään osallistuneen, ja vielä vähemmän, että toinen rikkominen olisi ensimmäisen rikkomisen väistämätön ja välttämätön seuraus. Komission esittämillä todisteilla ei voida mitenkään perustella tätä toteamusta eivätkä ne edes osoita, että japanilaiset tuottajat olisivat tienneet tästä erillisestä sopimuksesta. Toisin kuin komissio väittää riidanalaisen päätöksen 94 perustelukappaleessa, jakoperusteita koskevalla asiakirjalla ei ole mitään todistusvoimaa Euroopan teollisuuden rakenneuudistuksen osalta. Koska edellä arvioiduista Vallourecin muistioista ja erityisesti sen strategiaa pohdintoja koskevasta muistiosta ilmenee, että Vallourec on laatinut eurooppa-

laisten tuottajien väliset sileäpäisiä putkia koskevat sopimukset VAM-nimisen erikoiskierteitystekniikkansa puitteissa, komissio ei voi väittää näiden sopimusten liittyvän OCTG-standardiputkiin ja hankekohtaisiin siirtoputkiin.

- 165 Vastauskirjelmissään Nippon, JFE-Kawasaki ja JFE-NKK väittävät, että 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevassa muistiossa tehty viittaus "ETY:n vahvistumiseen", jonka oli määrä johtaa parannettuihin perussääntöihin, liittyi direktiivin 90/531/ETY voimaantuloon vuonna 1990. Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden osalta tämän direktiivin tavoitteena oli korvata OSO:n toimeenpanema kansallinen suosintajärjestelmä yhteisön suosintajärjestelmällä, jonka puitteissa yhteisön tuottajat voivat voittaa tarjouskilpailuja sillä edellytyksellä, etteivät niiden hinnat ylitä yhteisön ulkopuolisten tuottajien hintoja yli 3 prosentilla, mistä johtuu 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevassa muistiossa tehty viittaus siihen mahdollisuuteen, että "vuonna [19]93 OSO myöntää eurooppalaisille tuottajille 3 suosintaprosenttia, jotka se tällä hetkellä myöntää brittituottajille". Clydesdalen tehtaan sulkemisen vuoksi Corusilla oli tarve saada sileäpäisten putkien toimituksia eurooppalaisilta tuottajilta voidakseen yhä hyötyä suosinnasta, joka siitä lähtien koski yhteisön tuottajia. Tämä selittää Nipponin, JFE-Kawasakin ja JFE-NKK:n mukaan, miksi se valitsi nämä sileäpäisten putkien toimittajat. Myös Vallourecilla, joka järjesti tämän Corusin uuden hankintajärjestelmän, oli intressi säilyttää Corusin asema OCTG-erikoisputkien Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla, mistä Vallourec hyötyi Corusin käyttämän VAM-tekniikan lisenssinhaltijana.

- 166 Tältä osin strategisia pohdintoja koskevasta muistiosta ilmenee, että Vallourec aikoi uhata Corusia tämän VAM-lisenssin peruuttamisella sen estämiseksi, että Corus ostaisi sileäpäisiä putkia Nipponilta ja JFE-Kawasakilta. Vallourecin ja muiden sileäpäisten putkien tuottajien Corusin kanssa tekemät kahdenväliset sopimukset johtuivat näin ollen eurooppalaisten tuottajien kaupallisesta intressistä kasvattaa omaa sileäpäisten putkien myyntiään. Japanilaisten kantajien mukaan ei ole mitään syytä olettaa, että tätä sileäpäisten putkien markkinoiden jakamista eurooppalaisten kesken olisi ollut tarpeen vahvistaa japanilaisten tuottajien kanssa tehdyllä sopimuksella.

- 167 Japanilaisten kantajien mukaan on joka tapauksessa vaikea pitää Corusin kunkin kolmen muun eurooppalaisen tuottajan kanssa tekemiä, sileäpäisten putkien toimituksia koskevia sopimuksia, jotka päättyivät vuosien 1997 ja 1999 välisenä aikana, riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun rikkomisen täytäntöönpanotoimina, sillä tämä rikkominen on jatkunut korkeintaan vuoteen 1995 saakka.
- 168 Japanilaisten kantajien mukaan tältä osin merkitystä on myös niiden sillä edellä toistetulla väitteellä, jonka mukaan komissio arvioi virheellisesti asiakirjoja, joissa viitataan perussääntöihin ja tässä yhteydessä erityisesti parannettuihin perussääntöihin.
- 169 Japanilaisilla kantajilla on mielestään oikeudellinen intressi riitauttaa komission riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa esittämä kanta, sillä sen seurauksena komissio määräsi eurooppalaisille ja japanilaisille tuottajille saman sakon huolimatta siitä, että toiset ovat osallistuneet kahteen rikkomiseen ja toiset ainoastaan yhteen rikkomiseen.
- 170 Komission mukaan 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevasta muistiosta ilmenee selvästi, että eurooppalaiset tuottajat uskoivat, että niiden on ryhdyttävä toimenpiteisiin estääkseen sen, että Corusin Clydesdalen tehtaan sulkemisen seurauksena Yhdistyneen kuningaskunnan markkinat lakkaisivat olemasta perussäännöissä tarkoitettulla tavalla suojatut kotimarkkinat. Riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa esitetyt komission toteamukset merkitsevät näin ollen sitä, että kyseisen päätöksen 2 artiklassa tarkoitettu rikkominen on toteutettu siksi, että Corus säilyy riidanalaisen päätöksen 102 perustelukappaleessa kuvatussa sopimuksessa tarkoitettuna kotimarkkinoiden tuottajana.
- 171 Komissio katsoo, ettei japanilaisilla kantajilla ole minkäänlaista oikeudellista intressiä riitauttaa 2 artiklassa esitettyjä toteamuksia, jotka liittyvät sellaiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen, johon muiden yritysten katsotaan syyllistyneen. Sen mukaan ei ole myöskään tarpeen, että ne olisivat osallistuneet siinä mainittuun

rikkomiseen, jotta rikkomisella olisi voitu vahvistaa riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa kuvatulla tavalla rikkomista, josta niitä moititaan päätöksen 1 artiklassa. Sillä, että Sumitomo on voinut olla tietämättä riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa tarkoitettujen sopimusten olemassaolosta ja että tämä kilpailusääntöjen rikkominen on voinut päättyä myöhemmin kuin 1 artiklassa tarkoitettu rikkominen, ei näin ollen ole merkitystä.

- 172 Vaikka oletettaisiin, että japanilaiset kantajat voisivat oikeutetusti riitauttaa komission väitteen perussäännöistä parannettuihin perussääntöihin siirtymisen osalta, tämä ei millään tavalla kyseenalaistaisi komission pääasiallista väitettä perussääntöjen olemassaolosta. Väite, jonka mukaan viittaukset parannettuihin perussääntöihin liittyvät direktiivin 90/531/ETY voimaantumiseen, on komission mukaan epätodennäköinen kaikkien riidanalaisessa päätöksessä mainittujen asiakirjatodisteiden ja erityisesti 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevan muistion valossa.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

Alustavat huomautukset

- 173 Aluksi EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen toteennäyttämisestä on huomautettava, että komission on esitettävä selvitys niistä kilpailusääntöjen rikkomisista, jotka se on katsonut tapahtuneeksi, ja oikeudellisesti riittävä näyttö kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavista seikoista (edellä 56 kohdassa mainittu asia Baustahlgewebe vastaan komissio, tuomion 58 kohta ja edellä 56 kohdassa mainittu asia komissio vastaan Anic Partecipazioni, tuomion 86 kohta).
- 174 Lisäksi EY 230 artiklaan perustuvan kumoamiskanteen yhteydessä yhteisön tuomioistuimen on valvottava ainoastaan riidanalaisen toimen lainmukaisuutta.

- 175 Tuomioistuimen, joka käsittelee kumoamiskannetta sellaisesta komission päätöksestä, jossa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen ja määrätään päätöksen adressaateille sakkoa, on arvioitava, ovatko komission päätöksessään esittämät todisteet ja muut seikat riittäviä osoittamaan väitetyn rikkomisen (ks. tältä osin edellä 61 kohdassa mainittu toinen PVC-tapaus, tuomion 891 kohta).
- 176 Tästä seuraa, ettei komissio voi esittää riidanalaisen päätöksen tueksi sellaisia uusia todisteita, joita ei ole mainittu kyseisessä päätöksessä. Siltä osin kuin kantajat pyrkivät muiden ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen toimittamiensa asiakirjojen perusteella osoittamaan, että komission väite on tosiseikkojen osalta virheellinen, komissiolla on kuitenkin oikeus vastata niiden väitteisiin viittaamalla kyseessä oleviin asiakirjoihin.
- 177 Lisäksi tilanteessa, jossa esiintyy epä tietoisuutta, tuomioistuimen on ratkaistava asian yrityksen hyväksi, jolle rikkomisen toteamista koskeva päätös on osoitettu (ks. tältä osin edellä 56 kohdassa mainittu asia *United Brands v. komissio*, tuomion 265 kohta). Erityisesti käsitellessään sakkopäätöksen kumoamista koskevaa kannetta tuomioistuin ei näin ollen voi todeta, että komissio on näyttänyt kyseisen rikkomisen toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla, jos sillä on tämän seikan osalta yhä epäilyksiä.
- 178 Tällaisessa tilanteessa on otettava huomioon syyttömyysolettaman periaate, sellaisena kuin se ilmenee muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen (jäljempänä EIOS) 6 artiklan 2 kohdasta, joka on yksi niistä perusoikeuksista, joita yhteisöjen tuomioistuimen — myös Euroopan yhtenäisasiakirjan johdanto-osassa ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa sekä 7.12.2000 Nizzassa annetun Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EYVL C 364, s. 1) 47 artiklassa vahvistetun — vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suojataan yhteisön oikeudessa. Kun otetaan huomioon kyseisten rikkomisten luonne sekä niihin liittyvien seuraamusten luonne ja ankaruus, syyttömyysolettaman periaatetta sovelletaan erityisesti yrityksiä koskevien kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyviin menettelyihin, jotka voivat johtaa sakkojen tai uhkasakkojen määräämiseen (ks. vastaavasti mm. asia *Öztürk*, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio

21.2.1984, A-sarja, nro 73; asia Lutz, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 25.8.1987, A-sarja, nro 123-A; asia C-199/92 P, Hüls v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. I-4287, 149 ja 150 kohta ja asia C-235/92 P, Montecatini v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. I-4539, 175 ja 176 kohta).

179 Kuten japanilaiset kantajat perustellusti huomauttavat, komission on esitettävä täsmällistä ja yhtäpitävää näyttöä, jonka perusteella voidaan vakuuttua siitä, että rikkominen on tapahtunut (ks. edellä 57 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat CRAM ja Rheinzink v. komissio, tuomion 20 kohta; edellä 56 kohdassa mainittu sellu-tapaus II, tuomion 127 kohta; edellä 57 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat SIV ym. v. komissio, tuomion 193—195, 198—202, 205—210, 220—232, 249—250 ja 322—328 kohta ja edellä 57 kohdassa mainittu asia Volkswagen v. komissio, tuomion 43 ja 72 kohta).

180 On kuitenkin korostettava, että kaikkien komission toimittamien todisteiden ei tarvitse välttämättä täyttää näitä edellytyksiä kaikkien rikkomisen osatekijöiden osalta. Riittää, että komission esittämät aihetodisteet kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna täyttävät nämä edellytykset (edellä 61 kohdassa mainittu toinen PVC-tapaus, tuomion 768—778 kohta, erityisesti 777 kohta, minkä merkityksellisen kohdan yhteisöjen tuomioistuin vahvisti muutoksenhaun perusteella yhdistetyissä asioissa C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P—C-252/9 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, 15.10.2002 antamassaan tuomiossa (Kok. 2002, s. I-8375, 513—523 kohta).

181 On lisäksi huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jo EY 81 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, että yritysten väliset sopimukset ovat vaikutuksistaan riippumatta kiellettyjä, jos niillä on kilpailua rajoittava tarkoitus (ks. mm. edellä 56 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Participazioni, tuomion 123 kohta). Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio käytti pääasiallisena perusteluna riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa moititun sopimuksen kilpailua rajoittavaa tarkoitusta. Se vetosi erityisesti riidanalaisen päätöksen 62—67 perustelukappaleessa useisiin asiakirjatodisteisiin, jotka sen mukaan osoittavat sekä tämän sopimuksen olemassaolon että sen kilpailua rajoittavan tarkoituksen.

- 182 Tämä aiheuttaa mahdollisesti merkittäviä seurauksia tämän kanneperusteen ensimmäisen osan osalta, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetulla kilpailusääntöjen rikkomisella ei ole kilpailunvastaisia seurauksia (ks. edellä 55 kohdan ensimmäinen virke).
- 183 Ensinnäkin on todettava, että japanilaisten kantajien väitteet, joiden mukaan kyseisellä sopimuksella ei ollut vaikutuksia, eivät lähtökohtaisesti sellaisinaan voi aiheuttaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista, vaikka niiden oletettaisiin olevan perusteltuja (ks. vastaavasti asia C-277/87, Sandoz Prodotti, Farmaceutici v. komissio, tuomio 11.1.1990, Kok. 1990, s. I-45 ja asia T-143/89, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-917, 30 kohta).
- 184 Sopimuksista, jotka komission käsiteltävänä olevassa asiassa toteaman sopimuksen tapaan koskevat kotimarkkinoiden kunnioittamista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 66 kohdassa mainitussa sementtitapauksessa antamassaan tuomiossa (1085—1088 kohta) todennut yhtäältä, että niillä on sellaisenaan kilpailua rajoittava tarkoitus ja että ne kuuluvat EY 81 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti kiellettyyn sopimusluokkaan, ja toisaalta, että tätä tarkoitusta, jonka olemassaolo oli kyseisessä asiassa osoitettu kiistattomasti asiakirjatodistein, ei voida perustella sitä taloudellista asiayhteyttä koskevalla analyysillä, jossa kyseinen kilpailunvastainen menettely toteutettiin.
- 185 Tältä osin on todettava, että rikkomisen olemassaolon kannalta merkitystä ei ole sillä, onko komission riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa toteaman sellaisen sopimuksen tekeminen, jonka tarkoitus oli kilpailun vastainen, japanilaisten kantajien kaupallisten intressien mukaista vai ei, jos komission asiakirjavilhon sisältämien todisteiden perusteella on näytetty toteen, että ne ovat tosiasiallisesti tehneet kyseisen sopimuksen.

- 186 Toiseksi on todettava, että väitteellä, jonka mukaan japanilaiset kantajat olivat osoittaneet sellaisten olosuhteiden vallinneen, jotka valaisevat komission toteamia tosiseikkoja eri tavalla ja joiden perusteella komission esittämä tosiseikkojen selitys, jonka perusteella se totesi yhteisön kilpailusääntöjä rikotaan, voidaan korvata toisella uskottavalla selityksellä (edellä 57 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat CRAM ja Rheinzink v. komissio, tuomion 16 kohta; edellä 56 kohdassa mainittu sellu-tapaus II, tuomion 126 ja 127 kohta ja edellä 61 kohdassa mainittu toinen PVC-tapaus, tuomion 725 kohta), ei käsiteltävänä olevassa asiassa ole merkitystä. On nimittäin todettava, että oikeuskäytäntö, johon tämä väite perustuu, liittyy tilanteeseen, jossa komissio tukeutuu yksinomaan kyseessä olevien yritysten menettelyyn markkinoilla todetakseen rikkomisen olemassaolon (ks. vastaavasti edellä 61 kohdassa mainittu toinen PVC-tapaus, tuomion 727 ja 728 kohta).
- 187 Kuten edellä on todettu, komissio esitti kilpailunvastaisen sopimuksen olemassaoloa koskevan toteamuksensa tueksi asiakirjatodisteita. Tästä seuraa, että japanilaisten kantajien mainitsema oikeuskäytäntö voi olla käsiteltävänä olevassa asiassa merkityksellistä ainoastaan, jos komissio ei olisi onnistunut näyttämään rikkomista toteen mainitsemiensa asiakirjatodisteiden perusteella. Näissä olosuhteissa kantajien, jotka vaativat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklan, tehtävänä ei ole pelkästään esittää vaihtoehtoista uskottavaa selitystä komission teorialle, vaan niiden on myös vedottava siihen, että riidanalaisessa päätöksessä mainitut todisteet olivat riittämättömiä rikkomisen olemassaolon toteennäyttämiseksi (ks. vastaavasti edellä 61 kohdassa mainittu toinen PVC-tapaus, tuomion 728 kohta).
- 188 Edellä esitetyn perusteella tämän kanneperusteen kaksi ensimmäistä osaa on tutkittava yhdessä, koska ensimmäinen osa on toissijainen toiseen, asiakirjatodisteiden todistusvoimaa koskevaan osaan nähden. Kanneperusteen kolmas osa käsitellään tämän jälkeen erikseen.

Kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan todistusaineistolla ei ole todistusvoimaa, ja toissijaisesti ensimmäinen osa, jonka mukaan väitetyn sopimuksen olemassaolon sekä Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla ja muilla Euroopan markkinoilla vallitsevan tilanteen välillä on ristiriita

— Verlucan lausunnot

189 Aluksi on todettava, että komissio tukeutuu sekä riidanalaisessa päätöksessä (ks. erityisesti 131 perustelukappale) että käsiteltävänä olevassa asiassa esittämissään kirjelmässä erittäin suuressa määrin Verlucan 17.9.1996 antamaan lausuntoon, sellaisena kuin sitä on täydennetty Verlucan 14.10.1996 antamalla lausunnolla ja asiakirjalla, jonka otsikko on ”Tarkastus Vallourecissa” (jäljempänä yhdessä Verlucan lausunnot). Verlucan lausuntojen merkityksellisyys johtuu siitä, että ne ovat ainoita todisteita, jotka osoittavat rikkomisen kaikki osatekijät, erityisesti sen keston ja sen kattamat tuotteet.

190 Verlucan 17.9.1996 antamasta lausunnosta ilmenee, että sen sopimuksen osapuolten, johon viitataan käsitteellä ”fundamentals” kotimarkkinoita ”suojattiin”, poikkeuksena Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinat, jotka olivat ”puoliksi suojatut” siltä osin kuin ”kilpailijan oli otettava yhteyttä öljyputkien paikalliseen valmistajaan [Corus] ennen tarjouksen esittämistä” (ks. riidanalaisen päätöksen 53 ja 62 perustelukappale). Tämä sopimus koski Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon mukaan ”kierteitettyjä standardiputkia (ei kierteitettyjä erikoisputkia) ja [hankekohtaisia siirtoputkia]” (ks. riidanalaisen päätöksen 56 perustelukappale). Lausunnossa mainitaan myös sopimuksen kesto, koska Verluca toteaa, että ”toiminta alkoi vuoden 1977 markkinoiden romahduksen jälkeen” (riidanalaisen päätöksen 55 perustelukappale) ja että se ”oli päättynyt vähän yli vuosi sitten” (riidanalaisen päätöksen 96 perustelukappale). Sopimuksen käytännön toteutuksen osalta Verluca kuvailee lähtökohtaisesti kahdesti vuodessa pidettävien kokousten järjestelmää (riidanalaisen päätöksen 60 perustelukappale).

- 191 Komissio huomauttaa riidanalaisen päätöksen 57 perustelukappaleessa, että Verluca totesi 14.10.1996 antamassaan lausunnossa, että kokousten ”vakio-osallistujia” olivat ”Euroopan osalta [Corus] (sen OCTG-toiminnan lopettamiseen saakka), Dalmine, Mannesmann ja Vallourec; Japanin osalta [JFE-NKK], [JFE]-Kawasaki, [Nippon] ja [Sumitomo]”. Lisäksi kuten komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 60 perustelukappaleessa, Verluca esitti, ei 17.9.1996 antamassaan lausunnossa, kuten komissio väittää, vaan 14.10.1996 antamansa lausunnon liitteessä 2, luettelon viidestä Eurooppa—Japani-klubin kokouksesta, jotka pidettiin 14.4.1992 Firenzessä, 23.10.1992 Tokiossa, 19.5.1993 Pariisissa, 5.11.1993 Tokiossa ja 16.3.1994 Cannesissa.
- 192 Tältä osin missään säännöksessä tai millään yhteisön oikeuden yleisellä periaatteella ei kielletä komissiota tukeutumasta yhtä yritystä vastaan muiden moitittujen yritysten lausuntoihin (edellä 61 kohdassa mainittu toinen PVC-tapaus, tuomion 109 ja 512 kohta). Muutoin komissiolle kuuluva todistustaakka EY 81 ja EY 82 artiklan vastaisista menettelyistä olisi mahdoton täyttää, mikä olisi yhteensopimatonta EY:n perustamissopimuksessa komissiolle uskotun näiden määräysten moitteetonta soveltamista koskevan valvontatehtävän kanssa (edellä 61 kohdassa mainittu toinen PVC-tapaus, tuomion 512 kohta).
- 193 Käsiteltävänä olevassa asiassa on aluksi selvennettävä Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa käytetyn termin ”toiminta” (ranskankielinen termi ”échanges”) merkitystä. Kuten komissio toteaa, on ilmeistä, että tästä termistä riidanalaisen päätöksen englanninkielisen version alaviitteessä 10 käytetty käänös ”trade” on virheellinen ja että tämä termi merkitsee tosiasiallisesti sitä, että japanilaiset ja eurooppalaiset teräsputkituottajat olivat yhteydessä toisiinsa. Komissio on näin ollen harkitusti vedonnut edellä 190 kohdassa mainittuun lauseeseen, joka sisältää kyseisen termin, kuvatessaan sopimusta, josta japanilaisia ja eurooppalaisia tuottajia moititaan.
- 194 Tämän jälkeen on todettava, etteivät japanilaiset kantajat kiistä saumattomia teräsputkia valmistavien japanilaisten ja eurooppalaisten tuottajien edustajien välisiä kokouksia (ks. riidanalaisen päätöksen 131 perustelukappale). JFE-NKK, JFE-

Kawasaki ja Sumitomo eivät myöskään kiistä osallistumisestaan näihin kokouksiin, mutta ne väittävät, että niiden ainoat tiedot näistä kokouksista muodostuvat näiden yritysten työntekijöiden muistikuvista, jotka eivät ole kovin luotettavia, kun otetaan huomioon näistä kokouksista kulunut aika.

- 195 Nippon toteaa, että sen tietojen mukaan yksikään sen nykyisistä työntekijöistä ei ole osallistunut tällaisiin kokouksiin, mutta täsmentää, ettei se voi sulkea pois sitä mahdollisuutta, että joku sen aiemmista työntekijöistä olisi osallistunut kokouksiin. Kuitenkin Nipponin komission lisäkysymyksiin 4.12.1997 antaman vastauksen eräs yksityiskohta eli se, että teräsputkien viennistä vastaava [X] matkusti Cannesiin työmatkalle 14.—17.3.1994, tukee komission väitettä Nipponin osallistumisesta kyseisiin kokouksiin, koska yksi Verlucan mainitsemista Eurooppa—Japani-klubin kokouksista pidettiin Cannesissa 16.3.1994 (riidanalaisen päätöksen 60 perustelukappale). Tässä vastauksessa Nippon toteaa, ettei se kykene selittämään tämän työmatkan tai työntekijöidensä muiden Firenzeen suuntautuneiden työmatkojen tarkoitusta, koska sillä ei ollut asiakkaita näissä kaupungeissa.
- 196 Tässä tilanteessa komissio on perustellusti todennut, että Verlucan 14.10.1996 antamassaan lausunnossa nimeämät japanilaiset kantajat (ks. edellä 191 kohta), mukaan lukien Nippon, ovat todellakin osallistuneet Verlucan mainitsemiin Eurooppa—Japani-klubin kokouksiin.
- 197 Kaikki neljä japanilaista kantajaa kiistävät sen, että näissä kokouksissa olisi tehty japanilaisten ja eurooppalaisten markkinoiden jakamista koskeva sopimus. Erityisesti JFE-NKK, JFE-Kawasaki ja Sumitomo väittävät, että kyseiset kokoukset koskivat lähinnä yleisiä kysymyksiä ja Venäjän ja Kiinan kaltaisiin kolmansiin maihin liittyviä kysymyksiä.

198 Tässä vaiheessa komission ja japanilaisten kantajien välinen erimielisyys koskee sitä, ovatko japanilaiset ja eurooppalaiset tuottajat tehneet näiden kokousten yhteydessä lainvastaisen sopimuksen kotimarkkinoiden molemminpuolisesta kunnioittamisesta kahden riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainitun tuoteryhmän eli OCTG-standardiputkien ja hankekohtaisten siirtoputkien osalta.

199 Tältä osin japanilaiset kantajat väittävät, että Verlucan lausunnot ovat liian epämääräisiä muodostaakseen heikkojakaan todisteita komission toteaman markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassaolosta. Ne toteavat erityisesti, että Verlucan kuvaus, joka koski Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden osittaisen suojan järjestelmää ja jonka mukaan "UK:n (offshore) markkinoita pidettiin puoliksi suojattuina eli kilpailijan oli otettava yhteyttä öljyputkien paikalliseen valmistajaan ennen tarjouksen esittämistä ja tätä sääntöä noudatettiin melko hyvin", ei ollut tarkka eikä vastannut todellisuutta, koska mikään muu komission esittämä asiakirja ei tukenut sitä. Japanilaisten kantajien mukaan komission riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappaleessa esittämä näkemys, joka perustuu Verlucan 17.9.1996 antamaan lausuntoon, jonka mukaan Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinat olivat ainoastaan puoliksi suojatut, on lisäksi ristiriidassa riidanalaisen päätöksen 101 ja 102 perustelukappaleen kanssa, joissa kuvataan markkinoiden jakamista koskevaa järjestelmää ilman varauksia.

200 Viimeksi mainitun väitteen osalta on riittävää todeta, että kyseisissä 101 ja 102 perustelukappaleessa kuvataan perussääntöjen kilpailuvastaista tarkoitusta yleisesti komission arvioidessa oikeudellisesti riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettua kilpailusääntöjen rikkomista, ja niitä on tulkittava 62 perustelukappaleen valossa, joka liittyy saatujen asiakirjatodisteiden valossa tapahtuvaan perussääntöjen toiminnan yksityiskohtaiseen kuvaukseen ja jossa jo todettiin Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden erityinen asema. Tämän vuoksi japanilais-ten kantajien tältä osin esittämä väite on hylättävä.

- 201 Väitteestä, jonka mukaan Eurooppa–Japani-klubin kokoukset eivät milloinkaan koskeneet yhteisön markkinoita, on todettava, että vaikka Verlucan mukaan näissä kokouksissa keskusteltiin ”öljytuotteiden markkinoihin vaikuttavista merkittävistä tapahtumista (Amerikan VRA, Neuvostoliiton poliittiset myllerrykset, Kiinan kehitys)”, niissä ”todettiin” myös ”edellä mainittujen perussääntöjen soveltaminen”. Verlucan 17.9.1996 antamasta lausunnosta ilmenee, että yksi näiden kokousten keskustelunaiheista oli perussääntöjen soveltaminen, joka sisältää erityisesti sen, että japanilaiset kantajat kunnioittivat neljän yhteisön tuottajan kotimarkkinoita.
- 202 Tältä osin on huomautettava, että komission tehtävänä on määrätä seuraamuksia EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisista ja että EY 81 artiklan 1 kohdan c alakohdassa mainitaan kiellettyinä nimenomaisesti sopimukset, joilla ”jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä”. Komission on näin ollen riittävää osoittaa, että sellaisen yritysten välisen sopimuksen, joka voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, tavoitteena tai vaikutuksena on yhden tai useamman tuotteen yhteisön markkinoiden jakaminen yritysten välillä, jotta tämä sopimus merkitsisi kilpailusääntöjen rikkomista.
- 203 On myös todettava, että käytännössä komission on usein osoitettava rikkomisen olemassaolo tämän tehtävän kannalta epäedullisissa olosuhteissa, koska useita vuosia on voinut kulua rikkomisen muodostavien tosiseikkojen tapahtumisesta ja koska useat tutkimuksen kohteena olevat yritykset eivät ole toimineet aktiivisesti yhteistyössä komission kanssa. Vaikka komission on osoitettava, että lainvastainen markkinoiden jakamista koskeva sopimus on tehty (ks. edellä 177 ja 178 kohta), sen lisäksi olisi liiallista edellyttää, että komission olisi esitettävä todisteet tämän tavoitteen saavuttamisen erityisestä mekanismista (ks. vastaavasti asia T-310/94, Gruber + Weber v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1043, 214 kohta). Kilpailusääntöjen rikkomiseen syyllistyneen yrityksen olisi liian helppoa välttyä seuraamukselta, jos se voisi vedota lainvastaisen sopimuksen toiminnasta annettujen tietojen epämääräisyyteen tilanteessa, jossa sopimuksen olemassaolo ja sen kilpailunvastainen tarkoitus on kuitenkin näytetty toteen riittävällä tavalla. Yritykset

voivat tällaisessa tilanteessa puolustautua tehokkaasti, jos niillä on mahdollisuus ilmoittaa kantansa kaikista komission niitä vastaan esittämistä todisteista.

204 Komissio vetoaa edellä 66 kohdassa mainitussa sementtitapauksessa annettuun tuomioon (1838 kohta) todetakseen, että se voi tarvittaessa tukeutua yhteen ainoaan todisteeseen osoittaakseen rikkomisen olemassaolon edellyttäen, että sen todistusvoimasta ei ole mitään epäilystä ja että se osoittaa varmasti rikkomisen olemassaolon. Komission mukaan tätä sääntöä voidaan käsiteltävänä olevan asian olosuhteissa soveltaa Verlucan lausuntoihin.

205 Tältä osin on todettava, että päinvastoin kuin japanilaiset kantajat väittävät, Verlucan lausunnot ovat luotettavia ja sen lisäksi myös erityisen todistusvoimaisia, koska ne on annettu Vallourecin nimissä. Yrityksen nimissä annettujen vastausten luotettavuus on suurempi kuin mikä voisi olla yrityksen henkilökuntaan kuuluvan antamalla vastauksella riippumatta siitä, millainen kokemus tai millaisia mielipiteitä tällaisella henkilöllä on (ks. asia T-23/99, LR AF 1998 v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok. 2002, s. II-1705, 45 kohta; tuomioon on haettu muutosta).

206 Verlucan lausuntojen tarkoituksellisuutta ja vakavuutta vahvistaa se, että Verlucalla oli Vallourec Oil & Gasin toimitusjohtajana ammatillinen velvollisuus toimia kyseisen yrityksen intressissä. Tämän vuoksi hän ei voinut myöntää kilpailusääntöjen rikkomista kevyin perustein punnitsematta tämän menettelyn seurauksia, eikä minkään asiakirjavihosta ilmenevän seikan perusteella voida olettaa, että hän olisi jättänyt noudattamatta velvollisuuksiaan tältä osin.

- 207 Joka tapauksessa Verluca on havainnut välittömästi mainitsemansa seikat. Komissio totesi asiassa T-67/00 esittämänsä vastineen 28 kohdassa ilman, että tätä toteamusta olisi kiistetty, että Verluca oli Vallourec Oil & Gasin toimitusjohtajana osallistunut itse Eurooppa—Japani-klubin kokouksiin.
- 208 Lisäksi on todettava, että Verluca vastasi kirjallisella lausunnolla komission virkamiesten 17.9.1996 toteuttaman tarkastuksen aikana suullisesti esittämiin kysymyksiin, joissa häntä pyydettiin ilmaisemaan näkemyksensä suurimmaksi osaksi hänen itsensä laatimista asiakirjoista, jotka komissio oli saanut haltuunsa aiemmin 1. ja 2.12.1994 toteutettujen tarkastusten yhteydessä. Verluca vahvisti ja täydensi aiemmin antamiaan tietoja 14.10.1996 antamassaan lausunnossa sekä jälleen kirjallisesti uuden, 18.12.1997 toteutetun tarkastuksen aikana. Hän toimitti 14.10.1996 antamansa lausunnon komissiolle vastauksena tietopyyntöön, jonka hän totesi vastaanottaneensa 30.9.1996, ja kopion siitä asianajaja Wincklerille asianajotoimistoon Cleary, Gottlieb, Steen & Hamilton.
- 209 Lisäksi Verluca oli 17.9.1996 toteutetun tarkastuksen tapahtuessa tiennyt jo yli 18 kuukauden ajan, että komissiolla oli hallussaan hänen laatimia asiakirjoja yhteyksistä kilpailijoihin, erityisesti Corusiin. Hänellä oli näin ollen ollut mahdollisuus harkita vastausta, jonka hän antaisi, jos komissio kysyisi häneltä näistä seikoista. Verlucalla oli kaksi viikkoa aikaa valmistella 14.10.1996 antamaansa lausuntoa.
- 210 Näistä seikoista seuraa, että Verluca on antanut lausuntonsa tarkoituksellisesti ja asiaa tarkkaan harkittuaan. On todettava, että lausunnot ovat tämän vuoksi entistäkin uskottavampia.

- 211 Komissio toteaa oikeutetusti, että lausunnon antajan intressien vastaisia lausuntoja on lähtökohtaisesti pidettävä erityisen uskottavina todisteina. Käsiteltävänä olevassa asiassa Verlucan lausunnot olivat selvästi hänen edustamansa Vallourecin intressien vastaisia, kun otetaan huomioon se, että komissio oli aloittanut tutkimukset Vallourecia vastaan.
- 212 Erityisesti on katsottava sen, että henkilö, jota pyydetään ilmaisemaan näkemyksensä asiakirjoista, kuten komission virkamiehet ovat pyytäneet Verlucaa tekemään, myöntää rikkoneensa kilpailusääntöjä ja myöntää näin ollen sellaisten tosiseikkojen olemassaolon, jotka ylittävät ne tosiseikat, joiden olemassaolo voitiin johtaa suoraan kyseisistä asiakirjoista, merkitsevän lähtökohtaisesti — päinvastaista osoittavien erityisten olosuhteiden puuttuessa — sitä, että kyseinen henkilö on päättänyt kertoa totuuden.
- 213 Japanilaiset kantajat riitauttavat tämän logiikan ja toteavat erityisesti, että käsiteltävänä olevassa asiassa eurooppalaisten tuottajien työntekijöillä, jotka olivat antaneet lausuntoja näiden yritysten edustajina, oli intressi "rajoittaa vahinkoja" erityisesti myöntämällä japanilaisten tuottajien kanssa tehdyn sopimuksen olemassaolo, jotta komission huomio kiinnittyisi pois niiden perussääntöjen todellisesta merkityksestä, jotka koskivat eurooppalaisten markkinoiden jakamista eurooppalaisten tuottajien kesken eli huomattavasti vakavampaa kilpailusääntöjen rikkomista.
- 214 Kuitenkaan sillä, että eurooppalaiset tuottajat olivat myöntäneet japanilaisten tuottajien kanssa tehdyn markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassaolon, ei välttämättä pyritty peittelemään eurooppalaisten markkinoiden jakamista niiden välillä koskevan sopimuksen olemassaoloa. Ei ole todennäköistä, että Vallourec olisi Verlucan välityksellä myöntänyt rikkomisen peitellen samalla samankaltaista kilpailusääntöjen rikkomista, joka sitä paitsi perustuu eräisiin niistä tosiseikoista, jotka se myönsi, mutta joka koskee eri maantieteellistä aluetta kuin rikkominen, joka oli myönnetty. On nimittäin todettava, että näin toimiva henkilö ottaisi suuren riskin, jos komissio näyttäisi toteen tosiasialliset tosiseikat, autettuaan komissiota näyttämään toteen oman kilpailusääntöjen rikkomisensa voimatta kuitenkin hyötyä sakkonsa huomattavasta alentamisesta yhteistyön vuoksi.

- 215 Tämän vuoksi japanilaisten kantajien tältä osin esittämä väite ei ole uskottava eikä se voi horjuttaa Verlucan lausuntojen luotettavuutta. JFE-Kawasakin väitteestä, jonka mukaan Verluca ilmaisi 17.9.1996 antamassaan lausunnossa näkemyksensä ainoastaan yhdestä asiakirjasta eli Eurooppa–Japani-klubia koskevasta muistiosta, on riittävää todeta, että tässä lausunnossa, jossa ei sitä paitsi mainita kyseistä muistiota, viitataan nimenomaisesti kahden tietyn tuotelajin markkinoiden jakamista koskevan yleisen sopimuksen olemassaoloon. Näissä olosuhteissa ei ole mitään syytä katsoa, että Verluca olisi lausunnossaan ilmaissut näkemyksensä ainoastaan tästä yhdestä asiakirjasta ja näin ollen suhteuttanut sen merkityksen.
- 216 JFE-Kawasaki väittää, että tarkastusta Vallourecissa koskevassa asiakirjassa Verluca totesi, että muita riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja offshore-markkinoita eli muita kuin Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoita ei pidetty perussäännöistä tarkoitettuina kotimarkkinoina. Tältä osin riittää, kun todetaan, että Verluca esitti tämän toteamuksen vastauksena seuraavaan komission esittämään kysymykseen: ”Missä asemassa eri offshore-markkinat (Hollanti, Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta, Norja, Kiina) olivat[?]”. Näissä olosuhteissa on ilmeistä, että tämä toteamus merkitsee yksinomaan sitä, että Hollannin, Tanskan, Norjan ja Kiinan markkinat eivät olleet kotimarkkinoita, ja että sillä ei ole mitään merkitystä Saksan, Ranskan ja Italian offshore-markkinoiden aseman osalta.
- 217 Sumitomon väitteestä, jonka mukaan tarkastusta Vallourecissa koskevassa asiakirjassa viitataan siihen, että jakoperusteita sovellettiin ”ainoastaan standardituotteisiin”, joten ne eivät vaikuttaneet siirtoputkiin, jotka eivät ole standardituotteita, on todettava, että esittäessään tämän toteamuksen Verluca vastasi erityisesti kysymykseen, joka koski pöytäkirjaa JF:n kanssa pidetystä kokouksesta. Tästä pöytäkirjasta ilmenee kuitenkin, että se koskee yksinomaan OCTG-putkia eikä siirtoputkia, minkä perusteella voidaan olettaa, että Verlucan selvitykset koskevat yksinomaan OCTG-putkia.

- 218 Vaikka oletettaisiin, että tämä Verlucan lausunto koskee OCTG-putkien — joiden osalta hän totesi jo 17.9.1996 antamassaan lausunnossa, että rikkominen koski ainoastaan standardituotteita — lisäksi siirtoputkia, kyseisen lausunnon sanamuodosta ilmenee joka tapauksessa, että se, että Eurooppa—Japani-klubin jäseninä olevat tuottajat kunnioittivat kotimarkkinoita, ja kolmansien maiden markkinoihin sovellettava jakoperustejärjestelmä muodostavat perussääntöjen kaksi erillistä osaa. Tämän vuoksi kyseinen täsmennys, joka koskee yksinomaan kolmansien maiden markkinoita, ei horjuta komission keskeistä väitettä, jonka mukaan Eurooppa—Japani-klubin jäsenten kotimarkkinoiden jakaminen koski sekä OCTG-standardiputkia että hankekohtaisia siirtoputkia. Lisäksi on korostettava, ettei Verluca koskaan muuttanut toteamustaan, jonka mukaan lainvastainen sopimus koski siirtoputkia.
- 219 On lisäksi huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kartelliin osalliseksi katsotun yrityksen lausuntoa, jonka totuudenmukaisuuden on riitauttanut useampi muu kartelliin osalliseksi katsottu yritys, ei voida pitää riittävänä näyttönä viimeksi mainittujen yritysten toteuttamasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, jos sen tukena ei ole muita todisteita (ks. vastaavasti edellä 58 kohdassa mainittu asia Enso-Gutzeit v. komissio, tuomion 91 kohta). Näin ollen on todettava, että Verlucan lausuntojen luotettavuudesta huolimatta muiden todisteiden on tuettava niitä, jotta riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu rikkominen voidaan näyttää toteen.
- 220 On kuitenkin todettava, että käsiteltävänä olevassa asiassa edellytetään Verlucan lausuntojen luotettavuuden vuoksi vähemmän täsmällistä ja vähäisempää tukemista kuin mitä sen olisi oltava, jos nämä lausunnot eivät olisi erityisen uskottavia. Näin ollen on todettava, että jos yhtäpitävien aihetodisteiden kokonaisuuden todettaisiin tukevan Verlucan mainitsemän ja riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassaoloa ja tiettyjä yksityiskohtia, Verlucan lausunnot voisivat olla tässä tilanteessa sellaisenaan riittäviä osoittamaan riidanalaisen päätöksen muut seikat edellä 66 kohdassa mainitussa nk. sementtitapauksessa annettuun tuomioon (1838 kohta) sisältyvän säännön, johon komissio vetoaa (ks. edellä 204 kohta), mukaisesti. Lisäksi siltä osin kuin todiste ei ole ilmeisessä ristiriidassa markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassa-

oloa tai keskeistä sisältöä koskevien Verlucan lausuntojen kanssa, on riittävää, että se osoittaa siinä kuvatun sopimuksen merkittävät seikat, jotta sillä voi olla merkitystä muita todisteita tukevana todisteena rikkomisen osoittavien todisteiden kokonaisuuden joukossa (ks. edellä 180 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö).

- 221 Edellä esitetyn valossa on arvioitava yksitellen muut komission riidanalaisessa päätöksessä, erityisesti sen 62—67 ja 100 perustelukappaleessa mainitsevat todisteet sekä tietyt muut komission asiakirjavihkoon kuuluvat asiakirjat siltä osin kuin asianosaiset ovat ilmaisseet niistä näkemyksensä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämässään huomautuksissa, jotka koskevat riidanalaisessa päätöksessä nimenomaisesti mainittujen seikkojen luotettavuutta.

— Vallourecin muistiot

- 222 Riidanalaisen päätöksen 67 perustelukappaleessa komissio mainitsee BSC-kokousta koskevan muistion, jota ei ole päivätty mutta joka on vuoden 1990 kesäkuulta, ja viittaa kahteen muuhun muistioon eli Verlucan allekirjoittamaan 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevaan muistioon ja 1.6.1990 päivättyyn muistioon, jonka otsikko on ”VAM-BSC-sopimuksen jatkaminen”. Komissio lainaa riidanalaisen päätöksen 67 perustelukappaleessa BSC-kokousta koskevan muistion seuraavaa kohtaa:

”[Vallourecin] mielestä japanilaisille yrityksille ei pidä avata ovea antamalla niille brittimarkkinat. Fundamentals-sääntöjä on noudatettava täysin. Ensimmäiseksi klubin puheenjohtajan on kirjoitettava japanilaiselle puheenjohtajalle ja ilmoitettava japanilaisten toimista Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Vaikuttaa turhalta uskoa, että [Corus] voisi sopia jakoperusteesta japanilaisten kanssa, koska SMI on jo kuukausia yrittänyt sitä turhaan tehdä.”

- 223 Riidanalaisen päätöksen 78 perustelukappaleessa, joka koskee sen 2 artiklassa todettua kilpailusääntöjen rikkomista, esitetään seuraava 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevan muistion kohta:

"[Mannesmann] on ainoa eurooppalainen valmistaja, jonka japanilaiset kokevat uhkana ja joka siis voi vaatia 'fundamentals improved'-säännön noudattamista. [Mannesmannille] 'fundamentals'-säännöistä on hyötyä Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla, jos se toimittaa osan [sileäpäisistä putkista] Clydesdalen toiminnan loppumisen jälkeen."

- 224 Samassa perustelukappaleessa lainataan saman muistion toista kohtaa, joka kuuluu seuraavasti:

"[Corus] ja [Vallourec] ilmoittivat olevansa sitä mieltä, että EY:n vahvistuminen on mahdollista ja sen on johdettava 'fundamentals improved' -sääntöjen vahvistamiseen, joissa kielletään japanilaisten pääsy Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille myös sen jälkeen kun Clydesdalen toiminta on lopetettu. [Corusin Philip Varley] lisäsi, että kyseisten sääntöjen 100-prosenttinen noudattaminen Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei ole mahdollista, mutta jos poikkeukset eivät ylitä 15 000:ta tonnia vuodessa, tilanne on siedettävissä. [Corus] viittasi kuitenkin mahdollisuuteen ostaa [sileäpäisiä putkia] [Latinalaisen Amerikan tuottajilta] UTM:ltä, SIDERCA:lta ja TAMSA:lta sen välttämiseksi, ettei niiden välisestä kilpailusta tule liian kireää."

- 225 Riidanalaisen päätöksen niissä perustelukappaleissa, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen olemassaoloa (80 perustelukappale), komissio lainasi myös pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävän muistion seuraavaa kohtaa:

"— — jos japanilaiset suostuvat jäämään Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden ulkopuolelle ja ongelma ratkaistaan eurooppalaisten yritysten välillä. Tässä tapauksessa sileäpäiset putket voitaisiin todella jakaa [Mannesmannin], [Vallourecin] ja Dalminen kesken. Tässä kakkosvaihtoehdossa olisi luultavasti parasta sitoa [Vallourecin] myynti [Corusin] myymien VAM-liitosten hintaan ja määrään."

226 Samassa perustelukappaleessa komissio lainaa myös strategisia pohdintoja koskevan muistion sisältämää seuraavaa lausetta, jossa mainitaan edellisessä lainauksessa tarkoitettussa vaihtoehdossa sovellettavat ehdot:

”[Mannesmann]/DALMINE/[Vallourec] sopivat, että [Corus] ostaa putkensa ensisijaisesti eurooppalaisilta, jotka jakavat toimitukset keskenään tiukkojen sääntöjen perusteella.”

227 Strategisia pohdintoja koskevan muistion toisen kohdan, jota komissio lainaa riidanalaisen päätöksen siinä osassa, joka koskee perussääntöjen kolmansien maiden markkinoihin vaikuttavia seikkoja (73 perustelukappale), mukaan ”jotta japanilaiset suostuisivat jättämään Yhdistyneen kuningaskunnan rauhaan, on pelättävissä, että eurooppalaisten on suostuttava vastavuoroisesti johonkin (Kaukoitää, Lähi-itää, maailmanmarkkinaosuuksien uudelleentarkastelu —)”.

228 Nämä Vallourecin muistioiden kohdat tukevat selvästi ja yksiselitteisesti Verlucan lausuntoihin sisältyvää toteamusta perussääntöjen (”fundamentals”) olemassaolosta. Kuten komissio kirjelmässään toteaa, näistä muistioista ilmenee selvästi, että nämä säännöt oli laadittu hyvin siten, että ne laatineet Vallourecin työntekijät ja ne, joille säännöt oli osoitettu, saattoivat ymmärtää ne ilman lisäselityksiä.

229 Lisäksi vaikka Vallourecin muistioissa ei kuvailla nimenomaisesti perussääntöjen luonnetta, niistä ilmenee selvästi, että japanilaisten tuottajien piti ”noudattaa” niitä ja että Mannesmannin aiheuttama ”uhka” oli keino, jolla olisi voitu taata tämä ”noudattaminen” erityisesti ”Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla”. Tämän toteamuksen vahvistaa se, että 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevan muistion mukaan Vallourecin ja Corusin laatimien perussääntöjen uudessa versiossa, jonka nimenä oli ”parannetut perussäännöt” (”fundamentals improved”), ”kielletään japanilaisten pääsy Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille myös sen jälkeen kun [Corusin tehtaan] Clydesdalen toiminta on lopetettu”.

- 230 Näissä olosuhteissa on katsottava, että nämä muistiot tukevat Verlucan lausuntojen sisältämää perussääntöjen kuvausta, jonka mukaan nämä säännöt merkitsevät lähtökohtaisesti neljän kyseessä olevan eurooppalaisen tuottajan kotimarkkinoiden suojaamista japanilaisilta tuottajilta. Nämä muistiot tukevat Verlucan lausuntoja sen osalta, että nämä suojasäännöt koskivat Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoita mutta että näillä markkinoilla oli erityinen asema. Näistä muistioista nimittäin ilmenee, että eurooppalaiset tuottajat halusivat säilyttää tämän Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden suojan vahvistamalla niitä mahdollisimman paljon huolimatta siitä, että näiden markkinoiden kotimainen tuottaja Corus ei aikonut enää tuottaa sileäpäisiä putkia vaan aikoi kierteittää muilta tuottajilta ostettuja putkia.
- 231 Japanilaiset kantajat toteavat oikeutetusti, että Vallourecin muistioissa viitataan ainoastaan yrityksen sisäisiin pohdintoihin ja joissakin niistä huomioihin tämän yrityksen ja Corusin välisistä neuvotteluista. Vaikka tämä johtaa väistämättä siihen, että näiden muistioiden todistusvoima japanilaisiin kantajiin nähden heikkenee, se ei estä komissiota vetoamasta niihin raskauttavina seikkoina, jotka tukevat Verlucan nimenomaisia lausuntoja, erityisesti, kun yhtäpitäviä todisteita on useampia. Se, että Vallourecin työntekijät uskoivat perussääntöjen tehokkuuteen eurooppalaisten kotimarkkinoiden suojaamiseksi japanilaisilta tuottajilta on nimittäin sellaisenaan osoitus siitä, että tämä suoja oli tosiasiallisesti olemassa.
- 232 Japanilaiset kantajat esittävät erillisen väitteen strategisia pohdintoja koskevan muistion ja pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävän muistion osalta. Ne katsovat, että perussääntöjen sen osan vahvistaminen, joka koskee sitä, että japanilaiset tuottajat kunnioittavat eurooppalaisia kotimarkkinoita, ei ole kolmen pohditun vaihtoehdon joukosta se, jota näiden muistioiden laatija Verluca niissä lopulta ehdotti.
- 233 Näiden muistioiden sanamuodosta ilmenee kuitenkin selvästi, että niiden laatija kannatti tätä ratkaisua ja luopui siitä ainoastaan vastahakoisesti sillä perusteella, ettei

sitä voitu toteuttaa. Erityisesti strategisia pohdintoja koskevan muistion mukaan "[Vallourecille] edullisin ratkaisu" perustui oletamaan, jonka mukaan "japanilaiset lupaisivat eurooppalaisille kunnioittavansa Yhdistyneen kuningaskunnan Buttress- ja Premium-markkinoita". Verluca hylkää kyseisessä muistiossa tämän ratkaisun ainoastaan sillä perusteella, että hän "ei valitettavasti usko, että tämä ratkaisu — — voisi toimia". Koska tämä ratkaisu, jonka mukaan perussäännöt pysytettäisiin voimassa ja niitä mahdollisesti vahvistettaisiin, on pantu täytäntöön, sillä, että Verlucan hylkää sen alustavasti näissä muistioissa, on vähemmän merkitystä kuin sillä, että hän piti sitä parempana kuin muita harkittuja ratkaisuja.

234 Tämän arvion paikkansapitävyyden vahvistaa se, että Verlucan näissä kahdessa muistiossa kyseisen vaihtoehdon yhteydessä (ks. edellä 226 kohta) ennustama sileäpäisten putkien Corusille suuntautuvien toimitusten jakaminen Vallourecin, Mannesmannin ja Dalminen kesken toteutettiin myöhemmin, viimeistään 9.8.1993 alkaen, allekirjoittamalla kolme riidanalaisen päätöksen 79 perustelukappaleessa mainittua toimitussopimusta (ks. edellä 26 kohta). Lisäksi Verlucan ehdotus (ks. edellä 225 kohta ja riidanalaisen päätöksen 80 perustelukappale), jonka mukaan Vallourecin sileäpäisten putkien myynti Corusille sidottaisiin Corusin myymien VAM-tekniikalla kierteitettyjen OCTG-erikoisputkien hintaan ja määrään, vastaa tosiasiallisesti myöhemmin tehtyjen sopimusten ehtoja, jotka on esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle asiassa T-44/00 ja joista japanilaiset kantajat ovat tämän vuoksi voineet esittää kantansa yhteisessä istunnossa (ks. myös riidanalaisen päätöksen 79, 81 ja 111 perustelukappale).

235 Japanilaisten kantajien mukaan kaikki komission lainaamien Vallourecin muistioiden sisältämät huomiot koskevat lähes yksinomaan OCTG-erikoisputkien Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla vallinnutta tilannetta. Kuitenkin tuotteet, joita riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu rikkominen koskee, olivat OCTG-standardiputkia (API) ja hankekohtaisia siirtoputkia eivätkä OCTG-erikoisputkia. Myös 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevassa muistiossa viitataan ruostumattomasta teräksestä valmistettuihin tuotteisiin.

- 236 OCTG-standardiputkien osalta on kiistatonta, että näitä putkia kutsutaan teräs- ja öljyteollisuudessa joskus "Buttress-tuotteiksi". Näin ollen on todettava, että strategisia pohdintoja koskevassa muistiossa tehty viittaus siihen, että japanilaiset tuottajat kunnioittavat Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoita Buttress-tuotteiden osalta, liittyy väistämättä näihin tuotteisiin (ks. edellä 233 kohta). Lisäksi VAM-BSC-sopimusta koskevia pohdintoja sisältävässä muistiossa viitataan siihen, että "Corus säilyttää markkinaosuutensa paremmin VAM-tuotteissa kuin Buttress-tuotteissa".
- 237 Se japanilaisten kantajien mainitsema seikka, että Vallourecin muistiot sisältävät myös useita viittauksia OCTG-erikoisputkiin, ei heikennä komission käsiteltävänä olevassa asiassa tekemää analyysiä OCTG-standardiputkien osalta. Ensinnäkään OCTG-erikoisputkiin tehtyjen viittausten perusteella ei voida todeta, että Vallourecin ja Corusin välinen yhteydenpito olisi koskenut yksinomaan OCTG-erikoisputkia. Toiseksi sitä, että komissio katsoi rikkomisen kohdistuneen kahteen eri tuotteeseen, ei voida arvostella sillä perusteella, että tietyt sen hallussa olevat todisteet osoittavat, että moitittu sopimus koski myös muita tuotteita.
- 238 Vaikka se, että Vallourecin muistioissa ei määritellä täsmällisesti ja yhtäpitävästi perussäännöissä tarkoitettuja tuotteita, heikentää väistämättä niiden todistusvoimaa, missään tapauksessa ei voida sulkea pois komission oikeutta vedota niihin Verlucan lausuntojen tukemiseksi siltä osin kuin ne vahvistavat tiettyjä Verlucan keskeisiä väitteitä. Se, että asiakirjassa viitataan ainoastaan joihinkin muissa todisteissa mainituista tosiseikoista, ei riitä velvoittamaan komissiota poistamaan tätä asiakirjaa raskauttavien aihetodisteiden joukosta (ks. edellä 180 ja 220 kohta).
- 239 Japanilaiset kantajat toteavat lisäksi, että Vallourecin muistioissa muita yhteisön markkinoita kuin Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoita ei mainita millään tavalla. Tältä osin on todettava, että kyseiset muistiot keskittyvät ongelmiin,

joita Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla saattaa ilmetä sen vuoksi, että brittiläinen tuottaja Corus lopettaa sileäpäisten putkien tuotannon, mikä selittää sen, ettei niissä viitata erityisesti muihin markkinoihin, joihin tämä ennakoitu tapahtuma ei vaikuttanut välittömästi.

240 Lisäksi japanilaiset kantajat väittävät, että pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävän muistion ja 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevan muistion mukaan japanilaisten tuottajien sulkeminen Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden ulkopuolelle oli tulevaisuutta koskeva toimenpide-ehdotus, mistä seuraa, ettei niitä laadittaessa eli vuonna 1990 ollut voimassa mitään sopimusta japanilaisten kanssa (ks. edellä 115 kohta). Vallourecin muistioista, kun niitä luetaan kokonaisuutena, ja erityisesti riidanalaisen päätöksen 67 perustelukappaleessa lainatusta BSC-kokousta koskevan muistion kohdasta ilmenee kuitenkin, että Vallourecin työntekijät ymmärsivät jo vuonna 1990 perussääntöjen merkityksen ja että pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävässä muistiossa mainittu ”ongelma”, joka oli ratkaistava ”eurooppalaisten yritysten välillä”, oli Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden kotimarkkina-aseman säilyttäminen perussäännöissä sen jälkeen, kun Corus oli lopettanut sileäpäisten putkien tuottamisen (ks. jäljempänä 283 kohta). Japanilaisten kantajien mukaan tässä tilanteessa perussääntöjen parannetussa versiossa ”kielletään japanilaisten pääsy Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille”, kuten 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevassa muistiossa todetaan, sekä tulevaisuudessa että menneisyydessä (ks. edellä 223 ja 229 kohta).

241 Lopuksi japanilaiset kantajat väittävät Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden suojajärjestelmän toimintatavan osalta, että Verlucan tältä osin 17.9.1996 antamassaan lausunnossa esittämä kuvaus, jonka mukaan kilpailijan oli otettava yhteyttä Corusiin ennen tarjouksen esittämistä perussäännöissä mainituista tuotteista, ei ole yhtäpitävä komission riidanalaisessa päätöksessä esittämien todisteiden eikä todellisuuden kanssa. Komissio puolestaan väittää riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappaleessa, että BSC-kokousta koskeva muistio vahvistaa tämän kuvauksen paikkansapitävyden.

242 Tältä osin on todettava, että BSC-kokousta koskevassa muistiossa Vallourecin työntekijä, todennäköisesti Verluca, toteaa seuraavaa: ”BSC:n [Corusin] ystävämme — — tukeutuvat Kioton ja Marbellan keskusteluihin ja katsovat, että vaikka

[japanilaiset] ovat tänään valmiita noudattamaan hintapolitiikkaa [Pohjanmeren liiketoiminnassa] tapauskohtaisesti, huomenna, kun Clydesdale[n tehdas] suljetaan, ne haluavat vapautua." On myönnettävä, että tämä lainaus ei tue Verlucan kuvausta, koska se ei vahvista Corusin ja muiden Eurooppa—Japani-klubin jäsenten välisiä neuvotteluja erikoistoimituksista Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoille. Tämä lainaus todistaa kuitenkin yksiselitteisesti, että kyseistä muistiota laadittaessa vuonna 1990 japanilaiset tuottajat olivat hyväksyneet kilpailunrajoitukset Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla. Sanan "tapauskohtaisesti" voidaan tulkita tarkoittavan sitä, että tällaisia neuvotteluja on tosiasiallisesti pidetty tietyistä liiketoimista, joten BSC-kokousta koskeva muistio ei varmasti ole ristiriidassa Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon kanssa.

243 Joka tapauksessa on huomautettava, että on riittävää, että komissio osoittaa, että yritykset ovat tehneet sopimuksen, jolla on kilpailunvastainen tarkoitus, jotta se voi todeta EY 81 artiklan 1 kohtaa rikotun (ks. edellä 203 kohta). Tämän vuoksi se, että käsiteltävänä olevassa asiassa esitetyt todisteet täydentävät toisiaan osoitettaessa sellaisten järjestelyjen olemassaoloa, jotka rajoittavat japanilaisten tuottajien kilpailua Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla, riittää tukemaan komission näiden markkinoiden osalta esittämää väitettä, vaikka näiden asiakirjojen perusteella ei voida ymmärtää varmasti ja tarkasti perussääntöjen tämän osan toimintatapaa.

244 Näin ollen on todettava, että Vallourecin muistiot kokonaisuutena tarkasteltuina tukevat Verlucan lausuntoja ja näin ollen vahvistavat niiden paikkansapitävyyden.

— Englanninkieliset asiakirjat vuodelta 1993

245 Komissio viittaa riidanalaisen päätöksen 84 perustelukappaleessa myös kahteen vuodelta 1993 peräisin olevaan asiakirjaan eli muistioon toimitusjohtajille ja

”japanilaiseen g)-asiakirjaan” (jäljempänä yhteisesti englanninkieliset asiakirjat vuodelta 1993). Komissio ei lainaa riidanalaisen päätöksen kyseisessä perustelukappaleessa otteita näistä asiakirjoista, mutta niiden sisällöstä on esitetty lyhyt yhteenveto 83 perustelukappaleessa tiettyjen perussääntöjen toimintaa häirinneiden seikkojen osalta ja 84 perustelukappaleessa niiden poistamiseksi ehdotettujen ratkaisujen osalta. Komissio tukeutuu näin ollen riidanalaisessa päätöksessä näihin asiakirjoihin vahvistaakseen perussääntöjen olemassaolon ja sisällön sekä erityisesti selittääkseen näiden sääntöjen kehittymisen vuonna 1993 ”parannetuiksi perussäännöiksi” sillä hetkellä, kun Corus valmisteli lopullista poistumistaan kierteitettyjen OCTG-putkien markkinoilta.

246 Japanilaiset kantajat kiistävät näiden asiakirjojen merkityksellisuuden. Ne väittävät erityisesti, että näissä asiakirjoissa viitataan japanilaisten aggressiivisuuteen, ja Nippon korostaa, että ”japanilaisessa g)-asiakirjassa” viitataan tältä osin nimenomaisesti Nipponiin. Tämä aggressiivisuus sekä toimitusjohtajille osoitetun muistion alussa oleva kuvaus, joka koskee japanilaisten tuottajien suhteellista velvollisuutta rajoittaa ”osia myynnistään”, olivat japanilaisten kantajien mukaan ristiriidassa riidanalaisen päätöksen 101 ja 102 perustelukappaleessa kuvatun kotimarkkinoiden kunnioittamisjärjestelmän kanssa.

247 Aluksi on todettava, että muistiossa toimitusjohtajille todetaan seuraavaa:

”Nykyiset sopimukset ovat riittämättömiä EY:n ulkopuolisten alueiden osalta, koska vaikka japanilaiset ovat suostuneet rajoittamaan osia toimituksistaan näille alueille (tasoille, jotka eivät eurooppalaiset mielestä ole koskaan olleet riittäviä ja jotka kattavat ainoastaan puolet asiakkaista), niiden nykyinen aggressiivisuus (saumattomien ja saumattujen) OCTG-putkien ja saumattujen siirtoputkien osalta merkitsee alempia hintoja ja alemmaa markkinaosuutta eurooppalaisille.” (“The current agreements are unsatisfactory for the EC offshore areas because, although the Japanese have agreed to limit some of their deliveries to these areas (at levels which have never been satisfactory to the Europeans and which only cover half of the customers) their current aggression on OCTG (seamless and welded) and welded linepipe means lower prices and reduced share for the Europeans.”)

248 Samassa muistiossa todetaan lisäksi seuraavaa:

"Vaikka japanilaiset ovat suostuneet olemaan pyytämättä muutoksia sopimuksiimme, jos yhteisön saumattomien putkien ala joutuu uudelleenjärjestelyn kohteeksi, mikään ei kuitenkaan takaa sitä, että ne noudattaisivat tätä sitoumusta, jos [Corusin] on poistuttava putkien tuotannon tai viimeistelyn markkinoilta Yhdistyneessä kuningaskunnassa."

("Although the japanese have agreed not to request changes in our agreements if the EC seamless industry were to restructure, there is no guarantee that they would follow this precept if [Corus] were to exit the tubemaking or finishing in the UK.")

249 Lisäksi "japanilaisen g)-asiakirjan" mukaan "lopullinen asema Yhdistyneen kuningaskunnan mannerjalustalla ei ole 'varma'" ("the fundamental position on the UKCS is not 'firm'") ja sen laatija, Corusin työntekijä, pohtii parhaita taktiikoita "käydä japanilaisten kimppuun" ("attack the Japanese") luultavasti Kiinan markkinoilla "pääasiallisena tarkoituksena pakottaa heidät poistumaan Euroopasta" ("with the prime objective of forcing them out of Europe").

250 Nämä kaksi asiakirjaa, erityisesti niiden edellä lainatut kohdat, tukevat useita Verlucan lausunnoissaan esittämiä keskeisiä toteamuksia, ja niiden perusteella voidaan näin ollen lähtökohtaisesti katsoa, että komissio on oikeutetusti vedonnut niihin vahvistaakseen perussääntöjen ja parannettujen perussääntöjen olemassaolon.

251 Näistä kahdesta asiakirjasta ilmenee erityisesti, että eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien tekemät sopimukset, joita kutsuttiin "perussäännöiksi", olivat olemassa jo vuonna 1993 ja että nämä sopimukset olivat eurooppalaisten tuottajien kannalta

epättydyttäviä Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden suhteen erityisesti, koska niissä ainoastaan rajoitettiin tiettyä osaa japanilaisten myynnistä näillä markkinoilla. Näistä asiakirjoista on lisäksi mahdollista päätellä, että sopimukset, joihin niissä viitataan, olivat Verlucan lausunnoissaan kuvaamat perussääntöjen muodostamat sopimukset ja että eurooppalaiset tuottajat olivat tyytyväisempiä niihin onshore-markkinoiden osalta kuin Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden osalta. Näistä asiakirjoista ilmenee välillisesti myös, että kyseessä olevien eurooppalaisten markkinoiden onshore-markkinoita on suojattu asianmukaisesti.

252 Lisäksi siltä osin kuin näiden asiakirjojen laatija valittaa japanilaisten merkittävästä mynnistä Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla ja ehdottaa ratkaisuja, joilla tätä myyntiä voitaisiin tulevaisuudessa rajoittaa, nämä todisteet ovat yhtäpitäviä Verlucan lausuntoihin sisältyvän perussääntöjen esittelyn kanssa. Nämä asiakirjat vahvistavat sen, että perussääntöjen tavoitteena oli jakaa kyseessä olevat markkinat, sekä sen, että Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoita suojattiin tehottomammin kuin muita jaettuina markkinoita.

253 Koska japanilaiset kantajat esittävät tietyn määrän väitteitä kyseenalaistaakseen näiden kahden asiakirjan todistusvoiman ja katsovat niiden sisältävän jopa puolestaan puhuvia seikkoja, nämä väitteet on kuitenkin tutkittava, jotta voidaan arvioida, heikentävätkö ne todella näiden asiakirjojen todistusvoimaa.

254 Tältä osin on aluksi hylättävä japanilaisten kantajien väitteet, jotka koskevat viittauksia niiden "aggressiivisuuteen" sekä niiden velvoitteiden rajallisuuteen Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla. Nämä viittaukset liittyvät asiayhteyteen, jossa näiden asiakirjojen laatija valitti japanilaisten myynnistä erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla ja kuvasi japanilaisten myynnin rajoitusten riittämättömyyteen näillä markkinoilla. Näin ollen on todettava, että näiden asiakirjojen yleisessä merkityksessä viittaukset japanilaisten tuottajien "aggressiivisuuteen" osoittavat pikemminkin, että Eurooppa—Japani-klubin jäsenten kesken Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden, jotka olivat vain

osittain suojatut, osalta sovitut rajat on käytännössä ylitetty kuin että japanilaiset tuottajat harjoittaisivat näillä markkinoilla vapaata ja voimakasta kilpailua. Nämä viittaukset eivät näin ollen heikennä mitenkään komission väitettä riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun sopimuksen olemassaolosta.

255 Tämän jälkeen japanilaiset kantajat väittävät, että muistio toimitusjohtajille ja "japanilainen g)-asiakirja" eivät voi osoittaa niitä koskevan kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa, koska ne sisältävät ainoastaan Corusin työntekijöiden yrityksen sisäisiä pohdintoja. On kuitenkin todettava, että siltä osin kuin nämä asiakirjat laatinut Corusin työntekijä kuvaa tilannetta eurooppalaisilla markkinoilla sekä niiden mahdollista kehitystä, ei ole mitään syytä olettaa, ettei hänen arvionsa heijastelisi todellisuutta sellaisena kuin hän sen havaitsi tosiseikkojen tapahtumahetkellä. Näiden asiakirjojen yksityiskohtaisuudesta ja sisällöstä seuraa, että niiden laatija väistämättä osallistui Corusin teräspuutkia koskevan kaupallisen strategian laatimiseen.

256 Näissä kahdessa asiakirjassa esitetty, edellä analysoitu eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välisen sellaisen sopimuksen kuvaus, jolla pyrittiin rajoittamaan japanilaisten tuottajien myyntiä eurooppalaisilla markkinoilla, on näin ollen uskottava huolimatta siitä, että nämä asiakirjat ovat yritysten sisäisiä asiakirjoja.

257 Lisäksi on todettava, että komissio väitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinmessä ilman, että japanilaiset ja eurooppalaiset kantajat olisivat kiistäneet sitä, että Corus on laatinut muistion toimitusjohtajille mutta että Mannesmannin oli määrä esitellä se eurooppalaisten tuottajien toimitusjohtajille, mistä on osoituksena sen ensimmäiselle sivulle käsin kirjoitettu merkintä, jonka mukaan se toistetaan HN:n (Mannesmannin Hans Nolte) esityksessä. Tästä todellakin seuraa, että tässä asiakirjassa ilmaistaan ainakin kahden eikä ainoastaan yhden eurooppalaisen tuottajan yhteinen arvio, mikä tekee tästä asiakirjasta erityisen todistusvoimaisen todisteen.

- 258 Japanilaisten kantajien mukaan on mahdotonta rajata tuotteita, joita englanninkielisissä asiakirjoissa vuodelta 1993 tarkasti ottaen tarkoitetaan.
- 259 On totta, että ”japanilaisen g)-asiakirjan” kohdat, joissa viitataan ”13 prosentin kromiputkiin” ja ”ruostumattomiin putkiin” (”stainless”), sekä BSC-kokousta koskevan muistion ja 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevan muistion kohdat, joissa käytetään näitä termejä, eivät käsiteltävänä olevassa asiassa ole merkityksellisiä, koska riidanalainen päätös koskee yksinomaan hiiliteräsputkia (riidanalaisen päätöksen 28 perustelukappale). On kuitenkin todettava, että näissä kohdissa ei määritellä tyhjentävästi markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen soveltamisalaa eivätkä ne näin ollen ole ristiriidassa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun kilpailusääntöjen rikkomisen kanssa.
- 260 Muistio toimitusjohtajille ja ”japanilainen g)-asiakirja” sisältävät useita viittauksia OCTG-putkiin yleisesti, ja on loogista katsoa, että nämä viittaukset sisältävät sekä OCTG-standardiputket että OCTG-erikoisputket. Muistiossa toimitusjohtajille ehdotetaan rajoituksia ”saumattomien ja saumattujen OCTG-putkien ja siirtoputkien” toimituksiin ja ”japanilaisessa g)-asiakirjassa” viitataan siihen, että ”yleisesti OCTG-putkien osalta japanilaiset ovat suostuneet rajoittamaan myyntinsä [Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoille] 15 prosenttiin sopimusten ulkopuolisista liiketoimista” (”on OCTG in general J's have agreed to limit their sales to the UKCS to 15 % of the non contract business”). Lisäksi muistiossa toimitusjohtajille tehty viittaus japanilaisten aggressiivisuuteen ”[saumattomien ja saumattujen] OCTG-putkien ja saumattujen siirtoputkien” (”OCTG (seamless and welded) and welded linepipe”) osalta (ks. edellä 247 kohta), liittyy väistämättä OCTG-standardiputkiin eikä OCTG-erikoisputkiin, koska seuraavassa lauseessa muistion laatija valittaa toimitettujen OCTG-erikoisputkien määrien valvonnan puutetta.
- 261 Siltä osin kuin näiden asiakirjojen, kuten tiettyjen Vallourecin muistioiden (ks. edellä 237 kohta sekä edellä 259 kohdassa tehty viittaus BSC-kokousta koskevaan muistioon) tietyt kohdat osoittavat, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu markkinoiden jakamista koskeva sopimus koski tai saattoi koskea laajempaa

tuotevalikoimaa, joka käsitti OCTG-erikoisputket, tämä seikka ei estä mitenkään sitä, että ne tukevat todetun rajoitetumman rikkomisen olemassaoloa. Sillä, että OCTG-erikoisputkien perussääntöjen mukainen asema ei käy kyseisistä asiakirjoista ilmi selvästi ja yksiselitteisesti, ei ole merkitystä, koska riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu kilpailusääntöjen rikkominen ei koske näitä tuotteita.

262 Saumattomien siirtoputkien osalta englanninkieliset asiakirjat vuodelta 1993 ovat moniselitteisempiä. Ensimmäisestä kohdasta, joka koskee ”saumattomien ja saumattujen OCTG-putkien ja siirtoputkien” toimituksia, ilmenee, että perussääntöjen pitäisi koskea saumattomia siirtoputkia, kun taas samassa kohdassa esitettyä toista lainausta, joka koskee ”[saumattomia ja saumattuja] OCTG-putkia ja saumattuja siirtoputkia”, voidaan mahdollisesti tulkita siten, että lainvastaiset sopimukset eivät koske näitä tuotteita. On todettava, että nämä molemmat asiakirjat ovat moniselitteisiä ja näin ollen neutraaleja sen kysymyksen kannalta, kattoivatko perussäännöt saumattomat hankekohtaiset siirtoputket. Englanninkieliset asiakirjat vuodelta 1993 eivät näin ollen voi vahvistaa Verlucan lausuntoja rikkomisen tämän yksityiskohdan osalta, mutta ne eivät myöskään osoita, ettei rikkomista olisi näiden tuotteiden osalta tapahtunut.

263 Näin ollen vaikka näiden kyseessä olevien kahden asiakirjan epäselvyys riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen kohteena olleiden tuotteiden osalta heikentää kiistatta niiden todistusvoimaa, niitä ei ole kuitenkaan jätettävä kokonaan huomiotta. Kuten Vallourecin muistioiden osalta (ks. edellä 238 kohta), on huomautettava uudelleen, ettei se, että asiakirjassa viitataan ainoastaan joihinkin muissa todisteissa mainituista tosiseikoista, merkitse sitä, ettei komissio voisi vedota siihen muiden todisteiden tukena.

264 Edellä esitetystä seuraa, että englanninkieliset asiakirjat vuodelta 1993 tukevat Verlucan lausuntoja useilta kohdin ja kuuluvat oikeutetusti komission riidanalaisessa päätöksessä esittämien yhtäpitävien aihetodisteiden kokonaisuuteen.

— Teräsputkijärjestelmää koskeva asiakirja

265 Komissio ei vetoa riidanalaisessa päätöksessä tähän asiakirjaan nimenomaisesti, mutta koska japanilaiset kantajat vetoavat siihen puolustukseksi, heidän väitteisiinsä on vastattava.

266 Aluksi on todettava, että ajatus, jonka mukaan saumattomia teräsputkia tuottavan eurooppalaisen teollisuuden rakenteita uudistettiin tosiseikkojen tapahtuessa ja eurooppalaiset tuottajat toimivat yhteistyössä tämän rakenneuudistuksen valvomiseksi, ei ole mitenkään ristiriidassa komission väitteen kanssa. Riidanalaisen päätöksen 87—94 perustelukappaleessa nimittäin todetaan, että komissio on todellakin ottanut huomioon eurooppalaisen terästeollisuuden rakenneuudistuksen vaikutukset.

267 Riidanalaisesta päätöksestä sekä edellä tutkituista Vallourecin muistioista ilmenee myös, että eurooppalaiset tuottajat tutkivat eurooppalaisen teollisuuden rakenneuudistusta nimenomaan perussääntöjen yhteydessä erityisesti niiden vaikutusten näkökulmasta, joita tällä rakenneuudistuksella saattoi olla niiden suhteisiin japanilaisten tuottajien kanssa. Eurooppalaiset tuottajat pelkäsivät erityisesti, että japanilaiset tuottajat eivät enää kunnioittaisi Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita ja erityisesti sen tärkeitä offshore-markkinoita kotimarkkinoina Corusin Clydesdalen tehtaan sulkemisen jälkeen (ks. edellä 170, 223 ja 242 kohta). Lisäksi muistiossa toimitusjohtajille ja ”japanilaisessa g)-asiakirjassa” ehdotettiin, että eurooppalaiset tuottajat ottaisivat neuvotteluissaan japanilaisten tuottajien kanssa huomioon NTM:n mahdollisen sulkemisen.

268 Näissä olosuhteissa se, että teräsputkijärjestelmää koskevassa asiakirjassa käytetään englanninkielistä termiä ”fundamentals” neuvotellessa yhteisön teollisuuden uudelleenjärjestelystä, ei osoita mitenkään sitä, että perussääntöjen järjestelmä koskisi tätä prosessia eikä riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettua markkinoi-

den jakamista koskevaa sopimusta. Tästä asiakirjasta — jossa todetaan, että perussäännöillä säännellään eurooppalaisten tuottajien välisiä suhteita, eikä mainita japanilaisia tuottajia — ei myöskään ilmene, että perussäännöt koskisivat pelkästään Eurooppaa. Tämä poisjättäminen selittyy nimittäin sillä, että kyseisessä asiakirjassa, kun sitä luetaan kokonaisuutena, tarkoituksena on selvästi tutkia yhteisön tuottajien välisiä suhteita. Siitä ei näin ollen voida päätellä, että — toisin kuin Verluca toteaa 17.9.1996 antamassaan lausunnossa, jota muut seikat tukevat — perussäännöistä olisi keskusteltu ainoastaan Euroopan sisällä.

- 269 Edellä esitetyn perusteella teräsputkijärjestelmää koskevaa asiakirjaa ei ole pidettävä sen EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen osalta, josta japanilaisia kantajia moititaan, syyllisyyden poistavana seikkana.

— Jakoperusteita koskeva asiakirja ("sharing key")

- 270 Komissio tukeutuu riidanalaisen päätöksen 85 ja 86 perustelukappaleessa asiakirjaan, jonka menettelyn ulkopuolinen henkilö on toimittanut sille 12.11.1997, tukeakseen kuvaustaan Eurooppa—Japani-klubin sisäisten suhteiden kehittymisestä vuoden 1993 lopusta lähtien. Tiedonantajan mukaan kyseinen asiakirja on peräisin tämän klubin erään jäsenen kauppaedustajalta. Komission mukaan tämä asiakirja osoittaa, että Latinalaisen Amerikan tuottajien kanssa solmitut yhteydet onnistuivat osittain, ja siinä esitetty taulukko osoittaa kyseisten markkinoiden jakautumisen eurooppalaisten, japanilaisten ja latinalaisamerikkalaisten tuottajien kesken. Tässä asiakirjassa osoitetaan erityisesti eurooppalaisille tuottajille 100 prosentin markkinaosuus Euroopassa ja japanilaisille tuottajille 100 prosentin markkinaosuus Japanissa. Muiden markkinoiden osalta eurooppalaisille tuottajilla oli 0 prosentin markkinaosuus Kauko-Idässä, 20 prosentin markkinaosuus Lähi-Idässä ja 0 prosentin markkinaosuus Latinalaisessa Amerikassa.

- 271 JFE-Kawasaki väittää, että tätä asiakirjaa ei voida tutkia todisteena, koska sitä ei ole päivätty ja koska komissio ei ole paljastanut sen laatijaa eikä sen tiedoksiantajaa, jolloin kantajien on mahdotonta tuntea asiayhteyttä, jossa se on laadittu, ja syitä, joiden vuoksi se on annettu komissiolle tiedoksi. Sen mukaan kyseessä on ensimmäinen kerta, kun komissio toteaa yritysten syyllistyneen kilpailusääntöjen rikkomiseen sellaisen asiakirjan perusteella, jota ei ole yksilöity.
- 272 Tämä väite on hylättävä.
- 273 Yhteisön oikeudessa vallitseva periaate on vapaan todistusharkinnan periaate, ja ainoa merkityksellinen arviointiperuste esitettyjen todisteiden harkinnassa on niiden luotettavuus (julkisasiamiehen tehtäviä edellä 56 kohdassa mainitussa asiassa Rhône-Poulenc vastaan komissio hoitaneen tuomari Vesterdorfin ratkaisuehdotus). Lisäksi komission saattaa olla välttämätöntä turvata tietolähteidensä anonymiteetti (ks. vastaavasti asia 145/83, Adams v. komissio, tuomio 7.11.1985, Kok. 1985, s. 3539, Kok. Ep. VIII, s. 341, 34 kohta), eikä tämä seikka riitä velvoittamaan komissiota jättämään käyttämättä hallussaan olevaa todistetta. Näin ollen vaikka JFE-Kawasakin väitteillä on merkitystä arvioitaessa jakoperusteita koskevan asiakirjan uskottavuutta, ei ole katsottava, että tämä asiakirja olisi jätettävä tutkimatta todisteena.
- 274 Tältä osin JFE-Kawasaki on samaa mieltä muiden japanilaisten kantajien kanssa todetessaan, että vaikka oletettaisiin, että jakoperusteita koskeva asiakirja voidaan hyväksyä todisteena, se ei ole luotettava raskauttava todiste, koska sitä ei ole yksilöity asianmukaisesti. On nimittäin todettava, että tämän asiakirjan uskottavuutta heikentää kiistatta se, että asiayhteyttä, jossa se on laadittu, ei juurikaan tunneta, ja ettei komission tältä osin esittämiä väitteitä voida tarkastaa (ks. edellä 270 kohta).

- 275 Koska jakoperusteita koskeva asiakirja sisältää yksityiskohtia, jotka vastaavat muissa asiakirjoissa esitettyjä yksityiskohtia, on kuitenkin katsottava, että nämä seikat voivat vahvistaa toisiaan vastavuoroisesti.
- 276 Tältä osin on todettava, että Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa mainitaan kansainvälisiin tarjouskilpailuihin sovellettavat "alustavat" jakoperusteet, jotka koskevat japanilaisten ja eurooppalaisten välisiä sopimuksia, joten tällaisen jaon olemassaolo Eurooppa—Japani-klubin yhteydessä on osoitettu riittävällä tavalla. Lisäksi pöytäkirjasta JF:n kanssa pidetystä kokouksesta ilmenee, että Vallourecin piti "järjestelmässä pysyäksään pysytellä poissa Kauko-Idästä ja Etelä-Amerikasta ja Lähi-Idässä jakaa 20 prosenttia markkinoista kolmen kesken". Kun komissio pyysi Verlucaa esittämään näkemyksensä näistä kahdesta asiakirjasta, Verluca totesi niiden liittyvän yritykseen muuttaa vuonna 1993 sovellettavia jakoperusteita Latinalaisen Amerikan tuottajien myynnin ja eri markkinoilla "saavutettujen asemien" huomioon ottamiseksi.
- 277 Japanilaiset kantajat esittävät useita lisäväitteitä sitä vastaan, kuinka komissio on käyttänyt jakoperusteita koskevaa asiakirjaa. Ensinnäkin se koskee tuotevalikoimaa, joka on huomattavasti suppeampi kuin Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa tarkoitettu tuotevalikoima. Japanilaisten kantajien mukaan tässä asiakirjassa on kyse yksinomaan saumattomien OCTG-standardiputkien markkinoiden siitä osasta, jolla järjestetään yleisiä tarjouskilpailuja. Japanilaiset kantajat toteavat tältä osin, että tässä asiakirjassa mainittua jakoperusteiden soveltamisalaa rajoitetaan maininnalla "saumattomia API-putkia koskeva avoin tarjouskilpailu" ("SMLS API OPEN TENDER"), kun taas Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon mukaan Euroopassa ei järjestetä lausunnossa tarkoitettuja tuotteita koskevia merkittäviä tarjouskilpailuja ("pas de gros Tenders"). Verlucan mukaan näissä jakoperusteissa tarkoitettuja markkinoita ei näin ollen ole.
- 278 Tältä osin on todettava aluksi, että toisin kuin komissio väittää, jakoperusteita koskeva asiakirja koskee ainoastaan saumattomia OCTG-putkia eikä siirtoputkia. Kuten japanilaiset kantajat totesivat istunnossa ilman, että komissio olisi kiistänyt

sitä, tässä asiakirjassa kaksi kertaa käytetyt lyhenteet "C/S", joka merkitsee suojaripin muodostavia putkia ("casing"), ja "T/B", joka merkitsee tuotantopilarin muodostavia putkia ("tubing"), liittyvät riidanalaisen päätöksen 29 perustelukappaleessa esiintyvän OCTG-putken kuvauksen mukaan OCTG-putken kahteen olennaiseen osaan ja viittaavat näin ollen väistämättä ja yksinomaan tähän tuotteeseen.

279 Jakoperusteita koskevan asiakirjan maininnan "saumattomia API-putkia koskeva avoin tarjouskilpailu" ("SMLS API OPEN TENDER") osalta on todettava, että Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa esitetty toteamus, jonka mukaan Euroopassa ei järjestetä merkittäviä tarjouskilpailuja, esiintyy osassa "1.4 Muut markkinat", kun taas Eurooppa—Japani-klubin jäsenten kotimarkkinat sisältyvät osaan "1.1 Kotimarkkinat", jossa "Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinat" mainitaan nimenomaisesti. Tämä merkitsee lähtökohtaisesti sitä, että kyseisessä osassa 1.4 esiintyvä termi "Eurooppa" liittyy muihin eurooppalaisiin markkinoihin kuin riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen kattamaan neljään eri kotimarkkina-alueeseen eli Saksan, Ranskan, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoihin.

280 On kuitenkin myönnettävä, että tämä viittaus Eurooppaan on väljä ja näin ollen monimerkityksinen ja että vaikka se edeltävässä kohdassa esitetyn tulkinnan vastaisesti kattaisi nämä neljä markkina-alueita, olisi tarpeen todeta, että jakoperusteita koskeva asiakirja ei voi tukea suoraan Verlucan 17.9.1996 antamaa lausuntoa näillä neljällä markkina-alueella vallitsevan tilanteen osalta. Vaikka avoimet tarjouskilpailut eivät koskeneet näitä markkinoita, on todettava, että jakoperusteita koskeva asiakirja ei voi liittyä niihin, koska se koskee saumattomia API-putkia, jotka ovat tällaisten tarjouskilpailujen kohteena. Tämän vuoksi tämä monimerkityksisyys, jota ei ole mahdollista poistaa, kun otetaan huomioon asiakirjavihon sisältämät seikat ja kantajien väitteet, heikentää jakoperusteita koskevan asiakirjan todistusvoimaa Verlucan lausuntojen tukemisen osalta.

281 Japanilaisten kantajien mukaan jakoperusteita koskeva asiakirja on ristiriidassa tarkastusta Vallourecissa koskevassa asiakirjassa (1.3 kohta) esitetyn Verlucan sitä koskevan toteamuksen kanssa, ovatko Latinalaisen Amerikan tuottajat vastanneet myöntävästi eurooppalaisten tuottajien aloitteisiin vuoden 1993 lopussa, mikä kyseenalaistaisi näiden kahden todisteen uskottavuuden. Komissio totesi riidanalaisen päätöksen 86 perustelukappaleessa jakoperusteita koskevan asiakirjan perusteella, että ”latinalaisamerikkalaisten kanssa solmitut yhteydet onnistuivat osittain”, ja se myöntää itsekkin, että tämä toteamus on ristiriidassa tarkastusta Vallourecissa koskevassa asiakirjassa esitetyn Verlucan lausunnon kanssa, jossa todetaan seuraavaa:

”Eurooppa—Japani-klubiin ei kuulunut eteläamerikkalaisia tuottajia. — — vuoden 1993 lopulla niihin on otettu tunnustelevaa yhteyttä saavutettuja asemia (n. 20 prosenttia Lähi-idän markkinoista eurooppalaisilla) heijastelemaan tasapainoon pääsemiseksi. Hyvin pian on käynyt ilmeiseksi, ettei ratkaisuun voida päästä.”

282 On kuitenkin todettava, että jakoperusteita koskevan asiakirjan mukaan Latinalaisen Amerikan tuottajat ovat hyväksyneet ehdotetut jakoperusteet ”muutoin kuin eurooppalaisten markkinoiden osalta”, joiden osalta markkinoita olisi tarkasteltava ”tapauskohtaisesti” yhteistyöhenkisesti. Komissio totesi näin ollen riidanalaisen päätöksen 94 perustelukappaleessa, että Latinalaisen Amerikan tuottajat eivät hyväksyneet eurooppalaisten markkinoiden varaamista eurooppalaisille tuottajille.

283 Vallourecin eri muistioista sekä edellä tarkastelluista muistiosta toimitusjohtajille ja ”japanilaisesta g)-asiakirjasta” ilmenee, että eurooppalaisten tuottajien näkökulmasta niiden japanilaisiin tuottajiin pitämien yhteyksien keskeisenä tavoitteena oli niiden kotimarkkinoiden suojaaminen ja erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden kotimarkkina-aseman ylläpitäminen sen jälkeen, kun Corus sulki Clydesdalen tehtaansa. Vaikka edellä 281 kohdassa todettu ristiriitaisuus heikentää varmasti jakoperusteita koskevan asiakirjan sekä jossain määrin Verlucan lausuntojen todistusvoimaa, tämän kohdan alussa mainittu seikka suhteuttaa sen merkitystä

voimakkaasti. Vaikka oletettaisiin, että Latinalaisen Amerikan tuottajat olisivat hyväksyneet jakoperusteiden soveltamisen muille kuin Euroopan markkinoille, on todettava, että neuvottelut näiden tuottajien kanssa lähinnä epäonnistuivat eurooppalaisten kannalta, joten Verlucan negatiivinen arvio neuvottelujen tuloksesta vastaa tosiasiallisesti jakoperusteita koskevaa asiakirjaa tältä merkittävältä osin.

284 On todettava, että Verlucan yhdessä lausunnoistaan esittämän toteamuksen ja jakoperusteita koskevan asiakirjan ristiriita, jonka komissio paljasti itse riidanalaisen päätöksen 86 perustelukappaleessa, ei vähennä olennaisesti näiden kahden todisteen uskottavuutta.

285 Japanilaiset tuottajat väittävät, että ne olivat jakoperusteita koskevassa asiakirjassa esittäneet varauksen tähän ehdotukseen nähden ja katsoivat, että jakoperusteiden soveltamisala olisi laajennettava OCTG-ERW-putkiin, jotka ovat hitsattuja teräsputkia. Komission olisi pitänyt kohdella japanilaisia tuottajia samalla tavoin kuin Latinalaisen Amerikan tuottajia, joiden osalta se peruutti väitteensä sillä perusteella, että ne olivat myös esittäneet varauksen ehdotettuihin jakoperusteisiin nähden siltä osin kuin ne koskivat Euroopan markkinoita ja että ne olivat myyneet merkittävän määrän teräsputkia Eurooppaan. Kyseessä on japanilaisten tuottajien mukaan näin ollen perusteeton epäyhdenvertainen kohtelu, ja väitteiden peruuttaminen Latinalaisen Amerikan tuottajien osalta heikentää näin ollen komission väitettä riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainitun rikkomisen olemassaolosta japanilaisten kantajien osalta.

286 Tältä osin on riittävä huomauttaa, että tarkastusta Vallourecissa koskevassa asiakirjassa Verluca totesi, että "Eurooppa—Japani-klubiin ei kuulunut etelä-amerikkalaisia tuottajia". Koska komissio tukeutui riidanalaisessa päätöksessä pääasiassa Verlucan lausuntoihin osoittaakseen japanilaisten tuottajien osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen, sen ainoa mahdollisuus tämän kategorisen toteamuksen valossa oli sulkea Latinalaisen Amerikan tuottajat riidanalaisen päätöksen 1 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle. Tästä seuraa, että japanilaiset ja Latinalais-amerikkalaiset tuottajat eivät olleet mitenkään toisiinsa verrattavissa olevassa tilanteessa niitä vastaan esitettyjen todisteiden osalta.

287 Joka tapauksessa on todettava, että japanilaisten tuottajien jakoperusteita koskevan asiakirjan mukaan esittämä "varaus" ei ole samanlainen kuin Latinalaisen Amerikan tuottajien esittämä varaus. Jakoperusteita koskevan asiakirjan mukaan Latinalaisen Amerikan tuottajat kieltäytyivät jakoperusteiden automaattisesta soveltamisesta Euroopan markkinoilla, kun taas japanilaiset tuottajat ehdottivat "ERW-putkien" eli saumattujen putkien sisällyttämistä käytettyihin jakoperusteisiin, jotta sopimuksesta tulisi selvempi ("to avoid grey area"). On todettava, että vaikka Latinalaisen Amerikan tuottajien esittämä varaus poistaa jakoperusteita koskevalta asiakirjalta suuren osan sen todistusvoimasta niitä vastaan siltä osin kuin kyse on rikkomisesta yhteisön markkinoilla, tilanne ei ole millään tavalla sama japanilaisten tuottajien osalta. Japanilaisten tuottajien tilanne oli siis objektiivisesti erilainen kuin Latinalaisen Amerikan tuottajien tilanne.

288 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että jakoperusteita koskeva asiakirja säilyttää tietyn todistusvoiman, jotta se voi tukea komission mainitsemien yhtäpitävien aihetodisteiden kokonaisuuden yhteydessä tiettyjä Verlucan lausuntoihin sisältyviä keskeisiä toteamuksia saumattomien OCTG-putkien markkinoihin vaikuttavan, markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassaolosta. Tästä todisteesta nimittäin ilmenee, että yhtäältä japanilaiset tuottajat ja toisaalta eurooppalaiset tuottajat olivat hyväksyneet periaatteen, jonka mukaan ne eivät saaneet myydä tiettyjä saumattomia teräsputkia muiden tuottajien kotimarkkinoille "avointen" tarjouskilpailujen yhteydessä. Tämä asiakirja vahvistaa myös maailman eri alueiden markkinoiden jakoperusteiden olemassaolon ja vahvistaa näin ollen Verlucan lausuntojen uskottavuutta siltä osin kuin myös niissä viitataan tähän käsitteeseen.

— Eurooppalaisten tuottajien vastaukset

289 Komissio vetoaa riidanalaisen päätöksen 63, 65 ja 66 perustelukappaleessa raskauttavina todisteina myös Mannesmannin, Dalminen ja Corusin sen tietopyyntöihin antamiin vastauksiin.

290 Erityisesti Mannesmannin työntekijän Becherin 22.4.1997 antaman vastauksen mukaan perussäännöt koskivat OCTG-putkia ja hankekohtaisia siirtoputkia ja merkitsivät sitä, että ”näiden alojen japanilaiset tuottajat eivät päässeet Euroopan markkinoille eivätkä eurooppalaiset valmistajat saaneet puolestaan toimittaa tuotteitaan Japaniin”. Corus totesi komission asiakirjavihkon sivulla 11932 toistetussa 31.10.1997 antamassaan vastauksessa Eurooppa—Japani-klubin osalta, että japanilaiset ja eurooppalaiset saumattomien OCTG-putkien tuottajat olivat sen jäseniä ja että ”käytännössä kansalliset markkinat oli ensisijaisesti varattu paikallisille valmistajille”. Dalmine myönsi 4.4.1997 antamassaan vastauksessa, että eurooppalaiset ja japanilaiset tuottajat olivat olleet yhteydessä keskenään, ja totesi, että tämä yhteydenpito ”koski putkien vientiä (erityisesti öljyteollisuuden käyttöön tarkoitettut putket) muualle kuin EY-maihin (Venäjä ja Kiina), ja tarkoituksena oli myös rajoittaa putkien tuontia yhteisöön [Corusin] tuotantolaitosten sulkemisen jälkeen ja siis näin ollen suojata yhteisön saumattomien putkien teollisuutta”.

291 Lisäksi on todettava, että Mannesmannin 22.4.1997 antamaa vastausta on lainattu riidanalaisen päätöksen 74 perustelukappaleessa kolmansien maiden markkinoiden kuvauksen yhteydessä. Merkityksellinen kohta kuuluu seuraavasti:

”Muilla maailmanlaajuisten tarjouskilpailujen kohteena olevilla markkinoilla japanilaisten ja eurooppalaisten toimitukset määriteltiin etukäteen. Tuolloin tätä menettelyä kutsuttiin ’jakoperusteiksi’ (sharing key). Ilmeisesti eri tuottajien aiemmat markkinaosuudet haluttiin pysyttää ennallaan.”

292 Japanilaisten kantajien mukaan eurooppalaisilla tuottajilla oli ilmeinen intressi ”rajoittaa vahinkoja” komission tutkimusten osalta erityisesti myöntämällä japanilaisten tuottajien kanssa tehdyn sopimuksen olemassaolo, jotta komission huomio kiinnittyisi pois niiden perussääntöjen todellisesta merkityksestä, jotka koskivat eurooppalaisten markkinoiden jakamista eurooppalaisten tuottajien kesken eli riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainittua rikkomista huomattavasti vakavampaa

kilpailusääntöjen rikkomista, jonka paljastuminen olisi aiheuttanut niille raskaamat sakot. Näin ollen tietyt niiden vastauksista komission kysymyksiin eivät ole uskottavia siltä osin kuin niissä väitetään japanilaisten osallistuneen riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen.

293 Tältä osin on huomautettava, että sillä, että eurooppalaiset tuottajat olivat myöntäneet japanilaisten tuottajien kanssa tehdyn markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassaolon, ei välttämättä pyritty peittelemään eurooppalaisten markkinoiden jakamista niiden välillä koskevaa sopimusta (ks. edellä 214 kohta). Ei ole todennäköistä, että eurooppalaiset tuottajat olisivat keksineet lainvastaiset sopimukset japanilaisten tuottajien kanssa peitelläkseen eurooppalaista kartellia edellä 214 kohdassa mainituista syistä. Joka tapauksessa tältä osin on todettava, että komission asiakirjavihon sivulla 15162 toistetussa, 29.5.1997 päivätyssä vastauksessaan, jossa täydennetään 4.4.1997 päivätyssä vastauksessa annettuja tietoja, Dalmine mainitsee sekä yhteydenpidon japanilaisiin tuottajiin että ainoastaan eurooppalaisten tuottajien väliset kokoukset. Corus puolestaan ei rajoittanut toteamustaan markkinoiden suojaamisesta ainoastaan japanilaisten ja eurooppalaisten tuottajien välisiin suhteisiin (ks. edellä 290 kohta).

294 Japanilaiset kantajat toteavat Mannesmannin antamasta vastauksesta, ettei sen laatija Becher oman ilmoituksensa mukaan tuntenut henkilökohtaisesti olosuhteita, joita hän kommentoi, koska hänestä oli tullut Mannesmannin johtaja vasta vuoden 1995 huhtikuussa. Hänen todistuksellaan ei näin ollen ole suurta todistusvoimaa, ja JFE-NKK:n mukaan sitä ei ole edes otettava huomioon.

295 Tältä osin on tosiseikkojen osalta aluksi todettava, että vaikka Becheristä oli tullut Mannesmannin johtaja vasta vuoden 1995 huhtikuussa, tämän yrityksen edustaja totesi istunnossa, että ennen tätä ajankohtaa hän oli toiminut kyseisessä yrityksessä muissa tehtävissä.

- 296 Tämän jälkeen on palautettava mieliin edellä 205 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, jonka mukaan yrityksen nimissä annettujen vastausten luotettavuus on suurempi kuin mikä voisi olla yrityksen henkilökuntaan kuuluvan antamalla vastauksella riippumatta siitä, millaisia kokemuksia tai mielipiteitä tällaisella henkilöllä on (edellä 205 kohdassa mainittu asia LR AF 1998 v. komissio, tuomion 45 kohta). Edellä mainitussa asiassa LR AF 1998 vastaan komissio annetun tuomion 45 kohdasta ilmenee nimenomaisesti, että kyseisessä asiassa kyseessä olleen vastauksen luotettavuutta raskauttavana todisteena kolmatta yritystä vastaan ei mitenkään vähentänyt se seikka, että sen kyseisen yrityksen nimissä allekirjoittanut henkilö ei ollut läsnä kyseessä olleessa kokouksessa eikä kuulunut tapahtumahetkellä yrityksen henkilökuntaan.
- 297 Kun henkilö, joka ei tunne välittömästi merkityksellisiä olosuhteita, antaa yrityksen edustajana lausunnon, jolla hän myöntää kyseisen yrityksen ja muiden yritysten osallistuneen kilpailunrajoitukseen, mikä käsiteltävänä olevassa asiassa on tilanne Mannesmannin osalta, hän tukeutuu väistämättä yrityksensä ja erityisesti sen sellaisten työntekijöiden toimittamiin tietoihin, jotka tuntevat välittömästi kyseessä olevat käytännöt. Kuten edellä 211 kohdassa todetaan, lausunnon antajan omien intressien vastaisia lausuntoja on lähtökohtaisesti pidettävä uskottavina ja käsiteltävänä olevassa asiassa Becherin lausunnonle on pantava huomattava paino.
- 298 JFE-NKK:n väite, joka perustuu edellä 56 kohdassa mainittuun asiaan Rhône-Poulenc vastaan komissio ja erityisesti siinä julkisasiamiehenä toimineen tuomari Vesterdorfin antamaan ratkaisuehdotukseen, on hylättävä. Tuomari Vesterdorf totesi ratkaisuehdotuksessaan, että tosiseikat tuntevien henkilöiden todistuksilla on lähtökohtaisesti erityisen vahva todistusvoima (Kok. 1991, s. II-956 ja II-957).
- 299 Tästä ei ole pääteltävä, että yrityksen johtajan yrityksen nimissä esittämällä lausunnolla, joka on kyseisen yrityksen ja muiden yritysten kannalta raskauttava, olisi heikko todistusvoima siksi, ettei hän tuntenut välittömästi tosiseikkoja. Sitä suuremmalla syyllä tällaista todistetta ei ole mitään syytä jättää huomioon ottamatta.

- 300 Käsiteltävänä olevassa asiassa, kuten edellä 205 kohdassa mainitussa asiassa LR AF 1998 vastaan komissio, kyseessä oleva lausunto merkitsee todellakin sen myöntämistä, että lausunnon antajan edustama yritys on syyllistynyt kilpailusääntöjen rikkomiseen.
- 301 Lisäksi japanilaiset kantajat katsovat, ettei komissio voi pitää Mannesmannin vastausta luotettavana todisteena siltä osin kuin siinä vahvistetaan eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välisen sopimuksen olemassaolo, kun komissio ei luota siihen siltä osin kuin siinä kielletään sellaisen sopimuksen olemassaolo, jonka mukaan kunkin eurooppalaisen tuottajan olisi kunnioitettava muiden eurooppalaisten tuottajien kotimarkkinoita.
- 302 On totta, että Becherin lausuntoa todisteena, joka tukisi Verlucan lausuntoja, heikentää jossain määrin se, että hän kiisti perussääntöjen Euroopan sisäisen ulottuvuuden, jonka mukaan eurooppalaisten tuottajien on kunnioitettava vastavuoroisesti toistensa kotimarkkinoita. On kuitenkin todettava, että Becher vahvisti yksiselitteisesti eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välisen markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassaolon OCTG-putkien ja hankekohtaisten siirtoputkien osalta (ks. edellä 290 kohta). Hänen lausuntonsa tukee näin ollen Verlucan lausuntoja rikkomisen tämän osa-alueen osalta ja sen tosiseikan osalta, että japanilaiset kantajat ovat osallistuneet markkinoiden jakamista koskevaan asiakirjaan, jonka mukaan ne suostuivat olemaan myymättä OCTG-standardiputkia ja hankekohtaisia siirtoputkia yhteisön markkinoille. Sillä, että Mannesmannin lausunnon mukaan ei ole poissuljettua, että sopimus koskisi OCTG-erikoisputkia, ei ole merkitystä edellä 261 kohdassa esitetystä syistä. Käsiteltävänä olevassa asiassa Mannesmannin lausunnon todistusvoimaa lisää vielä se, että se tukee myös Verlucan lausuntoja sellaisten jakoperusteiden olemassaolon osalta, jotka koskevat kolmansien maiden markkinoilla järjestettävien kansainvälisten tarjouskilpailujen ratkaisemista (ks. edellä 291 kohta).
- 303 Kantajat toteavat, että Dalmine korosti komissiolle 4.4.1997 ja 29.5.1997 antamissaan vastauksissa sitä, että sen neuvottelut japanilaisten tuottajien kanssa koskivat pääasiassa kolmansien maiden, kuten Venäjän ja Kiinan markkinoita. Aluksi on

todettava, että edellä lainatun 4.4.1997 annetun vastauksen osan mukaan nämä neuvottelut koskivat myös yhteisön markkinoiden suojaamista (ks. edellä 290 kohta). Joka tapauksessa on katsottava, että japanilaisten kantajien tältä osin mainitsemilla toteamuksilla on erittäin rajoitettu merkitys nimenomaan japanilaisten kantajien itsensä mainitsemasta (ks. edellä 292 kohta) syystä eli koska Dalmine halusi ”rajoittaa vahinkoja”. Dalmine katsoi olevan mahdotonta kiistää sitä, että se oli ollut yhteydessä japanilaisiin tuottajiin ja muihin eurooppalaisiin tuottajiin, ja se pyrki esittelemään tämän yhteydenpidon siten, että sitä ei pidettäisi yhteisön oikeuden rikkomisena tai että sitä pidettäisiin mahdollisimman vähäisenä rikkomisena.

304 Dalminen molemmat vastaukset, erityisesti riidanalaisen päätöksen 65 perustelukappaleessa lainattu 4.4.1997 annetun vastauksen osa (ks. edellä 290 kohta), vahvistavat Verlucan lausuntoja eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien yhteydenpidosta, jolla pyrittiin jakamaan tietyt maantieteelliset markkinat niiden kesken ja erityisesti kieltämään japanilaisia myymästä putkia yhteisön markkinoille.

305 Corusin 31.10.1997 antaman vastauksen osalta japanilaiset kantajat toteavat, että Corus totesi 30.3.1999 päivätyssä kirjeessä selvästi, ettei minkään sen lausunnoista pidä tulkita osoittavan eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välisen sopimuksen olemassaoloa. Vastauksessaan komission väitteeseen, jonka mukaan 30.3.1999 päivätyssä kirjeessä on kyse saumattuja putkia koskevasta menettelystä, japanilaiset kantajat toteavat, että näin selvennetyn lausunnon sanamuoto oli täysin sama kuin Corusin saumattomia putkia koskevassa menettelyssä antaman lausunnon sanamuoto.

306 Se, ettei saumattomia putkia koskevassa menettelyssä (asia IV/E-1/35.860-B) lähetetty vastaavaa kirjettä kuin hitsattuja hiiliteräsputkia koskevassa menettelyssä (asia IV/E-1/35.860-A), on todellakin outoa, minkä vuoksi voitaisiin ajatella, että kyseessä on pikemminkin laiminlyönti kuin eri asioissa nimenomaisesti esitetty erilainen kanta.

307 Joka tapauksessa 30.3.1999 päivättyyn kirjeeseen sisältyvät toteamukset, joiden mukaan 31.10.1997 annetussa vastauksessa ei viitata sopimuksen olemassaoloon eikä siinä voida tulkita myönnettävän tätä, ovat riittämättömiä kyseisen vastauksen sisällön selittämiseksi. Koska erityisen uskottavaa selitystä sille, mitä lauseella ”käytännössä kansalliset markkinat oli ensisijaisesti varattu paikallisille valmistajille” on katsottava tarkoitettavan, ei ole ja kun otetaan huomioon se, että tämä lause sisältyy kappaleeseen, joka koskee Eurooppa—Japani-klubin kokouksia, tämä toteamus on erittäin merkityksellinen todiste.

308 Se, että Corus on halunnut rajoittaa markkinoiden jakamista koskevan toteamuksensa alaa vuoden kuluttua komissiolle lähettämässään kirjeessä — jos tämän oletetaan pitävän paikkansa — tuskin heikentää toteamuksen todistusvoimaa. Näin ollen on katsottava, että Corusin vastaus tukee myös Verlucan lausuntoja Eurooppa —Japani-klubissa tehdyn, OCTG-putkien markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassaolosta.

— Biasizzon todistajanlausunto

309 Komissio vetoaa riidanalaisen päätöksen 64 perustelukappaleessa myös Dalminen aiemman työntekijän Biasizzon Bergamon (Italia) julkiselle syyttäjälle korruptio-tutkimusten yhteydessä 1.6.1995 antamaan todistajanlausuntoon. Tästä todistajanlausunnosta ilmenee, että oli olemassa ”tuottajaklubeja (kartelleja)”, jotka kokoontuivat kahdesti vuodessa: kerran Euroopassa ja kerran Japanissa. Biasizzon mukaan kullakin tuottajalla oli oikeus voittaa kaikki kotimaassa järjestetyt tarjouskilpailut, ja oli sovittu, että muut tuottajat tekivät aina 8—10 prosenttia kalliimman tarjouksen kuin kansallinen tuottaja, mitä sääntöä noudatettiin tiukasti.

310 Japanilaisten kantajien mukaan Biasizzon todistajanlausunto ei ole uskottava, koska se on tehty pakon sanelemana tilanteessa, jossa niiden laatijalla oli intressi selvittää, millä muilla perusteilla kuin sitä vastaan aloitetun tutkimuksen kohteina olevilla epärehellisillä käytännöillä Dalmine voitti kaikki Agipin avoimet tarjouskilpailut.

311 On todettava, että Biasizzo väitti lausunnossaan itse ehdottaneensa käytäntöä, jolla perusteettomat maksut ulotettiin Agipin työntekijöihin. Näiden maksujen tarkoituksena oli Biasizzon mukaan helpottaa sopimuksen täytäntöönpanon myöhempiä vaiheita sen jälkeen, kun Dalmine oli saanut sen lainvastaisen sopimuksen mukaisesti. Näissä olosuhteissa on todettava, että Biasizzon todistajanlausunnon sisältö on ristiriidassa sen selityksen kanssa, jonka mukaan Biasizzo pyrki peittämään osallistumistaan lainvastaisiin menettelytapoihin väittämällä Dalminen markkina-voiman Italian markkinoilla johtuvan olemattomasta sopimuksesta. Näin ollen japanilaisten kantajien väitteet on tältä osin hylättävä.

312 Lisäksi se, että nämä todistajanlausunnot on annettu Bergamon (Italia) julkiselle syyttäjälle korruptiotutkimusten yhteydessä, pikemminkin vahvistaa kuin heikentää niiden todistusvoimaa, toisin kuin japanilaiset kantajat väittävät. Vaikka syyttäjälle annetulla todistajanlausunnolla ei olekaan samaa todistusvoimaa kuin tuomioistuinmessä valan velvoittamana annetulla todistajanlausunnolla, on katsottava, että syyttäjän tutkintatoimivallasta aiheutuva rajoite ja tutkinnan aikana valehdelleelle lausunnonantajalle mahdollisesti aiheutuvat rikosoikeudelliset negatiiviset seuraamukset tekevät tällaisesta todistajanlausunnon antamisesta luotettavampaa kuin pelkästä lausunnon antamisesta.

313 Japanilaisten kantajien mukaan Biasizzon todistajanlausunnossa esitetty viittaus tarjouskilpailuihin Italian markkinoilla on ristiriidassa Verlucan 17.9.1996 antamaan lausuntoon sisältyvän toteamuksen kanssa, jonka mukaan Euroopan markkinoilla ei järjestetty merkittäviä tarjouskilpailuja.

- 314 Tältä osin on muistutettava, että Verlucan 17.9.1996 antamassa lausunnossa esitetty toteamus, jonka mukaan Euroopassa ei järjestetä merkittäviä tarjouskilpailuja, esiintyy lausunnon osassa 1.4, jonka otsikkona on "Muut markkinat" ("OPEN TENDER"), ja maininnassa "saumattomia API-putkia koskeva avoin tarjouskilpailu", kun taas Eurooppa—Japani-klubin jäsenten kotimarkkinat sisältyvät osaan 1.1, jonka otsikkona on "Kotimarkkinat", mikä merkitsee lähtökohtaisesti sitä, että kyseisessä osassa 1.4 esiintyvä termi "Eurooppa" liittyy muihin eurooppalaisiin markkinoihin kuin riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen kattamaan neljään eri kotimarkkina-alueeseen (ks. edellä 279 ja 280 kohta).
- 315 Lisäksi Biasizzo kuvasi ainoastaan Italian markkinoilla vallinnutta tilannetta, ja näin ollen on mahdollista erottaa toisistaan merkittävät kansainväliset tarjouskilpailut ("suuret tarjouskilpailut"), jotka eivät Verlucan mukaan koskeneet eurooppalaisia markkinoita, mukaan luettuna mahdollisesti neljän eurooppalaisen tuottajan kotimarkkinat, ja Agipin Italian markkinoilla järjestämät tarjouskilpailut. Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon osan 1.4 ensimmäinen lause, jonka mukaan "kansainvälisten tarjouskilpailujen ("OPEN TENDERS") kohteena olevat suuret liiketoimet jaettiin jakoperusteiden mukaisesti", tukee myös tätä väitettä siltä osin kuin siinä korostetaan lausunnon tässä osassa kyseessä olevien tarjouskilpailuiden suuruutta ja kansainvälisyyttä.
- 316 Viittaus tarjouspyyntöihin Italian markkinoilla vähentää jossain määrin Biasizzon todistajanlausunnon todistusvoimaa tuettaessa Verlucan lausuntoja. On todettava, että parhaimmillaan Biasizzon kuvaus sopimusten jakamistavasta Italian markkinoilla ei heijastele lainkaan kyseisten lausuntojen sisältöä ja että pahimmillaan se on niiden kanssa ristiriidassa.
- 317 On kuitenkin huomautettava uudelleen, ettei komission tarvitse esittää todisteita markkinoiden jakamisen erityisestä mekanismista, kunhan lainvastaisen sopimuksen kilpailuvastainen tarkoitus on näytetty toteen riittävällä tavalla (ks. edellä 203 kohta). Käsiteltävänä olevassa asiassa se, etteivät Verlucan lausunnot ja Biasizzon todistajanlausunto ole täysin yhtäpitäviä sen osalta, miten perussääntöjä

sovelletaan Eurooppa—Japani-klubin jäsenten kotimarkkinoilla, ainoastaan heikentää rajoitetussa määrin näiden todisteiden todistusvoimaa, koska Biasizzon todistajanlausunto tukee Verlucan lausuntoja moititun sopimuksen muiden merkittävien osien osalta (ks. myös jäljempänä 334 kohta).

318 Lisäksi japanilaiset kantajat väittävät, että Biasizzo luetteli myöhemmässä todistajanlausunnossaan, jonka otsikko on ”Kommentteja todistajanlausunnoistani”, kaikki objektiivisesti ottaen taloudelliset edut, joista paikallinen teräsputkITUOTTAJA HYÖTYI kotimarkkinoillaan verrattuna ulkomaisiin tuottajiin, eikä enää viitannut kansainväliseen sopimukseen.

319 Tältä osin on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jo EY 81 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, että yritysten väliset sopimukset ovat vaikutuksistaan riippumatta kiellettyjä, jos niillä on kilpailua rajoittava tarkoitus (ks. edellä 181 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tästä seuraa, ettei se, että Biasizzo luetteli objektiivisesti ottaen taloudelliset edut, joista paikallinen teräsputkITUOTTAJA HYÖTYI kotimarkkinoillaan, merkitse vapauttavaa todistetta käsiteltävänä olevan asian olosuhteissa eikä näin ollen kyseenalaista hänen alkuperäisen todistajanlausuntonsa todistusvoimaa.

320 On todettava, ettei myöskään sillä, että asiakirjassa ”Kommentteja todistajanlausunnoistani” ei väitteen mukaan viitata uudelleen nimenomaisesti kansainvälisen sopimuksen olemassaoloon, ole merkitystä, koska Biasizzo ei ole lainkaan palannut siihen, mitä se totesi tästä alkuperäisessä todistajanlausunnossaan. Biasizzo päinvastoin antoi asiakirjassa ”Kommentteja todistajanlausunnoistani” uudelleen ymmärtää, että tällainen sopimus oli olemassa, koska hän vahvisti, että Dalminen vahva asema Italian markkinoilla johtui muun muassa ”kunkin tuottajan vaikutuksesta muihin tuottajiin omilla markkinoillaan” (”l’influenza che ogni produttore ha, per le sue aree di mercato, nei confronti degli altri produttori”). Biasizzo viittasi tältä osin jopa alkuperäisessä todistajanlausunnossaan esitettyyn kuvaukseen

todeten, että ”järjestelmä kokonaisuudessaan perustu[i] historiallisiin markkina-
osuuksiin perustuvan tasapainon noudattamiseen — — kuten [hän oli] jo todennut
useita kertoja lausunnossa[an]” (”Tutto il sistema è basato sul rispetto di equilibri
consolidati da quote storiche [...] come già ho detto più volte nel corso del mio
memoriale”).

321 Koska japanilaiset kantajat ovat kyseenalaistaneet Biasizzon todistajanlausunnon
uskottavuuden, on todettava, että tätä todistajanlausuntoa tukevat muut Biasizzon
työtovereiden antamat todistajanlausunnot, jotka sisältyvät komission asiakirjavih-
koon ja joihin komissio on vedonnut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa
mutta joita ei ole mainittu riidanalaisessa päätöksessä. Erityisesti komission
asiakirjavihon sivulla 8220 b 6 toistetun Jachian 5.6.1995 antamasta todistajanlau-
sunnosta ilmenee, että oli olemassa sopimus ”eri toimijoille kuuluvien alueiden
kunnioittamiseksi”, ja komission asiakirjavihon sivulla 8220 b 3 toistetun Cioccan
8.6.1995 antamasta todistajanlausunnosta ilmenee, että ”putkivalmistajien kartelli
toimii maailmanlaajuisesti”. Myös Dalminen 29.5.1997 antamasta vastauksesta
ilmenee, että Biasizzo osallistui ainakin kerran kokoukseen japanilaisten tuottajien
kanssa Japanissa, joten hän tiesi välittömästi riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa
tuomitun sopimuksen olemassaolosta ja sisällöstä.

322 Japanilaisten kantajien mukaan kummassakaan Biasizzon lausunnoista ei todeta,
mitkä ovat siinä mainitussa sopimuksessa tarkoitetut tuotteet.

323 Tältä osin on huomautettava uudelleen, että kaikkien komission toimittamien
todisteiden ei tarvitse välttämättä vastata tarkasti ja yhtäpitävästi Verlucan
lausuntoja kaikkien rikkomisen osatekijöiden osalta (ks. edellä 180 kohta). On
nimittäin riittävää, että todiste osoittaa Verlucan kuvaaman sopimuksen merkittävät
seikat, jotta sillä voi olla merkitystä vankkana todisteena rikkomisen osoittavien
todisteiden joukossa (ks. edellä 220 kohta). Joka tapauksessa ilman, että on tarpeen
ratkaista asianosaisten välistä kiistaa tarkasta ajanjaksosta, jonka aikana Biasizzo
vastasi riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettujen kahdentyyppisten tuotteiden
myynnistä, käsiteltävänä olevassa asiassa on kiistatonta, että hän on vastannut

Dalminen OCTG-putkien myynnistä merkittävän osan rikkomisajanjaksoa ja siirtoputkien myynnistä vähintään useita kuukausia rikkomisajanjakson aikana, joten hän tunsu kuvaamansa tosiseikat välittömästi.

324 Tältä osin on todettava, että Biasizzon todistajanlausunto tukee Verlucan lausuntoja Verlucan kuvaaman kotimarkkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassaolon osalta. Tarkemmin ottaen tämä todiste vahvistaa sen, että klubin jäsenten piti kunnioittaa muiden jäseninä olevien tuottajien kotimarkkinoita ja että tästä periaatteesta on päätetty kokouksissa, joita pidettiin kahdesti vuodessa, kerran Euroopassa ja kerran Japanissa, ja joihin japanilaiset kantajat ovat lähettäneet edustajansa (ks. edellä 192—196 kohta).

325 Lisäksi on todettava, että JFE-NKK myönsi tietojensaantipyyntöön 7.11.1997 antamassaan vastauksessa, joka on toistettu komission asiakirjavihon sivulla 14451 ja mainittu riidanalaisen päätöksen alaviitteessä 41, että eurooppalaiset tuottajat ovat Eurooppa—Japani-klubin kokouksissa pyytäneet sitä kunnioittamaan kotimarkkinoitaan ("We recall that other (European) mills requested that JFE respect their home markets"). JFE-NKK kiistää kuitenkin vastanneensa tähän pyyntöön myöntävästi ("However we were neither bound by nor did we respect such requests").

326 Aluksi on todettava, että tämä JFE-NKK:n vastaus vahvistaa sen, etteivät Eurooppa—Japani-klubin kokouksissa käydyt keskustelut koskeneet ainoastaan kolmansien maiden markkinoita vaan myös yhteisön markkinoita Verlucan lausuntojen sisältämän näiden keskustelujen kuvauksen mukaisesti.

- 327 On lisäksi huomautettava, että vakiintuneessa oikeuskäytännössä todetaan, että jos yritys osallistuu yritysten kokouksiin, joilla on kilpailunvastainen tarkoitus, vaikka se ei toimisi näissä kokouksissa aktiivisesti, ja jos se ei julkisesti ilmoita olevansa sitoutumatta niissä sovittuihin asioihin antaen näin muiden osanottajien ymmärtää, että se osallistuu näistä kokouksista seuraavaan yhteisjärjestelyyn ja toimii sen mukaisesti, voidaan pitää näytettynä, että yritys osallistuu kyseiseen järjestelyyn (asia T-7/89, Hercules Chemicals v. komissio, tuomio 17.12.1991, Kok. 1991, s. II-1711, Kok. Ep. XI, s. II-79, 232 kohta; asia T-12/89, Solvay v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-907, 98 kohta; asia T-141/89, Tréfileurope v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-791, 85 ja 86 kohta ja edellä 66 kohdassa mainittu nk. sementtitapaus, tuomion 1353 kohta).
- 328 Edellä 327 kohdassa mainittua oikeuskäytäntöä ei voida soveltaa suoraan JFE-NKK:n tilanteeseen, koska mainituissa asioissa muiden yritysten oli osoitettu osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen ja avoinna oli enää kysymys passiivisen yrityksen osallistumisesta tähän rikkomiseen.
- 329 Käsiteltävänä olevassa asiassa voidaan kuitenkin soveltaa periaatetta, jonka mukaan yritys, joka osallistuu kokouksiin, joilla on kilpailunvastainen tarkoitus, antaa muiden osanottajien ymmärtää, että se osallistuu näistä kokouksista seuraavaan yhteisjärjestelyyn ja toimii sen mukaisesti, jos se ei julkisesti ilmoita olevansa sitoutumatta niissä sovittuihin asioihin, ja tämän vuoksi osallistuu kilpailusääntöjen rikkomiseen. JFE-NKK:n osallistuminen kyseisiin kokouksiin on käsiteltävänä olevassa asiassa sitäkin selvempää, kun se myöntää, että näissä kokouksissa sitä pyydettiin nimenomaisesti kunnioittamaan yhteisön markkinoita. Näin ollen JFE-NKK:n vastaus muodostaa erityisen todistusvoimaisen todisteen, joka tukee Verlucan lausuntoja siitä, että JFE-NKK osallistui kartelliin neljän eurooppalaisen tuottajan kanssa.
- 330 Lisäksi on todettava, että kolme muuta japanilaista tuottajaa ovat osallistuneet samoihin Eurooppa—Japani-klubin kokouksiin kuin JFE-NKK. Kun otetaan huomioon Eurooppa—Japani-klubin toimintatapa ja tavoitteet, ei ole kuitenkaan ymmärrettävää, kuten edellä tarkastellut asiakirjat osoittavat, että eurooppalaiset

tuottajat olisivat pyytäneet ainoastaan JFE-NKK:ta, eikä muita klubin jäseninä olleita japanilaisia tuottajia, kunnioittamaan kotimarkkinoitaan. Näissä olosuhteissa on katsottava, että JFE-NKK:n vastaus vahvistaa myös kolmen muun japanilaisen tuottajan osallistumisen riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen.

331 Edellä esitetystä seuraa, että komission esittämien aihetodisteiden kokonaisuus on täysin riittävä tukemaan Verlucan lausuntoja siitä, että japanilaiset ja eurooppalaiset tuottajat ovat Verlucan kuvaaman Eurooppa—Japani-klubin puitteissa tosiasiallisesti tehneet tiettyjen saumattomien teräsputkien osalta markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen, jonka mukaan kunkin tuottajan piti pidättäytyä myymästä kyseisiä tuotteita klubin muiden jäsenten kotimarkkinoilla.

332 Suurimmassa osassa niistä asiakirjoista, jotka muodostavat kyseisen aihetodisteiden kokonaisuuden, ei todeta selvästi, mitä saumattomia teräsputkia markkinoiden jakaminen koski, mutta niistä ilmenee yksiselitteisesti, että sopimuksen kohteena oleviin tuotteisiin kuuluivat OCTG-standardiputket. Strategisia pohdintoja koskevassa muistiossa, pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävässä muistiossa, jakoperusteita koskevassa asiakirjassa ja Mannesmannin vastauksessa tehdyt nimenomaiset viittaukset näihin tuotteisiin ja muissa komission mainitsemissa asiakirjoissa tehdyt nimenomaiset viittaukset OCTG-putkiin yleensä, ilman muuta täsmennystä, tukevat asianmukaisesti ja selvästi Verlucan lausuntoja siitä, että perussäännöt koskivat näitä tuotteita.

333 Hankekohtaisten siirtoputkien osalta ainoastaan yksi todiste, Becherin laatima Mannesmannin vastaus, tukee yksiselitteisesti Verlucan toteamusta, jonka mukaan lainvastainen sopimus koski myös hankekohtaisia siirtoputkia. Kun otetaan huomioon tämän vastauksen erityisen vahva todistusvoima, joka on todettu edellä 294—302 kohdassa, sen on kuitenkin katsottava riittävän tukemaan Verlucan lausuntoja, jotka näiden tuotteiden osalta ovat jo sellaisenaan erittäin luotettavia (ks. edellä 205—207 kohta).

334 Joka tapauksessa on jo todettu, että jos komission mainitsemien yhtäpitävien aihetodisteiden kokonaisuuden perusteella voidaan osoittaa Verlucan mainitseman ja riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen olemassaolo ja tietyt yksityiskohdat, Verlucan lausunnot voisivat olla tässä tilanteessa sellaisenaan riittäviä osoittamaan riidanalaisen päätöksen muut seikat edellä 66 kohdassa mainitussa nk. sementtitapauksessa annettuun tuomioon (1838 kohta) sisältyvän säännön, johon komissio vetoaa (ks. edellä 204 ja 220 kohta), mukaisesti. Edellä 330 ja 332 kohdassa on jo todettu, että komission esittämien aihetodisteiden kokonaisuus on riittävä tukemaan Verlucan lausuntoja useilta osin ja erityisesti OCTG-standardiputkien osalta.

335 Näissä olosuhteissa on todettava, että Verluca on lausunnoissaan selvästi puhunut totta ja tämän vuoksi nämä lausunnot riittävät todisteiksi osoittamaan, että Eurooppa—Japani-klubin jäsenten kotimarkkinoiden jakamista koskeva sopimus on kattanut OCTG-standardiputket, minkä useat muutkin todisteet osoittavat, ja lisäksi myös hankekohtaiset siirtoputket. Ei ole mitään syytä olettaa, että Verluca, joka tunsii tosiseikat henkilökohtaisesti, olisi esittänyt paikkansa pitämättömiä toteamuksia siirtoputkista, kun muut todisteet tukevat hänen toteamuksiaan sopimuksen olemassaolosta ja sen soveltamisesta OCTG-standardiputkiin.

336 Vaikka oletettaisiin, että japanilaiset kantajat olisivat voineet herättää epäilyksen riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun sopimuksen kattamien yksittäisten tuotteiden osalta, mitä ei ole osoitettu, on todettava, että jos päätöksestä kokonaisuutena tarkasteltuna ilmenee, että todettu kilpailusääntöjen rikkominen on koskenut tietyntyyppeisiä tuotteita, ja jos siinä mainitaan tällaista toteamusta tukevat todisteet, pelkästään se, että tämä päätös ei sisällä tarkkaa ja tyhjentävää luetteloa kaikista rikkomisen kattamista tuotetyypeistä, ei riitä perusteluksi sen kumoamiselle (ks. vastaavasti perusteluvollisuuden laiminlyömistä koskevan kanneperusteen osalta edellä 203 kohdassa mainittu asia Gruber + Weber v. komissio, tuomion 214 kohta). Jos näin ei olisi, yritys voisi välttyä seuraamuksilta huolimatta siitä, että komissio oli osoittanut sen varmasti rikkoneen kilpailusääntöjä tilanteessa, jossa kyseisen yrityksen myymien samankaltaisten tuotteiden valikoimaan kuuluvia, päätöksessä tarkoitettuja yksittäisiä tuotteita ei ole yksilöity.

337 Tältä osin markkinoiden asianmukaista määrittelyä koskevalla oikeuskäytännöllä, johon JFE-NKK vetoaa (ks. edellä 101 kohta ja edellä 57 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat SIV v. komissio), ei ole merkitystä, koska se liittyy tilanteeseen, jossa komissio katsoo kyseessä olevien yritysten menettelyn kilpailunvastaisten vaikutusten perusteella kilpailusääntöjä rikotun, kun taas käsiteltävänä olevassa asiassa lainvastaisen sopimuksen kilpailunvastainen tavoite todetaan asiakirjatodisteiden perusteella.

— Kilpailusääntöjen rikkomisen kesto

338 Rikkomisen keston osalta on aluksi todettava, että komissio totesi riidanalaisen päätöksen 108 perustelukappaleessa, että se olisi voinut katsoa kilpailusääntöjä rikotun vuodesta 1977 lähtien mutta että se päätti olla tekemättä näin vienninrajoittamissopimusten olemassaolon vuoksi. Riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa se totesi kilpailusääntöjä rikotun ainoastaan vuodesta 1990 lähtien.

339 Tästä seuraa, että japanilaiset kantajat erehtyvät katsoessaan, että komissio totesi kilpailusääntöjä rikotun ainoastaan vuodesta 1990 lähtien sillä perusteella, että se katsoi sen, että japanilaiset kantajat vievät teräsputkiaan yhteisöön, olevan vienninrajoittamissopimusten vastaista. Käsiteltävänä olevassa asiassa komission kanta, jonka mukaan se katsoi kilpailusääntöjä rikotun vuodesta 1977 lähtien, vaikka se otti rikkomisen huomioon sakkojen vahvistamista varten ainoastaan vuodesta 1990 lähtien, ei myöskään vastaa kyseisen päätöksen ja erityisesti sen 1 artiklan sisältöä.

340 Tältä osin on todettava, että käsiteltävänä olevissa asioissa komissio ei ole vaatinut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta vahvistamaan, että kilpailusääntöjä olisi rikottu ennen vuotta 1990. Lisäksi vaikka komissio toteaa kirjelmässään sen, että se ei katsonut kilpailusääntöjä rikotun ajanjaksolla, jolloin vienninrajoittamissopimukset olivat voimassa, olevan riidanalaisen päätöksen adressaateille tehty myönnytyks, jota sen ei olisi tarvinnut tehdä, se ei ole väittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että tämä myönnytyks olisi kyseenalaistettava käsillä olevassa oikeudenkäynnissä.

341 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tutkimusten ei pidä koskea kyseisen myönnytyksen laillisuutta tai tarkoituksenmukaisuutta, vaan yksinomaan sitä, onko komissio, joka on tehnyt sen nimenomaisesti riidanalaisen päätöksen perusteluissa, soveltanut sitä oikein käsiteltävänä olevassa asiassa. Tältä osin on huomautettava, että silloin, kun komissiolla on todistustaakka rikkomisen ja näin ollen sen keston osoittamisesta, komission on esitettävä täsmällistä ja yhtäpitävää näyttöä, jonka perusteella voidaan vakuuttua siitä, että rikkominen on tapahtunut (ks. edellä 177—179 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

342 Koska kyse on kansainvälisistä sopimuksista Japanin, jota edustaa teollisuus- ja ulkomaankauppaministeriö, ja yhteisön, jota edustaa komissio, välillä, on todettava, että komission olisi pitänyt säilyttää asiakirjat, joissa vahvistetaan kyseisten sopimusten voimassaolon päättymispäivä, hyvän hallinnon periaatteen mukaisesti. Näin ollen sen olisi pitänyt voida toimittaa nämä asiakirjat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle. Komissio on kuitenkin todennut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että se oli käynyt läpi arkistonsa muttei voinut toimittaa asiakirjoja, joissa vahvistetaan kyseisten sopimusten voimassaolon päättymispäivä.

343 Vaikka kantaja ei yleisesti voikaan siirtää todistustaakkaa vastaajalle vetoamalla seikkoihin, joita se ei voi näyttää toteen, käsiteltävänä olevassa asiassa todistustaakan käsitettä ei voida soveltaa komission hyväksi sen tekemien kansainvälisten sopimusten voimassaolon päättymispäivän osalta. Se selittämätön seikka, että komissio ei kykene esittämään todisteita seikasta, joka koskee sitä välittömästi, riistää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta mahdollisuuden ratkaista asia tietoisena kaikista siihen vaikuttavista seikoista siltä osin kuin kysymys on mainitusta päättymispäivästä. Olisi hyvän oikeudenhoidon periaatteen vastaista siirtää tämän komission kyvyttömyyden seuraukset riidanalaisen päätöksen adressaattirytysten kannettaviksi, joiden, toisin kuin vastaajana olevan toimielimen, ei ole ollut mahdollista esittää puuttuvia todisteita.

- 344 Näissä olosuhteissa on katsottava poikkeuksellisesti, että komission oli toimitettava todisteet näiden sopimusten voimassaolon päättymispäivän osalta. On kuitenkin todettava, ettei komissio ole toimittanut todisteita vienninrajoittamissopimusten voimassaolon päättymispäivästä riidanalaisessa päätöksessä eikä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.
- 345 Joka tapauksessa, vaikka japanilaiset kantajat eivät ole toimittaneet todisteita vienninrajoittamissopimusten voimassaolon jatkumisesta kansainvälisesti, ne ovat toimittaneet erittäin merkityksellisiä todisteita siitä, minkälaisena japanilaiset näkivät vienninrajoittamissopimusten aseman vuonna 1990. Yksi näistä todisteista on kuuden japanilaisen teräspuutituottajan, joiden joukossa neljä japanilaista kantajaa olivat, 22.12.1989 esittämä vaatimus saada lupa jatkaa 31.12.1990 asti sisäistä sopimusta, jossa rajoitettiin niiden vientiä Euroopan yhteisöön, sekä MITI:n 28.12.1989 tekemä päätös hyväksyä tämä sopimuksen jatkaminen. Näiden asiakirjojen perusteella voidaan todeta varmasti, että japanilaiset kantajat, kuten myös toimivaltaiset japanilaiset viranomaiset, katsoivat, että Euroopan yhteisöjen kanssa tehty kansainvälinen vienninrajoittamissopimus oli yhä voimassa vuoden 1990 ajan.
- 346 Näissä olosuhteissa tässä oikeudenkäyntimenettelyssä on katsottava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitettyjen seikkojen perusteella ja kun otetaan huomioon komission todistustaakka rikkomisen olemassaolosta, että komission ja Japanin viranomaisten välillä tehdyt vienninrajoittamissopimukset olivat yhä voimassa vuoden 1990 ajan. Kun otetaan huomioon sekä tämä tosiseikkoja koskeva toteamus että komission riidanalaisessa päätöksessä itse tekemä myönnytys, riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen kestoa on lyhennettävä yhdellä vuodella.
- 347 Rikkomisen päättymispäivän osalta komissio tukeutui riidanalaisen päätöksen 96 ja 108 perustelukappaleessa Verlucan 17.9.1996 antamaan lausuntoon, jonka mukaan toiminta oli päättynyt ”vähän yli [vuotta aiemmin]”, katsoakseen, että kilpailusääntöjen rikkominen kesti vuoteen 1995 asti. Riidanalaisen päätöksen 166

perustelukappaleesta ilmenee sakkojen määrän laskemisen osalta kuitenkin, että rikkominen on neljän japanilaisen kantajan osalta kestänyt ainoastaan viiden vuoden ajan, joten sen on täytynyt loppua 1.1.1995. Komissio vahvisti istunnossa, että riidanalaista päätöstä on tulkittava näin.

348 Japanilaiset kantajat väittävät, että komission mainitsemista muista asiakirjoista ainoassa, joka sisältää rikkomisen keston liittyviä seikkoja, eli jakoperusteita koskevassa asiakirjassa, tarkoitetaan ajanjaksoa, joka päättyi vuoden 1994 maaliskuussa. Lisäksi ne toteavat, että Eurooppa—Japani-klubin kokouksista ei ole näyttöä tämän jälkeiseltä ajalta.

349 Aluksi on todettava, että vaikka Verlucan lausunnot ovat erityisen uskottavia, lause, johon komissio tukeutuu todetakseen, että rikkominen kesti vuoden 1995 alkuun saakka, on erittäin epätasällinen. Näissä olosuhteissa on katsottava, että Verlucan lausuntoja muilta osin tukevat todisteet eivät ole riittäviä, jotta komissio voisi tukeutua tässä yhteydessä yksinomaan tähän lausuntoon. Vaikka Verlucan rikkomisen kestosta esittämien toteamusten todenperäisyydestä ei ole epäilystä, siitä, että hänen rikkomisen päättymistä koskeva toteamuksensa oli epätasällinen, seuraa, että hänen lausuntonsa ei yksinään riitä osoittamaan rikkomisen päättymispäivää oikeudellisesti riittävällä tavalla.

350 Verlucan lausuntoihin sisältyvän Eurooppa—Japani-klubin kokousten kuvauksen mukaan kokouksia pidettiin "kahdesti vuodessa, kerran Euroopassa ja kerran Japanissa (yleensä maaliskuu- tai huhtikuussa Euroopassa ja loka- tai marraskuussa Japanissa)" (ks. Verlucan 14.10.1996 antama lausunto). Tästä seuraa, että jos rikkominen kesti vuoden 1995 alkuun asti, kuten komissio olettaa, klubilla olisi pitänyt olla uusi kokous vuoden 1994 syksyllä. Vaikka vuoden 1994 maaliskuun kokouksesta on osoituksena useita todisteita, erityisesti jakoperusteita koskeva asiakirja, komission asiakirjavilhossa ei ole mitään jälkeä vuoden 1994 syksyn

kokouksesta. Näin ollen ei ole mahdollista todeta riittävällä varmuudella, että kilpailusääntöjen rikkominen olisi kestänyt vuoden 1994 ensimmäistä puoliskoa pidemmälle.

351 Tämän vuoksi on todettava, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu kilpailusääntöjen rikkominen on loppunut 1.7.1994, ja näin ollen rikkomisen kesto on neljän japanilaisen kantajan osalta lyhennettävä kuudella kuukaudella edellä 346 kohdassa mainitun lyhennyksen lisäksi.

352 Edellä esitetystä seuraa, että komissio on osoittanut riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun kilpailusääntöjen rikkomisen japanilaisten kantajien osalta päätöksen perusteluissa mainittujen todisteiden perusteella edellä 173—180 kohdassa esitettyjen todistusharkintaan liittyvien sääntöjen mukaisesti mutta yksinomaan kolmen ja puolen vuoden ajalta eli 1.1.1991 ja 1.7.1994 väliseltä ajalta. Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa on näin ollen hylättävä muilta paitsi rikkomisen keston lyhentämistä koskevilta osin. Koska riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu rikkominen on osoitettu oikeudellisesti riittävällä tavalla, on todettava, että kantajien esittämät yksityiskohtaiset väitteet, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole nimenomaisesti hylännyt, ovat vaikutuksettomia.

353 Kanneperusteen toisen osan hylkäämisestä sillä perusteella, että japanilaisten kantajien on osoitettu tosiasiallisesti tehneen moititun sopimuksen, jolla oli kilpailunvastainen tarkoitus, seuraa, että myös kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä. Mahdolliset japanilaisen tuonnin esteet ja mahdollinen kyseisen sopimuksen kohteena olevien japanilaisten tuotteiden myynti Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla eivät voi kyseenalaistaa asiakirjatodisteisiin perustuvaa toteamusta, jonka mukaan kyseinen sopimus oli olemassa, edellä 181—186 kohdassa esitellyistä syistä.

Kanneperusteen kolmas osa, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen merkitystä koskeva komission väite on virheellinen

354 Japanilaisten kantajien mukaan komission riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa esittämä väite, jonka mukaan 2 artiklassa todetun rikkomisen tarkoituksena katsotaan olevan perussäännöllä Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille myönnetyn "kotimarkkina-aseman" säilyttäminen parannettujen perussääntöjen avulla, on luontaisesti epätodennäköinen. Ne väittävät erityisesti, ettei Corus poistunut kierteitettyjen OCTG-standardiputkien ja hankekohtaisten siirtoputkien Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilta ainoastaan sen vuoksi, että se lopetti sileäpäisten putkien tuotantonsa Clydesdalessa, vaan se jatkoi näiden tuotteiden valmistusta ja myyntiä kotimarkkinoillaan, vaikka se ei ollut tehnyt sileäpäisten putkien hankintasopimuksia Vallourecin, Dalminen ja Mannesmannin kanssa.

355 Ensimmäisen kanneperusteen tämän osan yhteydessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tutkittava yksinomaan kysymys siitä, oliko komissiolla oikeus tukeutua riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todettuun rikkomiseen vahvistaakseen väitettään riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetusta rikkomisesta.

356 Aluksi on todettava, että koska riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu rikkominen on osoitettu komission riidanalaisessa päätöksessä mainitsemien asiakirjatodisteiden perusteella, ei ole täysin välttämätöntä arvioida toisen rikkomisen toteamisen vaikutusta tähän kysymykseen. Käsiteltävänä olevassa asiassa japanilaisten kantajien tämä väite on kuitenkin tutkittava ylimääräisenä kysymyksenä, koska niiden tältä osin esittämät väitteet vaikuttavat niiden muihin kanneperusteisiin, erityisesti kanneperusteeseen, jonka mukaan niiden sakkojen määrän alentamista koskevia vaatimuksia on käsitelty epäyhdenvertaisesti.

357

Komission riidanalaisessa päätöksessä esittämistä todisteista ilmenee, että eurooppalaiset tuottajat pelkäsivät, ettei se, että Corus jatkaa putkien kierteitustoimintaa, olisi riittävää, jotta japanilaiset tuottajat jatkaisivat Yhdistyneen kuningaskunnan kotimarkkina-aseman kunnioittamista perussääntöjen mukaisesti. Erityisesti on korostettava, että muistio toimitusjohtajille sisältää seuraavan riidanalaisen päätöksen 90 perustelukappaleessa lainatun arvion:

”Vaikka japanilaiset ovat suostuneet olemaan pyytämättä muutoksia sopimuksiimme, jos yhteisön saumattomien putkien ala joutuu uudelleenjärjestelyn kohteeksi, mikään ei kuitenkaan takaa sitä, että ne noudattaisivat tätä sitoumusta, jos [Corusin] on poistettava putkien tuotannon tai viimeistelyn markkinoilta Yhdistyneessä kuningaskunnassa.”

(”Although the japanese have agreed not to request changes in our agreements if the EC seamless industry were to restructure, there is no guarantee that they would follow this precept if [Corus] were to exit the tubemaking or finishing in the UK.”)

358

Tätä toteamusta tukevat Vallourecin muistiot, erityisesti riidanalaisen päätöksen 78 ja 80 perustelukappaleessa mainitut 24.7.1990 pidettyä kokousta koskeva muistio ja pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävä muistio sekä BSC-kokousta koskeva muistio, joissa mainitaan se vaara, että japanilaiset tuottajat pyrkivät kasvattamaan markkinaosuuttaan merkittävästi sen jälkeen, kun Corus sulkee Clydesdalen tehtaansa, ja joissa todetaan tarve suojata Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita. Komission arvion taustalla olevan logiikan mukaan japanilaiset tuottajat eivät enää välttämättä suostu kohtelemaan Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita perussäännöissä tarkoitettuina kotimarkkinoina, jos Corus lopettaa sileäpäisten putkien tuotantonsa ja ostaa sileäpäiset putket kierteitystä varten kolmansiin maihin sijoittautuneilta tuottajilta, minkä mahdollisuuden Vallourec mainitsi nimenomaisesti strategisia pohdintoja koskevassa muistiossa ja VAM-BSC-sopimuksen jatkamista koskevassa muistiossa. Vallourecin muistioiden laatijat eivät sen sijaan olleet enää optimistisia sen suhteen, että japanilaiset tuottajat voitaisiin saada noudattamaan perussääntöjä tilanteessa, jossa Corus suostuisi hankkimaan yksinomaan yhteisöstä peräisin olevia sileitä putkia, erityisesti jos Mannesmann, jota 24.7.1990 pidettyä kokousta koskevan muistion mukaan pidetään ”ainoana eurooppalaisena valmistajana, jonka japanilaiset kokevat uhkana”, on yksi toimitus-sopimuksia tekevistä tuottajista.

359 Tältä osin on todettava, että komission ei tarvinnut osoittaa, että Vallourecin muistioissa ja muistiossa toimitusjohtajille esitetty väite pitäisi paikkansa siltä osin kuin se heijasteli japanilaisten tuottajien hyväksymää perussääntöjen tulkintaa. Tässä yhteydessä oli loogisesti riittävää, että komissio osoitti eurooppalaisten tuottajien uskoneen tämän strategian tehokkuuteen perussääntöjen ylläpitämisessä siten, että tämän tavoitteen saavuttamiseksi ne jakoivat sileäpäisten putkien toimitukset Corusille tosiasiallisesti Vallourecin, Mannesmannin ja Dalminen kesken. Tällaisen strategian olemassaololla on merkitystä ainoastaan, jos eurooppalaiset ja japanilaiset tuottajat olivat todella jo tehneet markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen ja siitä seuraa, että ensin mainitun seikan toteennäyttäminen vahvistaa myös tämän sopimuksen olemassaolon.

360 Japanilaisten kantajien väitteet, jotka koskevat OSO:n suosintapolitiikkaa ja direktiiviä 90/531/ETY, erityisesti 3 prosentin suosintaa koskevien viittausten merkitystä, eivät riitä poistamaan kirjallisten todisteiden arvoa. Vaikka näiden toteamusten avulla voidaan paremmin ymmärtää kyseisiä viittauksia ja arvioida lisäsyyn olemassaoloa sille, että Corus hankkii sileäpäiset putket yhteisön sisältä, eli sitä, että Yhdistyneen kuningaskunnan suosimisesta oltiin siirtymässä yhteisön suosimiseen, edellä 357 ja 358 kohdassa tarkastelluista asiakirjoista ilmenee selvästi, että tällaisesta suosinnasta huolimatta eurooppalaiset tuottajat pelkäsivät, että japanilaiset tuottajat alkavat myydä putkia Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla.

361 Myös japanilaisten kantajien väitteet, jotka koskevat toimitussopimuksissa esiintyviä eri allekirjoittamispäivämääriä, on hylättävä. Edellä 356—359 kohdassa esitetyt perustelut pätevät riippumatta siitä, minä tietynä päivänä kukin eurooppalaisista tuottajista on liittynyt riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavaan sopimukseen. Tämän rikkomisen osalta merkityksellinen on se edellä mainittu seikka, että sen olemassaolo, alkoipa se vuonna 1991 tai vuonna 1993, vahvistaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen olemassaolon.

362 On kuitenkin todettava, että japanilaisten kantajien väitteillä on tiettyä merkitystä siltä osin kuin itse riidanalaisen päätöksen 110—116 perustelukappaleesta ja erityisesti sen 111 perustelukappaleesta ilmenee, että toisen rikkomisen tarkoituksena ja seurauksena oli sileäpäisten putkien Corusille suuntautuvien toimitusten jakaminen tiukasti Vallourecin, Mannesmannin ja Dalminen kesken. Näin ollen jos edellä, erityisesti 357 ja 358 kohdassa tarkastelluista asiakirjatodisteista ilmenee selvästi, että yhtenä toisen rikkomisen tavoitteista oli todellakin Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden suojaaminen, on todettava, että itse riidanalaisen päätöksen mukaan kyseisellä sopimuksella oli lisäksi kilpailunvastainen tarkoitus ja seuraukset sileäpäisten putkien Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden osalta.

363 Lisäksi koska sileäpäisten putkien toimitussopimuksia on jatkettu vuoden 1994 ensimmäisen puoliskon jälkeen, josta lähtien Eurooppa—Japani-klubin olemassaoloa ei ole enää näytetty toteen, niitä on tässä uudessa muodossaan vaikea pitää jo päättyneen rikkomisen täytäntöönpanokeinona. Kukin sopimus on tehty ensi alkuun viideksi vuodeksi, ja kullakin osapuolella on oikeus irtisanoa se tämän määräajan päätyttyä sillä edellytyksellä, että se ilmoittaa tästä toiselle osapuolelle 12 kuukautta etukäteen. Erityisesti koska Vallourec ja Dalmine pitivät 4.12.1991 tehdyn sopimuksen voimassa (kun Vallourec oli tullut Corusin oikeudenomistajaksi TISL:n avulla vuonna 1994, ks. riidanalaisen päätöksen 92 perustelukappale) 4.12.1996 jälkeen 30.3.1999 asti, tämän kaupallisen käyttäytymisen ja riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen välille ei ole mahdollista luoda yhteyttä. Joka tapauksessa toimitussopimusten osapuolet olisivat voineet kumota ne yhteisellä sopimuksella milloin tahansa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen päättymisen jälkeen. On oletettava, että ne olisivat tehneet siten viimeistään vuonna 1995, jos näiden sopimusten ainoa kaupallinen intressi oli komission riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa mainitsema intressi.

364 Edellä esitetyn valossa on todettava, että riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleen ensimmäisessä lauseessa esitetty komission toteamus, jonka mukaan tämän päätöksen 2 artiklassa todetun kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavat toimitussopimukset olivat ainoastaan keino tämän päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen

panemiseksi täytäntöön, on kohtuuton, koska tämä täytäntöönpano oli vain yksi tavoite toisen rikkomisen useiden toisiinsa liittyvien, mutta erillisten kilpailunvastustusten tavoitteiden ja seurausten joukossa. Tämän seikan mahdollista vaikutusta japanilaisille kantajille määrättyjen sakkojen määrän laskemiseen tutkitaan jäljempänä 567—574 kohdassa.

365 On kuitenkin selvää, että komissio saattoi perustellusti katsoa, että toisen rikkomisen yhtenä tarkoituksena oli vahvistaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa moitittua markkinoiden jakamista koskevaa sopimusta tai, kuten riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa ilmaistaan, panna se täytäntöön, ja komissio tukeutui tietoisesti tämän toisen rikkomisen olemassaoloon osoittaakseen 1 artiklassa todetun rikkomisen (ks. edellä 359 kohta). Tämä seikka on riittävä ensimmäisen kanneperusteen tämän osan hylkäämiseksi.

366 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen valitusperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

2. Toinen valitusperuste, jonka mukaan 1 artiklassa todettua kilpailusääntöjen rikkomista on tosiasiallisesti arvioitava kahtena itsenäisenä rikkomisena

a) Asianosaisten lausumat

367 JFE-Kawasaki ja Sumitomo väittävät toissijaisesti, että vaikka japanilaisten tuottajien oletettaisiin osallistuneen sopimukseen, jossa niitä kielletään myymästä riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja teräsputkia yhteisön markkinoille, tämä ei oikeuta komissiota katsomaan, että ne olisivat tämän vuoksi osallistuneet eurooppalaisten tuottajien kanssa minkäänlaiseen sopimukseen, jonka mukaan kukin eurooppalaisista tuottajista olisi luopunut myymästä putkia Japanin markkinoilla sekä lisäksi muiden eurooppalaisten tuottajien kotimarkkinoilla. Koska ei ole osoitettu, että japanilaisten tuottajien osallistuminen olisi ollut välttämätöntä, jotta euroop-

palaiset tuottajat tekivät sopimuksen keskenään, komission olisi pitänyt arvioida näitä perussääntöjen kahta osaa kahtena itsenäisenä rikkomisena. Japanilaisten kantajien mukaan tältä osin on huomautettava, että jakoperusteita koskevassa asiakirjassa esitetyssä taulukossa ainoastaan todetaan, että japanilaisten tuottajien on kunnioitettava Euroopan markkinoita. Lisäksi muissa todisteissa vihjaillaan japanilaisten tuottajien väitetystä velvollisuudesta olla myymättä tuotteitaan Euroopassa.

368 Lisäksi JFE-Kawasaki toteaa, että koska riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todettua kilpailusääntöjen rikkomista pidetään pelkkänä päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen täytäntöönpanokeinona, olisi absurdia katsoa, että japanilaiset kantajat ovat osallistuneet tähän viimeksi mainitun rikkomisen itsenäiseen osaan.

369 Komissio väittää, että markkinoiden jakamista koskevaa sopimusta on arvioitava määräyskokonaisuutena ja että sen jakaminen kahteen osaan olisi näin ollen keinotekoista. Komission mukaan kartellin tehokkuus perustuu mahdollisimman monen tuottajan osallistumiseen, minkä osoittavat yritykset saada Latinalaisen Amerikan tuottajat liittymään siihen. Jos japanilaiset tuottajat eivät olisi liittyneet sopimukseen, ei voida olettaa, että eurooppalaiset tuottajat olisivat välttämättä tehneet sitä keskenään.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

370 Aluksi on huomautettava, kuten komissio toteaa oikeutetusti, että yrityksen voidaan kuitenkin katsoa olevan vastuussa kokonaisvaltaisesta yhteisjärjestelystä, vaikka on näytetty toteen, että se on välittömästi osallistunut vain yhteen tai useampaan yhteisjärjestelyn osatekijöistä, jos toisaalta se tiesi tai sen olisi väistämättä pitänyt tietää, että salainen yhteistyö, johon se osallistui erityisesti useiden vuosien ajan säännöllisesti järjestettyjen kokousten kautta, kuului kokonaissuunnitelmaan, jonka tarkoituksena oli vääristää normaalia kilpailua, ja josta toisaalta tämä kokonaissuunni-

telma kattoi kaikki osatekijät, joista yhteisjärjestely muodostui (edellä 61 kohdassa mainittu toinen PVC-tapaus, tuomion 773 kohta). Myös se, että eri yrityksillä on ollut eri tehtävät niiden pyrkiessä yhteiseen tavoitteeseen, ei poista kilpailunvastaisen tarkoituksen ja näin ollen rikkomisen samanlaisuutta sillä edellytyksellä, että kukin yritys on omalla tahollaan myötävaikuttanut yhteisen tavoitteen saavuttamiseen (ks. vastaavasti edellä 66 kohdassa mainittu nk. sementtitapaus, tuomion 4123 kohta).

371 Käsiteltävänä olevassa asiassa edellä tarkastelluista todisteista, erityisesti Verlučan 17.9.1996 antamasta lausunnosta käy selvästi ilmi, että yksi perussääntöjen olennaisista periaatteista oli Eurooppa—Japani-klubin jäsenten kotimarkkinoiden vastavuoroinen kunnioittaminen. Komission kuvaama markkinoiden kunnioittamista koskeva sopimus koski näin ollen yhteisön tasolla yksinomaan neljän eurooppalaisen tuottajan kotimarkkinoita eikä muita yhteisön markkinoita. Vaikka eurooppalaisten tuottajien sulkeminen pois Japanin markkinoilta oli loogisesti se, mikä japanilaisia tuottajia tässä perussääntöjen osassa kiinnosti, japanilaiset tuottajat tiesivät tai väistämättä ymmärsivät, että tätä periaatetta sovellettiin sekä yhteisön sisällä että mannerten välillä.

372 On myös huomautettava, että eurooppalaiset tuottajat olivat vakuuttuneita siitä, että se, että Corus lopetti sileäpäisten putkien tuotantonsa Clydesdalessa, uhkasi aiheuttaa sen, että japanilaiset tuottajat kyseenalaistaisivat Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden kotimarkkina-aseman (ks. edellä 354—365 kohta). Tästä seuraa väistämättä, että Eurooppa—Japani-klubin jäsenenä olevan ja OCTG-standardiputkia ja hankekohtaisia siirtoputkia valmistavan ja myyvän kansallisen tuottajan läsnäoloa tietyn jäsenvaltion markkinoilla pidettiin edellytyksenä sille, että klubin muut jäsenet kunnioittivat näitä markkinoita.

373 Lisäksi japanilaisten kantajien väitettä, jonka mukaan yhteisön markkinoita on Eurooppa—Japani-klubissa pidetty yhtenä markkina-alueena, heikentää se, että Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla oli markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen yhteydessä erityinen ”puoliksi suojattu” asema. Japanilaiset kantajat toteavat itsekin myyneensä saumattomia teräsputkia näille markkinoille, vaikka ne eivät ole myyneet niitä muille yhteisön markkinoille.

374 Edellä esitetystä seuraa, että käsiteltävänä olevassa asiassa komission ei tarvinnut käsitellä riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettua rikkomista kahtena itsenäisenä rikkomisena, joista ensimmäinen koskee eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välisiä suhteita ja toinen yhteisön sisäisiä suhteita. Tämän vuoksi kanneperuste on hylättävä.

3. *Kolmas kanneperuste, jonka mukaan sopimuksen ei olisi pitänyt katsoa vaikuttaneen huomattavasti kilpailuun*

a) Asianosaisten lausumat

375 JFE-Kawasaki ja JFE-NKK vetoavat edellä 73—88 kohdassa mainittuihin vaihdannan esteisiin, jotka estivät japanilaisia tuottajia viemästä teräsputkia Euroopan markkinoille, erityisesti Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden onshore-markkinoille, väittääkseen, että riidanalaisessa päätöksessä todettu japanilaisten ja eurooppalaisten tuottajien välinen sopimus ei ole välttämättä rajoittanut merkittävästi näiden tuotteiden tarjontaa näillä markkinoilla.

376 Käsiteltävänä olevassa asiassa japanilaisilla tuottajilla ei näin ollen ole omien sanojensa mukaan ollut mitään taloudellista intressiä myydä teräsputkia eurooppalaisten tuottajien kotimarkkinoilla. Ne eivät siis olisi missään tapauksessa tehneet sitä, olipa sopimus, josta niitä on moitittu, ollut olemassa tai ei. Niiden mukaan komissio ei näin ollen ole osoittanut riidanalaisessa päätöksessä, että edellytys merkittävästä vaikutuksesta kilpailuun olisi japanilaisten putkien tuottajien osalta täyttynyt.

- 377 JFE-Kawasaki vetoaa näiden väitteidensä tueksi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 22/71, Béguelin Import, 25.11.1971 antamaan tuomioon (Kok. 1971, s. 949, 16 kohta) ja väittää siitä seuraavan, että de minimis -sääntöä sovelletaan kyseessä olevan sopimuksen laadusta riippumatta. Tältä osin edellä 66 kohdassa mainitussa nk. sementtitapauksessa annetun tuomion 1087 ja 1088 kohdan seurauksena ei JFE-Kawasakin mukaan ole se, ettei de minimis -sääntöä sovellettaisi tietyissä tilanteissa.
- 378 JFE-NKK katsoo, että komissiolla on velvollisuus näyttää, että japanilaiset kantajat olisivat käyttäytyneet eri tavalla, jos moitittuja sopimuksia ei olisi ollut, mitä se ei ole tehnyt käsiteltävänä olevassa asiassa ja viittaa tältä osin edellä 56 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio annetun tuomion 196 kohtaan.
- 379 Sumitomo ainoastaan toteaa, ettei komissio ole osoittanut, että japanilaiset tuottajat olisivat myyneet teräsputkia Euroopan markkinoilla, jos moitittua rikkomista ei olisi tapahtunut, muttei nimenomaisesti esitä tätä kanneperustetta.
- 380 Komissio väittää, että sen antaman tiedonannon Euroopan yhteisön perustamis-sopimuksen [81] artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuulumattomista vähämerkityksisistä sopimuksista (EYVL 1997, C 372, s. 13) mukaan EY 81 artiklan 1 kohdan soveltaminen ei voi olla poissuljettua, kun kyse on horisontaalisista sopimuksista, joiden tarkoituksena on erityisesti markkinoiden tai hankintalähteiden jakaminen, vaikka kyseessä olevien yritysten markkinaosuus olisi hyvin vähäinen. Tällaisen sopimuksen tavoitteena on nimittäin nimenomaan tiettyjen yritysten markkinaosuuden pienentäminen mahdollisimman pieneksi.
- 381 Komissio väittää ensisijaisesti, että japanilaisten kantajien mainitsemien kaupan esteiden olemassaololla ei ole tältä osin merkitystä, vaikka oletettaisiinkin, että se olisi näytetty toteen, mitä ei ole tehty käsiteltävänä olevassa asiassa.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 382 On huomautettava, ettei komissiolla ole EY 81 artiklan rikkomista toteen näyttäessään velvollisuutta osoittaa, että kilpailulle on aiheutunut haittaa, jos se on näyttänyt toteen kilpailun rajoittamiseen tähtäävän sopimuksen tai yhdenmukaisesti meneteltävän olemassaolon (ks. edellä 183 kohdassa mainittu asia *Ferriere Nord v. komissio*, 30 kohta ja sitä seuraavat kohdat ja edellä 74 kohdassa mainittu asia *Thyssen Stahl v. komissio*, tuomion 277 kohta; ks. myös edellä 181 kohta).
- 383 Riidanalaisessa päätöksessä komissio tukeutui kuitenkin ensisijaisesti Eurooppa—Japani-klubin yhteydessä tehdyn sopimuksen kilpailunvastaiseen tarkoitukseen, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että riidanalainen päätös on tältä osin perusteltu (ks. edellä 189 kohta ja sitä seuraavat kohdat). Tässä tilanteessa sillä, että lainvastaisella sopimuksella ei japanilaisten kantajien mukaan ollut kilpailunvastaisia vaikutuksia, vaikka sen oletettaisiin tulleen näytetyksi toteen, ei ole merkitystä rikkomisen olemassaolon osalta.
- 384 On lisättävä, että yritykset, jotka tekevät sopimuksen, jonka tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen, eivät lähtökohtaisesti voi vapautua vastuusta väittämällä, ettei niiden tekemällä sopimuksella pitänyt olla merkittävää vaikutusta kilpailuun. Koska käsiteltävänä olevassa asiassa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa moititun sopimuksen tavoitteena oli markkinoiden jakaminen Eurooppa—Japani-klubin jäsenten kesken, on ilmeistä, että sen tarkoituksena oli rajoittaa kilpailua merkittävästi.
- 385 Tämän vuoksi kanneperuste on hylättävä.

4. *Neljäs kanneperuste, jonka mukaan sopimuksella ei ollut vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan*

a) Asianosaisten lausumat

386 JFE-Kawasaki ja JFE-NKK väittävät, että riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetun japanilaisten ja eurooppalaisten tuottajien välisen sopimuksen ei ole katsottava vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ainakaan oikeuskäytännössä vaaditulla tavalla huomattavasti (asia 28/77, Tepea v. komissio, tuomio 20.6.1978, Kok. 1978, s. 1391, 47 kohta). Tältä osin JFE-NKK väittää uudelleen, että komission on näytettävä, että japanilaiset kantajat olisivat käyttäytyneet eri tavalla, jos sopimuksia ei olisi ollut. Se viittaa tältä osin edellä 56 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio annetun tuomion 196 kohtaan. JFE-Kawasakin ja JFE-NKK:n mukaan japanilaiset tuottajat myyvät riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja putkia, jotka ovat lopputuotteita, yksinomaan loppukäyttäjille eli öljy-yhtiöille. Näitä tuotteita ei näin ollen milloinkaan jälleenmyydä yhteismarkkinoilla. JFE-NKK väittää, että tämä myynti toteutetaan useimmiten japanilaisen kauppatalon välityksellä pitkäaikaisen toimitussopimuksen tai puitesopimuksen puitteissa. Erityisesti hankekohtaiset siirtoputket eivät ole standardituotteita, vaan ne valmistetaan tilauksesta asiakkaan erityisvaatimusten mukaisesti, kuten komissio totesi riidanalaisen päätöksen 34 perustelukappaleessa. Ne eivät näin ollen luonteensakaan puolesta sovellu jälleenmyyntiin. Riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetulla väitetyllä kilpailusääntöjen rikkomisella ei JFE-NKK:n mukaan ollut mitään vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, kun vienninrajoittamissopimukset olivat voimassa.

387 JFE-Kawasaki katsoo, että jälleenmyyntimahdollisuuden puuttuminen erottaa käsiteltävänä olevan asian kaikista niistä asioista, jotka komissio mainitsi riidanalaisen päätöksen alaviitteessä 35 perustellakseen toteamustaan, jonka mukaan 1 artiklassa todettu sopimus vaikutti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, eli asiasta 51/75, EMI Records (tuomio 15.6.1976, Kok. 1976, s. 811, Kok. Ep. III, s. 123), asiasta, jossa komissio teki 29.11.1974 päätöksen 74/634/ETY EY:n perustamissopimuksen

[81] artiklan soveltamismenettelystä (IV/27.095 — Ranskalais-japanilainen kuula-laakerikartelli; EYVL L 343, s. 19), asiasta, jossa komissio teki 8.1.1975 päätöksen 75/77/ETY EY:n perustamissopimuksen [81] artiklan soveltamismenettelystä (IV/27.039 — Sienisäilykkeet; EYVL L 29, s. 26), ja asiasta, jossa komissio teki 15.7.1975 päätöksen 75/497/ETY EY:n perustamissopimuksen [81] artiklan soveltamismenettelystä (IV/27.000 — Raaka-aluminiumin tuottajille suunnatut IFTRA-säännöt; EYVL L 228, s. 3). JFE-Kawasakin mukaan kaikissa näissä asioissa tuotteita, joiden tuonti kolmansista maista oli kielletty lainvastaisella sopimuksella, oli mahdollista jälleenmyydä yhteisössä. Riidanalaisen päätöksen alaviitteessä 36 mainittu EY:n perustamissopimuksen [81] artiklan soveltamismenettelystä (IV/26.918 — Eurooppalainen sokeriteollisuus) 2.1.1973 tehty komission päätös 73/109/ETY (EYVL L 140, s. 17) koski pikemminkin yhdenmukaistettua menettelytapaa kuin lainvastaista sopimusta eikä silläkään näin ollen ole merkitystä käsiteltävänä olevassa asiassa.

388 Vastauksena komission siihen väitteeseen, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun kilpailusääntöjen rikkomisen muodostaa yksi ainoa kokonais-sopimus, joka vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, JFE-Kawasaki viittaa väitteeseensä, jonka mukaan tämä rikkominen muodostuu tosiasiallisesti kahdesta erillisestä sopimuksesta, joista yksi koskee japanilaisten tuottajien ja eurooppalaisten tuottajien välisiä suhteita ja toinen eurooppalaisten tuottajien välisiä suhteita. Vaikka oletettaisiin, että komissio olisi katsonut perustellusti, että oli yksi ainoa sopimus, sen olisi pitänyt tutkia erikseen molemmat edellä mainitut itsenäiset osat arvioidakseen moitittujen yritysten toiminnan laillisuutta yhteisön kilpailuoikeuden valossa.

389 JFE-Kawasaki toteaa tältä osin, että riidanalaisen päätöksen 103 perustelukappaleessa komissio jättää huomiotta sopimuksen kaksi osaa, joiden olemassaolosta sillä oli epäilystä ja jotka koskivat kolmansien maiden markkinoiden jakamista ja hintojen yhteistä vahvistamista näitä markkinoita varten, koska sillä ei ollut riittäviä todisteita sopimuksen näiden osien osalta, mutta katsoo saman sopimuksen muiden osien olevan olemassa. Komissio ei näin ollen voinut väittää, ettei sopimuksen kutakin osaa voisi arvioida itsenäisesti.

390 Komissio viittaa aluksi väitteisiinsä, joiden mukaan ei ole loogista arvioida sen vaikutusta, että japanilaiset tuottajat osallistuivat riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, erillään sen vaikutuksesta, että eurooppalaiset tuottajat osallistuivat siihen. Kuitenkin vaikka oletettaisiin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kunkin moititun yrityksen käyttäytymisen vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan on arvioitava erikseen, komissio toteaa esimerkiksi, että monenvälisen sopimuksen yhteydessä JFE-Kawasaki sopi erityisesti Vallourecin kanssa siitä, ettei kumpikaan vie putkia Saksan markkinoille, mikä on kiistatta poistanut yhden jäsenvaltioiden välisen kaupan lähteen. Komission mukaan sillä, että putkia myydään normaalisti suoraan loppukäyttäjille, ei ole merkitystä, koska sopimus vaikuttaa kaikkien sopimukseen osallisten tavarantoimittajien käyttäytymiseen kaikilla muilla markkinoilla kuin niiden kotimarkkinoilla.

391 Komissio huomauttaa, että oikeuskäytännössä on todettu, että jotta 85 artiklan 1 kohdassa asetettu, vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan koskeva edellytys täytyisi, riittää, että sopimus voi tosiasiallisesti tai mahdollisesti vaikuttaa yhteisön sisäiseen kauppaan suoraan tai välillisesti (edellä 66 kohdassa mainittu nk. sementtitapaus, tuomion 1986 kohta). Komission mukaan yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-306/96, *Javico*, 28.4.1998 antamassaan tuomiossa (Kok. 1998, s. I-1983, 17 kohta), että sopimus, jossa sovitaan ehdottomasta aluesuojasta, ei kuulu EY 81 artiklan 1 kohdan kiellon soveltamisalaan, jos se vaikuttaa markkinoihin ainoastaan merkityksettömällä tavalla. Käsiteltävänä olevassa asiassa on kuitenkin ilmeistä, ettei tilanne ole tällainen. Edellä 386 kohdassa mainitussa asiassa *Tepea* vastaan komissio annettua tuomiota on tulkittava asiayhteydessään, eikä se ole merkityksellinen käsiteltävänä olevassa asiassa.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

392 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on todettu, että jotta päätös, sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on kaikkien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella oltava

riittävän todennäköistä, että sillä saattaa tosiasiallisesti tai mahdollisesti olla suoraa tai välillistä vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (ks. erityisesti asia T-395/94, Atlantic Container Line ym. v. komissio, tuomio 28.2.2002, Kok. 2002, s. II-875, 79 ja 90 kohta). Tästä seuraa, ettei komission tarvitse näyttää toteen tällaista tosiasiallista vaikutusta kauppaan, koska mahdollinen vaikutus riittää (ks. vastaavasti em. Atlantic Container Line ym. v. komissio, tuomion 90 kohta). Kuten kantajat toteavat perustellusti, lisäksi kuitenkin vaaditaan, ettei tämä tosiasiallinen tai mahdollinen vaikutus ole vähäistä (asia C-475/99, *Ambulanz Glöckner*, tuomio 25.10.2001, Kok. 2001, s. I-8089, 48 kohta).

393 Edellä 374 kohdassa todettiin jo, että käsiteltävänä olevassa asiassa komission ei tarvinnut käsitellä riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettua rikkomista kahtena itsenäisenä rikkomisena. Koska tätä rikkomista on käsiteltävä yhtenä ainoana rikkomisena, on ilmeistä, että moititun lainvastaisen sopimuksen yhteisön sisäisiä suhteita koskeva osa rajoitti ainakin mahdollisesti jäsenvaltioiden välistä kauppaa, joten käsiteltävänä olevassa asiassa sopimuksen vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan koskeva edellytys täyttyy.

394 Joka tapauksessa se edellä (ks. erityisesti 357—359 ja 372 kohta) todettu seikka, jonka mukaan eurooppalaiset tuottajat olivat vakuuttuneita siitä, että se, että Corus lopetti sileäpäisten putkien tuotantonsa Clydesdalessa, uhkasi aiheuttaa sen, että japanilaiset tuottajat kyseenalaistaisivat Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden kotimarkkina-aseman, riittää osoittamaan japanilaisten tuottajien käyttäytymisen Eurooppa—Japani-klubin yhteydessä aiheuttaman mahdollisen vaikutuksen yhteisön sisäiseen kauppaan. Tästä toteamuksesta seuraa, että kotimarkkinoiden vastavuoroinen kunnioittaminen yhteisössä, minkä Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden kotimarkkina-aseman puolustaminen osoittaa, oli osa perussääntöjä ja rajoitti yhteisön sisäistä kauppaa.

395 Edellä oleva huomioon ottaen tämä kanneperuste on hylättävä.

5. Viides kanneperuste, jonka mukaan perustelut ovat puutteelliset komission sen väitteen osalta, joka koskee riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen merkitystä

a) Asianosaisten lausumat

396 Sumitomo ja JFE-NKK väittävät, että EY 253 artiklan vastaisesti komissio ei ole perustellut riidanalaisen päätöksen 2 artiklan taustalla olevaa toteamustaan, jonka mukaan tässä artiklassa tarkoitetun rikkomisen muodostamat sopimukset on tehty tämän päätöksen 1 artiklassa mainitun rikkomisen yhteydessä edellä 163 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa mainituista syistä. Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan tämä osa olisi kumottava näin ollen joka tapauksessa.

397 Komissio katsoo ilmoittaneensa 90—94 perustelukappaleessa riittävällä tavalla ne syyt, joiden perusteella se katsoo, että riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todettu rikkominen kuuluu päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen yhteyteen. Näistä perustelukappaleista ilmenee komission mukaan, että yhteisön tuottajien niiden sopimusten tavoitteena, jotka koskevat Corusin toteuttamia sileäpäisten putkien ostoja, oli säilyttää Corus Yhdistyneen kuningaskunnan kansallisena tuottajana perussääntöjen noudattamisen takaamiseksi Yhdistyneen kuningaskunnan OCTG-putkien ja siirtoputkien markkinoilla.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

398 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jollekulle vastainen päätös on perusteltava niin, että yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa päätöksen laillisuutta ja että asianomainen saa tietää, miksi päätös on tehty, puolustaakseen tarvittaessa oikeuksiansa ja voidakseen tutkia, onko päätös asianmukainen (ks. edellä 58 kohdassa mainittu asia Buchmann v. komissio, tuomion 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

399 Tästä seuraa, että perustelujen puuttumista tai riittämättömyyttä on pidettävä olennaisten menettelymääräysten rikkomista koskevana kanneperusteena, joka on sellaisenaan pidettävä erillään riidanalaisen päätöksen perustelujen virheellisyyttä koskevasta kanneperusteesta, joka on käsiteltävä tutkittaessa päätöksen aineellista oikeellisuutta (edellä 58 kohdassa mainittu asia Buchmann v. komissio, tuomion 45 kohta).

400 Käsiteltävänä olevassa asiassa on huomautettava, kuten edellä 364 kohdassa todetaan, että komissio ei riidanalaisen päätöksen 90–94 perustelukappaleessa esitettyjen perustelujen perusteella voi pätevästi katsoa päätöksen 164 perustelukappaleessa, että toimitussopimukset olivat ainoastaan keino Eurooppa–Japani-sopimuksen panemiseksi täytäntöön. Komissio itse on myöhemmin katsonut perusteluosan siinä osassa, jossa komissio arvioi oikeudellisesti toimitussopimuksia, että näitä sopimuksia oli niiden ominaispiirteiden valossa pidettävä EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisena (riidanalaisen päätöksen 110 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet).

401 Se, että komission riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa esittämä toteamus on oikeudellisesti virheellinen, ei siitä huolimatta, että se voi merkitä riidanalaisesta päätöstä rasittavaa aineellista virhettä, kuitenkaan merkitse perustelujen puutteellisuutta.

402 Riidanalaisen päätöksen 90–94 perustelukappaleen — luettuna erityisesti 110 perustelukappaleen ja 111 perustelukappaleen ensimmäisen lauseen valossa, jonka mukaan ”sopimusten kohteena oli Pohjanmeren markkinoiden OCTG-markkinajohtajan sileäpäisten putkien toimitukset, ja niiden tavoitteena oli säilyttää kotimainen valmistaja Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla, jotta tuottajaklubissa sovittua ’fundamentals’-sääntöä voitaisiin noudattaa” — perusteella on mahdollista ymmärtää ne syyt, joilla komissio päätyi 164 perustelukappaleessa esittämäänsä toteamukseen. Riidanalaisesta päätöksestä kokonaisuutena ilmenee, että komissio katsoi, että toimitussopimusten ensisijaisena tavoitteena oli Eurooppa–Japani-sopimuksen täytäntöönpano, ja päätteli tästä, että ne olivat tosiasiallisesti yksinomaan keino kyseisen sopimuksen panemiseksi täytäntöön.

403 Näin ollen käsiteltävänä olevan asian tilanteessa yhteisöjen tuomioistuimet voivat riidanalaisen päätöksen perustelujen perusteella valvoa päätöksen laillisuutta ja asianomainen saa tietää, miksi päätös on tehty, puolustaakseen oikeuksiansa ja voidakseen tutkia, onko päätös asianmukainen.

404 Tämä kanneperuste on näin ollen hylättävä.

6. Kuudes kanneperuste, jonka mukaan perustelut ovat puutteelliset yhteisön ja erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden aseman osalta

a) Asianosaisten lausumat

405 JFE-Kawasaki väittää, ettei komissio ole riidanalaisessa päätöksessä arvioinut puolisuojattua järjestelmää, joka sen mukaan vallitsi Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla päätöksen kattamien tuotteiden osalta. Sen mukaan komissio ei perustellut myöskään toteamustaan rikkomisesta Saksan, Ranskan ja Italian offshore-markkinoilla.

406 Komission mukaan riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappaleessa todetaan selvästi, että lainvastainen sopimus kattoi Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinat siltä osin kuin ne olivat puoliksi suojatut. Komissio väittää vastineessaan, että se, että Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinat olivat Corusin kannalta puoliksi suojatut, perustui hintatietojärjestelmään, jonka hallinnan eurooppalaiset tuottajat pelkäsivät menettävänsä Clydesdalen tehtaan sulkemisen jälkeen.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

407 Tältä osin on todettava, että riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio arvioi kahden todisteen eli Verlucan 17.9.1996 antaman lausunnon ja BSC-kokousta koskevan muistion perusteella, että moitittu sopimus koski Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoita mutta että näitä markkinoita suojattiin rajoitetusti siten, että kilpailijan, joka halusi tehdä tarjouksen näillä markkinoilla, oli ilmoitettava asiasta Corusille.

408 Käsiteltävänä olevassa asiassa näistä toteamuksista ilmenee selkeästi ja yksiselitteisesti komission näitä markkinoita koskeva päättely. Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin voi näiden perustelujen avulla tutkia toimenpiteen laillisuutta ja niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt oikeuskäytännössä edellytetyllä tavalla (ks. mm. asia T-266/97, Vlaamse Televisie Maatschappij v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. II-2329, 143 kohta).

409 Muiden riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen kattamien yhteisön markkinoiden offshore-sektorin osalta on riittävää todeta, ettei komissio ole lainkaan erotellut toisistaan näiden markkinoiden offshore- ja onshore-sektoreita riidanalaisessa päätöksessä tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Näissä olosuhteissa se, ettei riidanalaisessa päätöksessä esitetä kyseisten markkinoiden tätä sektoria koskevia erillisiä perusteluja, ei millään lailla merkitse perustelujen puutteellisuutta.

410 Tämä kanneperuste on näin ollen hylättävä.

7. Seitsemäs ja kahdeksas kanneperuste, jotka koskevat perusteluiden puutteellisuutta sen osalta, että komissio määräsi sakkoa japanilaisille tuottajille muttei Latinalaisen Amerikan tuottajille, ja syrjivää kohtelua tältä osin

a) Asianosaisten lausumat

411 JFE-Kawasakin mukaan komission olisi pitänyt esittää perustelut päätökselleen olla määräämättä sakkoja Latinalaisen Amerikan tuottajille, toisin kuin japanilaisille tuottajille, vaikka erityisesti jakoperusteita koskeva asiakirja sisälsi todisteita siitä, että myös ne sitoutuivat noudattamaan Euroopan osalta osittaista suojajärjestelmää. JFE-Kawasaki vetoaa tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-241/97, Stork Amsterdam vastaan komissio, 17.2.2000 antamaan tuomioon (Kok. 2000, s. II-309), jonka mukaan komissiolla on erityinen velvollisuus perustella päätöksensä tilanteissa, joissa se päättää samojen tosiseikkojen perusteella tehdä toisen erilaisen päätöksen.

412 Komission mukaan japanilaisten kantajien mainitseman erilaisen kohtelun perusteluna ovat huomattavat erot niiden todisteiden, joita sillä oli japanilaisten tuottajien osalta, ja niiden todisteiden välillä, joita sillä oli Latinalaisen Amerikan tuottajien osalta. Komissio väittää, että sen tutkimuksen aikana haltuunsa saamat asiakirjat sisältävät vain vähän tietoa viimeksi mainittujen osallistumisesta lainvastaiseen sopimukseen, kun taas ensiksi mainittujen tekemästä lainvastaisesta sopimuksesta on useita aihetodisteita.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

413 Aluksi on todettava, että vaikka riidanalaisen päätöksen kaltainen päätös on laadittu ja julkaistu yhden ainoan päätöksen muodossa, sen on katsottava muodostuvan

useista yksittäispäätöksistä, joissa todetaan kunkin adressaattina olevan yrityksen osalta se kilpailusääntöjen rikkominen tai rikkomiset, johon tai joihin sen on katsottu syyllistyneen, ja joissa tarvittaessa määrätään sakko. Tämä ilmenee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-227/95, AssiDomän Kraft Products ym. vastaan komissio, 10.7.1997 antamasta tuomiosta (Kok. 1997, s. II-1185, 56 kohta), luettuna yhdessä yhteisöjen tuomioistuimen muutoksenhakumenettelyssä asiassa C-310/97 P, komissio vastaan AssiDomän Kraft Products ym., 14.9.1999 antaman tuomion (Kok. 1999, s. I-5363, 49 kohta) kanssa.

414 Näin ollen on riittävää todeta, ettei komissiolla ollut mitään velvollisuutta esittää riidanalaisessa päätöksessä perusteluja sille, etteivät Latinalaisen Amerikan tuottajat olleet päätöksen adressaatteja. Toimen perusteluvelvollisuus ei voi pitää sisällään toimen tehneen toimielimen velvollisuutta perustella sitä, ettei se ole tehnyt muita vastaavia kolmansille osapuolille osoitettuja toimia.

415 Vaikka oletettaisiin, että näiden kanneperusteiden yhteydessä esitettyjen väitteiden on ymmärrettävä koskevan syrjivää kohtelua japanilaisten kantajien vahingoksi, on kuitenkin todettava, että väitteet on hylättävä. Vaikka tietyt komission asiakirjavihon sisältämät todisteet osoittavat, että myös Latinalaisen Amerikan tuottajat ovat ehkä osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen, on todettava, että kyseinen asiakirjavihko sisältää selvästi painavampia todisteita japanilaisten tuottajien osallistumisesta rikkomiseen. Erityisesti Verlucan todistajanlausunnoissa mainitaan yksinomaan yritys tehdä sopimus Latinalaisen Amerikan tuottajien kanssa, joka yritys hänen mukaansa epäonnistui. Lisäksi kuten komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 86 perustelukappaleessa, jakoperusteita koskevasta asiakirjasta ilmenee, että Latinalaisen Amerikan tuottajat, vaikka ne vaikuttavat hyväksyneen joitakin kilpailunrajoituksia, ovat esittäneet eurooppalaisten markkinoiden kunnioittamisen osalta nimenomaisen varauman.

416 Näissä olosuhteissa seitsemäs ja kahdeksas valitusperuste on hylättävä.

8. Yhdeksäs valitusperuste, jonka mukaan komission väite myynnistä muuttuvia kustannuksia korkeampaan hintaan on virheellinen

a) Asianosaisten lausumat

417 JFE-NKK:n mukaan komission riidanalaisen päätöksen 137 perustelukappaleessa esittämää väitettä, jonka mukaan myynti muuttuvia kustannuksia korkeampaan hintaan on japanilaisten tuottajien näkökulmasta perusteltu, ei ole perusteltu oikeudellisesti riittävällä tavalla. JFE-NKK toteaa erityisesti, ettei komissio ole koonnut tältä osin asianmukaisia tietoja.

418 Komissio ei ole vastannut nimenomaisesti tähän kanneperusteeseen.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

419 On todettava, että tämän kanneperusteen yhteydessä esitetyt väitteet eivät liity perustelujen puutteellisuuteen. JFE-NKK:n arvostelemassa väitteessä esitetään sellaisenaan ymmärrettävissä oleva taloudellinen arvio. Jos oletetaan, ettei se pitäisi paikkaansa yleisesti tai käsiteltävänä olevan asian olosuhteissa, olisi todettava, että komissio on tehnyt arviointivirheen eikä että se on perustellut päätöstään puutteellisesti.

420 Tältä osin on myös huomautettava, että väite, jonka mukaan komissio ei ole koonnut asianmukaisia tietoja, ei merkitse perustelujen puutteellisuutta vaan liittyy pikemminkin aineelliseen sisältöön (ks. vastaavasti asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1719, 72 kohta).

421 Kyseisen aineellista sisältöä koskevan väitteen paikkansapitävyyden osalta on todettava, että joka tapauksessa tämä kysymys liittyy yhteen japanilaisten kantajien mainitsemista japanilaisen tuonnin esteistä. Näiden kaupan esteiden väitettyä olemassaoloa koskevat väitteet on kuitenkin jo hylätty aineellisesti edellä 353 kohdassa sillä perusteella, että ne liittyvät yksinomaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen kilpailunvastaisiin vaikutuksiin, jotka komissio on ottanut huomioon riidanalaisessa päätöksessä toissijaisesti. Koska riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun sellaisen rikkomisen olemassaolo, jolla on kilpailunvastainen tarkoitus, on osoitettu riidanalaisessa päätöksessä mainittujen asiakirjatodisteiden avulla, sillä, ettei rikkomisella väitteen mukaan ole kilpailunvastaisia vaikutuksia, ei ole merkitystä rikkomista todettaessa.

422 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hylättävä.

9. Kymmenes kanneperuste, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu sen vuoksi, että väitetiedoksianto ja riidanalainen päätös poikkeavat toisistaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettujen maantieteellisten markkinoiden osalta

a) Asianosaisten lausumat

423 JFE-NKK ja JFE-Kawasaki väittävät vastauskirjelmissään, että komissio on loukannut niiden puolustautumisoikeuksia, koska väitetiedoksianto ei, toisin kuin riidanalainen päätös, koskenut eurooppalaisia offshore-markkinoita ainakaan riittävän nimenomaisella tavalla, toisin kuin erityisesti edellä 66 kohdassa mainitussa nk. sementtitapauksessa annetussa tuomiossa (504 kohta) edellytetään. JFE-Kawasaki huomauttaa erityisesti todenneensa vastauksessaan väitetiedoksiintoon, että sen väitetiedoksiannon tulkinnan mukaan komissio jätti tutkimusten ulkopuolelle kaikki muut offshore-markkinat kuin Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinat ja ettei komissio ole milloinkaan ilmoittanut olevansa tästä tulkinnasta toista mieltä.

424 Komissio vastaa, että JFE-Kawasaki on esittänyt tämän kanneperusteen ensimmäistä kertaa vastauskirjelmässään ja että koska se on uusi kanneperuste eikä pelkkä väite, sitä ei voida tämän kantajan osalta tutkia työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla. Joka tapauksessa väitetiedoksiannon 56 kohta on aineellisesti samanlainen kuin riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappale. Erityisesti kummassakin todetaan selvästi, että lainvastainen sopimus koski todellakin Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoita.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

425 Tämän kanneperusteen tutkittavaksi ottamisesta asiassa T-71/00 on huomautettava, että koska puolustautumisoikeuksien loukkaaminen merkitsee subjektiivisten oikeuksien loukkaamista, se ei merkitse olennaisten menettelymääräysten rikkomista, eikä sitä ole näin ollen tutkittava viran puolesta (ks. vastaavasti edellä 56 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat *Musique diffusion française ym. v. komissio*, tuomion 30 kohta; asia 107/82, *AEG v. komissio*, tuomio 25.10.1983, Kok. 1983, s. 3151, Kok. Ep. VII, s. 281, 30 kohta ja asia T-352/94, *Mo och Domsjö v. komissio*, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1989, 74 kohta). Tämän vuoksi tämä kanneperuste on jätettävä tutkimatta työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla, eikä sitä voida tutkia asiassa T-71/00, koska JFE-Kawasaki on esittänyt sen ensimmäistä kertaa vastauskirjelmässään.

426 Asiassa T-67/00 tämä kanneperuste on aineellisesti hylättävä. Kuten komissio oikeutetusti huomauttaa, väitetiedoksiannon 56 kohta on relevanttien markkinoiden määrittelyn osalta käytännössä samanlainen kuin riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappale, eikä puolustautumisoikeuksia ole näin ollen tältä osin loukattu. Se, ettei muiden yhteisön markkinoiden kuin Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden offshore-sektoriin viitata nimenomaisesti, selittyy sillä, ettei komissio ole milloinkaan erotellut onshore- ja offshore-sektoreita toisistaan näiden markkinoiden osalta (ks. edellä 409 kohta).

10. *Yhdestoista kanneperuste, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu sen vuoksi, että väitetiedoksianto ja riidanalainen päätös poikkeavat toisistaan relevanttien tuotemarkkinoiden osalta*

a) Asianosaisten lausumat

427 JFE-NKK väittää, että komission väitetiedoksiannossaan mainitsema alue on laajempi kuin riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainittu alue, koska väitetiedoksianto koski kaikkia OCTG-tuotteita (sekä hankekohtaisia siirtoputkia), kun taas riidanalainen päätös koskee yksinomaan kiertettyjä OCTG-standardiputkia. JFE-NKK katsoo, että tämä muutos on vääristänyt riidanalaisen päätöksen tuotemarkkinoiden määrittelyä ja merkitsee sen puolustautumisoikeuksien loukkaamista ja tämän vuoksi kuulemisesta tietyissä EY:n perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan mukaisissa menettelyissä 22 päivänä joulukuuta 1998 annetun komission asetuksen (EY) N:o 2842/98 (EYVL L 354, s. 18) 2 artiklan 2 kohdan rikkomista. Näiden kahden relevanttien tuotemarkkinoiden määrittelyjen erot ovat merkittäviä ja muuttavat näin ollen JFE-NKK:n väitteen mukaan toteuttamien kilpailusääntöjen rikkomisten laajuutta. JFE-NKK väittää lisäksi, että edellä 66 kohdassa mainitussa nk. sementtitapauksessa annetussa tuomiossa (2212—2225 kohta) se, että väitetyt sopimuksen tietyt tuotteita tarkoittava aineellinen soveltamisala oli laajempi väitetiedoksiannossa kuin lopullisessa päätöksessä, riitti aiheuttamaan kyseisen päätöksen kumoamisen.

428 Komissio toteaa, että edellä 66 kohdassa mainitussa nk. sementtitapauksessa annetun tuomion kohdat, joihin JFE-NKK vetoaa, koskevat sitä, ulottuivatko tässä asiassa todetut sopimukset tietylle maantieteelliselle alueelle vai eivät. Tällä kysymyksellä ei kuitenkaan komission mukaan ole merkitystä käsiteltävänä olevan kanneperusteen yhteydessä. Kyseisen tuomion 852—860 kohdasta sen sijaan seuraa, että väitetiedoksiannon ja lopullisen päätöksen erilaisuus merkitsee puolustautumisoikeuksien loukkaamista ainoastaan sillä edellytyksellä, ettei lopullisessa päätöksessä vahvistettua väitettä ole esitetty väitetiedoksiannossa riittävällä tavalla, jotta sen kohteet voivat puolustautua. Koska JFE-NKK ei ole esittänyt mitään tällaista väitettä riidanalaisen päätöksen kattamien tuotteiden määrittelyn suhteen, käsiteltävänä

oleva kanneperuste on hylättävä. Jos komissiolla oli, kuten väitetiedoksiannosta ilmenee, hallussaan riittävät todisteet laajempien markkinoiden osalta kuin mistä riidanalaisessa päätöksessä oli lopulta kyse, komissiolla oli sitäkin suuremmalla syyllä hallussaan riittävät todisteet riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettujen tuotteiden osalta.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

429 Aluksi on todettava, että väitetiedoksiannon ja lopullisen päätöksen erilaisuus merkitsee puolustautumisoikeuksien loukkaamista ainoastaan sillä edellytyksellä, ettei lopullisessa päätöksessä vahvistettua väitettä ole esitetty väitetiedoksiannossa riittävällä tavalla, jotta sen adressaatit voivat puolustautua (ks. vastaavasti edellä 66 kohdassa mainittu nk. sementtitapaus, tuomion 852—860 kohta).

430 Lähtökohtaisesti komissiota ei voida moittia lopullisen päätöksen alan rajoittamisesta sitä edeltävään väitetiedoksiantoon nähden, koska komission on kuultava niitä, joille päätös osoitetaan, ja mahdollisesti otettava huomioon niiden huomautukset, joilla ne vastaavat esitettyihin väitteisiin, nimenomaan niiden puolustautumisoikeuksien kunnioittamiseksi.

431 On todettava, että käsiteltävänä olevassa asiassa se, että komissio totesi rikkomisen olevan suppeampi kuin mitä se alun perin luonnosteli väitetiedoksiannossa, oli asian olosuhteissa johdonmukaista tai jopa välttämätöntä, kun otetaan huomioon erityisesti se, että Verlucan lausunnot liittyivät ainoastaan OCTG-standardiputkiin sekä hankekohtaisiin siirtoputkiin. Käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole mitään syytä olettaa sen, että komissio rajoitti riidanalaisen päätöksen soveltamisalan kahteen väitetiedoksiannossa mainituista tuotteista, estäneen JFE-NKK:ta puolustautumasta tehokkaasti hallinnollisessa menettelyssä näiden kahden tuotteen osalta. JFE-NKK ei myöskään ole esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, miten se olisi voinut puolustautuakseen esittää väitteensä eri tavalla, jos väitetiedoksiannon soveltamisala olisi ollut rajoitetumpi.

432 Näissä olosuhteissa tämä kanneperuste on hylättävä.

11. *Kahdestoista kanneperuste, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu sen vuoksi, että väitetiedoksiannossa ei ole arvioitu riittävästi vienninrajoittamissopimusten vaikutuksia, ja sen vuoksi, että väitetiedoksianto ja riidanalainen päätös poikkeavat toisistaan näiden sopimusten soveltamisalan osalta*

a) Asianosaisten lausumat

433 JFE-NKK väittää, että komissio poikkeaa riidanalaisessa päätöksessä radikaalisti hallinnollisen menettelyn aikana ottamastaan kannasta vienninrajoittamissopimusten suhteen. JFE-NKK:n mukaan komission tehtävänä oli esittää väitetiedoksiannossa analyysi kyseisten sopimusten vaikutuksesta alustavaan arvioonsa väitetystä rikkomisesta, mitä se ei ole tehnyt. Koska tällaista analyysia ei ollut tehty, väitetiedoksiannon adressaateilla ei ollut mahdollisuutta ilmaista näkemystään tästä seikasta ennen kuin komissio ilmoitti lopullisen kantansa riidanalaisen päätöksen 108 ja 166 perustelukappaleessa (edellä 56 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomion 14 kohta). Tämän vuoksi JFE-NKK:lle ei omien sanojensa mukaan silloin, kun se antoi vastaustaan väitetiedoksiantoon, annettu mahdollisuutta esittää todisteita vienninrajoittamissopimusten jatkamisesta, joten sen puolustautumisoikeuksia on loukattu.

434 Komissio ei vastannut tähän kanneperusteeseen nimenomaisesti.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

435 On huomautettava, että komissio otti riidanalaisessa päätöksessä huomioon vienninrajoittamissopimusten olemassaolon yksinomaan todetakseen, ettei sakkojen määrää vahvistettaessa ole otettava huomioon rikkomista ajanjaksolta, jolloin nämä sopimukset olivat voimassa (riidanalaisen päätöksen 108 ja 164 perustelukappale). Näin ollen väitetiedoksiannon ja JFE-NKK:n riitauttaman päätöksen ero on viimeksi mainitulle myönteinen eikä se näin ollen voi lähtökohtaisesti vahingoittaa sen etuja.

436 Edellä 342—346 kohdassa kuitenkin todetaan neljän japanilaisen kantajan esittämien väitteiden mukaisesti, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä soveltanut virheellisesti omaa näkemystään, jonka mukaan se ottaa huomioon rikkomisen ainoastaan siitä lähtien, kun vienninrajoittamissopimukset eivät enää olleet voimassa.

437 Tästä seuraa, että jos japanilaisille kantajille olisi ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä ilmoitettu, että komissio aikoi noudattaa tätä näkemystä rikkomisen keston osalta, ne olisivat mahdollisesti esittäneet hallinnollisessa menettelyssä todisteita siitä, että vienninrajoittamissopimukset olivat voimassa 31.12.1990 saakka.

438 On kuitenkin todettava, että JFE-NKK:lla oli tilaisuus esittää huomautuksensa väitetiedoksiannosta, mukaan lukien tiedot rikkomisen kestosta. Tarkemmin ottaen on todettava, että väitetiedoksiannon mukaan kilpailusääntöjen rikkominen oli alkanut vuonna 1977. Näissä olosuhteissa JFE-NKK olisi voinut selvittää vienninrajoittamissopimusten merkityksen tältä osin ja ilmoittaa komissiolle, että riidanalai-

sen päätöksen 1 artiklassa todettu rikkominen oli näin ollen alkanut tai se pitäisi ottaa huomioon vasta sen jälkeen, kun vienninrajoittamissopimusten voimassaolo päättyi aikaisintaan vuoden 1990 lopussa. JFE-NKK ei vedonnut vienninrajoittamissopimusten olemassaoloon vastauksessaan väitetiedoksiantoon eikä toimittanut komissiolle todisteita, jotka toimitettiin myöhemmin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle (ks. edellä 345 kohta).

439 Lisäksi on huomautettava, että komission mukaan sen tätä seikkaa koskeva näkemys muodostaa jo myönnytyksen japanilaisia tuottajia kohtaan (ks. edellä 338 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

440 Käsiteltävänä olevassa asiassa olisi näin ollen puolustautumisoikeuksien käsitteeseen sisältyvän logiikan vastaista katsoa, että komission pitäisi, ennen kuin se soveltaa myönnytyksenä pitämäänsä näkemystä rajoittaa riidanalaisessa päätöksessä rikkomisen kestoja, pyytää väitetiedoksiannon adressaatteja ottamaan uudestaan kantaa tämän myönnytyksen merkitykseen ja soveltamisalaan.

441 Riippumatta siitä, pitääkö tämän myönnytyksen huomioonottamisen luonnehdinta paikkansa vai ei, on todettava, että vienninrajoittamissopimusten vaikutukset eivät mitenkään merkitse lisävaitetta eivätkä ne ole mitenkään vaarantaneet japanilaisten kantajien etuja, koska niillä on päinvastoin perusteltu rikkomisen keston lyhentämistä.

442 Vaikka komission tekemä virhe onkin käsillä olevassa oikeudenkäyntimenettelyssä perusteena rikkomisen keston lyhentämiselle, ei ole todettava, että komissio olisi loukannut tältä osin JFE-NKK:n puolustautumisoikeuksia.

443 Lopuksi on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sakkojen määrän osalta ottanut huomioon tämän kanneperusteen taustalla olevaa kysymystä rikkomisen kestosta koskevan edellä todetun virheen seuraukset (ks. jäljempänä 574, 588 ja 590 kohta).

444 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hylättävä.

12. Kolmastoista kanneperuste, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu sen vuoksi, että väitetiedoksianto ja riidanalainen päätös poikkeavat toisistaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen laajuuden arvioinnin osalta

a) Asianosaisten lausumat

445 Tämän kanneperusteen ovat esittäneet JFE-NKK ja Sumitomo. Aluksi JFE-NKK väittää, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen on perusoikeus, joka sisältyy laajempaan oikeuteen, oikeuteen oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä, josta määrätään Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa ja joka kuuluu näin ollen oikeuden yleisperiaatteisiin, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuimet valvovat (asia 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, tuomio 17.12.1970, Kok. 1970, s. 1125, Kok. Ep. I, s. 501).

446 Komissio totesi väitetiedoksiannon 63 kohdassa kuitenkin ainoastaan, että sopimuksella, jolla jaettiin sileäpäisten putkien toimitukset Corusille Vallourecin, Dalminen ja Mannesmannin kesken, pyrittiin säilyttämään Yhdistyneessä kuningaskunnassa kansallinen tuottaja, jotta tämän valtion markkinoilla noudatettaisiin perussääntöjä ja säilytettäisiin näiden markkinoiden perussäännöissä tarkoitettu kotimarkkina-asema. Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan yhdenkään komission tätä koskevassa esityksessä olleen kohdan perusteella ei voitu olettaa, että komissio piti sitä pelkkänä keinona OCTG-standardiputkien ja siirtoputkien Japanin ja Euroopan markkinoiden jakamiseen liittyvän kotimarkkinoiden kunnioittamista koskevan periaatteen täytäntöön panemiseksi (riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappale).

- 447 Sumitomo väittää, että jos väitetiedoksianto olisi sisältänyt tällaisen väitteen, se olisi vastannut siihen nimenomaisesti, ja että siltä on tämän vuoksi asetuksen N:o 2842/98 2 ja 3 artiklan ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan yhteisön oikeuden peruseriaatteen vastaisesti viety mahdollisuus tehokkaasti esittää kantansa väitettyjen tosiseikkojen todenmukaisuudesta ja merkityksellisyydestä.
- 448 Tämän arvion tueksi Sumitomo ja JFE-NKK väittävät, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komission on esitettävä väitteensä asianmukaisesti, jotta väitetiedoksiannon adressaatti voi hallinnollisessa menettelyssä tehokkaasti esittää kantansa väitettyjen tosiseikkojen todenmukaisuudesta ja merkityksellisyydestä (asia 17/74, *Transocean Marine Paint v. komissio*, tuomio 23.10.1974, Kok. 1974, s. 1063, Kok. Ep. II, s. 363, 15 kohta; julkisasiamies Warnerin asiassa 113/77, *NTN Toyo Bearing ym. v. neuvosto*, tuomio 29.3.1979, Kok. 1979, s. 1185, Kok. Ep. IV, s. 445, esittämä ratkaisuehdotus, s. 1212 ja 1261; asia 264/82, *Timex v. neuvosto* ja komissio, tuomio 20.3.1985, Kok. 1985, s. 849, Kok. Ep. VIII, s. 121, 24–30 kohta; asia C-49/88, *Al-Jubail Fertilizer ja Saudi Arabian Fertilizer v. neuvosto*, tuomio 27.6.1991, Kok. 1991, s. I-3187, 15–17 kohta; edellä 425 kohdassa mainittu asia *Mo och Domsjö v. komissio*, tuomion 63 kohta ja edellä 66 kohdassa mainittu nk. sementtitapaus, tuomion 106 ja 476 kohta). Sumitomon ja JFE-NKK:n mukaan vakiintuneessa oikeuskäytännössä todetaan myös, että väitetiedoksiannossa on ilmoitettava ne päätelmät, jotka komissio aikoo tehdä kyseessä olevien tosiseikkojen, asiakirjojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella, mitä komissio ei ole käsiteltävänä olevassa asiassa tehnyt asianmukaisesti (asia C-62/86, *AKZO v. komissio*, tuomio 3.7.1991, Kok. 1991, s. I-3359, Kok. Ep. XI, s. I-261, 29 kohta; edellä 425 kohdassa mainittu asia *Mo och Domsjö*, tuomion 63 kohta ja asia T-9/89, *Hüls v. komissio*, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-499, 39 kohta). Puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen vuoksi komissio ei saa päätöstä tehdessään jättää huomioon ottamatta väitetiedoksiannossa todettuja tosiseikkoja (asia 85/76, *Hoffmann-La Roche v. komissio*, tuomio 13.2.1979, Kok. 1979, s. 461, Kok. Ep. IV, s. 341, 11 kohta).
- 449 Komissio vastaa aluksi, että riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa mainitaan ne syyt, joiden vuoksi se päätti olla määräämättä yhteisön tuottajille lisäsakkoja päätöksen 2 artiklassa todetun kilpailusääntöjen rikkomisen perusteella. Komissio huomauttaa, ettei japanilaisilla kantajilla ole mitään oikeudellista intressiä riitauttaa kyseistä perustelukappaletta, koska niille määrätty sakko johtuu riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa kuvatusta rikkomisesta.

450 Joka tapauksessa väitetiedoksiannon sisältämässä oikeudellisessa analyysissä esitetään komission mukaan selkeästi näiden kahden rikkomisen välinen yhteys ja todetaan, että yhteisön tuottajien välisten, Corusin sileäpäisten putkien ostoja säännelleiden sopimusten tavoitteena oli säilyttää Corus Yhdistyneen kuningaskunnan kansallisenä tuottajana perussääntöjen noudattamisen varmistamiseksi Yhdistyneen kuningaskunnan lopputuotteiden markkinoilla (väitetiedoksiannon 144 kohta). Päätöksen 164 perustelukappaleessa ainoastaan kootaan yhteen väitetiedoksiannossa esitetyt seikat. Se ei vaaranna kantajien puolustautumisoikeuksia millään tavalla, koska Sumitomolla ja JFE-NKK:lla oli komission mukaan ollut mahdollisuus tosiseikat tuntien muotoilla huomautuksensa, joita ne halusivat tehdä eurooppalaisten tuottajien välisistä sileäpäisiä putkia koskevista sopimuksista.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

451 Sen kanneperusteen osalta, joka koskee riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen olemassaoloa, on aluksi hylättävä komission väite, jonka mukaan japanilaisilla kantajilla ei ollut oikeudellista intressiä riitauttaa riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa esitettyä komission arviota siinä todetun kahden rikkomisen välisestä suhteesta. Vaikka toisen rikkomisen toteaminen ei suoraan vaikuta näihin kantajiin, niillä on kuitenkin oikeus väittää, kuten ne tekivät sakon määrän alentamista koskevassa vaatimuksessaan, että niitä on kohdeltu syrjivästi siltä osin kuin eurooppalaisille tuottajille ei ole määrätty sakkoa toisen rikkomisen osalta. Se, että komissio katsoi toisen rikkomisen muodostavien toimitussopimusten olevan pelkkä keino japanilaisten kantajien osalta todetun rikkomisen panemiseksi täytäntöön, merkitsee sitä, että niillä on intressi riitauttaa tämä yhteys, koska se tekee toisesta rikkomisesta ensimmäistä rikkomista tukevan toimenpiteen, josta niitä moititaan.

452 Tämä kanneperuste on kuitenkin hylättävä.

- 453 Komission velvollisuutena väitetiedoksiantoa tehdessään on ainoastaan mainita esitetyt väitteet ja ilmoittaa selkeästi tosiseikat, joihin se tukeutuu, sekä niiden arviointi, jotta väitetiedoksiannon adressaatit voivat puolustautua tehokkaasti (ks. vastaavasti kantajien mainitsemat edellä 448 kohdassa mainittu asia AKZO v. komissio, tuomion 29 kohta ja edellä 425 kohdassa mainittu asia Mo och Domsjö, tuomio 63 kohta). Komission ei tarvitse mainita, mitä päätelmiä se tosiseikoista, asiakirjoista ja oikeudellisista seikoista tekee.
- 454 Lisäksi on todettava, että kantajien erityisesti mainitsema ja edellä 448 kohdassa mainittu asia Hüls vastaan komissio (tuomion 39 kohta, in fine) koskee sitä, missä olosuhteissa komissio voi lopullisessa päätöksessään tukeutua asiakirjoihin, jotka on kylläkin liitetty väitetiedoksiantoon mutta joita ei ole mainittu siinä nimenomaisesti.
- 455 Käsiteltävänä olevassa asiassa väitetiedoksiannon merkityksellisen kohdan eli 144 kohdan ja riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleen ainoa merkityksellinen ero on se, että riidanalaisessa päätöksessä komissio katsoi, että toisen rikkomisen muodostavat sopimukset ”olivat lopulta vain keino [ensimmäisen rikkomisen] täytäntöönpanemiseksi”, kun taas väitetiedoksiannossa komissio ainoastaan väitti, että toimitussopimusten ”tavoitteena” oli Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden perussäännöissä tarkoitettun kotimarkkina-aseman säilyttäminen.
- 456 Edellä 364 kohdassa todetaan, että komission riidanalaisessa päätöksessä esittämä väite on virheellinen siltä osin kuin toisen rikkomisen muodostavilla sopimuksilla oli enemmän kuin yksi ainoa tavoite. Kuitenkin vaikka oletettaisiin, että väitetiedoksiannon ja riidanalaisen päätöksen voidaan katsoa sisältävän tältä osin erilaiset arviot, on ilmeistä, että väitetiedoksiannon adressaateilla on ollut mahdollisuus esittää huomautuksensa komission näkemyksen taustalla olevasta avainkäsitteestä eli siitä, että eurooppalaiset tuottajat ovat tehneet toisen rikkomisen muodostavat sopimukset vahvistaakseen perussääntöjen soveltamista Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla.

457 Näissä olosuhteissa puolustautumisoikeutta ei ole tältä osin loukattu.

458 Lopuksi on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sakkojen määrän osalta ottanut huomioon tämän kanneperusteen taustalla olevan arviointivirheen seuraukset syrjivää kohtelua koskevan kanneperusteen yhteydessä (ks. jäljempänä 574, 588 ja 590 kohta).

13. Neljästoista kanneperuste, jonka mukaan komission 25.11.1994 tekemä päätös 1. ja 2.12.1994 tehtyjen tarkastusten hyväksymisestä on lainvastainen

a) Asianosaisten lausumat

459 Neljän japanilaisen kantajan mukaan 25.11.1994 tehty päätös, johon komissio tukeutui suorittaessaan tarkastuksia 1. ja 2.12.1994, on lainvastainen, koska siinä annetaan komission virkamiehille toimivalta suorittaa Euroopan yhteisön puolesta tarkastus EY 81 artiklan nojalla ja samalla myönnetään, että EFTAn valvontaviranomaisella oli tältä osin yksinomainen toimivalta ETA-sopimuksen 56 artiklan mukaisesti (jäljempänä ETA 56 artikla). Japanilaisten kantajien mukaan 25.11.1994 tehdyn päätöksen tekeminen kahden oikeudellisen perustan nojalla oli lainvastaista.

460 Komission 25.11.1994 tekemä päätös tehtiin pyynnöstä, jonka EFTAn valvontaviranomaisen kilpailuasioista vastaava jäsen osoitti komissiolle tarkastusten suorittamiseksi Euroopan yhteisön alueella ETA-sopimuksen pöytäkirjassa 23 (jäljempänä pöytäkirja 23) olevan 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti, EFTAn valvontaviranomaisen johtaman tutkimuksen yhteydessä. EFTAn valvontaviranomainen hyväksyi tämän toimenpiteen 17.11.1994 tekemällään päätöksellä. Väitetiedoksiannon 1 kohdassa

komissio myönsi nimenomaisesti toimineensa EFTAn valvontaviranomaisen asia-miehenä toteuttaessaan tarkastuksia 1. ja 2.12.1994. Tämän arvion vahvistaa japanilaisten kantajien mukaan pöytäkirjassa 23 olevan 8 artiklan 3 kohta, jonka mukaan ETA 56 artiklan mukaan toimivaltainen valvontaviranomainen voi pyytää toista valvontaviranomaista toteuttamaan tarkastuksia toimialueellaan. Japanilaiset kantajat toteavat lisäksi, että saman pöytäkirjan 8 artiklan 5 kohdan mukaan kummallakin viranomaisella on toisen viranomaisen lukuun toimiessaan velvollisuus toimittaa tälle viranomaiselle kaikki näin saadut tiedot välittömästi sen jälkeen, kun kyseiset tarkastukset on saatu päätökseen.

461 Kantajat väittävät, että ETA 56 artiklassa, jossa viitataan nimenomaisesti pöytäkirjassa 23 olevan 8 artiklan 3 kohtaan, määrätään toimivallan tiukasta jakamisesta kahden valvontaviranomaisen välillä erityisten kilpailuasioiden käsittelyssä. Niiden mukaan ETA 56 artiklassa perustetaan niin kutsuttu yhden luokun järjestelmä, jolla kaikkien sellaisten yksittäisten tapausten käsittely, jotka voivat kuulua ETA 53 artiklan soveltamisalaan, jaetaan komission ja EFTAn valvontaviranomaisen välillä sellaisten täsmällisten arviointiperusteiden mukaisesti, jotka sulkevat pois mahdollisuuden jaettuun tai samanaikaiseen toimivaltaan yhdessä ja samassa asiassa. Toisin kuin komissio väittää, yhteisöjen tuomioistuimen 10.4.1992 antamassa lausunnossa 1/92 (Kok. 1992, s. I-2821) todetaan kantajien mukaan, että tämä toimivallan tiukka jakaminen ei vääristä yhteisön toimivaltaa ja on näin ollen EY:n perustamissopimuksen mukainen.

462 Kantajien mukaan tästä seuraa, että kun komissio on tehnyt 25.11.1994 tekemänsä päätöksen, jolla se vastasi EFTAn valvontaviranomaisen nimissä esitettyyn hallinnollista avunantoa yhteisön alueella koskevaan pyyntöön, se on väistämättä myöntänyt, että kyseisellä valvontaviranomaisella oli tuolloin yksinomainen toimivalta tutkia kyseinen asia. Japanilaiset kantajat väittävät, että ETA 56 artiklan mukaan sellaiset kilpailusääntöjen rikkomiset, jotka vaikuttavat Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja rikkovat EY 81 artiklaa, kuuluvat komission yksinomaiseen toimivaltaan. Jos komissio olisi katsonut tehdessään 25.11.1994 tekemänsä päätöstä olevansa toimivaltainen tutkimaan asian EY 81 artiklan nojalla, sen olisi pitänyt riitauttaa EFTAn valvontaviranomaisen avunpyyntö ja pyytää sitä lopettamaan asian käsittely sekä aloittaa omat tutkimukset. Tältä osin Nippon

toteaa, että sekä EFTAn valvontaviranomaisen 17.11.1994 tekemän päätöksen perustelukappaleissa että sen päätösoosassa vahvistetaan, että päätös koskee ainoastaan Norjan offshore-markkinoilla käytettyjä menettelytapoja. Sen mukaan on näin ollen selvää, että EFTAn valvontaviranomainen ja komissio katsoivat tässä vaiheessa molemmat, että EFTAn valvontaviranomainen oli toimivaltainen viranomainen tutkimaan kyseessä olleita menettelytapoja.

463 Kun komissio päätti 25.11.1994 aloittaa samanaikaisesti omat tutkimukset siitä, oliko EY 81 artiklaa ja/tai ETA 53 artiklaa rikottu, vaikka EFTAn valvontaviranomainen oli tuolloin toimivaltainen tutkimaan kyseisen asian, se rikkoi Nipponin mukaan ETA 56 artiklan 1 kohtaa. Kuten komissio toteaa väitetiedoksiannossa, EFTAn valvontaviranomainen siirsi asian komissiolle vasta 6.12.1995 sillä perusteella, että sen tutkimat menettelytavat vaikuttivat yhteisön sisäiseen kauppaan, millä toimenpiteellä ei olisi ollut mieltä, jos komissio olisi jo ollut toimivaltainen suorittamaan tutkimuksia. Tämän siirron vuoksi komissio aloitti uuden tutkintamenettelyn.

464 Komission väitettä, jonka mukaan ETA 56 artikla koskee yksinomaan toimivaltaa tehdä päätöksiä, joissa kilpailusääntöjä todetaan rikotun, heikentää Nipponin mukaan ETA-sopimuksen 55 artikla, jossa määrätään, että "56 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen valvontaviranomainen tutkii — — tapaukset, joissa epäillään, että näitä periaatteita on rikottu". Samoin ETA-sopimuksen 109 artiklassa (jäljempänä ETA 109 artikla), jonka yhteisöjen tuomioistuin on edellä 461 kohdassa mainitussa lausunnossaan 1/92 katsonut olevan merkityksellinen arvioitaessa ETA 56 artiklan yhteensopivuutta EY:n perustamissopimuksen kanssa, vahvistetaan, että toimivallan yksinomaisuus pätee myös tutkintavaiheessa. ETA 109 artiklan 4 kohdassa määrätään, että komission ja EFTA:n valvontaviranomaisen on tutkittava toimivaltaansa kuuluvat valitukset ja tarvittaessa siirrettävä toisen valvontaviranomaisen käsiteltäväksi sen toimivaltaan kuuluvat valitukset. ETA 109 artiklan 5 kohdan mukaan kummalla tahansa näistä viranomaisista on mahdollisuus saattaa asia ratkaistavaksi ETA:n sekakomiteassa, jos ne eivät ole yhtä mieltä valituksen perusteella suoritettavista toimista tai tutkimuksen lopputuloksesta. Olisi absurdia katsoa, että tiukkaa toimivallan jakoa sovellettaisiin tutkintavaiheeseen asioissa, joissa on esitetty kantelu, mutta sitä ei sovellettaisi tutkintavaiheeseen, kun tutkimukset on aloitettu viran puolesta.

465 Kun otetaan huomioon kaikki nämä seikat, komission mainitsemaa pöytäkirjaa 23 ja erityisesti sen 10 artiklan 3 kohtaa on Nipponin mukaan tulkittava ETA 109 artiklan valossa. Tämän vuoksi komissio voi käyttää EFTAn valvontaviranomaisen suorittamissa tai sen lukuun suoritetuissa tutkimuksissa saatuja tietoja, jotka sisältyvät tämän viranomaisen pöytäkirjassa 23 olevan 10 artiklan 3 kohdan nojalla komissiolle siirtämään asiakirjavihkoon, ainoastaan ETA-sopimuksen määräyksiä sovellettaessa. Tämä tulkinta ei poista tämän pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdalta sen tehokasta vaikutusta, toisin kuin komissio väittää. Joka tapauksessa pöytäkirjassa 23 olevan 10 artiklan sanamuoto ja asiayhteys vahvistavat Nipponin mukaan sen, että ainoastaan yksi viranomainen voi olla toimivaltainen tutkimaan asian tietyllä hetkellä.

466 Koska 25.11.1994 tehty päätös, jonka nojalla komissio toteutti tarkastukset paikan päällä 1. ja 2.12.1994, on lainvastainen, japanilaisten kantajien mukaan asiakirjavihosta pitäisi vähintään poistaa kaikki näissä tarkastuksissa saadut asiakirjatodisteet yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti (asia 46/87 R, Hoechst v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen presidentin määräys 26.3.1987, Kok. 1987, s. 1549, 34 kohta ja edellä 61 kohdassa mainittu nk. toinen PVC-tapaus, tuomion 395 kohta). Komission olisi pitänyt pyytää tietoja uudelleen kyseessä olevilta yrityksiltä, kuten se teki edellä 61 kohdassa mainitussa nk. toisessa PVC-tapauksessa (tuomion 474—476 kohta).

467 Komission EFTAn valvontaviranomaisen lukuun keräämät todisteet olisi pitänyt poistaa käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevan menettelyn asiakirjavihosta sekä sen vuoksi, että komission 25.11.1994 tekemä päätös on lainvastainen, että siitä toisesta syystä, että tämän menettelyn tavoite oli eri kuin EFTAn valvontaviranomaisen tutkimusten tarkoitus.

468 Pöytäkirjassa 23 olevan 9 artiklan 1 kohdassa määrätään, että pöytäkirjaa sovellettaessa saatuja tietoja saa käyttää ainoastaan ETA-sopimuksen 53 ja 54 artiklassa määrättyjen menettelyjen tarkoituksiin, ja asetuksen N:o 17/20 artiklassa tietojen käyttö rajoitetaan ainoastaan niihin tarkoituksiin kuin mihin ne on kerätty. Viimeksi mainitun säännöksen soveltamisesta todetaan vakiintuneessa oikeus-

käytännössä japanilaisten kantajien mukaan, että yrityksen oikeutta ammattisalaisuuteen ja sen puolustautumisoikeuksia loukataan, jos komissio tai tilanteen mukaan kansallinen viranomainen vetoaa kyseistä yritystä vastaan sellaisen tutkimuksen kuluessa saatuihin todisteisiin, jolla on eri tarkoitus kuin kyseisellä asialla (asia 85/87, Dow Benelux v. komissio, tuomio 17.10.1989, Kok. 1989, s. 3137, 18 kohta; asia C-67/91, Asociación Española de Banca Privada ym., nk. espanjalaisten pankkien tapaus, tuomio 16.7.1992, Kok. 1992, s. I-4785, Kok. Ep. XIII, s. I-87, 35 kohta ja sitä seuraavat kohdat; asia C-60/92, Otto, tuomio 10.11.1993, Kok. 1993, s. I-5683, Kok. Ep. XIV, s. I-443, 20 kohta ja edellä 61 kohdassa mainittu nk. toinen PVC-tapaus, tuomion 472 kohta).

469 Japanilaisten kantajien mukaan yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä 468 kohdassa mainitussa nk. espanjalaisten pankkien tapauksessa erityisesti, että kansalliset kilpailuviranomaiset eivät voineet käyttää komission EY 81 artiklan nojalla toteutetun tarkastuksen aikana saamia tietoja myöskään tilanteissa, joissa niiden piti soveltaa samaa yhteisön oikeuden säännöstä (tuomion 32 kohta). Samoin yhteisöjen tuomioistuin totesi japanilaisten kantajien mukaan edellä 468 kohdassa mainitussa asiassa Otto antamassaan tuomiossa, että komissio ei voi käyttää kansallisen menettelyn aikana kerättyjä tietoja osoittamaan yhteisön kilpailusääntöjen rikkomista (tuomion 20 kohta). JFE-Kawasaki huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tukeutui edellä 61 kohdassa mainitussa nk. toisessa PVC-tapauksessa antamassaan tuomiossa katsoessaan, että puolustautumisoikeuksia oli kyseisessä asiassa kunnioitettu, siihen, että komissio oli pyytänyt uudelleen niitä asiakirjoja, jotka se sai jo muuta asiaa koskevan tarkastuksen yhteydessä (ks. edellä 466 kohta in fine).

470 Japanilaisten kantajien mukaan myös asiakirjat, jotka ovat peräisin EFTAn valvontaviranomaisen suorittamien tutkimusten yhteydessä toteutetuista tarkastuksista, olisi käsiteltävänä olevassa asiassa poistettava asiakirjavihosta samoilla perusteilla. Tämän alkuperäisen tutkimuksen tarkoitus oli niiden mukaan selvästi eri kuin komission myöhemmin aloittaman tutkimuksen tarkoitus. Komissio laati väitetiedoksiannon, joka koski yksinomaan EY 81 artiklan soveltamisalaan kuuluvaa väitettyä sopimusta, kun taas EFTAn valvontaviranomaisen 17.11.1994 tekemästä päätöksestä ilmenee, että se tutki ETA 53 artiklan nojalla yksinomaan Norjan offshore-markkinoita koskevia menettelytapoja.

471 Kantajien mukaan nämä tutkimukset kuuluvat näin ollen eri oikeusjärjestelmien soveltamisalaan. Edellä 468 kohdassa mainittujen espanjalaisten pankkien tapauksen ja asian Otto kanssa analogisesti ja ottaen huomioon pöytäkirjassa 23 olevan 9 artiklan 1 kohdan on katsottava, että EFTAn valvontaviranomaisen tutkimusten yhteydessä toimitettujen todisteiden todistusvoimasta määrätään yksinomaan ETA-sopimuksen määräyksissä ja että näihin seikkoihin voidaan vedota ainoastaan menettelyssä, josta määrätään kyseisen viranomaisen sisäisillä määräyksillä eli valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA:n jäsenvaltioiden sopimuksen pöytäkirjassa 4.

472 Japanilaisten kantajien mukaan edellä kuvatun menettelyvirheen valossa asiakirjavihosta olisi poistettava erityisesti Eurooppa—Japani-klubia koskeva muistio, Vallourecin muistio, jonka otsikkona on ”RB Patrierille” ja joka on liitetty 15.5.1991 päivättyyn kirjeeseen, komission asiakirjavihon sivulla 4782 toistettu Mannesmannin 16.1.1991 lähettämä telekopio, jonka otsikkona on ”Vancouverluettelo”, komission asiakirjavihon sivulla 4789 toistettu Sumitomon 19.2.1991 lähettämä telekopio, jonka otsikkona on ”Hintaluettelo” (”Price List”), muistio toimitusjohtajille, ”japanilainen g)-asiakirja”, 24.7.1990 pidettyä kokousta koskeva muistio, komission asiakirjavihon sivulla 2128 toistettu Mannesmannin 27.1.1986 päivätty asiakirja, jonka otsikkona on ”Teräspuutkimarkkinat 1970—1985” (”Stahlröhrmarkt 1970—1985”), ja teräspuutkimärjestelmää koskeva asiakirja.

473 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei japanilaisten kantajien mukaan pidä myöskään ottaa huomioon tutkimuksen kohteena olevien yritysten lausuntoja, jotka ne ovat antaneet vastauksena komission tietojensaantipyyntöihin ja kysymyksiin, jotka koskevat sellaisia asiakirjoja, jotka olisi pitänyt poistaa asiakirjavihosta edellä esitetyistä syistä, tai jotka perustuvat niihin. Näiden lausuntojen käyttäminen on niiden mukaan yhtä lailla lainvastaista kuin asiakirjojen käyttäminen, koska ilman niitä komissio ei olisi voinut tuoda esiin esittämiään kysymyksiä ja siten saada näihin lausuntoihin sisältyneitä lisätietoja. Näin ollen käsiteltävänä olevassa asiassa asiakirjavihosta olisi poistettava Verlucan 17.9.1996 antama lausunto, Verlucan 14.10.1996 antama lausunto, Becherin vastaus, Corusin vastaukset, komission asiakirjavihon sivulla 13544 ja 14157 toistetut Nipponin 17.11. ja 4.12.1997 antamat vastaukset, komission asiakirjavihon sivulla 14168 ja 14430 toistetut Sumitomon 31.10. ja 16.12.1997 antamat vastaukset, komission asiakirjavihon sivulla 14451 ja

14491 toistetut JFE-NKK:n 7.11. ja 15.12.1997 antamat vastaukset, komission asiakirjavihon sivulla 14519 ja 14615 toistetut JFE-Kawasakin 3.11. ja 18.12.1997 antamat vastaukset sekä todennäköisesti tarkastusta Vallourecissa koskeva asiakirja.

474 Nipponin mukaan asiakirjavihosta on poistettava sillä perusteella, että ne liittyvät 1. ja 2.12.1994 tehtyjä tarkastuksia edeltävään aikaan, muitakin asiakirjoja eli komission asiakirjavihon sivulla 4283 toistettu Sumitomon Vallourecille 9.10.1987 lähettämä telekopio, pöytäkirja JF:n kanssa pidetystä kokouksesta, komission asiakirjavihon sivulla 4848 toistettu 19.9.1991 laadittu asiakirja, jonka otsikkona on "SMI:n arvioimat erikoisputkien markkinaosuudet", komission asiakirjavihon sivulla 8514 toistettu asiakirja, jonka otsikkona on "Japanilaisten saumattomien putkien vienti (tammi—syyskuu 1995)" ("Japan's Exports of Seamless Pipe (jan—sep 95)"), komission asiakirjavihon sivulla 8692 toistettu asiakirja, jonka otsikkona on "Saumattomien OCTG-putkien myynti vuonna 1993 (tammi—syyskuu)" ("OCTG Seamless pipe supply record 1993 (jan—sept)"), VAM-BSC-sopimuksen jatkamista koskeva muistio, BSC-kokousta koskeva muistio, strategisia pohdintoja koskeva muistio, pohdintoja VAM-sopimuksesta sisältävä muistio, komission asiakirjavihon sivulla 15802 toistettu, 29.8.1991 päivätty Vallourecin muistio, jonka otsikko on "Suhteet JFE-Kawasakiin", ja komission asiakirjavihon sivulla 15809 toistettu, 20.6.1994 päivätty Vallourecin muistio, jonka otsikko on "VAM-lisenssi Sidercal".

475 Nipponin mukaan siitä, että asiakirjatodisteet ja edellä mainitut lausunnot on saatu lainvastaisesti, seuraa, että itse riidanalainen päätös on lainvastainen erityisesti koska adressaatteina olevien yritysten puolustautumisoikeuksia on loukattu. JFE-Kawasakin mukaan pelkästään tämä riittää riidanalaisen päätöksen kumoamiseen. Joka tapauksessa japanilaiset kantajat toteavat yksimielisesti, että lainvastaisen päätöksen perusteella saadut todisteet on poistettava asiakirjavihosta riidanalaisen päätöksen kumoamisen uhalla siltä osin kuin se perustuu tällaisiin todisteisiin (edellä 466 kohdassa mainittu asia Hoechst v. komissio, määräyksen 34 kohta).

476 Komissio toteaa, ettei se ole rikkonut ETA 53 artiklaa, kun se on antanut virkamiehilleen ja toimihenkilöilleen luvan tutkia EY 81 artiklan rikkomisia erityisesti 25.11.1994 tekemällään päätöksellä ja antanut niille samanaikaisesti luvan tutkia samojen tosiseikkojen osalta ETA 53 artiklan mahdollista rikkomista EFTAn valvontaviranomaisen lukuun tämän tätä koskevan pyynnön mukaisesti. Komission mukaan EFTAn valvontaviranomainen ei ollut yksinomaisesti toimivaltainen suorittamaan tutkimuksia silloin, kun tämä päätös on tehty. Komission mukaan ETA 53 artikla ei sisällä mitään määräystä, jonka nojalla EY 81 artiklaa ei sovellettaisi tilanteessa, jossa sekä EY 81 artiklan että ETA 53 artiklan soveltamisedellytykset täyttyvät samanaikaisesti. Tämän ETA 53 artiklan tulkinnan vahvistaa komission mukaan yhteisöjen tuomioistuimen 14.12.1991 antama lausunto 1/91 (Kok. 1991, s. I-6079) ja edellä 461 kohdassa mainittu lausunto 1/92.

477 Komission mukaan tällainen EFTAn valvontaviranomaisen tutkimus ei voi loukata yhteisölle sen toimivallan alalla annettuja valtuuksia. Komissio on omien sanojensa mukaan ollut vapaa tutkimaan EY 81 artiklan rikkomisia. Se on näet ollut ETA 55 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen valvontaviranomainen.

478 Komissio huomauttaa, että joka tapauksessa sen on täytynyt säilyttää oikeus tutkimusten toteuttamiseen vähintään sen määrittämiseksi, oliko se asiassa toimivaltainen viranomainen vai ei, koska yritysten menettelyt ovat vaikuttaneet jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

479 Vastauksena japanilaisten kantajien oikeuskäytäntöä koskeviin väitteisiin komissio toteaa sen, että ETA-sopimuksella luotu järjestelmä sisältää mekanismin, jolla asia voidaan siirtää viranomaiselta toiselle, erottaa käsiteltävänä olevan asian edellä 468 kohdassa mainitusta nk. espanjalaisten pankkien tapauksesta, koska yhteisön järjestelmässä ei ole vastaavaa mekanismia, jolla asioita voitaisiin siirtää komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten välillä. Edellä 61 kohdassa mainitulla toisella PVC-tapauksella ei myöskään ole merkitystä käsiteltävänä olevassa asiassa, koska kyseisessä asiassa kyseessä olleet menettelyt, joissa koottiin samat tiedot, koskivat eri asioita.

480 Komissio ei myöskään kerännyt todisteita yksinomaan muuta kuin riidanalaisen päätöksen kohteena olevaa menettelyä varten, vaan ne kerättiin sellaisten tutkintapäätösten nojalla, joissa mainittiin nimenomaisesti mahdolliset EY 81 artiklan rikkomiset ja jotka perustuivat kahteen oikeudelliseen perustaan. Näiden kahden oikeudellisen perustan vuoksi 25.11.1994 tehty päätös oli komission mukaan joka tapauksessa laillinen.

481 Suullisessa käsittelyssä EFTAn valvontaviranomainen esitti huomautuksia ainoastaan tästä kanneperusteesta. Tältä osin se yhtyi asiakysymysten osalta komission väitteisiin.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

482 Aluksi on huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä 461 kohdassa mainitussa lausunnossaan 1/92, että sen toimialaan kuuluvat ETA-sopimuksen määräykset, erityisesti sen 56 artikla, joka koskee toimivallan jakoa kilpailuasioissa EFTAn valvontaviranomaisen ja komission välillä, olivat EY:n perustamissopimuksen mukaisia.

483 Ennen tämän toteamuksen esittämistä kyseisestä artiklasta yhteisöjen tuomioistuin totesi erityisesti kyseisen lausunnon 40 ja 41 kohdassa, että yhteisön toimivaltaan tehdä kilpailualan kansainvälisiä sopimuksia sisältyy pakostakin mahdollisuus hyväksyä sopimusperusteiset säännöt sopimuspuolten keskinäisestä toimivallan jaosta kilpailuasioissa, jollei näillä säännöillä vääristetä yhteisön ja sen toimielinten toimivaltaa sellaisena kuin se käsitetään perustamissopimuksessa.

484 Lausunnosta 1/92 näin ollen seuraa, että ETA 56 artiklalla ei vääristetä EY:n perustamissopimuksessa yhteisölle annettua toimivaltaa kilpailualalla.

485 Tältä osin sekä ETA 56 artiklasta että lausunnon 1/92 johdanto-osassa olevassa osassa "Yhteenvedo komission lausuntopyynnöstä" esitetystä tämän määräysten yksityiskohtaisesta kuvauksesta ilmenee, että kaikki yhteisön toimivaltaan kilpailu-asioissa ennen ETA-sopimuksen voimaantuloa kuuluneet asiat jäivät komission yksinomaiseen toimivaltaan kyseisen sopimuksen voimaantulon jälkeen. Kaikki asiat, joissa yritysten menettely vaikuttaa Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, kuuluivat edelleen komission toimivaltaan riippumatta siitä, vaikuttiko menettely tämän lisäksi yhteisön ja EFTA-maiden väliseen kauppaan ja/tai EFTA-maiden keskinäiseen kauppaan vai ei.

486 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että ETA-sopimuksen määräyksiä ei ole tulkittava siten, että komissio menettäisi, vaikka vain väliaikaisesti, toimivaltansa soveltaa EY 81 artiklaa kilpailuvastaiseen sopimukseen, joka vaikuttaa yhteisön jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

487 Käsiteltävänä olevassa asiassa on kuitenkin todettava, että komissio vetosi 25.11.1994 tekemässään päätöksessä tutkimusten aloittamisesta teräspuutalalla oikeudellisena perusteena erityisesti EY 81 artiklaan ja asetukseen N:o 17. Tämän tutkimuksen yhteydessä komissio käytti valtuuksia, jotka sille on myönnetty asetuksella N:o 17 riidanalaisessa päätöksessä mainittujen todisteiden keräämiseksi, ja se määräsi kyseisen päätöksen 1 ja 2 artiklassa kilpailusääntöjen vastaisille sopimuksille sakkoja yksinomaan EY 81 artiklan nojalla.

488 Lisäksi on vastattava nimenomaisesti japanilaisten kantajien erityiseen väitteeseen, joka koskee komission 25.11.1994 tekemässään päätöksessä käyttämän kahden

oikeudellisen perustan lainvastaisuutta eli sitä, että EY 81 artiklan ja asetuksen N:o 17 lisäksi on käytetty ETA 53 artiklaa ja EFTAn valvontaviranomaisen 17.11.1994 tekemää päätöstä, jolla hyväksyttiin avunpyynnön lähettäminen komissiolle.

489 On todettava, että käsiteltävänä olevassa asiassa komissio ei voinut 25.11.1994 päätöstään tehdessään kohtuudella tietää varmasti oikeaa oikeudellista perustaa, koska se riippui mahdollisen rikkomisen maantieteellisestä laajuudesta ja erityisesti siitä, vaikuttiko rikkominen yhteisön jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Japanilaiset kantajat toteavat oikeutetusti, että ETA-sopimuksessa ja erityisesti sen 56 ja 109 artiklassa perustetaan kilpailusääntöjen soveltamiselle ”yhden luukun” järjestelmä, jota sovelletaan tutkintavaiheesta alkaen siten, että kummallakin valvontaviranomaisella on velvollisuus lopettaa asian käsittely ja siirtää asia toiselle viranomaiselle, jos se toteaa toisen viranomaisen olevan toimivaltainen.

490 Tätä ”yhden luukun” käsitettä ei kuitenkaan voida soveltaa tutkimusten alusta lähtien, jos tässä vaiheessa ei ole mahdollista määrittää, kumpi viranomainen on toimivaltainen, tai muuten tilanteessa, jossa asia on saatettu EFTAn valvontaviranomaisen käsiteltäväksi mutta komissio on lopulta toimivaltainen, loukataan edellä esitettyä periaatetta, jonka mukaan ETA-sopimuksen määräykset eivät voi poistaa komissiolta toimivaltaa tutkia kilpailunvastaisia menettelytapoja, jotka vaikuttavat yhteisön jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

491 Tältä osin on todettava lisäksi, että pelkästään se, että yhteisön toimielin tukeutuu toimessa sekä oikeaan oikeudelliseen perustaan että yhteen tai useampaan muuhun oikeudelliseen perustaan, jotka osoittautuvat lopulta epäasianmukaisiksi, ei voi aiheuttaa kyseisen toimen virheellisyttä (ks. vastaavasti asia T-213/00, CMA CGM ym. v. komissio, tuomio 19.3.2003, Kok. 2003, s. II-913, 79—103 kohta, erityisesti 94 kohta).

- 492 Edellä esitetystä seuraa, että komissio on koko ajan ollut toimivaltainen tutkimaan lopulta riidanalaisessa päätöksessä todettuja kilpailunvastaisia sopimuksia huolimatta siitä, että EFTAn valvontaviranomainen oli jo aloittanut tutkimukset mahdollisista samankaltaisista menettelytavoista Norjan markkinoilla. Tämän vuoksi muilla japanilaisten kantajien esittämillä väitteillä, erityisesti sillä, joka koskee espanjalaisten pankkien tapauksessa annettua tuomiota (ks. edellä 468 ja 469 kohta), ei ole käsiteltävänä olevassa asiassa merkitystä.
- 493 Näissä olosuhteissa tämä kanneperuste on hylättävä.

B Sakkojen määrän alentamista koskevat vaatimukset

1. *Ensimmäinen ja toinen kanneperuste, jotka koskevat perustelujen puutteellisuutta sen osalta, ettei yhteistyötiedonantoa sovellettu JFE-NKK:n hyväksi, ja siltä osin tehtyä virhettä*

a) Asianosaisten lausumat

- 494 JFE-NKK:n mukaan komissio ei ole riidanalaisen päätöksen 175 perustelukappaleessa perustellut riittävästi sitä, ettei se ole soveltanut yhteisötyötiedonantoa sen hyväksi.

- 495 JFE-NKK väittää tältä osin vastanneensa yksityiskohtaisesti neljään komission sille osoittamaan tietojensaantipyyntöön, mikä sen mukaan oikeuttaa 10 prosentin alennukseen sille määrätystä sakosta yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 48/69, ICI

vastaan komissio, 14.7.1972 antaman tuomion (Kok. 1972, s. 619, Kok. Ep. II, s. 25) mukaisesti. Lisäksi se väittää olevansa ainoa tuottaja, joka on toimittanut komissiolle eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välisten kokousten päivämäärät, osanottajien nimet ja tarkat pitopaikkakunnat, minkä pitäisi kyseisen tuomion mukaan oikeuttaa sille määrätyn sakon määrän alentamiseen 20 prosentilla.

- 496 Komission mukaan JFE-NKK:n väitteet perustelujen puutteellisuudesta ovat täysin perusteettomia, koska riidanalaisen päätöksen 175 perustelukappaleessa todetaan, ettei se ole toiminut todellisessa yhteistyössä. Yhteistyötiedonannon mukaan kyseisen yrityksen on ainakin ilmoitettava komissiolle, että se ei kiistä väitetiedoksiannossa esitettyjen seikkojen olemassaoloa, mitä JFE-NKK ei ole tehnyt.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 497 On riittävää todeta, että riidanalaisen päätöksen 175 perustelukappaleessa todetaan, ettei JFE-NKK ole käsiteltävänä olevassa asiassa toteutettujen tutkimusten aikana toiminut "todellisessa yhteistyössä". Pitipä tämä toteamus paikkansa tai ei, on todettava, että se merkitsee riittäviä perusteluja sille, että komissio ei alentanut JFE-NKK:lle määrättyjä sakkoja yhteistyön perusteella.

- 498 Vaikka oletettaisiin, että näiden kanneperusteiden voitaisiin katsoa koskevan virhettä yhteistyötiedonannon soveltamisessa, ne on hylättävä.

- 499 On nimittäin huomautettava, että jotta sakon määrän alentaminen yhteistyön vuoksi olisi perusteltua, yrityksen on toiminnallaan helpotettava komission tehtävää eli yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisten toteamista ja niistä rankaisemista (ks. asia T-347/94, *Mayr-Melnhof v. komissio*, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1751, 309 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 500 Käsiteltävänä olevassa asiassa on todettava, että vaikka JFE-NKK:n vastauksista ja erityisesti sen 7.11.1997 antaman vastauksen sisältämistä Eurooppa—Japani-klubin useiden kokousten päivämääriä ja paikkoja koskevista tiedoista on ollut komissiolle hyötyä, niissä ainoastaan vahvistetaan tiettyjä Verlucan Vallourecin nimissä vuonna 1996 antamissaan lausunnoissa jo antamia tietoja. Näin ollen ei pidä paikkaansa, että JFE-NKK olisi ainoa tällaisia tietoja antanut yritys.
- 501 Siltä osin kuin yritykset esittävät samassa hallinnollisen menettelyn vaiheessa ja vastaavanlaisissa olosuhteissa komissiolle samankaltaisia tietoja tosiseikoista, joista niitä moititaan, niiden on katsottava harjoittaneen komission kanssa samanasteista yhteistyötä (ks. vastaavasti edellä 50 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat *Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni v. komissio*, tuomion 243—245 kohta).
- 502 Käsiteltävänä olevassa asiassa Vallourec on kuitenkin Verlucan lausuntojen pohjalta myöntänyt nimenomaisesti, että kyseiset kokoukset pidettiin erityisesti neljän eurooppalaisen tuottajan kansallisten markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen puitteissa. Verluca on nimittäin todennut, että kunkin Eurooppa—Japani-klubin jäsenen piti kunnioittaa kaikkien klubin muiden jäsenten kansallisia markkinoita ja että Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla oli erityisasema, koska ne olivat ”puoliksi suojatut”. Verluca täsmensi myös markkinoiden jakamista koskevan sopimuksen kestoa ja toimintatapaa. JFE-NKK puolestaan katsoi 7.11.1997

antamassaan vastauksessa, että vaikka eurooppalaiset tuottajat ovat pyytäneet sitä kunnioittamaan niiden kansallisia markkinoita, se ei ole milloinkaan vastannut näihin pyyntöihin myöntävästi.

503 On todettava, ettei Verluca ole ainoastaan vastannut komission ensimmäisen Vallourecissa vuoden 1996 syyskuussa toteutetun tarkastuksen aikana esittämiin kysymyksiin. Verlucan lausunnoista kokonaisuutena tarkasteltuna ilmenee todellinen halu myöntää rikkominen ja tehdä todellista yhteistyötä komission toteuttamien tutkimusten yhteydessä. JFE-NKK sen sijaan ainoastaan toimitti tiedot, joita komissio siltä pyysi, ja kiisti niiden tulkitsemisen siten, että tämä tulkinta voisi osoittaa sen osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen.

504 On todettava, että JFE-NKK:n toimittamien tietojen hyödyllisyys perustuu yksinomaan siihen, että ne tukevat tietystä määrin komission hallussa jo olleita Verlucan lausuntoja. Tämän vuoksi näiden tietojen toimittaminen ei ole helpottanut komission tehtävää huomattavasti ja näin ollen riittävästi oikeuttamaan sakon määrän alentamista yhteistyön perusteella.

505 Muutoin komissio toteaa perustellusti, ettei JFE-NKK ole ilmoittanut sille milloinkaan hallinnollisen menettelyn aikana myöntävänsä tosiseikkojen todenmukaisuutta. Se on kiistänyt ne edelleen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

506 Näissä olosuhteissa on todettava, että JFE-NKK:n väitteet eivät oikeuta yhteistyötiedonannon soveltamista tälle yritykselle määrätyn sakon määrän alentamiseksi.

2. Kolmas kanneperuste, jonka mukaan perustelut ovat puutteelliset sakkojen määrän laskentatavan osalta

a) Asianosaisten lausumat

507 JFE-NKK:n mukaan komissio ei esittänyt sakkojen määrän laskentatapaa riittävän yksityiskohtaisesti, jotta se täyttäisi oikeuskäytännössä esitetyt edellytykset (asia T-148/89, Tréfilunion v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-1063, 142 kohta). Komissio ei JFE-NKK:n mukaan sakkojen määrää laskiessaan tutkinut riidanalaisen päätöksen kunkin adressaatin liikevaihtoa eikä tosiasiallista osallistumista rikkomiseen. JFE-NKK:n mukaan tämä laiminlyönti merkitsee perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä.

508 Komissio toteaa esittäneensä sakkojen laskentatavan asianmukaisesti riidanalaisessa päätöksessä, erityisesti sen 162 perustelukappaleessa.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

509 Tältä osin riittää, kun todetaan, että komissio esitti riidanalaisen päätöksen 156—175 perustelukappaleessa selkeästi ja johdonmukaisesti seikat, jotka se otti huomioon sakkojen määrää määrittäessään. Edellä 507 kohdassa mainitussa asiassa Tréfilunion vastaan komissio annettu tuomio ei hyödytä JFE-NKK:ta millään tavalla, koska siinä ilmoitetaan tältä osin ainoastaan, että komission on esitettävä sakkojen laskentatapa. Erillistä kysymystä siitä, onko komissio tehnyt sakkoja laskiessaan arviointivirheitä, tarkastellaan jäljempänä 515 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa.

510 Tämän vuoksi tämä kanneperuste on hylättävä.

3. Neljäs kanneperuste, jonka mukaan rikkomisen kesto on arvioitu virheellisesti

a) Asianosaisten lausumat

- 511 Edellä 136 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa esitettiin japanilaisten kantajien väitteet, joiden mukaan komission olisi pitänyt ainakin katsoa rikkomisen kestäneen vähemmän aikaa kuin mitä riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettiin.
- 512 Koska komissio korotti rikkomisen vakavuuden perusteella määritettyä sakon määrää 10 prosentilla vuodessa ja koska rikkominen kesti viiden vuoden sijasta korkeintaan neljä täyttä vuotta (vuodesta 1991 vuoteen 1994), riidanalaisessa päätöksessä kaikkien japanilaisten kantajien kohdalla rikkomisen keston osalta todettu 50 prosentin korotus olisi japanilaisten kantajien mukaan pitänyt muuttaa korkeintaan 40 prosentin korotukseksi. Vastauskirjelmässään Nippon toteaa, ettei komission väite, jonka mukaan vienninrajoittamissopimukset eivät olleet estäneet japanilaisia tuottajia myymästä saumattomia teräsputkia yhteisöön, vastaa sen riidanalaisessa päätöksessä ajanjakson 1977—1989 osalta esittämää kantaa. Sumitomo väittää tältä osin, että komission virkamiehet eivät voi korvata komission jäseniä väittäen, että vuoden 1990 osalta oli oikeutettua määrätä sakosta, vaikka oletettaisiin, että vienninrajoittamissopimuksia sovellettiin tuona vuonna.
- 513 Komission väitteet riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen kestosta on esitetty edellä 157 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa. Koska rikkomisen kesto on osoitettu oikeudellisesti riittävällä tavalla, sakon määrää ei komission mukaan ole alennettava.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

514 Koska asianosaisten rikkomisen kestoja koskevat väitteet on tutkittu edellä 338—352 kohdassa, tämän kanneperusteen yhteydessä on riittävää huomauttaa, että tätä kestoja on kunkin japanilaisen kantajan osalta lyhennettävä viidestä vuodesta kolmeen ja puoleen vuoteen eli ajanjaksoksi 1.1.1991—1.7.1994. Tämä uusi rikkomisen kesto otetaan huomioon jäljempänä 588 ja 590 kohdassa japanilaisille kantajille määrättävien sakkojen määrää vahvistettaessa.

4. Viides kanneperuste, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen osoittamista tukevia asiakirjoja on arvioitu virheellisesti

a) Asianosaisten lausumat

515 Japanilaiset kantajat muistuttavat väitteistä, joita ne esittivät vaatiessaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista ja jotka perustuvat siihen, etteivät komission riidanalaisessa päätöksessä mainitsemit eri asiakirjatodisteet koske samoja tuotteita kuin lopulta moitittu rikkominen (ks. edellä 105 kohta ja sitä seuraavat kohdat). Jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäisi jotkut komission esittämistä asiakirjatodisteista vahvistaen samalla riidanalaisen päätöksen muilta osin, sakkojen määrää pitäisi japanilaisten kantajien mukaan alentaa siten, että se vastaa niistä asiakirjatodisteista, joita se ei hylkää, ilmenevää tuotteiden määritelmää ja rikkomisen kestoja. Tässä yhteydessä on otettava huomioon se, että tietyt todisteet, erityisesti jakoperusteita koskeva asiakirja, liittyvät rajoitetumpiin tuotemerkkeihin.

516 JFE-Kawasaki ja Sumitomo väittävät vielä, että komission olisi pitänyt ainakin ottaa huomioon suppeammat markkinat määrittääkseen rikkomisen vakavuuden ja näin ollen vahvistaakseen riidanalaisen päätöksen adressaateille määrättävän sakon määrän alhaisemmaksi. Erityisesti maantieteellisesti komissio ei japanilaisten kantajien mukaan ole osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että todettu rikkominen vaikutti Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoihin.

517 Komissio vastaa, että siltä osin kuin asiakirjatodisteista ilmenee sopimuksen soveltamisalan vaihtelevuus, ne vaikuttavat osoittavan, että soveltamisala voisi olla laajempi kuin riidanalaisessa päätöksessä todettu soveltamisala. Väitteestä, jonka mukaan se määritti maantieteelliset markkinat huonosti, komissio toteaa, että se on arvioinut rikkomisen vakavuutta ottaen huomioon oikein määritellyt markkinat riidanalaisen päätöksen 160 ja 161 perustelukappaleessa tutkimustensa kuluessa keräämiensä todisteiden perusteella (ks. myös edellä 144 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

518 Tämän kanneperusteen hylkäämiseksi on riittävää huomauttaa, että kuten edellä 352 kohdassa todetaan, riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu rikkominen on osoitettu oikeudellisesti riittävällä tavalla kaikilta muilta osin kuin sen keston osalta, minkä vaikutus sakkojen määrään on todettu edellä 514 kohdassa.

5. Viides ja kuudes kanneperuste, joiden mukaan suhteellisuusperiaatetta on loukattu, sakkojen laskemista koskevia suuntaviivoja on rikottu ja perusteluvelvollisuutta on laiminlyöty

a) Asianosaisten lausumat

519 Japanilaisten kantajien mukaan niille määrättyjen sakkojen määrää laskettaessa olisi pitänyt ottaa huomioon se, ettei rikkominen vaikuttanut Euroopan markkinoihin

(yhdistetyt asiat 6/73 ja 7/73, Istituto chemioterapico italiano ja Commercial Solvents v. komissio, tuomio 6.3.1974, Kok. 1974, s. 223, Kok. Ep. II, s. 229, 51 kohta ja sitä seuraavat kohdat; edellä 56 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Suiker Unie ym. v. komissio, tuomion 614 kohta ja sitä seuraavat kohdat ja edellä 74 kohdassa mainittu asia Thyssen Stahl v. komissio, tuomion 672 kohta). Nippon ja Sumitomo viittaavat tähän seikkaan väitteissään, jotka koskevat kaupan esteitä, joiden olemassaolo esti japanilaisia tuottajia myymästä tuotteitaan yhteisön markkinoille, minkä vuoksi rikkomisen vaikutukset yhteismarkkinoilla olivat joka tapauksessa käytännöllisesti katsoen olemattomat. JFE-NKK vetoaa tässä yhteydessä asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa käytettävien suuntaviivojen (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä sakkojen laskennassa käytettävät suuntaviivat) 3 artiklaan, jonka mukaan se, että yritys on jättänyt käytännössä soveltamatta rikkomusta koskevia sopimuksia tai menettelytapoja, on lieventävä asianhaara. JFE-Kawasaki väittää tältä osin, että sakot, mukaan lukien japanilaisille kantajille määrätyt sakot, vaikuttavat käsittävän riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen muodostavat menettelytavat, mikä on lainvastaista, koska tämä toinen rikkominen koskee ainoastaan yhteisön tuottajia.

520 Japanilaisten kantajien mukaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa on lisäksi mainittu vähemmän tuotteita kuin väitetiedoksiannossa. Kyseessä olevia tuotteita on niin vähän, että yhteensä 99 miljoonan euron sakot ovat kohtuuttomat suhteessa riidanalaisen päätöksen kaikkien adressaattien näistä tuotteista yhteensä saaman liikevaihdon keskiarvoon, joka on 73 miljoonaa euroa vuodessa (riidanalaisen päätöksen 162 perustelukappale). Tältä osin Sumitomo vetoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-77/92, Parker Pen vastaan komissio, 14.7.1994 antamaan tuomioon (Kok. 1994, s. II-549, 580 kohta) ja sen asiassa T-319/94, Fiskeby Board vastaan komissio, 14.5.1998 antamaan tuomioon (Kok. 1998, s. II-1331, 40 kohta). Aikaisemmassa päätöskäytännössään komissio ei Sumitomon mukaan ole milloinkaan määrännyt sakkoa, jonka määrä on lähes rikkomisen toteamista koskevassa päätöksessä tarkoitetuilla markkinoilla saadun liikevaihdon suuruinen. JFE-Kawasaki toteaa lisäksi, että 73 miljoonan euron liikevaihto vaikuttaa sisältävän myynnin yhteisön offshore-markkinoilla, vaikka niitä ei pitäisi ottaa huomioon sen edellä 405 kohdassa esitettyjen väitteiden mukaisesti.

- 521 Nippon toteaa tältä osin, että edellä 61 kohdassa mainitussa toisessa PVC-tapauksessa annetun tuomion mukaan komission on otettava huomioon kaikki rikkomisen olosuhteet määrätäkseen sakon, jonka määrä on suhteellisuusperiaatteen mukainen. Näiden seikkojen joukossa ovat kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevien tavaroiden volyymi ja arvo (edellä 56 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 120 kohta). Sakkojen laskemista koskevien suntaviivojen mukaan on otettava huomioon rikkomisen konkreettiset vaikutukset markkinoihin ja tietyissä tapauksissa sakon määrää on arvioitava suhteessa todellisten vaikutusten painoarvoon ja näin ollen kunkin yrityksen rikkomista merkitsevän käyttäytymisen vakavuuteen (ks. myös asia C-51/92 P, *Hercules Chemicals* v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. I-4235, 110 kohta ja edellä 66 kohdassa mainittu nk. sementtitapaus, tuomion 4949 kohta). JFE-Kawasaki lisää tältä osin olevansa kokonaisliikevaihdoltaan pienin neljästä japanilaisesta tuottajasta, joille on riidanalaisessa päätöksessä määrätty sakko. JFE-NKK väittää, että sen OCTG-putkien ja hankekohtaisten siirtoputkien myynti on muiden japanilaisten kantajien myyntiä vähäisempää. JFE-NKK toteaa lisäksi, että komission olisi pitänyt ottaa huomioon se, etteivät japanilaiset kantajat ole noudattaneet lainvastaista sopimusta siltä osin kuin ne ovat jatkaneet kyseisten tuotteiden myyntiä ainoilla niitä kiinnostavilla markkinoilla eli Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla (edellä 58 kohdassa mainittu asia *Buchmann* v. komissio, tuomion 121 kohta). Tältä osin komission riidanalaisen päätöksen 161 perustelukappaleessa esittämä toteamus, jonka mukaan riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettujen eurooppalaisten tuottajien neljä alkuperämaata muodostavat laajat maantieteelliset markkinat, ei vastaa riidanalaisen päätöksen 106 ja 145 perustelukappaleessa esitettyjä huomioita, joissa komissio vetoaa neljän kansallisen markkinan olemassaoloon.
- 522 Komission väitteellä, joka koskee sakkojen määrän vahvistamista koskevaan harkintavaltaan liittyvää oikeuskäytäntöä, ei japanilaisten kantajien mukaan ole merkitystä, koska komission on edelleen noudatettava asetuksen N:o 17/15 artiklaa. Komission väite, jonka mukaan sakkojen laskemista koskevissa suuntaviivoissa määrätään erittäin vakavien rikkomisten osalta sakkojen perusmääräksi lähtökohtaisesti 20 miljoonaa euroa, ei japanilaisten kantajien mukaan voi estää suhteellisuusperiaatteen kunnioittamista sakkojen määrää vahvistettaessa.
- 523 Sumitomo katsoo, että vienninrajoittamissopimusten voimassaolo ennen vuotta 1991 on lieventävä olosuhde, joka komission olisi pitänyt ottaa huomioon

myöhemmän ajanjakson osalta huolimatta siitä, että EY 81 artiklan toimeenpano ei ollut enää kiellettyä kyseisen sopimuksen voimassaolon päätyttyä. Sumitomo pyytää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta soveltamaan analogisesti edellä 56 kohdassa mainitussa asiassa Suiker Unie ym. vastaan komissio annettua tuomiota (619 ja 620 kohta). Siltä osin kuin komissio väittää asiassa T-78/00 laatimassaan vastineessa, että kyseisten sopimusten voimassaolo ennen vuotta 1991 oli pikemminkin raskauttava kuin lieventävä olosuhde, tämä väite on Sumitomon mukaan ristiriidassa riidanalaisessa päätöksessä mainitun näkemyksen kanssa ja tämän vuoksi sen osalta laiminlyödään EY 253 artiklassa määrättyä perusteluvollisuutta.

524 Komissio kiistää, että sakon määrä olisi suhteeton, ja väittää japanilaisten kantajien kannan perustuvan virheelliseen näkemykseen, jonka mukaan sakon määrä on vahvistettava suhteessa markkinoiden kokoon. Komission mukaan sakon määrän on oltava suhteessa kokonaisuutena tarkasteltavan rikkomisen vakavuuteen eikä pelkästään riidanalaisen päätöksen adressaattien liikevaihtoon. Riidanalaisen päätöksen 162 perustelukappaleessa komissio totesi, että markkinoiden jakamista koskeva sopimus merkitsi EY 82 artiklan erittäin vakavaa rikkomista sillä perusteella, että sen tarkoituksena oli sellaisten kansallisten markkinoiden eristäminen, joissa yhteisön alueella kulutetaan suurin osa riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetuista tuotteista. Näin ollen komission mukaan on ilmeistä, että tämä kilpailusääntöjen rikkominen on vaikuttanut yhteismarkkinoiden toimintaan ja kilpailuun näillä markkinoilla.

525 Riidanalaisen päätöksen 162 perustelukappaleessa esitetty näkemys on komission mukaan sakkojen laskemista koskevien suuntaviivojen mukainen, joissa todetaan, että sakkojen enimmäismäärä on 10 prosenttia liikevaihdosta ja että sakkojen määrä lasketaan lähtien rikkomisen vakavuuden perusteella määräytyvästä määrästä. Tältä osin rikkomisen toteavan päätöksen adressaattien liikevaihdolla on merkitystä yksinomaan tämän 10 prosentin enimmäismäärän osalta (edellä 66 kohdassa mainittu nk. sementtitapaus, tuomion 5005—5025 kohta). Sakkojen laskemista koskevissa suuntaviivoissa määrätään vakavien rikkomisten osalta 20 miljoonan euron perusmäärästä ja koska komissio on jo alentanut tätä määrää 10 miljoonaan euroon markkinoiden koon perusteella (riidanalaisen päätöksen 163 perustelukappale), komission mukaan sakkoa ei ole alennettava enempää. Komissio toteaa lisäksi,

että sakkojen laskemista koskevien suuntaviivojen mukaan rikkomisen vaikutus markkinoihin on tekijä, joka otetaan huomioon ainoastaan, kun se on mitattavissa, ja että kunkin yrityksen liikevaihto on otettava huomioon yksinomaan tapauksissa, joissa samanlaiseen rikkomiseen syyllistyneet yritykset ovat kooltaan huomattavan erilaisia, mikä ei ole tilanne käsiteltävänä olevassa asiassa.

526 Riidanalaisessa päätöksessä käytetty lähestymistapa on komission mukaan sellaisen oikeuskäytännön mukainen, jossa komissiolla on katsottu olevan sakon määrään vahvistaessaan harkintavaltaa (edellä 425 kohdassa mainittu asia *Mo och Domsjö*, tuomion 268 kohta). Kyseisen tuomion 358 kohdassa, jonka yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut muutoksenhakumenettelyssä asiassa *C-283/98 P, Mo och Domsjö*, 16.11.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. I-9855, 62 kohta), ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi komission mukaan, että erittäin vakavien rikkomisten osalta vaikutukset markkinoihin on oletettava tai niillä ei missään tapauksessa ole merkitystä rikkomisen vakavuutta arvioitaessa.

527 Vastauksena JFE-Kawasakin väitteeseen, jonka mukaan japanilaisille tuottajille määrätty sakko sisältää sakon, joka on määrättävä 2 artiklassa todetusta rikkomisesta, komissio katsoo, että tämä arvio on virheellinen, koska tämän rikkomisen nojalla ei ole määrätty lainkaan sakkoa tai korotettu sitä.

528 Komissio väittää sen, että se päätti olla määräämättä sakkoa vienninrajoittamissopimusten voimassaoloajan osalta, merkitsevän jo myönnytystä japanilaisille tuottajille erityisesti japanilaisten tuotteiden tuontia yhteisöön koskevan komission lausunnon (EYVL 1972, C 111, s. 13) valossa, josta ilmenee, että vienninrajoittamissopimusten olemassaolo ei auttanut japanilaisia tuottajia mitenkään kilpailuoikeutta sovellettaessa. Se, että vienninrajoittamissopimukset olivat voimassa ennen vuotta 1990, ei komission mukaan ole mitenkään lieventävä asianhaara vahvistettaessa sakkojen määrää vuodesta 1990 alkaen, toisin kuin Sumitomo väittää.

- 529 Vastauksena Sumitomon väitteeseen, jonka mukaan komissiolla ei ole oikeutta tukeutua ensimmäistä kertaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa viennin-rajoittamissopimusten väitettyyn raskauttavaan luonteeseen ennen vuotta 1990, komissio toteaa, että Sumitomo vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta sen täyden toimivallan puitteissa alentamaan sakon määrää. Tässä yhteydessä komissio katsoo asianmukaiseksi kiinnittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen huomiota kaikkiin sen harkintavallan käyttöön liittyviin seikkoihin.
- 530 Tältä osin on komission mukaan todettava, että Sumitomo pyrkii esittämään sakon määrän alentamista koskevan vaatimuksensa yhteydessä uuden kanneperusteen, kun se vastauskirjelmässään ottaa esiin päätöksen perustelut, vaikka kanne ei sisällä kanneperustetta, jonka mukaan sakon määrän vahvistamista olisi perusteltu riittämättömästi. Tämä kanneperuste on komission mukaan jätettävä tutkimatta työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 531 Aluksi on todettava, että asetuksen N:o 17 5 artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi päätöksellään määrätä sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 euroa taikka tätä suurempi mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta. Kyseisen säännöksen mukaan sakon suuruutta näissä rajoissa määrättäessä on otettava huomioon rikkomisen vakavuus ja kesto.
- 532 Asetuksessa N:o 17, oikeuskäytännössä tai sakkojen laskemista koskevissa suuntaviivoissa ei määrätä, että sakon määrä olisi vahvistettava suorassa suhteessa kyseessä olevien markkinoiden kokoon ja että tämä tekijä on ainoastaan yksi merkityksellisistä tekijöistä. Asetuksen N:o 17 mukaan, sellaisena kuin sitä on tulkittu oikeuskäytännössä, yritykselle kilpailusääntöjen rikkomisesta määrätyn

sakon määrän on oltava oikeassa suhteessa rikkomiseen kokonaisuutena arvioituna ja kun otetaan huomioon muun muassa rikkomisen vakavuus (ks. vastaavasti asia T-83/91, Tetra Pak v. komissio, tuomio 6.10.1994, Kok. 1994, s. II-755, Kok. Ep. XVI, s. II-1, 240 kohta ja analogisesti asia T-229/94, Deutsche Bahn v. komissio, tuomio 21.10.1997, Kok. 1997, s. II-1689, 127 kohta). Kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä 56 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa *Musique Diffusion française* ym. vastaan komissio antamansa tuomion 120 kohdassa, rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi on otettava huomioon lukuisia seikkoja, joiden luonne ja merkittävyys vaihtelevat sen mukaan, minkä tyyppisestä rikkomisesta kulloinkin on kysymys, ja mitkä ovat kyseiseen rikkomiseen liittyvät erityisolosuhteet (ks. myös analogisesti em. asia *Deutsche Bahn* v. komissio, tuomion 127 kohta).

533 Tältä osin on myös todettava, että ainoa nimenomainen viittaus kyseessä olevan yrityksen liikevaihtoon eli asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa sakkojen vahvistamista varten asetettu enimmäismäärä, joka on 10 prosenttia liikevaihdosta, koskee yrityksen maailmanlaajuista kokonaisliikevaihtoa (ks. vastaavasti edellä 56 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 119 kohta) eikä yrityksen liikevaihtoa markkinoilla, joihin moitittu kilpailunvastainen menettelytapa vaikuttaa. Kyseisen tuomion samasta kohdasta nimittäin ilmenee, että tämän enimmäismäärän tarkoituksena on välttää se, että sakot olisivat suhteettomia kokonaisuutena arvioitun yrityksen painoarvoon verrattuna.

534 On kuitenkin korostettava, että kyseinen viittaus maailmanlaajuiseen liikevaihtoon on merkityksellinen yksinomaan laskettaessa sen sakon enimmäismäärää, jonka komissio voi määrätä (ks. sakkojen laskemista koskevien suuntaviivojen 1 kohta), eikä merkitse lainkaan sitä, että kullekin yritykselle määrätyn sakon suuruuden olisi oltava tarkasti suhteessa kunkin yrityksen kokoon.

535 Koska käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole väitetty, että sakon määrä ylittäisi 10 prosenttia japanilaisten kantajien kokonaisliikevaihdosta, näitä sakkoja ei voida arvostella yksinomaan sillä perusteella, että yhdistettyinä eurooppalaisille tuottajille määrättyihin sakkoihin niiden yhteismäärä on suurempi kuin kyseessä olevilla markkinoilla toteutettu liikevaihto eli 73 miljoonaa euroa. On tosin huomautettava,

että yhteisöjen tuomioistuin korosti asiassa C-248/98 P, KNP BT vastaan komissio, 16.11.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. I-9641, 61 kohta) ohimennen, että "asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan tarkoituksena on varmistaa se, että seuraamus on oikeassa suhteessa yrityksen merkitykseen niillä tuotemerkkinoilla, joilla kilpailusääntöjä on rikottu". Sen lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuin viittaa kyseisessä asiassa antamansa tuomion 61 kohdassa nimenomaisesti edellä 56 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Musique Diffusion française ym. vastaan komissio antamansa tuomion 119 kohtaan, on korostettava, että kyseinen muotoilu, jota ei ole toistettu myöhemmässä oikeuskäytännössä, liittyy edellä mainitun asian KNP BT vastaan komissio erityiseen asiayhteyteen. Kyseisessä asiassa kantaja moitti sitä, että komissio otti huomioon ryhmän sisäisen myynnin määritelläkseen sen markkinaosuutta, minkä yhteisöjen tuomioistuin vahvisti edellä esitetystä syistä. Tästä ei näin ollen voida päätellä, että japanilaisille kantajille käsiteltävänä olevassa asiassa määrätty seuraamukset olisivat suhteettomia.

536 On todettava lisäksi, että vaikka komissio ei ole nimenomaisesti vedonnut riidanalaisessa päätöksessä sakkojen laskemista koskeviin suuntaviivoihin, se on kuitenkin määrittänyt japanilaisille kantajille määrättyjen sakkojen määrän soveltaen niissä esitettyä laskentatapaa.

537 Vaikka komissiolla on sakkojen määrää vahvistaessaan harkintavaltaa (asia T-150/89, Martinelli v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-1165, 59 kohta ja analogisesti edellä 532 kohdassa mainittu asia Deutsche Bahn, tuomion 127 kohta), on todettava, että komissio ei voi olla noudattamatta itse itselleen asettamia sääntöjä (ks. edellä 327 kohdassa mainittu asia Hercules Chemicals v. komissio, tuomion 53 kohta, joka on muutoksenhakumenettelyssä vahvistettu edellä 521 kohdassa mainitussa asiassa Hercules Chemicals v. komissio 8.7.1999 annetulla tuomiolla, oikeuskäytäntöviittauksineen). Komission on näin ollen sakkojen määrää vahvistaessaan todellakin otettava huomioon sakkojen laskemista koskevien suuntaviivojen sanamuoto ja erityisesti niissä pakottavasti todetut seikat.

538 Komission harkintavalta ja sen rajat eivät kuitenkaan missään tapauksessa vaikuta siihen, miten yhteisöjen tuomioistuimet käyttävät täyttä harkintavaltaansa.

- 539 On todettava, että sakkojen laskemista koskevien suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan mukaan ”rikkomuksen vakavuuden arvioinnissa on otettava huomioon sen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja laajuus asian kannalta merkityksellisillä maantieteellisillä markkinoilla”. Riidanalaisen päätöksen 159 perustelukappaleessa komissio toteaa ottaneensa huomioon nämä arviointiperusteet rikkomisen vakavuutta määrittäessään.
- 540 Komissio tukeutui riidanalaisen päätöksen 161 perustelukappaleessa kuitenkin lähinnä kaikkien yritysten rikkomista merkitsevän käyttäytymisen luonteeseen perustellakseen toteamustaan, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu kilpailusääntöjen rikkominen on ”erittäin vakava”. Tältä osin komissio vetoaa markkinoiden jakamista koskevan moititun sopimuksen vakavaan kilpailuvastaisuuteen ja vahingollisuuteen sisämarkkinoiden toiminnan kannalta, tietoiseen lainvastaiseen toimintaan ja sellaisen järjestelyn salaiseen ja vakiintuneeseen luonteeseen, jolla pyrittiin rajoittamaan kilpailua. Komissio otti samassa 161 perustelukappaleessa huomioon myös sen, että ”kyseiset neljä jäsenvaltiota muodostavat pääosan saumattomien OCTG-[putkien] ja [siirtoputkien] kulutuksesta yhteisössä ja näin ollen laajat maantieteelliset markkinat”.
- 541 Komissio totesi riidanalaisen päätöksen 160 perustelukappaleessa sitä vastoin, että ”rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin on ollut rajallinen”, koska ne kahdenlaiset tuotteet, joita rikkominen koski, eli OCTG-standardiputket ja hankekohtaiset siirtoputket, edustavat ainoastaan 19:ää prosenttia OCTG-standardiputkien ja hankekohtaisten siirtoputkien kulutuksesta yhteisön alueella ja koska tuotantotekniikan kehityksen vuoksi osa saumattomien putkien kysynnästä voidaan kattaa hitsatuilla putkilla.
- 542 Riidanalaisen päätöksen 162 perustelukappaleessa komissio luokitteli rikkomisen ensin 161 perustelukappaleessa lueteltujen seikkojen perusteella ”erittäin vakavaksi” ja tämän jälkeen otti huomioon sen, että riidanalaisen päätöksen adressaatteina olevat yritykset ovat myyneet kyseessä olevia tuotteita kyseessä olevassa neljässä jäsenvaltiossa suhteellisen vähän (73 miljoonaa euroa vuodessa). Tämä viittaus kyseessä olevien markkinoiden kokoon vastaa riidanalaisen päätöksen 160 perus-

telukappaleessa esitettyä arviota rikkomisen rajoitetusta vaikutuksesta markkinoihin. Komissio päätti näin ollen vahvistaa rikkomisen vakavuuteen perustuvan sakon määräksi 10 miljoonaa euroa. Sakkojen laskemista koskevista suuntaviivoissa määrätään erittäin vakavien rikkomisten luokkaan kuuluvan rikkomisen osalta sakon määräksi lähtökohtaisesti ”yli 20 miljoonaa [euroa]”.

543 On katsottava, että tämän rikkomisen vakavuuden perusteella määritetyn määrän alentamisessa 50 prosenttiin vähimmäismäärästä, joka yleensä määrätään ”erittäin vakavan” rikkomisen osalta, on otettu asianmukaisesti huomioon rikkomisen rajoitettu vaikutus markkinoihin käsiteltävänä olevassa asiassa. Tältä osin on huomautettava myös, että sakkojen tarkoituksena kilpailuasioissa on toimia varoittavana tekijänä (ks. tältä osin sakkojen laskemista koskevien suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan neljäs alakohta). Näin ollen kun otetaan huomioon riidanalaisen päätöksen 165 perustelukappaleessa mainittu riidanalaisen päätöksen adressaatteina olevien yritysten suuri koko (ks. myös jäljempänä 552 kohta), rikkomisen vakavuuden perusteella määritetyn määrän alentaminen huomattavasti enemmän olisi voinut viedä sakoilta niiden varoittavan vaikutuksen.

544 Väitteistä, jotka koskevat yhteisön onshore-markkinoille suuntautuvan viennin rajoituksia, on todettava, ettei komissio ottanut riidanalaisessa päätöksessä huomioon näitä seikkoja määrittäessään sakon määrää, koska se kiistää niiden olemassaolon. Koska käsiteltävänä olevassa asiassa rikkomisen luokitteluun ”erittäin vakavaksi” perustuu pikemminkin tämän rikkomisen luonteeseen ja tarkoitukseen kuin sen vaikutuksiin, näillä japanilaisten kantajien väitteillä ei ole sellaisenaan mitään vaikutusta tähän arviointiin.

545 Tältä osin on lisäksi huomautettava vielä kerran, että komissio on tehnyt erittäin huomattavan alennuksen määrästä, joka yleensä määrätään näin vakavan rikkomisen osalta, ottaakseen huomioon sopimuksen taloudellisten vaikutusten rajallisuuden.

- 546 Lisäksi on todettava, että koska riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen olemassaolo on osoitettu asiakirjatodistein, näin todettu japanilaisten kantajien osallistuminen kilpailunvastaiseen sopimukseen on yksi tärkeimmistä syistä, joiden perusteella komission ei tarvinnut missään tapauksessa arvioida japanilaisten kantajien mainitsemien kaupan esteiden olemassaoloa ja merkitystä. Yritys, joka laajemman sopimuksen puitteissa suostuu olemaan myymättä tiettyä tuotetta tietyillä markkinoilla, vaikka sillä ei ollut tarkoitus toimia näin, tekee omalla asenteellaan joka tapauksessa käytännössä mahdottomaksi määrittää, miten se olisi menetellyt kyseisen tuotteen myynnin osalta kyseisillä markkinoilla, jos kyseistä sopimusta ei olisi ollut.
- 547 Sakkojen laskemista koskevien suuntaviivojen 1 kohdassa todetaan kuitenkin, että rikkomisen vaikutus markkinoihin on otettava huomioon, "jos se on mitattavissa" (ks. edellä 539 kohta). On todettava, että käsiteltävänä olevan asian olosuhteissa nimenomaan japanilaisten kantajien kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevää toimintaa on tehnyt väitettyjen kaupan esteiden merkityksen arvioimisesta ja näin ollen kyseisten esteiden huomioon ottamisesta arvioitaessa rikkomisen vaikutusta markkinoihin lähes mahdotonta.
- 548 Vaikka näissä olosuhteissa oletettaisiin, että japanilaisten kantajien väitteet kaupan esteiden olemassaolosta ja laajuudesta ovat perusteltuja, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoo täyttävä harkintavaltaansa käyttäessään, että komissio ei ole käsiteltävänä olevassa asiassa määrittäessään sakkojen määrää rikkomisen vakavuuden perusteella millään tavalla loukannut suhteellisuusperiaatetta eikä näin ollen ole perusteltua alentaa tätä määrää lisää näiden olosuhteiden perusteella. Tämän vuoksi ei ole tarpeen lausua tämän väitteen mahdollisesta paikkansapitävyydestä käsiteltävänä olevassa asiassa.
- 549 On myös hylättävä japanilaisten kantajien väitteet, joiden mukaan ne eivät ole noudattaneet moitittua sopimusta Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden osalta, joilla ne väittävät myyneensä merkittäviä määriä riidanalaisen

päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuja tuotteita. Kuten edeltävissä kohdissa tarkastellut väitteet, tämä väite, jos sen oletetaan pitävän paikkansa, ainoastaan suhteuttaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun sopimukset käytännön vaikutuksia. Komissio on kuitenkin jo todennut ja ottanut huomioon sen, että rikkomisen vaikutus kyseessä oleviin markkinoihin oli rajoitettu (ks. edellä 542 ja 543 kohta).

550 Joka tapauksessa sen vaikutus, ettei sopimusta noudatettu Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden osalta, on rajoitettu, koska nämä markkinat olivat riidanalaisen päätöksen termein ainoastaan ”puoliksi suojatut”, joten komissio oli tietoinen tästä seikasta jo vahvistaessaan sakon määrää (ks. riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappale).

551 Japanilaiset kantajat toteavat, että sakkojen laskemista koskevien suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan kuudennessa alakohdassa esitetään mahdollisuus ”tietyissä tapauksissa — — vaihdella kussakin [rikkomisten] luokassa määritettyjä määriä, jotta voitaisiin ottaa huomioon rikkomusten tapauskohtainen painoarvo ja siten kunkin yrityksen rikkomisen todellinen vaikutus kilpailuun”. Tämän alakohdan mukaan tällainen lähestymistapa on asianmukainen ”erityisesti, kun samanlaisiin rikkomuksiin syyllistyneet yritykset ovat huomattavan erikokoisia”.

552 Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio totesi riidanalaisen päätöksen 165 perustelukappaleessa, että kaikki riidanalaisen päätöksen kohteena olevat yritykset ovat suurikokoisia, joten ei ole syytä määrätä niille tältä osin erisuuruisia sakkoja. Tältä osin yksikään japanilaisista kantajista ei ole kiistänyt niiden luokittelemista suuriksi yrityksiksi, ja niiden tätä koskevat väitteet ovat puhtaasti vertailevia.

- 553 Lisäksi siitä, että sakkojen laskemista koskevista suuntaviivoissa käytetään ilmaisia ”tiettyissä tapauksissa” ja ”erityisesti”, seuraa, että arviointi yksittäisten yritysten koon perusteella ei ole komissiota itseään sitova systemaattinen laskennan vaihe vaan poikkeamismahdollisuus, jonka se itselleen myöntää sellaisia asioita varten, joissa se on aiheellista. Tässä yhteydessä on huomautettava oikeuskäytännöstä, jonka mukaan komissiolla on harkintavaltaa, jonka puitteissa se voi, kyseessä olevan asian olosuhteiden mukaan, ottaa huomioon tai olla ottamatta huomioon tiettyjä seikkoja vahvistaessaan sellaisten sakkojen määrää, jotka se aikoo määrätä yritykselle (ks. vastaavasti asia C-137/95 P, SPO ym. v. komissio, määräys 25.3.1996, Kok. 1996, s. I-1611, 54 kohta; asia C-219/95 P, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4411, 32 ja 33 kohta; edellä 180 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 465 kohta ja asia T-309/94, KNP BT v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1007, 68 kohta). Kun otetaan huomioon edellä toistettu sakkojen laskemista koskevien suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan kuudes alakohta, on todettava, että komissiolla on tietty harkintavalta sen mahdollisuuden suhteen, joka koskee sakkojen arviointia kunkin yrityksen kokoon nähden.
- 554 Koska komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että kaikki japanilaiset kantajat olivat suuria (ks. edellä 552 kohta), ja otti huomioon rikkomisen suhteellisen vähäisen vaikutuksen markkinoihin kokonaisuutena (ks. edellä 542 ja 543 kohta), japanilaisten kantajien väitteet eivät riitä osoittamaan, että komissio olisi käsiteltävänä olevassa asiassa ylittänyt harkintavaltansa rajat siksi, että se ei ole soveltanut sakkojen laskemista koskevien suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan kuudetta alakohtaa.
- 555 Sumitomo väittää, että vienninrajoittamissopimusten voimassaolo ennen vuotta 1991 on lieventävä olosuhde, joka komission olisi pitänyt ottaa huomioon näitä sopimuksia myöhemmän ajanjakson osalta. Tältä osin riittää, kun todetaan, että vaikka japanilaiset kantajat ja komissio ovat tässä oikeudenkäyntimenettelyssä olleet eri mieltä vienninrajoittamissopimusten asemasta, on kiistatonta, että nämä sopimukset eivät olleet enää voimassa kansallisesti tai kansainvälisesti 1.1.1991 lähtien. On todettava, että siitä hetkestä lähtien, kun vienninrajoittamissopimukset

eivät olleet enää voimassa, ne eivät enää vaikuttaneet japanilaisten tuottajien liiketaloudelliseen käyttäytymiseen eikä niihin voida näin ollen tässä yhteydessä vedota lieventävänä asianhaarana.

556 Koska vienninrajoittamissopimuksia ei riidanalaisessa päätöksessä ole pidetty raskauttavana asianhaarana, tätä luonnehdintaa ei ole perusteltu puutteellisesti.

557 JFE-Kawasakin sen väitteen osalta, joka koskee riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen huomioon ottamista, riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleesta ja siitä, ettei päätöksen 159—163 ja 165—175 perustelukappaleessa viitata tämän toisen rikkomisen muodostaviin toimitussopimuksiin, seuraa, että komissio on päättänyt olla ottamatta huomioon näitä sopimuksia sakkojen määrää vahvistaessaan. Tämä seikka on riittävä poistamaan tältä JFE-Kawasakin väitteeltä kaiken merkityksen tämän kanneperusteen yhteydessä.

558 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

6. Kuudes kanneperuste, jonka mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu

a) Asianosaisten lausumat

559 Nipponin, JFE-Kawasakin ja Sumitomon mukaan japanilaisille kantajille sillä perusteella määrättyjen sakkojen määrä, että ne ovat väitteen mukaan suostuneet olemaan myymättä riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuja tuotteita Euroopassa, on suhteeton eurooppalaisille tuottajille määrättyjen sakkojen määriin

nähdessä. Eurooppalaiset tuottajat ovat niiden mukaan syyllistyneet kahteen rikkomiseen, joiden tarkoituksena oli yhteismarkkinoiden jakaminen, jota yhteisön sisäistä näkökulmaa ei sisältynyt rikkomiseen, johon japanilaiset tuottajat väitteen mukaan ovat syyllistyneet. Niiden mukaan komissio on näin ollen loukannut syrjintäkiellon periaatetta, jonka mukaan erilaisia tilanteita ei saa käsitellä samalla tavoin ilman objektiivista syytä (asia C-342/93, Gillespie ym., tuomio 13.2.1996, Kok. 1996, s. I-475, 16 kohta ja sakkojen laskemista koskevat suuntaviivat). Sumitomo väittää, ettei ole perusteltua tehdä johtopäätöksiä siitä, että riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa tarkoitettu rikkominen kuuluu väitteen mukaan päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun rikkomisen yhteyteen, koska komissio ei väitä, että eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välinen sopimus edellyttäisi, että eurooppalaiset tuottajat toteuttavat tämän lisärikkomisen. Tästä seuraa lisäksi, että japanilaisilla kantajilla oli oikeudellinen intressi riitauttaa komission riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa käyttämät perustelut, joiden mukaan eurooppalaisille tuottajille ei pidä määrätä lisäsakkoja.

560 JFE-Kawasaki toistaa tässä yhteydessä väitteensä, jonka mukaan eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välisiä suhteita ja toisaalta eurooppalaisten tuottajien keskinäisiä suhteita on käsiteltävä erillisinä rikkomisina. Sumitomo katsoo, että vaikka joka tapauksessa rikkomista, jonka tarkoituksena on yhteisön markkinoiden jakaminen eurooppalaisten tuottajien kesken, voidaan pitää erittäin vakavana sen vuoksi, että sillä voidaan eristää jäsenvaltioiden markkinat, tämä ei ole missään tapauksessa tilanne siltä osin kuin kyse on kolmannen maan tuottajien sitoumuksesta olla myymättä tuotteitaan yhteisön markkinoilla.

561 Sumitomon mukaan komissio on loukannut syrjimättömyyden periaatetta myös, kun se ei ole ottanut huomioon riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa tarkoitetun rikkomisen pidempää kestoja vahvistaessaan eurooppalaisille tuottajille määrättyjen sakkojen määrää. Sumitomo huomauttaa lisäksi, että riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa tarkoitettu rikkominen ei koske samoja tuotteita kuin 1 artikla, sillä toinen rikkominen koskee ainoastaan sileäpäisiä teräsputkia.

- 562 Nippon väittää myös, että vienninrajoittamissopimuksia ei pitäisi ottaa huomioon eurooppalaisille tuottajille määrättyä sakkoa laskettaessa, koska ne eivät vaikuttaneet millään tavalla tähän rikkomisten yhteisön sisäiseen puoleen. Lisäksi riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen perusteella määrätty sakko sisälsi JFE-Kawasakin mukaan sakon, joka piti määrätä päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen nojalla, jonka kanssa japanilaisilla tuottajilla ei ollut mitään tekemistä. Näiden väitteiden valossa japanilaisille tuottajille määrätyn sakon määrää olisi sen mukaan alennettava japanilaisten ja eurooppalaisten tuottajien välisen tasapainon palauttamiseksi.
- 563 Tältä osin JFE-NKK väittää, että päättäessään, että kukin tuottaja oli vastuussa väitetyin kartellin täytäntöönpanosta kokonaisuudessaan, komissio sovelsi kollektiivisen vastuun periaatetta ja loukkasi tämän vuoksi yleistä periaatetta, jonka mukaan seuraamusten on perustuttava yksilölliseen vastuuseen.
- 564 Komission mukaan japanilaisia kantajia ei ole kohdeltu syrjivästi, koska kullekin riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettuun rikkomiseen osallistuneelle eurooppalaiselle ja japanilaiselle tuottajalle on määrätty rikkomisen vakavuuden perusteella sama sakko.
- 565 Komission mukaan japanilaisilla tuottajilla ei ole oikeudellista intressiä riitauttaa riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa esitettyä toteamusta, koska komission valinta olla määräämättä lisäsakkoa toisen rikkomisen huomioon ottamiseksi ei vahingoita niitä. Sillä, että riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todettu rikkominen kesti kauemmin kuin pääasiallinen rikkominen, jonka täytäntöönpanoa se edisti, ja sillä, että se koski sileäpäisten putkien markkinoita, ei ollut komission mukaan vaikutusta päätöksen 1 artiklan nojalla määrättyjen sakkojen suuruuteen.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 566 Väitteestä, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettu kilpailusääntöjen rikkominen koostuu itse asiassa kahdesta rikkomisesta eli yhteisön sisäisestä rikkomisesta ja maanosien välisestä rikkomisesta, riittää, kun huomauteetaan, että edellä 370—374 kohdassa mainituista syistä tämä rikkominen merkitsee yhtä ainoata rikkomista. Se, että kaikkien asianosaisten katsotaan osallistuneen rikkomiseen samassa määrin, ei loukkaa tältä osin millään tavoin yleistä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta eikä myöskään suhteellisuusperiaatetta.
- 567 Väitteestä, jonka mukaan eurooppalaiset tuottajat ovat vastuussa riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetusta rikkomisesta, edellä 557 kohdassa todetaan, ettei komissio ole ottanut sitä huomioon riidanalaisessa päätöksessä laskiessaan sakkojen määrää.
- 568 Edellä 451 kohdassa todetaan myös, että toisin kuin komissio väittää, japanilaisilla kantajilla on oikeudellinen intressi riitauttaa riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleessa esitetty komission arvio siinä todetun kahden rikkomisen välisestä suhteesta.
- 569 On huomautettava, että komissio itse totesi riidanalaisen päätöksen 111 perustelukappaleessa toimitussopimusten erityispiirteitä tutkittuaan, että ne merkitsivät sellaisenaan EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomista ja että niiden kilpailua rajoittava tarkoitus ja vaikutukset ylittivät pelkän myötävaikutuksen Eurooppa—Japani-sopimuksen menestymiseen (ks. edellä 362—364 kohta). Komissio katsoi erityisesti, että tällä rikkomisella oli vaikutuksia tuotantoketjun myöhempään vaiheeseen sijoittuvien OCTG-standardiputkien markkinoiden lisäksi myös — välittömämmin ja ilmeisemmin — tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuviin sileäpäisten putkien markkinoihin.

- 570 On todettava, että komission piti tehdä näistä tosiseikkoja koskevista toteamuksista ja oikeudellisista luonnehdinnoista johtopäätökset vahvistaakseen sakkojen määrän ja että se ei ole tehnyt tätä.
- 571 Kuten edellä 364 kohdassa todetaan, riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappaleta rasittaa arviointivirhe siltä osin kuin komissio on katsonut, että toisen rikkomisen muodostavat sopimukset olivat ainoastaan ”keino [ensimmäisen rikkomisen] täytäntöönpanemiseksi”. Tämän vuoksi 164 perustelukappaleen toinen virke, jossa komissio ilmoittaa, ettei se aio määrätä lisäsakkoa toisen rikkomisen vuoksi, on vailla loogisia perusteluja.
- 572 Komissiolla on tietty harkintavalta vahvistaessaan sakkojen määrää ja siltä osin kuin sakkojen laskemista koskevissa suuntaviivoissa sitä ei veloiteta ottamaan systemaattisesti huomioon tiettyjä olosuhteita (ks. edellä 537 ja 553 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), se voi määrittää, mitkä tekijät tältä osin on otettava huomioon, minkä avulla se voi mukauttaa arviointiaan konkreettisesti. Komission on arvioinnissaan kuitenkin noudatettava yhteisön oikeutta, johon sisältyvät perustamissopimuksen määräysten lisäksi yleiset oikeusperiaatteet (ks. analogisesti asia C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores v. neuvosto, tuomio 25.7.2002, Kok. 2002, s. I-6677, 38 kohta).
- 573 Koska komissio ei näin ollen ole ottanut huomioon riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todettua rikkomista vahvistaessaan eurooppalaisille tuottajille määrätyn sakon määrää, komissio on käsitellyt erilaisia tilanteita samalla tavalla vetoamatta mihinkään objektiivisiin perusteisiin, jotka voisivat oikeuttaa tämän menettelytavan. Tästä seuraa, että komissio on loukannut yhdenvertaista kohtelua koskevaa yhteisön oikeuden yleistä periaatetta (ks. vastavasti asia T-311/94, BPB de Eendracht v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1129, 309 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 574 Tämän vuoksi tämä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste on hyväksyttävä. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on käytettävä EY 229 artiklan ja asetuksen N:o 17/17 artiklan mukaista täyttä harkintavaltaansa muuttaakseen riidanalaisen päätöksen 4 artiklassa määrättyjen sakkojen määrää.
- 575 Tältä osin komissio totesi suullisessa käsittelyssä, että edellä todetun mahdollisen syrjivän kohtelun pitäisi loogisesti johtaa pikemminkin eurooppalaisille tuottajille määrättyjen sakkojen määrän korottamiseen kuin japanilaisille kantajille määrättyjen sakkojen määrän alentamiseen. Tässä yhteydessä on todettava, että toisin kuin JFE-Kawasaki väitti käsiteltävänä olevassa asiassa toisen kanneperusteen yhteydessä (ks. edellä 512 kohta), komission virkamiehet voivat, elleivät heidän esimiehensä ole antaneet nimenomaisesti päinvastaisia ohjeita, laillisesti vaatia, että yhteisöjen tuomioistuimet käyttävät täyttä harkintavaltaansa komission jäsenten määräämän sakon määrän korottamiseksi. Pelkästään se, että komission virkamies pyytää yhteisöjen tuomioistuimia käyttämään toimivaltaansa ja esittää perusteluita, jotka mahdollisesti voivat oikeuttaa tämän, ei merkitse sitä, että virkamies asettuisi komission jäsenten sijaan.
- 576 Käsiteltävänä olevan asian olosuhteissa on todettava, että asianmukaisin ratkaisu palauttaa riidanalaisen päätöksen adressaattien välille oikeudenmukainen tasapaino olisi pikemminkin korottaa kullekin sellaiselle eurooppalaiselle tuottajalle määrätyn sakon määrää, joka on nostanut kanteen, jossa se vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta muuttamaan sakon määrää ja näin ollen arvioimaan sen määrän uudelleen, kuin alentaa japanilaisille kantajille määrättyjen sakkojen määrää. Edellä mainittu syrjivä kohtelu ei nimittäin johdu siitä, että japanilaisille tuottajille määrätty seuraamus olisi suhteellisesti liian ankara, koska komission niiden sakkoja vahvistaessaan käyttämä laskentatapa itsessään on todettu täysin lainmukaiseksi (ks. edellä 531—558 kohta), vaan päinvastoin siitä, että eurooppalaisten tuottajien toteuttaman rikkomisen vakavuus kokonaisuutena tarkasteltuna on aliarvioitu suhteessa japanilaisten tuottajien toteuttaman rikkomisen vakavuuteen.

577 Lisäksi kukin asioiden T-44/00, T-48/00 ja T-50/00 kantajista, eli Mannesmann, Corus ja Dalmine, on vaatinut kanteessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta käyttämään täyttä harkintavaltaansa muuttaa määrätyn sakon määrää. On myönnettävä, että kun kantaja pyytää tämän toimivallan käyttämistä myös sakon määrän alentamista koskevan vaatimuksen yhteydessä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on tällöin toimivalta muuttaa kanteen kohteena olevaa toimea, jopa silloin, kun sitä ei kumota, muuttaakseen maksettavaksi määrätyn sakon määrää kaikki tosiseikat huomioon ottaen (ks. vastaavasti edellä 180 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat *Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio*, tuomion 692 kohta). Lisäksi EY 229 artiklan mukaisesti asetuksen N:o 17/17 artiklassa yhteisöjen tuomioistuimille myönnetty täysi harkintavalta sisältää nimenomaan valtuudet tarvittaessa korottaa asetetun sakon määrää.

578 Komissio ei ole kuitenkaan vaatinut asioissa T-44/00, T-48/00 ja T-50/00, jotka on yhdistetty käsiteltävänä olevaan asiaan suullista käsittelyä varten (ks. ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa *Mannemannröhren-Werke v. komissio* tänään antaman tuomion 38 kohta, sen asiassa *Corus v. komissio* tänään antaman tuomion 38 kohta ja asiassa *Dalmine v. komissio* tänään antaman tuomion 38 sekä 245—247 kohta), toimittamissaan vastineissa eikä edes myöhemmin suullisen käsittelyn aikana, vaikka se on viitannut tähän mahdollisuuteen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korottaisi näiden asioiden kantajille määrättyjen sakkojen määrää. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole pyytänyt näitä kantajia tekemään huomautuksia tältä osin. Näin ollen edellä mainittujen kolmen asian kantajilla ei ole ollut mahdollisuutta ottaa kantaa niiden sakkojen korottamisen asianmukaisuuteen eikä seikkoihin, jotka voivat mahdollisesti vaikuttaa niiden määrään. Näissä olosuhteissa edellä mainittujen kolmen asian kantajille määrättyjä sakkoja ei ole korotettu (ks. edellä mainituissa asioissa *Mannemannröhren-Werke v. komissio*, *Corus v. komissio* ja *Dalmine v. komissio* annettujen tuomioiden tuomiolauselma).

579 Edellä esitetystä seuraa, että asianmukaisin keino korjata käsiteltävänä olevassa asiassa todettu syrjivä kohtelu on kullekin japanilaisista kantajista määrätyn sakon määrän vahvistamiseksi alentaa komission riidanalaisen päätöksen 163 perustelukappaleessa rikkomisen vakavuuden nojalla toteamaa määrää. Täyttä harkintavaltaansa käyttäessään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo käsiteltävänä

olevan asian olosuhteet huomioon ottaen, että kyseistä määrää on alennettava kymmenestä miljoonasta eurosta yhdeksään miljoonaan euroon kunkin japanilaisen kantajan osalta.

580 Tämä uusi määrä otetaan huomioon jäljempänä 588 ja 590 kohdassa vahvistettaessa japanilaisten kantajien maksettaviksi määrättävien sakkojen määrää.

581 Nipponin sen väitteen osalta, jonka mukaan vienninrajoittamissopimuksia ei pitäisi ottaa huomioon eurooppalaisille tuottajille määrättyä sakkoa laskettaessa, koska ne eivät vaikuttaneet millään tavalla tähän rikkomisten yhteisön sisäiseen puoleen, on aluksi todettava, että on jo todettu, että käsiteltävänä olevassa asiassa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettua rikkomista ei tarvitse käsitellä kahtena itsenäisenä rikkomisena, joista ensimmäinen koskee eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välisiä suhteita ja toinen yhteisön sisäisiä suhteita (ks. jäljempänä 584 kohta).

582 Tämän jälkeen on todettava, että komission valinta, jonka mukaan se ei katso rikkomisen olleen olemassa ennen vuotta 1990 vienninrajoittamissopimusten vuoksi, merkitsee väistämättä komission sekä japanilaisille tuottajille että eurooppalaisille tuottajille terästeollisuudessa noudatettuun kauppapolitiikkaan liittyvistä syistä tekemää myönnytystä. Japanilaisten tuotteiden tuomista yhteisöön koskevan komission näkemyksen mukaan vienninrajoittamissopimusten ei pitänyt hyödyttää japanilaisia tuottajia mitenkään kilpailuouikeutta sovellettaessa.

583 Tältä osin riidanalaisen päätöksen 27 perustelukappaleesta ilmenee, että vienninrajoittamissopimuksia oli tehty 70-luvulta lähtien yhtenä komission toteuttamista ”kriisin torjumiseksi toteutetuista toimista”, joilla pyrittiin helpottamaan yhteisön terästeollisuuden vaikeaa tilannetta. Japanilaiset kantajat eivät ole kiistäneet tätä

toteamusta tässä oikeudenkäyntimenettelyssä, ja tältä osin on huomautettava, että komissio on alentanut kaikille riidanalaisen päätöksen adressaateille määrättyjen sakkojen määrää lieventävien olosuhteiden nojalla ottaakseen huomioon sen, ”että teräsputkien ala oli erittäin pitkään kriisitilanteessa” (riidanalaisen päätöksen 168 perustelukappale).

584 Kun otetaan huomioon nämä olosuhteet, on katsottava, että riidanalaisen päätöksen 108 perustelukappaleessa mainitun, vienninrajoittamissopimuksen voimassaoloajan osalta tehdyn myönnytyksen taustalla olevat kauppapoliittiset syyt eivät liity pelkästään yhteisön viranomaisten ja Japanin viranomaisten välisiin suhteisiin vaan myös sellaisen kriisin olemassaoloon, joka vaikutti tuolloin sekä japanilaisiin että yhteisön teräsputkituottajiin.

585 Komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 27 perustelukappaleessa ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ilman, että japanilaiset kantajat olisivat sitä kiistäneet, että vienninrajoittamissopimukset olivat pelkkiä kiintiösopimuksia ja pikemminkin rajoittivat Japanista peräisin olevien teräsputkien myyntiä yhteisössä kuin kielsivät sen. Olosuhteiden erilaisuus, johon Nippon vetoaa, on näin ollen suhteellista eikä absoluuttista. Nämä sopimukset eivät näin ollen riitä selittämään japanilaisten kantajien passiivisuutta yhteisön markkinoilla.

586 Näissä olosuhteissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että syrjivää kohtelua, johon Nippon vetoaa, ei ole tapahtunut.

587 Lisäksi kun otetaan huomioon edellä 583—585 kohdassa esitetty asiayhteys ja erityisesti komission tekemän myönnytyksen, jonka laillisuutta ei ole riitautettu, poliittinen luonne, yhteisöjen tuomioistuimen ei pidä missään tapauksessa muuttaa

japanilaisille kantajille määrättyjen sakkojen määrää, koska riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että komission osalta kyseinen myönnytys oli poliittisesti perusteltu.

7. Sakkojen määrän laskeminen

588 Edellä esitetyn perusteella kullekin japanilaiselle kantajalle määrättyä sakkoa on alennettava, jotta voidaan ottaa huomioon ensinnäkin rikkomisen vakavuuden perusteella määrätyn määrän alentaminen kymmenestä yhdeksään miljoonaan euroon ja toiseksi se, että rikkomisen kestoksi on vahvistettu kolme ja puoli vuotta viiden vuoden sijasta.

589 Koska sakkojen laskemista koskeissa suuntaviivoissa käytettyä ja komission käsiteltävänä olevassa asiassa käyttämää sakkojen määrän laskentamenetelmää itsessään ei ole arvosteltu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on täyttä harkintavaltaansa käyttäessään sovellettava tätä menetelmää edeltävässä kohdassa esitetyn toteamuksen valossa.

590 Näin ollen kunkin japanilaisen tuottajan osalta sakon perusmääräksi vahvistetaan 9 miljoonaa euroa, jota korotetaan 10 prosentilla rikkomisen kunkin kesto vuoden osalta eli yhteensä 35 prosentilla, jolloin päästään 12,15 miljoonaan euroon. Tätä määrää on tämän jälkeen alennettava 10 prosentilla riidanalaisen päätöksen 168 ja 169 perustelukappaleen mukaisesti lieventävien olosuhteiden perusteella, jolloin kunkin japanilaisen kantajan osalta päästään lopulliseen 10,935 miljoonan euron määrään 13,5 miljoonan euron sijasta.

Oikeudenkäyntikulut

- 591 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi. Koska osa vaatimuksista on ratkaistu toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, on päätettävä, että kukin japanilaisista kantajista ja komissio vastaavat kukin omista oikeudenkäyntikuluistaan.
- 592 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan mukaan EFTAn valvontaviranomainen, joka on asiassa väliintulijana, vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta (asia IV/E-1/35.860-B — Saumattomat teräsputket) 8 päivänä joulukuuta 1999 tehdyn komission päätöksen 2003/382/EY 1 artiklan 2 kohta kumotaan siltä osin kuin siinä todetaan yhdistettyjen asioiden T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00 neljän kantajan osallistuneen tässä artiklassa todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen ennen 1.1.1991 ja 30.6.1994 jälkeen.

- 2) **Päätöksen 2003/382/EY 4 artiklassa kullekin neljälle kantajalle määrätyn sakon määräksi vahvistetaan 10 935 000 euroa.**
- 3) **Nämä neljä kannetta hylätään muilta osin.**
- 4) **Kukin neljästä kantajasta ja komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**
- 5) **EFTAn valvontaviranomainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Forwood

Pirrung

Meij

Julistettiin Luxemburgissa 8 päivänä heinäkuuta 2004.

H. Jung

kirjaaja

J. Pirrung

toisen jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Tosiseikat ja oikeudenkäyntimenettely	II - 2516
A Hallinnollinen menettely	II - 2517
B Relevantit tuotemerkkinat	II - 2520
C Komission riidanalaisessa päätöksessä toteamat kilpailusääntöjen rikkomiset	II - 2521
D Komission riidanalaisessa päätöksessä toteamat olennaiset tosiseikat	II - 2523
E Riidanalaisen päätöksen päätösosa	II - 2526
F Oikeudenkäyntimenettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa	II - 2528
Asianosaisten vaatimukset	II - 2529
Kawasaki Steel Corp:n ja NKK Corp:n välisen keskittymän merkitys	II - 2532
Oikeudellinen arviointi	II - 2534
A Riidanalaisen päätöksen ja erityisesti sen 1 artiklan kumoamisvaatimukset	II - 2534
1. Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan komissio ei näyttänyt riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainittua kilpailusääntöjen rikkomista toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla	II - 2535
a) Asianosaisten lausumat	II - 2535
Alustavat huomautukset	II - 2536
Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan väitetyn sopimuksen olemassaolon sekä Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla ja muilla Euroopan markkinoilla vallitsevan tilanteen välillä on ristiriita	II - 2538
Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan todistusaineistolla ei ole todistusvoimaa	II - 2555
Ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen laajuutta on arvioitu virheellisesti	II - 2578
b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2581
Alustavat huomautukset	II - 2581

Kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan todistusaineistolla ei ole todistusvoimaa, ja toissijaisesti ensimmäinen osa, jonka mukaan väitetyn sopimuksen olemassaolon sekä Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoilla ja muilla Euroopan markkinoilla vallitsevan tilanteen välillä on ristiriita	II - 2586
— Verlucan lausunnot	II - 2586
— Vallourecin muistiot	II - 2596
— Englanninkieliset asiakirjat vuodelta 1993	II - 2603
— Teräsputkijärjestelmää koskeva asiakirja	II - 2610
— Jakoperusteita koskeva asiakirja ("sharing key")	II - 2611
— Eurooppalaisten tuottajien vastaukset	II - 2617
— Biasizzon todistanlausunto	II - 2623
— Kilpailusääntöjen rikkomisen kesto	II - 2632
Kanneperusteen kolmas osa, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen merkitystä koskeva komission väite on virheellinen	II - 2637
2. Toinen valitusperuste, jonka mukaan 1 artiklassa todettua kilpailusääntöjen rikkomista on tosiasiallisesti arvioitava kahtena itsenäisenä rikkomisena ..	II - 2641
a) Asianosaisten lausumat	II - 2641
b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2642
3. Kolmas kanneperuste, jonka mukaan sopimuksen ei olisi pitänyt katsoa vaikuttaneen huomattavasti kilpailuun	II - 2644
a) Asianosaisten lausumat	II - 2644
b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2646
4. Neljäs kanneperuste, jonka mukaan sopimuksella ei ollut vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan	II - 2647
a) Asianosaisten lausumat	II - 2647
b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2649

5. Viides kanneperuste, jonka mukaan perustelut ovat puutteelliset komission sen väitteen osalta, joka koskee riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen merkitystä II - 2651
- a) Asianosaisten lausumat II - 2651
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2651
6. Kuudes kanneperuste, jonka mukaan perustelut ovat puutteelliset yhteisön ja erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan offshore-markkinoiden aseman osalta II - 2653
- a) Asianosaisten lausumat II - 2653
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2654
7. Seitsemäs ja kahdeksas kanneperuste, jotka koskevat perusteluiden puutteellisuutta sen osalta, että komissio määräsi sakkoa japanilaisille tuottajille muttei Latinalaisen Amerikan tuottajille, ja syrjivää kohtelua tältä osin II - 2655
- a) Asianosaisten lausumat II - 2655
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2655
8. Yhdeksäs valitusperuste, jonka mukaan komission väite myynnistä muutuvia kustannuksia korkeampaan hintaan on virheellinen II - 2657
- a) Asianosaisten lausumat II - 2657
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2657
9. Kymmenes kanneperuste, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu sen vuoksi, että väitetiedoksianto ja riidanalainen päätös poikkeavat toisistaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettujen maantieteellisten markkinoiden osalta II - 2658
- a) Asianosaisten lausumat II - 2658
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2659
10. Yhdestoista kanneperuste, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu sen vuoksi, että väitetiedoksianto ja riidanalainen päätös poikkeavat toisistaan relevanttien tuotemarkkinoiden osalta II - 2660
- a) Asianosaisten lausumat II - 2660
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2661

11. Kahdestoista kanneperuste, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu sen vuoksi, että väitetiedoksiannossa ei ole arvioitu riittävästi vienninrajoittamissopimusten vaikutuksia, ja sen vuoksi, että väitetiedoksianto ja riidanalainen päätös poikkeavat toisistaan näiden sopimusten soveltamisalan osalta II - 2662
- a) Asianosaisten lausumat II - 2662
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2663
12. Kolmastoista kanneperuste, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu sen vuoksi, että väitetiedoksianto ja riidanalainen päätös poikkeavat toisistaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa todetun rikkomisen laajuuden arvioinnin osalta II - 2665
- a) Asianosaisten lausumat II - 2665
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2667
13. Neljästoista kanneperuste, jonka mukaan komission 25.11.1994 tekemä päätös 1. ja 2.12.1994 tehtyjen tarkastusten hyväksymisestä on lainvastainen II - 2669
- a) Asianosaisten lausumat II - 2669
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2677
- B Sakkojen määrän alentamista koskevat vaatimukset II - 2680
1. Ensimmäinen ja toinen kanneperuste, jotka koskevat perustelujen puutteellisuutta sen osalta, ettei yhteistyötiedonantoa sovellettu JFE-NKK:n hyväksi, ja siltä osin tehtyä virhettä II - 2680
- a) Asianosaisten lausumat II - 2680
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2681
2. Kolmas kanneperuste, jonka mukaan perustelut ovat puutteelliset sakkojen määrän laskentatavan osalta II - 2684
- a) Asianosaisten lausumat II - 2684
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2684
3. Neljäs kanneperuste, jonka mukaan rikkomisen kesto on arvioitu virheellisesti II - 2685
- a) Asianosaisten lausumat II - 2685
- b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 2686
- II - 2715

4. Viides kanneperuste, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetun rikkomisen osoittamista tukevia asiakirjoja on arvioitu virheellisesti	II - 2686
a) Asianosaisten lausumat	II - 2686
b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2687
5. Viides ja kuudes kanneperuste, joiden mukaan suhteellisuusperiaatetta on loukattu, sakkojen laskemista koskevia suuntaviivoja on rikottu ja perusteluvelvollisuutta on laiminlyöty	II - 2687
a) Asianosaisten lausumat	II - 2687
b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2692
6. Kuudes kanneperuste, jonka mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu	II - 2700
a) Asianosaisten lausumat	II - 2700
b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2703
7. Sakkojen määrän laskeminen	II - 2709
Oikeudenkäyntikulut	II - 2710